

LASTEN VIRSIEN JUMALAKUVA

Itä-Suomen yliopisto, filosofinen tiedekunta

Läntinen teologia

Pro gradu -tutkielma

Kevät 2013

Käytännöllinen teologia

Pitkänen Sari Johanna

170385

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologian osasto		
Tekijät – Author Sari Pitkänen				
Työn nimi – Titel Lasten virsien jumalakuva				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Käytännöllinen teologia	Pro gradu -tutkielma	*	3.4.2013	152
	Sivuainetutkielma			
	Kandidaatin tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Lasten virsi -laulukirjan tekstien kautta välittyvää jumalakuva. Tutkimuksen lähdemateriaalina ovat Lasten virsi -laulukirjan (1997) hengelliset laulut ja virret.</p> <p>Lasten virsi -kirjan sisältämästä 170:stä virrestä ja hengellisestä laulusta on tutkielmaan valittu analyysin kohteeksi yhteensä 50 tekstiä. Tutkimusmenetelmä on laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysi.</p> <p>Tutkimuksen pääkysymys on seuraava: ”Millainen on Lasten virsien teksteissä ilmenevä jumalakuva?” Lisäksi tutkimuskysymys sisältää seuraavat tarkentavat alakysymykset:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuinka käsitys ihmisestä Jumalan kuvana ilmenee näissä teksteissä? 2. Miten tekstit ilmentävät Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta? 3. Mitä tekstit ilmentävät Jumalan kolminaisuudesta? <p>Tutkittavan ilmiön kokonaisuuden hahmottamista varten käytän tutkimuksessa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja, joilla pyrin laajentamaan tutkimuksen näkökulmaa. Selvittääkseni Lasten virsien tekstien jumalakuva tarkastelen virsiä ensinnäkin kristillisen teologian piirissä syntyneiden erilaisten Jumalaa koskevien käsitysten valossa, jotka käsittelevät ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta sekä Jumalan kolminaisuutta. Toiseksi tarkastelen tutkimukseni kohteeksi valittuja virsiä Matti Hyrckin kehittämän suhteessa olon perusmielikkuvien teorian (SPT) avulla, jonka kautta pyrin valottamaan tekstien kuvaamia erilaisia jumalasuhteen muunnelmia ja niiden taustalla piilevää mielikuvamaailmaa. Kolmanneksi James W. Fowlerin teoria uskonvaiheista kahden ensimmäisen kehitysvaiheen osalta toimii suppeammin käytettynä tutkimusta täydentävänä elementtinä.</p> <p>Keskeisiä tutkimustuloksia: Sekä Vanhaan ja Uuteen testamenttiin perustuva kristillisen jumalakuvan monimuotoisuus että Hyrckin teoriaan (SPT) liittyvät erilaiset perusmielikkuvat Jumalasta nousevat laulujen teksteistä esille. SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna selvimmät teksteistä välittyvä turvallisuuksi heijastava Parantajan muotoinen jumalakuva, jonka rinnalla teksteissä näyttäytyy selkeästi myös Houkuttajan hahmoinen jumalakuva. Näiden mielikuvatyyppejen rinnalla teksteihin sisältyy piirteitä myös muista varhaisten ja myöhempien vuorovaikutussuhteiden jumalamielikkuvista. Teksteissä ei erityisesti korostu Kristuksen työ uhrin, rangaistuskärsimyksen ja sijaiskärsimyksen näkökulmasta. Sitä vastoin voimakkaammin esille nousevat inkarnaation ja ylösnousemuksen teemat. Tätä taustaa vasten teksteissä on nähtävissä yhteyksiä klassiseen lunastusmalliin. Klassinen lunastusmalli painottaa, että synnin tultua voitetuksi, ovat ihminen ja Jumala yhdistyneet uudelleen ja lankeemuksessa turmeltunut Jumalan kuva on uudistumassa Kristuksen mukaiseksi. Luterilainen teologia korostaa Jumalan reaalista läsnäoloa maailmassa. Teksteissä ovat esillä ihmistä ympäröivä Jumalan luoma maailma ja sitä kautta hahmottuva jumalasuhte. Laulujen teksteissä esille nousevat ihmisen kokemus elämäntodellisuudesta ja suhde Jumalaan, sekä niihin liittyvät tunteet. Laulujen sanoma ilmentää kuvaa Jumalasta antajana ja auttajana. Tämä piirre kuvastaa myös luterilaista käsitystä Jumalan kolminaisuudesta. Virsien tekstit ilmentävät ihmisen jumalasuhteen kietoutumista Jumaluuden sisältämään suhteiden verkostoon. Jumalan käsittäminen tällä tavoin suhteisena ja yhteisöllisenä antaa perustan sille, kuinka virsien teksteissä Jumalan kuva ei ilmene ainoastaan yksilöissä, vaan myös yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.</p>				
Avainsanat – Keywords				
Lasten virret – jumalakuva – jumalasuhte – kolminaisuus – suhteessa olon perusmielikkuvien teoria (SPT)				

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	4
2. TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	6
2.1 Hymnologinen perspektiivi	6
2.2 Kristillinen jumalakuva	8
2.2.1 Tiivistelmä kristilliseen jumalakuvaan liittyvistä näkemyksistä.....	8
2.2.2 Jumalan olemukseen ja toimintaan liittyviä piirteitä Raamatussa	10
2.2.3 Kolminaisuusoppiin liittyviä teologisia näkemyksiä	12
2.2.4 Kristuksen persoonaan liittyviä teologisia näkemyksiä	15
2.2.5 Kristuksen pelastusteko: lunastus ja sovitus	16
2.2.6 Kristillinen ihmiskäsitys ja ihminen Jumalan kuvana.....	19
2.3 Ihmisen uskonnollinen kehitys James W. Fowlerin teorian valossa.....	21
2.4 Objektisuhdeteoreettinen näkökulma jumalasuhteeseen.....	23
2.5 Aikaisempi tutkimus	28
3. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	30
3.1 Tutkimustehtävä.....	30
3.2. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat ja tutkimuksen lähteet	32
3.3 Aineiston analyysi.....	35
4. KIRKKOVUOSI.....	37
4.1 Yleiskatsaus	37
4.2 Jouluvirret	42
4.3 Pääsiäisvirret	46
4.4 Muut kirkkovuoden virret.....	52
5. JUMALANPALVELUS JA KASTE.....	59
5.1 Yleiskatsaus	59
5.2 Jumalan kohtaaminen henkilökohtaisella tasolla ja osana yhteen kokoontunutta seurakuntaa	65
5.3 Pelastushistoria ja kolmiyhteisen Jumalan toiminta ihmisten elämän keskellä	70
5.4 Kasteen merkitys Jumalan armon ja hyväksynnän välineenä	75
6. LAULUJA VANHASTA JA UUESTA TESTAMENTISTA	78
6.1 Yleiskatsaus	78
6.2 Jumala Luojana ja ihminen Jumalan kuvana	83
6.3 Kristuksen rakkauden kautta toteutuva ihmisen yhteys Jumalaan	86
7. KIITOS- JA YLISTYSLAULUT	91
7.1 Yleiskatsaus	91
7.2 Kiitoslaulut.....	96

7.3 Ylistyslaulut	104
8. YKSILÖ JA YMPÄRÖIVÄ MAAILMA	108
8.1 Yleiskatsaus	108
8.2 Yksityisen ihmisen jumalasuhte.....	116
8.3 Yksilö, ihmissuhteet ja ympäröivä maailma	120
8.4 Yksilö, muut ihmiset ja ympäröivä maailma	125
8.5 Jumalasuhte ja ympäröivä maailma	134
9. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	136
9.1 Keskeiset tutkimustulokset	136
9.2 Tutkimuksen merkitys	144
10. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	146
10.1 Lähteet.....	146
10.2 Kirjallisuus.....	146

1. JOHDANTO

Musiikin asema kirkon viestinnässä on tärkeä, sillä kirkko käyttää kommunikaatiossaan paljon musiikkia. Myös Luther painotti Jumalan valtakunnan luonnetta voimakkaasti kuulemiseen perustuvana. Sekä musiikki että evankeliumi saavuttavat ihmisen äänen välityksellä, joten on luonnollista, että evankeliumia välitetään puhuen ja laulaen. Sariolan mukaan Luther toteaa lisäksi, että hengellisten laulujen tulee olla ”Jumalan sanan ja oikean uskon mukaisia”. Näin ollen laulujen sanojen tulee vastata kirkon oppia. Luterilaisen uskonkäsityksen kannalta hengellisellä laululla on kirkkomusiikissa erityinen asema. Kirkolle annettu julistustehtävä kaventuu, mikäli jumalanpalveluksen saarnan ohella ei nähdä julistuksen muita muotoja kuten musiikkia ja erityisesti laulua.¹

Evankeliumin julistaminen laulun välityksellä poikkeaa kuitenkin saarnasta. Laulu auttaa keskittymään ja hiljentymään. Lisäksi saarna on aktuaalista henkilökohtaista todistusta, kun taas laulettu julistus on yliajallista. Laulettuna julistus on runo- ja sävelasultaan toistuvaa ja sanoma jää siten kuulijan mieleen. Saarnasta laulettu julistus eroaa myös siten, että se ei kohdistu ihmisen älyyn vaan tunne-elämään ja tiedostamattomaan puoleen ihmisessä.² Ruokosen mukaan varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa työryhmän (2004:8) perustavana näkemyksenä oli, että varhaisiän musiikkikasvatus on olennainen osa seurakunnan oppia ja elämää. Kaiken perustana on Kristuksen armo ja hyväksyvä rakkaus ihmisiä kohtaan. Ihmisen kasvun myötä usko suhteena Jumalaan muuntuu läpi elämän, ja lapsen usko muuttuu aikuisen uskoksi. Erilaisissa elämänmuutoksissa lapsena opitut virret voivat kuitenkin tuoda turvaa ja pitää yllä ihmisen suhdetta Jumalaan. Tällä tavoin hengellinen musiikki voi transitionaaliobjektikokemuksena vahvistaa luottamuksellista yhteyttä ihmisen ja Jumalan välillä. Musiikki kuuluu kirkon olemukseen ja perustehtävään sekä tukee sen jäsenten yhteisöllistä ja uskonnollista kasvua.³

Tutkimukseni kuuluu käytännöllisen teologian alaan, ja selvittää Lasten virsien tekstien välittämää jumalakuva. Tutkimukseni lähteenä on kirjallinen materiaali eli Lasten virsi kirjan laulujen tekstit. Tutkimukseni taustateorianä on kristillisen teologian piirissä syntyneiden erilaisten Jumalaa koskevien käsitysten lisäksi Matti Hyrckin suhteessa olon

---

¹ Sariola 1986, 57, 110, 114.

² Sariola 1986, 114.

³ Ruokonen 2005, 177–179, 189.

perusmielikuvien teoria (SPT). Tutkimuksessani on myös edellisiä suppeammin käytettynä James W. Fowlerin teoria uskon kehitysvaiheista. Näiden erilaisten tekstejä tulkitsevien näkökulmien avulla tarkastelen tutkimuskysymystä mahdollisimman moniulotteisesti. Tutkimusmetodinani käytän laadullisen tutkimuksen sisällön analyysiä, joka perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Lähtökohtanani on soveltaa aineistolähtöistä tekstianalyysiä, jonka avulla tarkoitukseni on saada sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tämän perusteella olen järjestänyt teksteistä löytyviä teemoja tuloslukuiksi ja kategorioiksi.⁴

Tutkielmani aihe Lasten virsien tekstien jumalakuva liittyy Kirkon tutkimuskeskuksen virsitutkimushankkeeseen, joka on aloitettu vuonna 2010 virsien ja hengellisten laulujen tutkimiseksi. Tutkimushankkeessa pyritään tarkastelemaan virren olemusta, asemaa ja merkitystä suomalaisessa kulttuurisessa ja uskonnollisessa elämässä 2000-luvun alun Suomessa. Käytännöllisen teologian näkökulmia tutkimuksessa ovat muun muassa sielunhoito, kirkkososiologia, uskonnonpedagogiikka sekä herätysliikkeet. Laajasti ilmaistuna voidaan puhua hymnologisesta tutkimusprojektista.⁵ Hymnologia eli virsioppi on virttä tutkiva teologian haara. Hymnologia tutkii esimerkiksi virsien syntyä ja historiaa sekä virren ominaisuuksia. Hymnologiassa on siten liittymäkohtia muun muassa kirkkohistoriaan, kielitieteeseen, runousoppiin ja musiikkitieteeseen. Myös dogmatiikka eli kristillinen uskonoppi liittyy kiinteästi virsiin ja niiden tutkimukseen, sillä virsiin sisältyy kolmisäikeisesti Raamatun ilmoitus, runoasu ja sävelmä.⁶

Tutkimukseni kohteeksi valitsemani Lasten Keskuksen vuonna 1997 kustantama Lasten virsi -kirja sisältää sekä uudempia että myös perinteikkäitä ja jo monta vuosikymmentä seurakuntien kerhoissa, kirkoissa ja kouluissakin laulettuja lasten virsiä ja hengellisiä lauluja. Tätä taustaa vasten Lasten virsi -kirjan tekstien tutkimus valaisee teksteistä välittyvän jumalakuvan merkitystä lähihistorian ja nykyhetken näkökulmista. Tämä puolestaan mahdollistaa virsitutkimushankkeeseen liittyvän virsien olemuksen, merkityksen ja aseman tarkastelun erityisesti Lasten virsien ja käytännöllisen teologian näkökulmasta.

---

⁴ Tuomi & Sarajärvi 2009, 84, 91–95, 105–108.

⁵ Virsitutkimushanke/Kirkon tutkimuskeskus 2010.

⁶ Haapalainen & al. 1988, 11.

2. TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Hymnologinen perspektiivi

Hymnologia eli virsioppi tutkii virsien syntyä ja kehitystä, virsille kuuluvia ominaisuuksia, laulurunoutta sekä virsien ja laulujen sävelmiä. Virressä yhdistyvät Raamatun ilmoitukseen pohjautuva sanoma, runoasu ja sävelmä.⁷

Luterilainen virsi on merkitykseltään yhteislauluksi tarkoitettua runomittaista hengellistä laulua, jonka juuret ovat Vanhan testamentin psalmeissa ja varhaisissa kristillisissä hymneissä. Psalmeja on laulettu paljon ennen nykyaikaisen virren syntyä.⁸

Kristillisessä jumalanpalveluselämässä on yhä havaittavissa samoja peruselementtejä kuin psalmeissa. Sana psalmi on peräisin kreikankielisestä sanasta psalmos, joka tarkoittaa laulua. Yleisesti psalmit koostuvat ihmisen minä tai me-muotoisesta puheesta Jumalalle tai Jumalasta. Psalmit sisältävät myös osia, joissa Jumala puhuttelee ihmisiä sinä tai te-muodossa. Tällä tavoin psalmeissa Jumala ja ihminen asettuvat puheväleihin, mikä puolestaan ilmentää jumalasuhteeseen liittyvää yleisinhimillistä ja kaikkina aikoina pätevää kokemusta. Useimmat psalmit ovat perusolemuksestaan rukouksen kaltaisia, ja niissä ylistetään ja kiitetään Jumalaa sekä pyydetään Jumalalta apua ja armoa.⁹

Myös virsiä käytetään seurakunnallisissa tilaisuuksissa laulettuna rukouksena. Virsillä on myös opetuksellinen merkitys. Kirkollisten toimitusten yhteydessä virsien avulla on mahdollista pohtia toimitusten sisältöjä. Tällä tavoin tietoa välittyy esimerkiksi kastevirsien välityksellä. Luterilaisessa kirkossa myös Raamatun kertomuksia on kirjoitettu virsien muotoon, jolloin ne laulettuna jäävät helpommin mieleen. Lisäksi erilaisten kirkkovuoteen ja kolminaisuuteen liittyvien virsien ohella lapsille tarkoitettut virret välittävät myös Jumalan antamaa turvaa ja rakkautta.¹⁰ Virsien merkitys on tärkeä kristittyjen yhteisen uskon sekä ihmisen kokemuksen ja tunteiden ilmaisun kanavana. Lauletaessa ovat sekä ihmisen mieli että ruumis mukana. Virret sanoittavat ihmisen erilaisia

---

⁷ Pajamo 1991, 9.

⁸ Palvelkaa Herraa iloiten 2009, 105–106.

⁹ Nissinen 2003, 99–101.

¹⁰ Vapaavuori 2003, 64–68.

tunteita kuten iloa, ahdistusta ja kiitosta.¹¹ Tällä tavoin virret rakentavat yksityisen kristityn sekä seurakunnan hengellistä elämää.¹²

Lutherin teologisessa ajattelussa musiikilla on erittäin keskeinen asema. Tämä perustuu Lutherin näkemykseen, jonka mukaan Jumala toimii aineellisen todellisuuden välityksellä. Musiikki kuuluu Jumalan luomaan aineelliseen todellisuuteen, jolloin Jumala toimii myös musiikin välityksellä.¹³ Luterilaisen kirkon musiikinteologinen peruslinja pohjautuu ajatukseen, että koko jumalanpalvelus on Jumalan pelastavan läsnäolon juhlaa, jossa kolmiyhteinen Jumala on läsnä kaikkine lahjoineen. Kolmiyhteisen Jumalan pelastava läsnäolo konkretisoituu musiikin sisältölähtöisyydessä.¹⁴

Musiikki toimii yhdistävänä tekijänä eri aistien välillä. Olosuhteet, joissa musiikki ensin kuullaan, ja sitten muistetaan, johtaa musiikin tarjoamaan syvempään voimaan kristillisessä elämässä. Kristilliseen elämäntulkintaan sisältyy jännite, joka vallitsee sen välillä, mitä jo nyt näemme ja kuulemme, ja mitä emme vielä täysin tavoita aistiemme välityksellä. Parhaimmillaan musiikki mahdollistaa sellaisten syvempien ulottuvuuksien tavoittamisen, jotka auttavat ihmistä ymmärtämään itseään ja olemustaan maailmassa.¹⁵ Myös Lutherin mukaan musiikki on elämään kuuluva ilmiö, joka vaikuttaa ihmisen tunne-elämään syvyysuunnassa. Musiikin vaikutusta ei voi aina selittää rationaalisesti. Mikäli ihminen kokee musiikin vaikutuksen tervehdyttävänä ja vapauttavana, on sillä myönteisiä vaikutuksia myös ihmisen sosiaalisiin suhteisiin.¹⁶ Eräinä kirkon musiikkikasvatuksen tavoitteina onkin edistää musiikin avulla ihmisen hengellistä ja persoonallista kasvua sekä ihmisten välistä yhteyttä.¹⁷ Musiikin kannalta jumalanpalveluskasvatuksessa keskeistä on opettaa lapsia esimerkiksi kodeissa, päiväkerhoissa ja pyhäkouluissa ilmaisemaan yhteyttä, rukousta ja ylistystä. Luterilaisuuteen kuuluu näkemys, että musiikki on julistusta itsessään. Musiikin avulla on myös mahdollista syventää puhuttua sanaa.¹⁸

Vuonna 1988 Lasten Keskus Oy:n kustantaman Lasten virsi¹⁹ -laulukirjan esipuheessa todetaan kyseisen Lasten virsi -kirjan olevan uudistettu laitos noin 20 vuotta käytetystä

---

¹¹ Palvelkaa Herraa iloiten 2009, 106.

¹² Pajamo 1991, 11.

¹³ Sariola 2003, 18–19, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁴ Sariola 2003, 29–31.

¹⁵ Saliors 2007, 8–9.

¹⁶ Sariola 1986, 38, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁷ Musiikkikasvatus seurakunnassa 1988, 12, 19.

¹⁸ Harjunmaa 2003, 230, 236.

¹⁹ Lasten virsi 1988,

Pyhäkoululaulukirjasta. Vuodesta 1892 ilmestyi Kokoelma Pyhäkoululauluja, jota mää-
rääjoin uudistettiin vastaamaan kunkin ajan tarpeita. Pyhäkoululaulujen uudistustyötä
asetettiin 1982 suorittamaan työryhmä, joka sai työnsä päätökseen vuonna 1986. Koko-
elmalle annettiin nimeksi Lasten virsi, ja kirjan kustannusvastuu siirtyi Lasten Keskus
Oy:lle. Uudistustyö tehtiin yhtä aikaa kirkon virsikirjauudistuksen kanssa. Pyhäkoulu-
laulujen uudistustyössä erityistä huomiota kiinnitettiin laulujen hengelliseen sisältöön ja
niiden soveltavuuteen erityisesti lapsille. Lauluvalikoiman haluttiin lisäksi olevan käyt-
tökelpoinen pyhäkoulun ohella myös päiväkerhoissa ja peruskoulussa. Myös perheju-
malanpalveluksen tarpeet otettiin huomioon. Edelleen kyseisestä Lasten virsi -
laulukirjasta julkaistiin vuonna 1990 toinen korjattu painos.

Tutkimukseni kohteena olevan Lasten keskus Oy:n vuonna 1997 kustantaman Lasten
virsi²⁰ -kirjan esipuheessa todetaan, että lauluvalintoja tehtäessä on haluttu vaalia kristil-
listä laulu- ja virsiperinnettä. Lisäksi uusia lauluja valittaessa on huomioitu erityisesti
musiikin ja runon välinen suhde. Etusijalla on ollut oman aikamme lapset huomioiva,
monipuolinen laulutuoanto, jonka lisäksi myös käyttäjien toiveet on otettu huomioon.

2.2 Kristillinen jumalakuva

2.2.1 Tiivistelmä kristilliseen jumalakuvaan liittyvistä näkemyksistä

Jumalasta on puhuttu kaikkina aikoina persoonallisina käsittein sekä teologien että taval-
listen kristittyjen parissa. Sen vuoksi voidaan väittää, että ajatus ”persoonallisesta Juma-
lasta” on osa kristillistä elämäntähtäystä. Varhaiset kristilliset teologit katsoivat, että
sana ”persoonana” tarkoittaa ihmisen yksilöllisyyttä, joka ilmenee hänen sanoissaan ja
teoissaan. Erityisesti he korostivat ilmaisun sosiaalista sisältöä, suhteessa olemista toi-
siin ihmisiin. Puhe Jumalasta persoonana pyrkiikin saamaan ihmiset vakuuttuneeksi
Jumalan kyvystä ja halusta olla suhteessa ihmisiin. Puhe Jumalan kolmesta persoonasta
ilmaisee sen, että Jumaluus sisältää suhteiden verkoston, johon myös ihmisen Jumala-
suhde kietoutuu.²¹

---

²⁰ Lasten virsi 1997.

²¹ McGrath 1996, 254–259.

Oppi Jumalasta Luojana perustuu voimakkaasti Vanhaan testamenttiin. Kristinuskon luomisoppi korosti jo alkuvaiheistaan lähtien, että myös aineellinen maailma on Jumalan luomana lähtökohtaisesti hyvä. Kuitenkin jo varhaisista ajoista lähtien kristillisessä teologiassa on vastustettu Luojan ja luomakunnan yhteen sulattamista. Luomisusko johtaa ajatukseen Jumalan maailmanhallinnasta. Raamattu korostaa, että Luoja hallitsee luomakuntaa, jossa ihmisillä on tietyt tehtävänsä luomakunnan taloudenhoitajina. Tämä näkemys antaa teologisen perustan ihmisen vastuulliselle käyttäytymiselle ja huolenpidolle maapalloa kohtaan. Olennaisena osana kristilliseen ajatteluun ja syntioppiin kuuluu kuitenkin myös ajatus, että maailma ei ole täydellinen, vaan on joutunut harhaan Jumalan luomakunnalle asettamista tarkoituspelistä. Luominen pitää lisäksi sisällään ajatuksen, että ihmiset on luotu Jumalan kuvaksi. Oppi Jumalan kuvaksi luomisesta liittyy pelastusoppiin. Pelastuksessa Jumalan kuva toteutuu täydellisessä suhteessa Jumalaan huipentuen kuolemattomuuteen.²²

Molemmat luomiskertomukset painottavat Jumalan ja ihmisen suhdetta sekä ihmisen paikkaa maailmassa. Luomiskertomukset ilmentävät ihmisen muista luoduista poikkeavaa asemaa Jumalan ja maailman välissä. Luomiseen perustuu myös kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus eli yhtenä teologisena perusideana on ajatus ihmiskunnan ykseydestä. Toisena perusajatuksena on näkemys ihmisestä Jumalan kuvana, jota on teologisessa pohdinnassa käsitelty eri näkökulmista käsin. Jumalan kuvan on nähty ilmenevän muun muassa ihmisen omassatunnossa, itsenäisyydessä ja vapaudessa. Toisaalta se on nähty ihmisen ylevyytenä, kunniana tai kykynä kumppanuuteen. Jumalan kuvan ihmisessä on myös ajateltu olevan taivaassa olevan alkukuvan kopio ja ilmentävän siis jotenkin Jumalaa. Asia voidaan nähdä kuitenkin niin, että Jumalan kuva ilmentää ihmisen koko asemaa Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa. Ihmisen ainutlaatuinen jumalasuhte ilmenee ihmisen kutsumisena jatkuvaan vuoropuheluun Jumalan kanssa. Todellinen Jumalan kuva kirkastuu luomiskertomuksia paremmin Jeesuksessa Kristuksessa, jossa Jumalan Sana tuli lihaksi. Tämä tukee ajatusta siitä, että ihmisessä Luoja ja luotu, sekä ikuinen ja ajallinen kohtaavat aineellisenkin todellisuuden tasolla. Sekä Vanha että Uusi testamentti tukevat kokonaisvaltaista käsitystä ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena. Uusi testamentti puhuu myös ihmisen tulemisesta ”Kristuksen kaltaiseksi”, jolloin Jumalan kuva ihmisessä toteutuu täydellisessä tarkoituksessaan. Tässä yhteydessä Uusi testamentti viittaa tulevaisuuden eskatologisiin tapahtumiin, joissa asian lopullinen merkitys selviää (1. Joh.3:2). Lisäksi luomiskertomukset puhuvat ihmisestä Juma-

---

²² McGrath 1996, 288–289, 455–458.

lan kuvina miehenä ja naisena, ja siten ihmisistä toistensa kumppaneina. Luomiskertomusten terminologiassa ilmenee kulttuuri-sanana merkitys, joka alkuperäisesti on merkinnyt viljelemistä, mutta jo antiikin aikana sanan merkitys laajeni käsittämään ihmisen toimintaa eri elämänalueilla, mukaan lukien myös ”hengen viljelyn”. Ihmisen kulttuurinen tehtävä liittyy siten esimerkiksi perustarpeiden tyydyttämiseen, tiedon ja totuuden etsintään, ja myös kauneuden tavoitteluun. Erityisesti vanhempi luomiskertomus korostaa ihmisen vastuuta Jumalan kuvana, jolloin ihmisen valta luonnossa on tarkoitettu lempeäksi ja suojelevaksi.²³

2.2.2 Jumalan olemukseen ja toimintaan liittyviä piirteitä Raamatussa

Uuden testamentin kirjoitusten jumalakuva perustuu vahvasti Vanhan testamentin viimeisten kerrostumien sisältämän jumalakuvaan. Tämän vuoksi ei Jeesuksen ajan juutalaisuuden ja kristinuskon jumalakuvien välillä ole ratkaisevaa erilaisuutta. On kuitenkin selvää, että kristillisen jumalakuvaan hermeneuttisena avaimena on Uuden testamentin sisältö. Vanhan testamentin profeetalliset julistukset korostivat, että heikot ihmiset saavat kokea taivaan Jumalan huolenpitoa. Profeettojen julistuksissa ilmenevä korostus Jumalan avusta tulevissa pelastustapahtumissa siirtyi olennaisena piirteeksi myös myöhempään kristilliseen perinteeseen. Eteenpäin suuntautuminen ja odotus liittyvät erityisesti Jeesuksen ja alkukristillisyyden jumalakuvaan. Toisaalta alkukristillinen opetus Jumalasta ei liittynyt ainoastaan odottamiseen ja ennakkointiin. Eskatologisten painotusten lisäksi Uudessa testamentissa ilmenee myös viisaukirjallisuutta muistuttava ajattomampi näkökulma Jumalan todellisuuteen. Esimerkiksi psalmissa 139 ilmenee näkemys, että Jumala tuntee tarkkaan ihmisen ja hänen ajatuksensa. Siten näkemys ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla ilmeni myös alkukirkon piirissä.²⁴

Vanhassa testamentissa on havaittavissa kolme Jumalan personoitumaa, Viisaus, Jumalan sana ja Jumalan Henki, joista voidaan johtaa näkemys kristilliseen kolminaisuusoppiin. Viisaus on selkeästi havaittavissa viisaukirjallisuudessa muun muassa Sananlaskuissa, Jobin kirjassa ja Saarnaajassa Viisaus kuvataan toimimassa luomisessa ja muo-

²³ Pihkala 2009, 136–137. Luomiskertomuksen käsitys ihmisen tehtävästä varjella luontoa, on realisoitunut täydellisesti vasta Jeesuksessa, Jumalan Pojassa. Alkuperäinen Jumalan kuva ihmisessä täyttyy Jeesuksessa Kristuksessa, jota myös ihmiset hänen kauttaan kantavat. Tämä koskee myös ihmisen suhdetta maailmaan: Ihmisten tulee hallita maailmaa vastuussa Jumalalle. Tämän herruuden vastuullinen hoitaminen liittyy myös ekologisen kriisin voittamiseen. Pannenberg 1983, 76.

²⁴ Aejmelaeus 1995, 27–29.

toilemassa maailmaa. Jumalan Sana on lähtöisin Jumalasta, mutta on olemassa myös itsenäisesti tuoden maailmaan johdatuksen, tuomion ja pelastuksen. Jumalan Henki edustaa Jumalan läsnäoloa ja voimaa luomakunnassa. Hengen kerrotaan olevan läsnä odotetussa Messiaassa (Jes. 42: 1–3). Edellä mainitut Jumalan personifikaatiot eivät varsinaisesti merkitse kolminaisuusoppia, mutta ne viittaavat Jumalan immanenttiin ja transsendenttiin läsnäoloon ja toimintaan luomakunnassa.²⁵

Kolminaisuutta koskevan pohdinnan taustalla on Uuden testamentin todistus Jumalan läsnäolosta ja toiminnasta Kristuksessa Pyhän Hengen välityksellä. Uudessa testamentissa kolminaisuusoppi ilmenee Jumalan kokonaistoiminnassa: Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välillä on läheinen yhteys, jolloin Jumalan pelastava läsnäolo tulee täydellisesti esille. Inhimillisen pelastuskokemuksen moni-ilmeisyys liittyy jumaluuden kolmen persoonan toimintaan ihmiskunnan historiassa toisistaan selkeästi erotettavin tavoin, mutta kuitenkin yhteistyössä keskenään jumaluuden täydellisen ykseyden säilyttäen.²⁶

Uudessa testamentissa ei ole selvästi muotoiltua oppia Jumalan olemuksesta ja persoonista, mutta se sisältää aineksia Hengen persoonalliseen käsittämiseen ja Hengen ykseyteen Jumalan ja Kristuksen kanssa. Pyhän Hengen toimintaa kuvattaessa käytetään persoonalle ominaisia piirteitä. Pyhä Henki kuvataan esimerkiksi rukoilemassa (Room. 8. 26–27) ja lähettämässä (Ap.t. 13:4). Pyhän Hengen työn edellytyksenä on Kristuksen loppuunsaatettu lunastustyö. Ilman Pyhän Hengen pyhittävää työtä Kristuksen lunastustyö menisi hukkaan. Pyhitys siis täydellistää Jumalan trinitaarisen pelastustyön ja vetää ihmisen trinitaarisen rakkauden yhteyteen. Pyhityksessä on kysymys jokahetkisestä ja elinikäisestä prosessista, jonka avulla Jumala tekee ihmisestä pyhän ja vanhurskaan.²⁷ Henki nostaa ihmiset pois heidän omasta rajallisuudestaan niin, että he tulevat osallisiksi Jumalan Kristuksen kuolemassa täyttämästä sovituksista.²⁸ Luomisessa Pyhä Henki on eläväksi tekijä ja luotujen elämän ylläpitäjä. Jumala ei hylkää luotujaan luomistyönsä tehtyään, vaan pysyy heidän luonaan Pyhän Hengen kautta. Lutherin mukaan Pyhän Hengen rakkaudessa luotuja kohtaan ilmenee kuitenkin koko triniteetin toimiminen yhdessä. Tämä pitää sisällään ajatuksen yhdestä ainoasta Luojusta, Lunastajasta ja Pyhittäjästä, joka on Isä, Poika ja Pyhä Henki yhdessä.²⁹

---

²⁵ McGrath 1996, 310–311.

²⁶ McGrath 1996, 313–315.

²⁷ Poutiainen 1998, 191–197.

²⁸ Pannenberg 1991, 498.

²⁹ Mannström 2001, 118–119, Lutherin näkemyksiin perustuen.

2.2.3 Kolminaisuusoppiin liittyviä teologisia näkemyksiä

Kristillisen jumalakuvan ydin, oppi Isästä, Pojasta ja Pyhästä Hengestä, on ilmaistu uskontunnustuksissa. Kristinuskon historiassa kolminaisuusoppi onkin ollut kulmakivenä sekä opin että tunnustuksen tasolla. Suomalaisten luterilaisten henkilökohtaiseen jumalakuvaan liittyy usein kuitenkin tapa puhua uskonkappaleista toisistaan erillään. Myös erilaisissa suuntauksissa ja herätysliikkeissä ilmenee Jeesuksen tai Pyhän Hengen korostamista kolmiyhteisen Jumalan sijaan. Viimeisen sadan vuoden ajan protestanttisessa traditiossa ja protestanttisen teologia tutkimuksessa on suhtauduttu varovaisesti oppiin uskon vastakohtana. Tällä on epäilemättä ollut myös vaikutusta luterilaiseen jumalakuvaan. Opin ja uskon vastakkainasettelu ei kuitenkaan ollut Lutherin alkuperäinen tarkoitus. Lutherin jumalakuva perustuu Raamatun ilmoituksen pohjalle, jossa hänen mukaansa ilmaistaan kolmiyhteinen Jumala. Kolminaisuusopin kannalta Luther painottaa erityisesti Johanneksen evankeliumin merkitystä. Kristus-keskeisyys ei merkitse Lutherille kolmiyhteisen Jumalan syrjäyttämistä, vaan kolmiyhteisen Jumalan ulospäin suuntatut työt, luominen, lunastus ja pyhitys ovat jakamattomat. Lutherin mukaan kolmiyhteinen Jumala opitaan tuntemaan ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen kautta. Lutherin jumalakuvan ydin on itsensä antava, kolmiyhteinen Jumala.³⁰

Klassisen teologian mukaan Jumalasta on mahdollista saada tietoa joko järjen tai ilmoituksen kautta. Järjen tieto selittyy filosofian kautta ja ilmoituksen kautta saadaan teologinen käsitys Jumalasta. Klassisen teologian käsitystä Jumalasta alettiin kritisoida 1800-luvulla niin sanotun uusprotestanttisen teologian piirissä. Klassinen teologian käsitys Jumalasta perustui luonnolliseen Jumalan tuntemiseen. Kritiikki liittyi Jumalan ykseyden olemukseen ja kosketti näin myös käsitystä Jumalan trinitaarisuudesta. Jumalakäsitykset, jotka rakentuvat näkemykselle Jumalan trinitaarisuudesta, on uusprotestanttisessa teologiassa leimattu metafysisiksi. Teologiassa trinitaarinen jumalakäsitys on nousut kuitenkin uudelleen pintaan viime vuosikymmeninä muun muassa evankelisen teologin Jürgen Moltmannin sekä luterilaisten teologien Robert Jensonin ja Wolfhart Pannenbergin vaikutuksesta. Lisäksi modernissa roomalaiskatolisessa teologiassa trinitaarista ajattelua on tuonut esille erityisesti Karl Rahner, jonka ajatukset ovat olleet pohjana myös evankelisille teologeille. Triniteettikäsityksen esittämiseen liittyy ajatus Jumalan ykseydestä, johon myös kysymys metafysiikasta tiivistyy. Pannenberg katsoo, että syvälle juurtunut käsitys, jonka mukaan triniteetti tulee johtaa Jumalan olemuksesta

---

³⁰ Mannström 1995, 39–50, Lutherin näkemyksiin perustuen.

estää aidon jumalakäsityksen. Pannenberg painottaakin, että aito jumalakäsitys voi nousta vain ilmoituksen historiallisuudesta.³¹

Teologi Karl Barth näkee kolminaisuusopin Jumalan itseilmoitukseen liittyvänä, ei historiallisena. Lähtökohtana kolminaisuusopillisesti ei ole niinkään oppi tai ajatus, vaan se todellisuus, että Jumala puhuu ja tulee kuulluksi. Barthin mukaan ihminen on Jumalan Sanan vastaanottamisessa passiivinen, ja ilmoituksen prosessi on alusta loppuun Jumalan varassa. Barthin ajattelussa ilmoitus on sen toistamista, mitä Jumala on ikuisuudessa. Tämä merkitsee kolminaisuusopillisesti, että Isä ilmoittaa itsensä Pojassa. Barthin Offenbarsein-ajatuksen ydin on ilmoituksen tunnistaminen ilmoitukseksi: Koska ihmiskunta on syntinen eikä pysty tunnistamaan ilmoitusta, on ilmoituksen tulkitsemisen oltava itsensä Jumalan Hengen työtä. Henki antaa sekä kuulemisen ja kyvyn kuulla yhdellä kertaa.³²

Karl Rahner jatkoi Barthin aloittamaa työtä kolminaisuusopin merkityksen tarkastelussa. Hän käsitteli aihetta ekonomisen ja immanentin Kolminaisuuden välisestä suhteesta käsin. Niiden välinen ero perustuu toisaalta siihen, miten Jumala tekee itsensä tunnetuksi historiassa ilmoituksen kautta ja toisaalta siihen, mikä on Jumalan sisäinen olemus. Ekonominen Kolminaisuus on se tapa, joka on kokemustamme Jumalan historiassa tapahtuneen itseilmoituksen moninaisuudesta ja ykseydestä. Immanentti Kolminaisuus puolestaan merkitsee Jumalan moninaisuutta ja ykseyttä sellaisena kuin se on Jumalassa itsessään. Rahnerin ajattelussa pelastusprosessin taustalla on vain yksi Jumala, vaikka pelastuksen salaisuus on moni-ilmeinen. Rahner piti tärkeänä, että keskustelu Kolminaisuudesta lähtee liikkeelle inhimillisestä pelastushistorian kokemuksesta ja sen raamatullisesta ilmaisusta. Rahner väittää, että ajatusprosessilla, jolla on lähtökohtansa kokemuksessa ja tiedossa liittyen historiassa tapahtuneeseen pelastukseen, johtaa myösoppiin immanentista Kolminaisuudesta. Rahner korostaa, että ”Isä”, ”Poika” ja ”Pyhä Henki” eivät ole vain ihmisten tapoja selittää Kolminaisuus tai Jumalan tilapäisiä rooleja eri historiallisina aikoina. Sitä vastoin se, miten Jumala ilmoittaa itsensä Kolminaisuutena on sopusoinnussa sen kanssa, mitä hän sisäisesti on.³³

---

³¹ Martikainen 1995, 82–86.

³² McGrath 1996, 326–328. Brunnerin käsitys ilmoituksen tunnistamisesta poikkesi Barthin näkemyksestä. Brunnerin mukaan ihmisluonnossa on valmiina jonkinlainen käsitys ilmoituksesta; esimerkiksi kyky jossain määrin käsittää, mikä on syntiä. McGrath 1996, 203.

³³ McGrath 1996, 329–330.

Teologi Robert Jenson ilmaisee tuoreella tavalla traditionaalisen kolminaisuusopin. Hän liittyy näkemyksessään Barthin korostukseen pysyä uskollisena Jumalan itseilmoitukselle, mutta kehittää Barthin näkemyksiä edelleen. Jenson katsoo, että ”Isä, Poika ja Pyhä Henki” on juuri oikea nimi sille Jumalalle, jonka ihmiset Jeesuksen Kristuksen kautta tuntevat. Jensonin mukaan keskustelu kolminaisuudesta on kristittyjen tapa koettaa identifioida oma Jumalansa. Ihmisten jumaluutta koskevat ajatusrakennelmat eivät kuitenkaan poista Jumalan itseilmoituksen ensisijaisuutta.³⁴

Timo Tavast on selvittänyt väitöskirjassaan Robert W. Jensonin edustamaa triniteettioppia. Väitöskirjassaan Tavast selvittää Jensonin näkemystä kolmiyhteisen Jumalan identiteetistä ja siihen liittyviä triniteettiopillisia teemoja. Tavastin tutkimuksen kohteena on Jensonin kaksi erilaista triniteettiopin versiota. Ensimmäisessä viitekehyksessä on raamatullis-narratiivinen ajattelu ja toisessa hellenistinen ja posthellenistinen kulttuuri-konteksti, jossa oppi Jumalan kolminaisuudesta on muotoutunut. Jensonin kolminaisuusoppia jäsentävä keskeisin tema on kysymys kolmiyhteisen Jumalan identiteetistä ja ajallisesta identifioitumisesta. Jenson pyrkii korjaamaan triniteettiopilliset vääristymät, jotka ovat aiheutuneet hellenistisen kulttuuritaustan vaikutuksesta. Vääristymän korjaaminen tiivistyy Jensonin omassa (post)hellenistisessä viitekehyksessä, jossa hän korostaa ekonomisen ja immanentin trinitaarisuuden yhteenkuuluvuutta: Kolmiyhteinen Jumala ei siis ole vain sisätrinitaarinen jumaluus, vaan Jensonin tulkinnan mukaan ekonominen, pelastushistoriassa läsnä oleva, ja siten ajassa identifioituva Jumala. Kolmiyhteinen Jumala on se sama myös itsessään, mitä hän on ihmisenä Jeesuksessa, hänen Isässään ja heidän Hengessään luomakunnalle. Tällaisesta ekonomisesta todellisuudesta irrotettavaa immanenttia Triniteettiä ei Jensonin näkemyksen mukaan ole olemassa.³⁵

---

³⁴ McGrath 1996, 330–331. Varhaiskirkon aikana kristinuskon Jumalaa koskevat ajatukset sekoittuivat herkästi hellenistisen ympäristön jumalakuviin: McGrathin mukaan Jenson piti kolminaisuusoppia siksi välttämättömänä puolustusmekanismina tällaista kehitystä vastaan. Tullakseen ymmärretyksi ympäröivässä kulttuurissa kristinuskon kuitenkin myös otti käyttöönsä hellenistisiä käsitteitä puolustaessaan ja määritellään kristillistä käsitystä Jumalasta. Jenson korostaa, että identifioivat kuvaukset ja asianmukaiset nimet ovat uskonnolle välttämättömiä. Rukoukset ja ylistykset on voitava osoittaa jollekulle. McGrath 1996, 331–332.

³⁵ Tavast 2006, 368–374. Tässä näkemyksessä Jenson liittyy rahnerilaiseen teesiin, että ekonominen Triniteetti on ontologisesti sama asia kuin immanentti Triniteetti ja päinvastoin, mutta vie tulkintaa ontologisesti omaleimaiseen suuntaan. Tavast, 2006, 374.

2.2.4 Kristuksen persoonaan liittyviä teologisia näkemyksiä

Kolminaisuusoppi liittyy historiallisesti Kristuksen jumaluutta koskevan opin kehitykseen. Kristologisessa pohdinnassa merkittävänä ajatuksena on välittäjän välttämättömyys Jumalan ja ihmiskunnan välillä. Uudessa testamentissa mainitaan useassa kohdassa Kristus välittäjänä (Heb. 9:15; 1.Tim. 2:5). Kristologisessa pohdinnassa onkin voimakkaasti esillä ajatus Kristuksesta välittäjänä transsendenttisen Jumalan ja langenneen ihmiskunnan välillä. Toisaalta Kristus toimii ilmoituksen, toisaalta pelastuksen välittäjänä. Ilmoituksen välittymisen ajatusta edustaa Logos-kristologia, jossa Logos välittäjänä prinssiippinä toimii siltana transsendenttisen Jumalan ja luomakunnan välillä. Logos-kristologiaa edustivat patristisen ajan teologi Justinos Marttyyri ja hänen aikalaisensa. Samankaltaista lähestymistapaa edustaa teologi Emil Brunner. Brunner korostaa uskon olevan ensisijaisesti persoonallista kohtaamista Jumalan kanssa, joka kohtaa ihmisen henkilökohtaisesti Jeesuksessa Kristuksessa. Brunnerin mielestä varhaiskirkko oli tulkinnut ilmoituksen väärin korostaessaan sen koskevan Jumalaan liittyvää opillista totuutta. Brunnerin näkemyksen mukaan totuus ei ole jotain ikuisessa ideoiden maailmassa ilmenevää ja sieltä käsin ihmisille paljastettavaa, vaan ajassa ja paikassa tapahtuvaa Jumalan toimintaa. Jumalan ilmoitus keskittyy ja huipentuu Jeesuksen Kristuksen persoonaan.³⁶

Ajatukseen ilmoitus sisältyy toisaalta näkemys Jumalan lopullisesta paljastumisesta aikojen lopussa ja toisaalta myös ajatus Jumalan tekemisestä tunnetuksi. 1900-luvulla saksalaisessa teologiassa nousi voimakkaasti esille kristologisesti määräytynyt Jumaläkäsitys. Karl Barth on sitä mieltä, että kaikkeen teologiaan kätkeytyy kristologinen näkökulma ja teologian tehtävä on tuoda tämä perustus esille. Barth ei väitä, että opin Kristuksen persoonasta ja toiminnasta tulisi olla kristillisen dogmatiikan keskuksena. Barth kuitenkin katsoo, että se Jumalan toiminta, joka on Jeesus Kristus itse, vaikuttaa kaikessa teologiassa taustalla. Barthin ajattelussa keskeisenä on Jumalan ilmoituksellinen läsnäolo Jeesuksessa Kristuksessa.³⁷

Pannenberg korostaa, että kolminaisuus tulee ymmärtää pelastushistoriassa Isästä lähtevänä, Pojan kautta toteutuvana ja viimein Pyhän Hengen yhdistämänä, koko historian kattavana prosessina. Saadaksean sovitetuksi triniteetin toiminnan ja maailman historian

---

³⁶ McGrath 1996, 371–373.

³⁷ McGrath 1996, 376–377.

yhteiseen tapahtumisen prosessiin, kiinnittää Pannenberg huomiota erityisesti luomiseen. Hän tarkastelee Pyhän Hengen ja Pojan persoonaa suhteessa luomakuntaan, jolloin Isä, joka toimii maailmassa ainoastaan Pojan ja Hengen kautta, jää maailmaan nähdyn transsendentiksi. Isän jumaluus on kuitenkin riippuvainen Pojan ja Pyhän Hengen toiminnasta maailmassa ja historiassa, jossa Pojan ja Pyhän Hengen pelastusekonominen toiminta toteutuu. Pannenbergin mukaan Jumalan olemassaolo on kaikkialla läsnä olevaa. Sen sijaan Jumalan olemus ilmenee vain trinitaarisissa suhteissa avautuen ilmoitustodellisuudessa. Tämä Jumalan olemus on henki, joka on rakkaus. Pannenberg ei kuitenkaan samaista ajatusta hengestä jumaluutena Pyhään Henkeen. Hän erottaa näkemyksessään Hengen, joka on jumaluuden olemus ja Hengen, joka on hypostaasi. Pannenbergin mukaan Jumalan olemus on triniteetin persoonien välinen rakkaus, joka ei ole sama kuin Pyhä Henki. Tästä seuraa, että Pyhä Henki erottautuu itsenäiseksi persoonaksi eskatologisessa roolissa ja avaa persoonien keskinäiset suhteet eskatologisessa täyttymyksessä. Koska triniteetin persoonien välisiä suhteita yhdistävä rakkaus muodostaa Jumala ominaisuuksien perustan, nousevat myös Jumalan viisaus, oikeudenmukaisuus ja armollisuus rakkaudesta. Pannenbergin näkemys Jumalan olemuksesta suhteena pitää sisällään ajatuksen, että jumaluutta itsessään ilman tätä rakkauden suhdetta ei ole. Myös ihmisen on mahdollista päästä osalliseksi Jumalan olemuksesta, joka on rakkaus. Jumalan olemuksen saavuttaminen tapahtuu ekstaasissa Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Tässä partisipaatioissa Jumalaan ihminen asettuu itsensä ulkopuolelle (ekstare) ja yhdistyy Jumalaan sekä erottautuu omaksi itsekseen. Tässä Pannenbergin käsityksessä ilmenee yhteyksiä näkemykseen vanhurskauttamisesta osallisuutena Jumalan elämään.³⁸

2.2.5 Kristuksen pelastusteko: lunastus ja sovitus

Ihmisen syntisyys liittyy hänen haluunsa olla oma jumalansa ja tarpeeseensa ottaa kaikki omaan hallintaansa. Tässä yrityksessään ihminen on kadottanut oikean päämääränsä elää Jumalan yhteydessä, ja häntä uhkaa Jumalan rangaistus. Jumalan Sana inkarnoitui katoavaisuuden alaiseen maailmaan, jotta ihmiskunta ja koko luomakunta yhdistyisi jälleen Jumalaan, ja vapautuisi synnin eli kuoleman ja pahan orjuudesta. Pelastumisen kautta ihminen löytää oikean paikkansa Jumalan ja maailman välissä, jolloin ihminen ja koko luomakunta vapautuu katoavaisuudesta ja ihmisen itsekkyyden aiheuttamista vai-

---

³⁸ Martikainen 1995, 88–95, Pannenbergin näkemysiin perustuen.

kutuksista. Keskeisimpänä tässä tapahtumassa on Jeesus Kristus. Jeesuksesta on teologiassa puhuttu sovittajana ja lunastajana. Lunastus merkitsee sitä, että koko maailma pääsee irti turmiovaltojen kahleista, mutta sen edellytyksenä on ihmisen syntien sovitaminen.³⁹

Pannenbergin mukaan Jeesuksen toimiminen välittäjänä luomisessa liittyy hänen eskatologiseen Herruuteensa. Tätä kautta voidaan tunnistaa, mitä Jumalan inkarnaatio Jeesus Nasaretilaisessa tarkoittaa. Jeesuksen ylösnousemuksen eskatologisessa tapahtumassa on läsnä Jumalan ikuinen Poika ajassa. Jeesuksen kautta luominen asettuu tarkoituksenmukaiseen suhteeseen Jumalaan nähden, josta seuraa sovitus. Jeesuksen Herruus ja toimiminen välittäjänä luomisessa antavat maailman tapahtumille rakenteen ja tarkoituksen. Jeesuksen ylösnousemuksen kautta maailman luominen toteutuu täydellisesti.⁴⁰

Varhaisessa kristikunnassa Kristuksen persoonaa ja toimintaa tarkasteltiin nimenomaisesti laajemmasta eli lunastuksen näkökulmasta käsin, jolloin pääasiallisena kysymyksenä oli pahan kosminen valta, eikä niinkään ihmisen syyllisyys. Niin sanotun klassisen lunastusopin mukaan, joka on erityisesti vaikuttanut kristikunnan itäisen perinteen teologiassa, juuri Jumala on tapahtumasarjan subjekti ja objekti. Siinä ihminen ei suorita jotakin Jumalalle, vaan kaiken suorittaa Jumala ihmisenä. Pelastus on tässä näkemyksessä ennen kaikkea seurausta Jumalan uhrautuvasta rakkaudesta. Klassinen lunastusmalli painottaa, että synnin tultua voitetuksi, ovat ihminen ja Jumala yhdistyneet uudelleen ja lankeemuksessa turmeltunut Jumalan kuva on uudistumassa Kristuksen mukaiseksi. Tässä näkemyksessä ylösnousemuksella ja inkarnaatiolla on ristien tapahtumien ohella suuri merkitys.⁴¹

Läntisessä latinalaisessa perinteessä Kristuksen pelastustekoa on käsitelty paljolti sovituksen näkökulmasta ja pääosin pohjana ovat Paavalin tekstit. Paavalin mukaan sovitus on täysin Jumalan teko, jossa Jumala on sekä sovituksen suorittaja että sen kohde. Näissä teksteissä ilmenee klassiseen malliin sopivia lausumia, mutta niissä on myös voimakas juridinen linja. Lisäksi latinalaisessa sovituspöytäkirjassa on tukeuduttu niihin teksteihin, joissa Kristuksen työtä katsotaan uhrin, rangaistuskärsimyksen ja sijaiskärsimyksen näkökulmasta painopisteen ollessa tällöin sovitusta vaativassa syyllisyydessä. Sovituk-

---

³⁹ Pihkala 2009, 177–178.

⁴⁰ Pannenberg 1977, 396.

⁴¹ Pihkala 2009, 179.

sessä keskeisessä asemassa on juuri Jeesuksen kärsimys ja ristinkuolema. Paavalin tulkinnassa vaikuttavat kolme vanhatestamentillista teemaa, joista ensimmäinen on Vanhan testamentin uhrikäytäntöön liittyvä niin sanottu suuren sovituspäivän uhri (3. Moos. 16). Toiseksi taustalla vaikuttaa profeetta Jesajan kutsumusnäky (6. luku) ja kolmantena lähteenä toimii Jesajan kuvaus Herran kärsivästä palvelijasta (53. luku). Tällainen vanhatestamentillinen tausta tarjoaa Jeesuksen ristinkuoleman tarkastelulle yhtä aikaa rangaistuskärsimyksen, sijaiskärsimyksen sekä sovitusuhrin näkökulman. Elämänsä Jeesus eli kuten Jumalan kuvaksi luodun ihmisen olisi kuulunut elää eli hän luovutti elämänsä Jumalan varaan ja suostui itse kuolevaiseksi ihmiseksi. Kuitenkin hänet tuomittiin kuolemaan siksi, että hänen väitettiin esiintyneen ”juutalaisten kuninkaana” ja Jumalan vertaisena. Vaikka hän oli uusi Adam, hänet surmattiin syntisenä syntisten joukossa.⁴²

Kristuksen persoonaa ja pelastustekoa (lunastusta ja sovitusta) on lisäksi tulkittu niin sanottujen typologisten mallien mukaan, jotka nousevat Vanhan testamentin pohjalta. Reformaattori Calvin hahmotteli näkemyksen Kristuksen kolminaisesta virasta, jonka myös luterilainen teologia on omaksunut. Tämä jaottelu yhdistelee keskeisiä kristologisia teemoja, jotka jäsentyvät pelastushistorian vaiheiden mukaisesti. Jaottelun mukaan Kristus oli profeetta, ylipappi ja kuningas, ja näille viroille löytyy esikuva Vanhasta testamentista. Profeetallinen virka toteutui Kristuksen julistaessa maan päällä Jumalan valtakunnan tuloa. Ylipapillista virkaa Kristus toteutti uhratessaan itsensä ristillä ja toteuttaa sitä yhä ”rukoillessaan ihmisten puolesta” ja ”puhuessaan meidän puolestamme” Jumalan edessä (Hepr. 7:25 ja 9:24). Ylösnousemuksesta lähtien Kristus on toiminut kuninkaallisessa virassaan.⁴³

Viime vuosikymmeninä Luther-tutkimuksessa on tuotu esille unohduksissa ollut seikka, jonka mukaan Lutherin pelastus- ja vanhurskauttamiskäsitys pohjautuu voimakkaasti myös vanhakirkolliseen inkarnaatio- ja jumalallistamisteologiaan. Luther tunsi hyvin patristisen ajan teologin Athnasioksen ajatukset, joihin muun muassa sisältyy käsitys, että pelastus on enemmän kuin paluuta alkuun. Pelkkä alkuun palaaminen voisi näet saada aikaiseksi uuden lankeemuksen, joka vaatisi jälleen uuden pelastuksen. Vanha kristikunta ei pitänytkaan armoa vain Jumalan suomana arvonalautuksena, vaan perustavana käsityksenä oli juuri se, että synnin katkaisema suhde on korjattu ”uudessa Adammassa”, Kristuksen inkarnaatioissa. Tällöin uskovat yhdistyvät todellisesti ja olemuksel-

---

⁴² Pihkala 2009, 180–185.

⁴³ Pihkala 2009, 187.

lisesti Jumalaan Kristuksen kautta, jolloin vanhurskauttaminen ei ole vain velkatilin nollaamista ja Jumalan suopeutta ihmiselle. Lunastuksen kautta saatu uusi yhteys Jumalaan on vahvempi kuin Adamin jumalayhteys ennen lankeemusta. Tässä päämäärässään kohti kirkastettua ihmisyyttä on ihmisen tehtävänä samalla vetää mukanaan myös koko luomakunta.⁴⁴ Lutherin vanhurskauttamisoppi voidaanakin parhaiten nähdä uskossa toteutuvan Kristuksen läsnäolon sekä Kristuksen ja kristityn yhdistymisen ajatuksen pohjalta. Kristuksen kuvan kaltaisuuteen muuttuminen tapahtuu uskossa ja rakkaudessa. Uskossa toteutuva kristityn osallisuus Jumalasta ja hänen rakkaudestaan vastaa Kristuksen jumalallista luontoa. Tämä samanmuotoisuus Kristuksen inhimillisen ja jumalallisen luonnon kanssa kulminoituu ajatukseen, että kristitty asettaa elämänsä lähimmäisen palvelukseen.⁴⁵

2.2.6 Kristillinen ihmiskäsitys ja ihminen Jumalan kuvana

Kristillinen ihmiskäsitys liitetään usein Raamatun luomiskertomuksiin pohjautuvaan näkemykseen ihmisestä jumalan kuvana. Käsitteenä *Imago Dei*, jumalan kuva, ilmenee ainoastaan 1. Moosekseen kirjassa kolmessa kohdassa, jotka ovat peräisin niin sanotusta pappislähteestä. Kristinuskon historiassa *Imago Dei* -symbolin tulkinnalla on antropologisesti nähtynä ollut keskeinen tehtävä määriteltäessä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. *Imago Dei* -käsitteen määrittelyyn on mahdollisesti liittynyt tarve osoittaa ihmisen ylemmyys suhteessa muuhun luomakuntaan ja samalla näkemys henkisten kykyjen korkeammasta arvostuksesta suhteessa ruumiillisuuteen. Joidenkin tutkijoiden mukaan *Imago Dei* -näkemys on alun perin saattanut sisältyä myös jossain määrin ruumiillisia mielikuvia liittyen Adamin Jumalan kaltaisuuteen.⁴⁶ Länsimaisessa perinteessä Jumalan kuvaan on liitetty erityisesti järjen ja vapauden käsitteet. Teologisessa ja antropologisessa perinteessä ihmisen Jumalan kaltaisuutta on ilmentänyt ihmisen kuolematon sielu, johon myös ihmisen järki ja tahto liittyvät. Järki ja vapaus mahdollistavat maailmanhallinnan, josta luomiskertomus puhuu. Ihmisen ajattelukykyyn liittyy oleellisesti tahto toimia oikein eli kuuliaisuus Jumalalle. Tämä ihmisen jumalalliseen kutsumuk-

---

⁴⁴ Pihkala 2009, 188–189.

⁴⁵ Mannermaa 2001, 323–328, Lutherin näkemys perustuen.

⁴⁶ Veikkola 1992, 173–176, Hallin näkemys perustuen.

seen liittyvä vapaa tahto turmeltui Lutherin mukaan syntiinlankeemuksessa ja muuttui sen myötä sidotuksi.⁴⁷

Edellä kerrotun tulkintaperinteen mukaan nimenomaan ihmisen inhimillisuus on uskonnollisesti nähtynä hänen Jumalan kaltaisuuttaan. Jürgen Moltmann kuitenkin korostaa, että *Imago Dei* on ensisijaisesti teologinen termi ja vasta toissijaisesti antropologinen. Jumalan kaltaisuutta ei tule etsiä mistään ihmisen ominaisuudesta, vaan hänen koko olemisestaan ja Jumalan suhteesta häneen. Moltmann huomioi lisäksi, että luomisesta lähtien ihmisenä oleminen muodostuu sukupuolisista eroavaisuuksista ja sukupuolten suhteesta toisiinsa, jolloin ne myös kuuluvat Jumalan kuvaan. Vaikka Raamattu käyttää Jumalasta pääasiassa miehisiä vertauskuvia, joita ovat muun muassa Herra, Isä, Pelastaja ja Tuomari, katsoo Moltmann, ettei Jumalaa voi pitää maskuliinisena. Hän jatkaa, että sen sijaan parhaan tulkintamahdollisuuden tarjoaa kuva kolmiyhteisestä Jumalasta, jossa Jumala itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen. Siksi Jumalan kuva ei ensisijaisesti ilmene yksilöissä vaan yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.⁴⁸

Kristillisen uskon myötä kirkossa katsottiin, että *Imago Dei* kohdataan autenttisesti Jeesuksessa Kristuksessa. Paavali oppilaineen johti tästä ajatuksen, että ihmiset, jotka Pyhän Hengen työn välityksellä tulevat osallisiksi Kristuksen elämästä, muuttuvat hänen kuvansa kaltaisiksi ja uudistuvat Jumalan alkuperäisen suunnitelman mukaisiksi. Ristiinnaulitussa Kristuksessa on koko jumaluuden täyteys ruumiillisesti. ”Ristin teologian” pohjalta Jumalan kuva muotoutuu kokonaan toisenlaiseksi kuin pelkästään teistisel-
tä pohjalta.⁴⁹

---

⁴⁷ Veikkola 1992, 173–177.

⁴⁸ Veikkola 1992, 178–179, Moltmannin näkemyksiin perustuen. Jotkut feministiteologit ovat tulkinneet kolminaisuusopin patriarkaalisesta kulttuurin päälähteeksi. Siten kasteformulan ilmaus Jumalan isyydestä ja kolminaisuudesta legitimoisi oppia jumaluuden miehisydestä ja autoritaarisuudesta. Tuunaisen mukaan LaCugna on kirjoittanut aiheesta *Ecumenical Trends* -julkaisuun (Vol. 17 No 5) vuonna 1988 etsien rakentavaa näkemystä: Kirkkoisät pohtivat kysymystä Jumalasta isänä taistellessaan 300-luvulla areiolaisuutta vastaan. Athanasioksen ja kappadokialaisten mukaan isyys on Jumalan eräs ilmenemisaspekti, joka tulee ymmärtää metaforana, persoonallisessa merkityksessä, eikä jumalan olemuksen kuvaajana biologisessa tai universaalisessa mielessä. [...] Kolminaisuuden persoonien suhde voidaan nähdä erityisenä esikuvana tasaveroiselle vuorovaikutukselle, jossa ilmenee vapaus, itsensä antaminen ja toisen vastaanottaminen. Tämä näkökulma johtaa ajatukseen, että kaikki hierarkisuus, joka heikentää Jumalan kuvan eli ihmisen arvoa ja ihmisyyden toteutumista, on vastoin kolmiyhteisen Jumalan olemusta. Myös naistutkimuksen kannalta triniteettioppi voidaan nähdä kattavimpana jumaluuden mysteerin ja dynaamisuuden ilmaisuna, jossa ei ole lainkaan viittauksia hierarkisuuteen tai sukupuoleen. Tuunainen 1991, 106–108.

⁴⁹ Veikkola 1992, 180.

2.3 Ihmisen uskonnollinen kehitys James W. Fowlerin teorian valossa

Teologian tohtori Lauri Oikarinen käsittelee väitöskirjassaan Ihmisen uskon kehitysamerikkalaisen teologin ja kehityspsykologi James W. Fowlerin teoriaa uskon kehitysvaiheista. Tutkimuksessaan Oikarinen selvittää Fowlerin teorian sisäistä johdonmukaisuutta tieteenfilosofisten kytkentöjen valossa ja arvioi tältä pohjalta teorian sovellusmahdollisuuksia lähinnä uskontokasvatuksessa. Oikarisen mukaan Fowlerin ajattelussa on aineksia erilaisista kehityspsykologian suuntauksista, jonka lisäksi hänen teoriailaan on myös tiettyjä teologisia lähtökohtia. Psykososiaalisen suunnan vaikuttajista tärkein on ollut Erik H. Erikson ja hänen kahdeksanvaiheinen kehitysteoriansa. Yksilökeskeisemmän psykodynaamisen suunnan edustajista merkittävimpiä ovat Fowlerille puolestaan Ana-Maria Rizutto ja C.G. Jung. Teologisia vaikutteita kehitysjatteluunsa Fowler on oman taustatraditionsa metodismin ohella saanut H. Richard Niebuhrilta. Fowler näkee uskon yleisinhimillisenä merkityksen muodostamisen prosessina, jota tapahtuu inhimillisen subjektin ja ympäristön ilmiöiden kohtaamistilanteissa. Lisäksi jokaisen ihmisen elämässä ilmenee uskon kehityskaari eli ”Pyhiinvaellus”, joka on riippumaton omasta traditiosta tai elämänkaaresta. Fowler ei sisällytä varsinaiseen vaiheteoriaansa varhaisvaiheen eriytymätöntä uskoa. Hän kuitenkin näkee psykodynaamisen suuntauksen mukaisesti ensimmäisten elinvuosien uskon perustavanlaatuisen merkityksen ihmisen myöhemmälle kehitykselle.⁵⁰

Fowler kuvaa uskoa tekemisen kautta. Hänen mukaansa usko on aktiivinen olemisen ja sitoutumisen tapa, jonka kautta ihmisen elämän kokemukset saavat muotonsa. Fowler näkee uskon myös suhteena, jossa on sitoutumisen ja luottamuksen myötä aina läsnä toinen osapuoli. Tätä taustaa vasten hän näkee uskon aktiivisena tietämisen muotona ja dynaamisena prosessina, joka muotoutuu ihmisen mielessä kokonaisuudeksi muun muassa kokemusten, ihmisten välisen vuorovaikutuksen, kielen, symbolien ja rituaalien yhteisvaikutuksesta.⁵¹

Oikarisen mukaan Fowler hahmottelee uskon kehityksen spiraalinmuotoiseksi, ja pitää samalla kehityksessä ilmeneviä taantumia mahdollisina. Taantumukset voivat toimia levähdyspaikkoina ja palvella siten uutta kehitystä. Aikaisempiin kehitysvaiheisiin liittyvien tukkeutumien jälkikäsitteily on kuitenkin tärkeää, jotta kehitys suuntautuisi jälleen

---

⁵⁰ Oikarinen 1993, 11–15, 75–77. Fowlerin näkemyksiin perustuen.

⁵¹ Fowler, 1981, 16, 25.

eteenpäin. Oikarisen mukaan Fowler erottaa kuusi kehitysvaihetta liittyen uskonvaiheisiin: Intuitiivis-projektiivinen (Intuitive-Projective), myyttis-kirjaimellinen (Mythic-Literal), synteettis-sovinnainen (Synthetic-Conventional), yksilöllis-reflektiivinen (Individualive-Reflektive), konjuktiivinen (Conjunctive) ja yleismaailmallisesti pätevä (Universalizing). Omassa tutkimuksessani käsitelen Fowlerin teoriaa uskonkehitysvaiheista kahden ensimmäisen eli intuitiivis-projektiivisen sekä myyttis-kirjaimellisen uskonvaiheen osalta, jotka liittyvät lapsuusikään.⁵²

Intuitiivis-projektiivisen uskon kehitysvaiheessa lapsi tiedostaa itsensä. Ajattelutoiminnot ja kieli yhdistyvät, mikä mahdollistaa symbolien käytön. Kielestä tulee keskeinen elämäntodellisuuden tulkintaväline, ja pitkätkin kertomukset alkavat kiinnostaa lasta. Tämä ensimmäinen varsinainen uskon kehitysvaihe esiintyy tyypillisimmin 3–7 -vuotiailla lapsilla. Tässä vaiheessa lapselle ei ole syntynyt pysyviä tiedon ja kokemuksen käsittelyoperaatioita. Looginen ajattelu ei estä mielikuvien pulppuamista, jolloin lapsi kykenee yhdistämään kokemusmaailman vahvoihin elämyksellisiin vaikutelmiin. Maaginen ajattelu ilmenee myös jumalakuvissa ja ne voivat olla konkreetteja, fyysisiä tai antropomorfisia. Vaikka mielikuvat Jumalasta eivät välttämättä ole antropomorfisia, vaikuttavat inhimillisen vuorovaikutuksen kautta tulleet peruskokemukset jumalakuvan sävyyn.⁵³

Myyttis-kirjaimellinen usko ilmenee kouluiässä kuusivuotiaasta eteenpäin. Tässä vaiheessa yksilö ei ole enää niin juuttunut yksittäisiin tapahtumiin, kuin intuitiivis-projektiivisessä vaiheessa. Nyt kertomukset, havainnot ja uskomukset ilmentävät yksilön kuulumista omaan yhteisöönsä. Loogisen ajattelukyvyn kehittymisen myötä lapsen on mahdollista erottaa fantasiat ja tosiasiat toisistaan. Lapsi on kuitenkin vielä sidoksissa kirjaimellisiin merkityksiin, joita hän soveltaa elämän lainalaisuuksia kuvaavien kertomusten tulkinnassa. Yksilö ei myöskään kykene tarkastelemaan kertomuksia kriittisesti ulkoapäin, vaan projisoi itsensä kertomusten hahmoihin. Myös symbolit ovat merkitykseltään yksiulotteisia ja kirjaimellisia. Sosiaalinen perspektiivi laajentuu, mutta ihmissuhteita ja moraalinormeja hallitsee palkkion ja rangaistuksen mekanismi. Tärkeimpänä pidetty auktoriteetti toimii esikuvana maailmankuvan rakentamisessa ja ristiriitojen ratkaisemisessa. Myös jumalasuhdetta leimaa oikeudenmukaisuuden hahmottaminen mekaanisena vastavuoroisuutena. Intuitiivis-projektiivisen vaiheen minäkeskei-

---

⁵² Oikarinen 1993, 67–69, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

⁵³ Oikarinen 1993, 75–77, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

syyteen verrattuna lapsi alkaa nyt ymmärtää toisen ihmisen näkökulmia ja samalla hän alkaa hahmottaa Jumalan persoonana. Jumalakuvaa leimaa vielä konkreetti antropomorfismi.⁵⁴

2.4 Objektisuhdeteoreettinen näkökulma jumalasuhteeseen

Sigmund Freud piti uskontoa universaalina pakkoneuroosina, josta ihmisten tulisi vapautua. Freudin mukaan Jumala on ihmisten omien mielensisältöjen heijastuma, jonka tarkoituksena on tuoda turvaa ihmisten kokemia uhkia vastaan. Hänen näkemyksensä vaikutti paljon myös muiden psykoanalyttikkojen ajatteluun uskonnosta, mutta toisellaistakin suhtautumista oli nähtävissä. Esimerkiksi C.G. Jung näki uskonnon merkityksen arvokkaana. Jungin mukaan uskonto yhdessä myyttien kanssa luo pohjan ihmiskunnan yhteiselle viisaudelle, jota hän kutsui kollektiivisen tiedostamattoman nimellä. Brittiläisen psykoanalyttikko D.W. Winnicotin näkemykset erosivat Freudin näkemyksistä jakaa maailma ainoastaan subjektiivisesti koettuun sisäiseen, ja empiirisesti havaittavaan ulkoiseen todellisuuteen. Sen sijaan Winnicot katsoi, että näiden kahden maailman väliin sijoittuu transitionaalinen tila, josta ihmisen luovuus ja leikki saavat voimansa. Tälle alueelle sijoittuvat Winnicotin mukaan uskonto, taide ja muut kulttuuriin liittyvät ilmiöt.⁵⁵

Objektisuhdeteoreettinen suuntaus vaikuttaa psykoanalyttisen liikkeen sisällä. Se perustuu Melanie Kleinin ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen on perusolemukseltaan suhteessa oloon suuntautunut. Tämä relationaalisuus ei kuitenkaan ilmene pelkästään ihmissuhteissa, vaan se vaikuttaa myös piilotajunnan perustavana elementtinä. Objektisuhdeteoreettisen ajattelun mukaan ihmisen psyykkinen rakenne on siten muotoutunut, että ihminen yksinkin ollessaan mieltää olevansa suhteessa toiseen osapuoleen. Tuosta toisesta osapuolesta käytetään nimitystä objekti. Objekti voi olla sisäinen, ulkoinen tai transitionaalialueella oleva ”sinä”, joka ilmenee eri tavoin, ja johon ihminen on aina jonkinlaisessa tunnesuhteessa. Tämän objektisuhteen keskeisen merkityksen löytäminen on vaikuttanut psykoanalyttikkojen ja muiden tutkijoiden kiinnostukseen tutkia uudella tavalla ihmisen jumalasuhdetta ja uskontoa, sillä ihmisen objektihakuisuuden ja jumalahakuisuuden välillä näyttää olevan yhteys. Kristilliseen antropologiaan

---

⁵⁴ Oikarinen 1993, 77–80, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

⁵⁵ Hyrcck 1995, 11–14.

kuuluu näkemys, että ihminen on luotu elämään yhteydessä Jumalaan. Synnin seurauksena yhteys on kuitenkin katkennut, ja ihmisen ja Jumalan välille on muodostunut erilaisia suhteessa olon muotoja. Myös psykoanalyttinen objektisuhdeteoria sisältää perusajatuksen ihmisen objektisuhteesta olemisesta, joka myös voi ilmetä erilaisin tavoin.⁵⁶

Objektisuhdeteoriaan perustuen elämänhistorian ja erityisesti vanhempien vaikutusta jumalasuhteen muodostumiseen on tutkinut muun muassa Ana-Maria Rizutto. Vanhemmat on mielletty ulkoisiksi objekteiksi, joiden pohjalta lapsen mielessä muodostuu objektirepresentaatiot. Objektirepresentaatiot puolestaan toimivat pohjana jumalarepresentaatiolle, joka muodostuu uskonnollisen kasvatuksen vaikutuksesta.⁵⁷ Äidin silmät ja kasvot ovat lapsen ensimmäinen peili. Tällä kokemuksella on tärkeä merkitys ihmiseksi kasvamisen prosessissa. Tämän varhaisen kokemuksen pohjalta syntyy myöhemmin ensimmäinen jumalarepresentaatio. Ajatus Jumalan toimimisesta ihmisen peilinä heijastuu myös raamatullisesta näkemyksestä, jonka mukaan Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen.⁵⁸

Matti Hyrck on tutkinut väitöskirjassaan Mielen kuvat Jumalasta ihmismielen tiedostamattomalla alueella vaikuttavia suhteessa olon mielikuvia, jotka sisältyvät kuvauksiin ihmisen ja Jumalan välisistä tunnesuhteista. Hyrckin tutkimuksen kohteena on Suomen ev.lut. kirkon vuoden 1948 Kristinoppi (KO). Hänen tutkimuksestaan kävi ilmi, että KO:n Jumalakuva ei ole yhtenäinen, vaan se sisältää tunne- ja kehitystasoltaan monen-tyyppisiä aineksia.⁵⁹

Hyrck käyttää teoksessaan tutkimusinstrumenttinaan Suhteessa olon perusmielikuvien teoriaa (SPT). SPT rakentuu toisaalta Sigmund Freudin viettiteorian pohjalle ja toisaalta Melanie Kleinin näkemykseen sisäisistä objektisuhteista viettien mentaalisenä representaationa. Apuna käytetään lisäksi W.R.D. Fairbairnin ja W.R. Bionin näkemyksiin liittyvää teoreettista tietoa. Hyrckin tutkimuksessa on ryhmitelty KO:n aineistoa sisäisten objektien ja niitä vastaavien myyttisten persoonien mukaisesti. Hyrck analysoi KO:n sisältöä valitsemalla ensin jonkin SPT:n kuvaaman sisäisen objektin ja sisäisen subjektin välisen tunnesuhteen ja etsimällä sen jälkeen KO:n materiaalista esimerkkiä mahdol-

---

⁵⁶ Hyrck 1995, 14–15, 21.

⁵⁷ Hyrck 1995, 15–18.

⁵⁸ Rizutto 1979, 185–186, Winnicottin ja Kohutin näkemyksiin perustuen.

⁵⁹ Hyrck 1995, 23, 256.

lisesti samankaltaisesta emotionaalisesta tunnesuhteesta ihmisen ja Jumalan välillä. Tutkimuksen metodisena ytimenä on siten sisäisten objektisuhteiden sekä jumalasuhteen välillä vallitsevien tunnetason samankaltaisuuksien kartoittaminen.⁶⁰

SPT:ssa ihminen voi subjektina omaksua joko **Riippuvaisen** tai **Itseriittoisen** roolin. Jumalakuvan taustalla vaikuttavat sisäiset objektit ovat puolestaan nimeltään **Houkuttaja, Hallitsija, Vetäytyjä, Vaatija ja Parantaja**.⁶¹

Sisäisille objektisuhteille on ominaista, että ne piilotajunnassa yleensä muuntautuvat siten, että subjekti omaksuu lapsen ja objekti vanhemman roolin. Tällä on vaikutusta puolestaan ihmisen jumalasuhteeseen, sillä sisäiset objektit ovat pohjana jumalakuvan tiedostamattomalle perustyyppikuvastolle, josta muodostuvat arkkityyppiset symboliset representaatiot. Sisäisten objektisuhteiden avulla on mahdollista luokitella jumalasuhteeseen sisältyviä monimuotoisia suhteessa olon mielikuvia. Sisäisiä objekteja kuvastavat niiden symbolisina representaatioina toimivat jumalakuvan muunnelmat, myyttiset persoonat, joille on annettu kunkin perusluonnetta kuvaava nimi.⁶²

Jumalasuhte varhaisessa tilassa

Varhaiseen tilaan liittyy subjektin kokemus objektin kaikkivoipuudesta. Jumalasuhteessa se ilmenee idealisoivana tai symbioottisena objektisuhteena Jumalaan, jolloin ihminen kokee tyydytystä Jumalan läsnäolosta. Mikäli kokemus Jumalasta ilmenee **Houkuttajan** muotoisena, aktivoituvat silloin **sulauttavan symbioosin** mielikuvat. Sulauttavaa symbioosia hallitsevat intensiiviset läheisyyden ja rauhan tunnelmat, jossa Riippuvainen on Houkuttajan hyvyyksien passiivinen vastaanottaja. Houkuttaja voi mielikuvamaail-

---

⁶⁰ Hyrcck 1995, 23–24, 256. ”Kahden relationaalisen osapuolen, siis toisaalta sisäisen objektin ja subjektin ja toisaalta Jumalan ja ihmisen, katsotaan olevan emotionaalisesti isomorfisessa suhteessa silloin, kun sisäinen objekti tuntee samansävyisiä tunteita sisäistä subjektia kohtaan kuin materiaali antaa ymmärtää Jumalan tietystä relationaalisesta asetelmasta tuntevan ihmistä kohtaan ja jos lisäksi vielä sisäinen subjekti samanaikaisesti tuntee samansävyisiä tunteita sisäistä objektia kohtaan kuin materiaali antaa ymmärtää ihmisen vastaavassa asetelmassa tuntevan Jumalaa kohtaan. Tällöin toisiinsa verrattavien pariin, siis toisaalta sisäisen objektin ja subjektin ja toisaalta Jumalan ja ihmisen katsotaan olevan emotionaalisesti isomorfisessa vuorovaikutussuhteessa. Vuorovaikutuksen käsite rajataan tässä yhteydessä siis osapuolten toisiinsa kohdistamiin tunteisiin, tai kuten sanotaan, toisiinsa suuntaamiin emotionaalsiin impulsseihin.” Hyrcck 2005, 23–24.

⁶¹ Hyrcck 1995, 256–260. ”Koska sisäisiä subjekteja ja objekteja käsitellään tutkimuksessa personifioituneiden hahmojen tapaan, niiden nimet kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.” Hyrcck 1995, 58.

⁶² Hyrcck 1995, 141–142.

massa saada myös demonisen roolin, jolloin sitä ilmentää ihmisiä houkutteleva Saatana. Houkuttajaa vastaava myyttinen persoona on kaikkivoipa **Magna Mater**.⁶³

Mikäli taas varhaisen tilan kokemus Jumalasta on **Hallitsijan** muotoinen, aktivoituvat siinä **hierarkkisen symbioosin** mielikuvat, jolloin ihminen kokee osallisuutta jumalalliseen kaikkivoipuuteen. Hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmassa korostuu objektin ja subjektin erillään olo. Itseriittoinen alistuu tässä Hallitsija tahdon alle, mutta samalla se käyttää tätä objektisuhdetta imeäkseen siitä itselleen voimaa ja valtaa. Hierarkkista symbioosia heijastavassa jumalakuvassa korostuvat lain noudattaminen ja sen myötä ansaittu Jumalan myötämielisyys ihmistä kohtaan. Hyrckin mukaan tällainen hierarkkinen painotus ilmenee esimerkiksi luterilaisen kutsumusajattelun korostamisena ja sen myötä oman kutsumuksensa kuuliaisena hoitamisena. Hallitsijan muotoinen myyttinen persoona on nimeltään **Herra Sebaot**, jolla on vanhatestamentillisiä piirteitä.⁶⁴

Jumalasuhte myöhäisessä tilassa

Myöhäisen tilan kynnykselle saapuminen herättää sisäisessä maailmassa vaikeita tunteita. **Etäännyttämisen tien** pyrkimyksenä on siirtää sivuun nämä vaikeat tunteet ja estää samalla sisäisen maailman taantuminen varhaiseen tilaan. Etäännyttämisen tien mielikuvat näkyvät jumalasuhteessa siten, että Riippuvaisen roolissa oleva ihminen kokee Vetäytyjän muotoisen Jumalan tavoittelemisen elämänsä päämääräksi. Itseriittoisen roolin omaava ihminen puolestaan haluaa Jumalan pysyttelevän kaukaisena. **Vetäytyjää** kuvaa myyttinen persoona **Summum Bonum**. Ihmisen kurkottaminen kohti Jumala leimasi antiikin ja keskiajan länsimaista kulttuuria. Ihmiskunnan alkuhistoriaan sijoitettu symbioottinen ja synnitön jumalasuhte ja sen rikkoutuminen ilmenee kaipauksena Jumalaa kohtaan. Myös SPT:n etäännyttämisen tie taustalla ovat varhaisen tilan symbioottiset, tyydytystä tuottaneet ja toisaalta niitä rikkoneet tuhoavat mielikuvat.⁶⁵

Nuhteettomuuden tie herättää subjekteissa moraalisen vastuun, joka perustuu syyllisyyden tunteeseen ja menettämisen pelkoon. **Vaatijan** roolin saanut Jumala velvoittaa ihmistä moraalilailiaan ja odottaa ihmisen toteuttavan oikeudenmukaisuutta ja rakkaut-

---

⁶³ Hyrck 1995, 143–145.

⁶⁴ Hyrck 1995, 155–156.

⁶⁵ Hyrck 1995, 204–207.

ta. Tästä seuraa, että ihminen pyrkii saamaan Jumalan hyväksynnän hyvillä teoillaan. Nuhteettomuuden tiellä omatunto on keskeisessä roolissa ihmistä ohjaavana sisäisenä voimana. Vaatijaa vastaava myyttinen persoona on **Vanhurskas tuomari**. Vaatijan hallitsemassa uskonnollisuudessa rakkauden lähteenä on Jumalan sijasta ihminen.⁶⁶

Siirtyäkseen **transformaation tien** mielikuvamaailmaan, täytyy ihmisen sisäiseen maailmaan syntyä tarpeeksi monia kokemuksia hoidetuksi tulemisesta. Tällaiset container-funktion avulla syntyvät kokemukset muodostuvat siten, että sisäiseen maailmaan syntyy sisäinen objekti, jota SPT:ssa kutsutaan nimellä **Parantaja**. Parantajan symbolinen representaatio on myyttinen persoona, jota kutsutaan nimellä **Sijaiskantaja**. Tämä sisäinen objekti ilmenee turvallisuuden ja rauhan kokemuksina tai jopa personifioituneena hahmona. Jumalasuhteessa tämä merkitsee sitä, että Jumalan armo ja rakkaus muodostuvat ihmisen eettisen toiminnan motivaatioperustaksi. Parantajan muotoinen Jumala ei halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle, sillä se estäisi ihmistä kehittymästä omaksi itsekseen. Vaikka syntien tunnustaminen ja pahan olon lähteiden julkituominen mahdollistaa container-funktion perusteellisemmän käytön, ei Parantaja kuitenkaan edellytä subjektilta myöhäisen tilan kynnyksen ylittämistä tai syntien tunnustamista. Parantajan rakkaus ilmenee kykyä tehdä sen kohteesta arvokas eli luoda arvoa. SPT:n näkökulmasta container-funktioon perustuvaa Parantajan muotoista jumalakuvaa ilmentää Lutherin ristien teologia. Siinä hyvää ja pahaakin kuten Jumalan rakkautta ja vihaa ei nähdä toistensa vastakohtina, vaan ne ovat kietoutuneena sekä Jumalassa että ihmisessä toisiinsa. Tällöin hyvä on mahdollista löytää pahuuden vastaanottamisen ja kärsimisen eikä sen vastustamisen tai kieltämisen kautta.⁶⁷

Container-funktio ilmenee yleisimmin ja laaja-alaisimmin lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välisessä emotionaalisessa vuorovaikutussuhteessa. Toisin kuin varhaisen tilan objektit tai myöhäisen tilan Vetäytyjä ja Vaatija, kykenee Parantaja ottamaan vastaan ja sietämään subjektin vaikean mielensisällön. Tämän lisäksi Parantajan tulee muuntaa kyseinen mielensisältö siedettävään muotoon, ja palauttaa se sitten subjektille takaisin. Kun vaikeatkin mielensisällöt palautuvat container-funktion välityksellä subjektille, kykenee tämä käsittelemään ja työstämään niitä psyykkisesti.⁶⁸

---

⁶⁶ Hyrck 1995, 210–215.

⁶⁷ Hyrck 1995, 230, 233, 240–241, 254.

⁶⁸ Hyrck 1995, 130–134.

Ihmisielen monikerroksisuus pitää sisällään samanaikaisesti taantumiseen houkuttavia, sekä eteenpäin vieviä pyrkimyksiä. Container-funktion riittävällä saatavuudella on kuitenkin merkittäviä tehtäviä psyykkisen hyvinvoinnin edistämässä, sillä se poistaa tuhoavista mielikuvista niiden lopullisen luonteen. Ihmisen ei silloin tarvitse kuluttaa psyykkisiä voimavarojaan suojautuakseen primitiivisiltä mielensisällöiltään, vaan hän voi käsitellä ristiriitaisiakin ominaisuuksiaan ja tunteitaan, ja purkaa niitä rakentavilla luovuuden keinoilla.⁶⁹

2.5 Aikaisempi tutkimus

Lasten virsiä on tutkinut väitöskirjassaan Riitta Hirvonen. Tutkimus on vuodelta 2009 ja nimeltään Ystävä sä lapsien Lasten virret ja hengelliset laulut suomenkielisissä kokoelmissa 1824–1938 ja niiden vaikutus vuoden 1938 virsikirjaan. Tutkimuksessa selvitettiin kansakoulun merkitystä virsien ja hengellisten laulujen opettamisessa ja tutkimustehtävä liittyi kirkon aloittamaan lasten opetukseen, ja sen siirtymiseen kansakouluihin ja niissä käytettyihin lauluihin. Hirvosen mukaan vuoden 1701 Wanha Virsikirja pysyi lähes 200 vuoden ajan kirkon virallisena virsikirjana, ja sen sisältämien virsien raamatullinen aines niveltä kirkon opetukseen. Kirkollisen käytön ohella kyseinen virsikirja toimi myös muun muassa hartauskirjana ja lukemisen oppikirjana. Virsien vahvaa asemaa ilmensi vuoden 1701 virsikirjasta koulukäyttöä varten julkaistut erilaiset koosteet. 1860-luvulta lähtien siirtyi virsien opettaminen kirkolta koululle. Hirvonen toteaa, että suhtautuminen lapseen muuttui ymmärtäväisemmäksi 1800-luvun lopulla. Hänen tutkimuksesta käy ilmi, että lapset alettiin ottaa lauluvalinnoissa huomioon vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen. Vuoden 1886 virsikirjasta laadittiin uusia virsikoosteita koulu-
laisille ja lisäksi kansakoulujen opettajat ja seminaarien lehtorit loivat uusia hengellisiä lauluja, jotka levisivät kouluista koteihin. Hirvosen mukaan virsien opettamisen tehtävä siirtyi kirkolta koululle 1860-luvulta lähtien. Lapset lauloivat paljolti samoja virsiä kuin aikuiset, mutta vähitellen ulkomaiset pedagogiset vaikutteet innostivat kansakoulun opettajia kirjoittamaan varsinaisesti lapsille. Laulujen tehtävänä oli tällöin kasvattaminen ja opettaminen. Hirvosen mukaan hengellisissä lauluissa ilmeni kerronnallisuus, havainnollisuus ja luonnonläheisyys. Tällaiset piirteet eivät puolestaan ilmenneet niinkään virsissä, jotka oli kehitetty jumalanpalveluskäyttöä varten.⁷⁰

---

⁶⁹ Hyrck 1995, 136–140.

⁷⁰ Hirvonen 2009, 228–231.

Psykoanalyttikko, dosentti Matti Hyrck on tutkinut väitöskirjassaan *Mielen kuvat Jumalasta* kristillistä mielikuvamaailmaa psykoanalyttisen objektisuhdeteorian avulla. Hyrckin tutkimus keskittyy erityisesti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuoden 1948 Kristinopin (KO) sisältämiin kuvauksiin ihmisen ja Jumalan erilaista tunnesuhteista. Hyrck on luonut psykoanalyttisen menetelmän avulla suhteessa olon perusmielikuvien teorian (SPT), jonka avulla hän analysoi tutkimuksensa kohteeksi valitsemaa uskonnollista materiaalia. Hyrckin mukaan hänen tutkimuksensa on osoittanut, että KO:n jumalakuva sisältää emotionaalisessa mielessä erityyppisiä aineksia. Hyrck on jäsenellyt KO:n aineistoa sisäisten objektien ja niitä vastaavien myyttisten persoonien mukaisesti. Hyrckin mukaan Vaatijaa vastaava myyttinen persoona, Vanhurskas Tuomari, antaa KO:n jumalakuvalle sen leimallisimmat piirteet. KO:n jumalakuvassa enemmän taka-alalle jää Houkuttajan muotoinen Magna Mater, jota korostuneemmin esillä on puolestaan Hallitsijaa vastaava myyttinen persoona Herra Sebaot. Vetäytyjää vastaava myyttinen persoona Summum Bonum ei nouse KO:n painotuksissa esille. KO sisältää Parantajan muotoisen Sijaiskantajan piirteitä, jotka liittyvät kuvaan armahtavasta Jumalasta. Hyrckin mukaan KO:n jumalakuva on kuitenkin vain osittain Sijaiskantajan muotoinen, sillä synti- ja omantunnon kysymyksien painottaminen ohentaa Sijaiskantajan piirteiden osuutta KO:ssa.⁷¹ Matti Hyrckin suhteessa olon perusmielikuvien teoria on tarkemmin esillä luvussa 2.4, jossa käsitellään jumalasuhdetta objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta.

Saila Karppinen selvittää Itä-Suomen yliopiston läntisen teologian osastolta vuonna 2011 valmistuneessa pro gradu -tutkielmassaan *Vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheista välittyvää jumalakuva*. Karppinen käyttää tutkimuksessaan taustateoriaanaan Matti Hyrckin luomaa suhteessa olon perusmielikuvien teoriaa, ja toteaa, että vanhoillislestadiolaisissa suviseurapuheissa jumalakuva näyttäytyy moni-ilmeisenä. Karppisen mukaan suviseurapuheissa vahvemmin näyttäytyvät kuitenkin Houkuttajan, Hallitsijan ja Vaatijan hahmoiset jumalamielikuvat. Jonkin verran puheissa esiintyy myös Vetäytyjän ja Parantajan muotoinen jumalakuva. Karppinen toteaa, että suviseurapuheiden mukaan jumalasuhte on erilainen ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa. Johtopäätöksissään Karppinen osoittaa, että jumalakuva on hyvin tärkeä ja keskeinen suviseurapuheissa.⁷²

---

⁷¹ Hyrck 1995, 20–24, 256–266.

⁷² Karppinen 2011, 98–102.

Marja-Riikka Haatajan suomen kielen pro gradu tutkielma Turun yliopistosta vuodelta 1999 on nimeltään Puhuteltavaan viittaaminen Lasten virsi -laulukokoelman teksteissä.⁷³ Haataja on selvittänyt tutkielmassaan, millä eri tavoilla puhuteltavaan viitataan Lasten virsi -laulukirjan hengellisissä lauluissa. Haatajan mukaan puhuttelun tutkimus on keskustelun tutkimusta. Hän toteaa, että kirjoitettu keskustelu sisältää puhutun keskustelun piirteitä. Tutkimuksessaan Haataja tarkastelee, keitä henkilöitä tai olioita lauluissa puhutellaan ja ketkä ovat puhuttelijoina. Lisäksi hän kiinnittää huomiota laulukirjassa käytettäviin puhuttelusanoihin ja -nimiin. Haatajan mukaan puhuteltava on useimmiten Jumala, jolloin puhuttelijana on luonnollisesti ihminen, johon laulaja voi samaistua. Haataja toteaa, että laulukokoelmassa ei ilmene epäsuoria puhuttelukeinoja. Sitä vastoin laulukokoelmassa puhuteltavaan viitataan lähinnä suoraan puhuttelukeinoin, mikä Haatajan mukaan ilmentää laulujen laulajan ja Jumalan välisen suhteen läheisyyttä ja tuttavallisuutta.⁷⁴

3. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

3.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää Lasten virsi⁷⁵ -laulukirjan jumalakuvaa. Tutkimukseni pääkysymys on seuraava: ”Millainen on lasten virsien teksteissä ilmenevä jumalakuva?” Tutkimuskysymys sisältää lisäksi seuraavat tarkentavat alakysymykset:

- 1) Kuinka käsitys ihmisestä Jumalan kuvana ilmenee näissä teksteissä?
- 2) Miten tekstit ilmentävät Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta?
- 3) Mitä tekstit ilmentävät Jumalan kolminaisuudesta?

Tutkimukseni lähdemateriaalina käytän Lasten virsi -laulukirjan hengellisiä lauluja ja virsiä. Lähtökohtanani on selvittää tutkimuksen pääkysymyksen, ja tarkentavien alakysymysten sisältämien erilaisten näkökulmien avulla virsien teksteihin sisältyvää jumalakuvaa. Käytän tutkimuksessani laadullista tutkimusmenetelmää. Metodina lähdeaineiston käsittelemisessä käytän sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata tutkittavan aineiston sisältöä sanallisesti. Pyrin tutkimuksessani ottamaan

---

⁷³ Lasten virsi 1997.

⁷⁴ Haataja 1999, 3–5, 80–83.

⁷⁵ Lasten virsi 1997.

huomioon erilaisia teoreettisia lähestymistapoja, jotka laajentavat tutkimukseni näkökulmaa. Tämän tarkoituksena on saada tutkimukseeni syvyyttä ja laajempaa näkemystä tutkittavan ilmiön kokonaisuuden hahmottamista varten.⁷⁶ Selvittääkseni Lasten virsien tekstien jumalakuvaa tarkastelen virsiä ensinnäkin kristillisen teologian piirissä syntyneiden erilaisten Jumalaa koskevien käsitysten valossa, jotka käsittelevät ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta sekä Jumalan kolminaisuutta. Kristillinen jumalakuva perustuu Vanhaan ja Uuteen testamenttiin. Keskeisesti kristillistä jumalakuvaa määrittää oppi Isästä, Pojasta ja Pyhästä Hengestä, johon myös luterilainen jumalakuva perustuu. Kristillisen teologian piiriin kuuluvat kuitenkin myös erilaiset näkemuserot ja painotukset koskien muun muassa kolminaisuusoppia. Kristillisen uskon piirissä ihmistä Jumalan kuvana on tarkasteltu paitsi luomiseen, myös Kristuksen pelastustekoon liittyen. Saadakseni vastauksia Lasten virsien jumalakuvaa koskevaan tutkimuskysymykseeni peilaan virsien tekstejä tähän kristillistä uskoa käsittelevään teoreettiseen taustatietoon.

Toiseksi tarkastelen tutkimukseni kohteeksi valittuja virsiä Matti Hyrckin kehittämän suhteessaolon perusmielikuvien teorian (SPT) avulla, jonka kautta pyrin valottamaan tekstien kuvaamia erilaisia jumalasuhteen muunnelmia ja niiden taustalla piilevää mielikuvamaailmaa. Ihmisen ja Jumalan välinen suhde kuuluu kristinuskon ydinasioihin. Kristilliseen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on luotu elämään yhteydessä Jumalaan, mutta synnin seurauksena tämä yhteys on vaurioitunut. Tästä johtuen ihmisen ja Jumalan välille katsotaan syntyneen erilaisia suhteessaolon muotoja. Vastaavasti myös psykoanalyttinen objektiisuhteoria perustuu näkemykseen, jonka mukaan ihmisyyys pohjautuu objektiisuhteessa olemiseen, joka voi ilmetä monin eri tavoin. Tarkoitukseni on omassa tutkimuksessani selvittää tätä kristillisestä traditiosta nousevaa ihmisen ja Jumalan väliseen suhteeseen sisältyvää monimuotoisuutta Hyrckin luoman teorian avulla. SPT on psykoanalyttisen menetelmän avulla luotu kokonaisrakennelma, jota käytän tutkimusinstrumenttina analysoidessani tutkimukseni kohteeksi valittuja virsien tekstejä. Pyrkimyksenäni on tätä kautta kartoittaa minkälaisista ihmisen ja Jumalan välisistä suhteessaolon mielikuvista virren tekstit kertovat, ja kuinka ne vaikuttavat teksteistä välittyvään jumalakuvaan. Tarkastelen kohteeksi valittuja tekstejä kiinnittämällä huomiota niistä löytyviin ihmisen ja Jumalan välistä suhdetta ilmentäviin kohtiin. Näissä esille tulleissa jumalasuhteen muunnelmissa tarkastelen niihin sisältyviä emotionaalisia elementtejä. SPT sisältää erilaisten sisäisten objektiisuhteiden perustyyppien kokoelman,

---

⁷⁶ Tuomi & Sarajärvi 2009, 105–106, 143–145.

jonka avulla etsin kohteeksi valituista virsien teksteistä näitä sisäisiä objektisuhteita vastaavia emotionaalisia analogioita ihmisen ja Jumalan välisestä suhteesta. Tutkimuksen metodisena ytimenä on sisäisten objektisuhteiden ja jumalasuhteen välillä vallitsevien tunnetason samankaltaisuuksien etsiminen.⁷⁷

Kolmanneksi käytän virsien tekstien jumalakuva selvittämisessä apuna teologi ja kehityspsykologi James W. Fowlerin teoriaa uskon kehitysvaiheista. Omassa tutkimuksessani tukeudun teologian tohtori Lauri Oikarisen suomenkielisiin julkaisuihin, joissa hän on käsitellyt Fowlerin näkemyksiä. Kyseinen erilaisista kehityspsykologian suuntauksista ammentava, ja teologisia lähtökohtia sisältävä uskonvaiheteoria toimii omassa tutkimuksessani täydentävänä elementtinä selvittäessäni Lasten virsien tekstien jumalakuva. Näin ollen Fowlerin teorian rooli ei ole tutkimuksessani yhtä keskeisessä asemassa kuin kristillistä jumalakuva taustoittava teoreettinen tieto tai Matti Hyrckin suhteessa olon perusmielikuvien teoria. Tarkoitukseni on kuitenkin käyttää Fowlerin näkemyksiä niiltä osin, jotka koskevat teorian kahta ensimmäistä eli intuitiivis-projektiivista ja myyttis-kirjaimellista uskon vaihetta. Tuomalla esiin teorian kuvaamia kyseisiin lapsen uskon kehitysvaiheisiin liittyviä piirteitä tarkoitukseni on valottaa sitä, kuinka alle kouluikäinen tai jo kouluikäen ehtinyt lapsi kokee Jumalan. Tämän tietouden avulla pyrin löytämään näkökulmia siihen, kuinka virren tekstit tukevat sellaista jumalakuva ja Jumalan kokemista, jonka kyseisiä uskonvaiheita läpikäyvät lapset voivat vastaanottaa ja uskonnollisessa kasvussaan hyödyntää. Tätä kautta on mahdollista selvittää, missä määrin virsien tekstit tukevat lapsen jumalakuva kehittymistä kyseisten uskon vaiheiden osalta.⁷⁸

3.2. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat ja tutkimuksen lähteet

Laadullisessa tutkimuksessa on oleellista, että analysoitava aineisto muodostaa tavalla tai toisella kokonaisuuden. Useimmiten laadullisessa tutkimuksessa ollaan tekemisessä kielellisten ilmausten kanssa. Laadullisia menetelmiä käytettäessä tutkimuskohteet näyttävät tutkijalle lähes aina kielessä. Inhimillinen elämä koostuu suurelta osin eri muodoissa kirjoitetusta ja puhutusta kielellisestä kommunikaatiosta. Kieli on sosiaalisen todellisuuden tuote samoin kuin se itse tuottaa tätä todellisuutta. Kieltä käytetään eri

---

⁷⁷ Hyrck 1995 20–23, 46.

⁷⁸ Oikarinen 1993, 11–15. Oikarinen 1995, 240–242.

tavoin päämäärien saavuttamiseksi ja tekstit muodostavat jonkin version asioista. Tutkimuksen kannalta on kiinnostavaa, mitä kielellä kerrotaan ja kuvataan. Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia myös siten, että sen avulla pyritään esimerkiksi ymmärtämään tiettyä toimintaa, tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä.⁷⁹

Tutkimusaineistonani on kirjallinen materiaali eli Lasten virsi -kirjan laulujen tekstit. Käytän tutkimusmetodina laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, ja sitä voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysi voidaan nähdä yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä, jolloin se voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Tästä johtuen sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Lähtökohtanani on soveltaa aineistolähtöistä eli induktiivista tekstianalyysia, jonka avulla selvitän Lasten virsi -kirjan laulujen teksteistä välittyvää jumalakuvaa. Analyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä aineisto järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon, jolloin hajanaisesta aineistosta luodaan yhtenäistä informaatiota. Analyysin avulla voidaan selkeyttää aineistoa, jolloin tutkittavasta ilmiöstä on mahdollista tehdä selviä ja luotettavia johtopäätöksiä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Aluksi aineisto hajotetaan osiin, jonka jälkeen se käsitteellistetään ja kootaan jälleen uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi.⁸⁰

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on pohdittava aineiston määrää ja sen teoreettista merkitystä suhteessa tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston rajaus tehdään teoreettisen kattavuuden näkökulmasta. Kriteerinä on tietyn aineiston teoreettinen kiinnostavuus tutkimusongelman kannalta. Laadullisessa tutkimuksessa keskeisiä ovat ne tulkinnat, joita aineistosta tehdään. Keskeistä eivät siis ole aineiston koko ja siitä lasketut tunnusluvut, vaan tulkintojen kestävyys ja syvyys.⁸¹

Triangulaatio merkitsee erilaisten aineistojen, teorioiden tai menetelmien käyttämistä samassa tutkimuksessa, jolloin tutkimuskohdetta on mahdollista kuvata eri näkökulmista. Teoriatrangulaatioissa tutkimusaineistoa tulkitaan erilaisilla teorioilla. Triangulaatioon voidaan suhtautua monella tavalla, ja se voidaan myös kyseenalaistaa. Kysymys on

---

⁷⁹ Eskola & Suoranta 2008, 60–67, 140–142.

⁸⁰ Tuomi & Sarajärvi 2009, 84, 91–95, 105–108.

⁸¹ Eskola & Suoranta 2008, 64–67.

myös painotuseroista, jolloin asiaa voidaan tarkastella metodisten ratkaisujen puhdasoppisuuden tai tulosten mielenkiintoisuuden näkökulmista. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa koskevat ratkaisut eivät ole yksiselitteisiä, ja tutkija joutuu miettimään kuinka aineistoaan analysoi. Omassa tutkimuksessani tarkastelen Lasten virsien tekstien jumalakuvaa kristillisen teologian piirissä syntyneiden erilaisten Jumalaa koskevien käsitysten valossa, sekä Matti Hyrckin suhteessa olon perusmielikuvien teoriaan (SPT) peilaten. Suppeammin käytettynä tekstien tulkinnassa on myös mukana James W. Fowlerin teoria uskon kehitysvaiheista. Tähän menettelytapaan päädyin siksi, että näiden erilaisten tekstejä tulkitsevien näkökulmien kautta pyrin tarkastelemaan tutkimusongelmaa mahdollisimman moniulotteisesti ja syväluotaavasti. Tämän toivon puolestaan lisäävän sitä informaatioarvoa, joka tutkimuksen kautta Lasten virsien tekstien jumalakuvasta välittyy.⁸²

Tutkielmani lähteenä käytän Lasten Keskus Oy:n kustantamaa Lasten virsi -kirjaa.⁸³ Lasten virsi -kirja on lasten kristillinen laulukirja, joka sisältää hengellisiä lauluja ja virsiä, joita on kirjassa kaiken kaikkiaan 170 kappaletta. Laulukirja sisältää kristillistä laulu- ja virsiperinnettä, sekä uudempaa tuotantoa. Laulukirjaan sisältyy myös virsikirjan virsiä. Lasten virsi -kirjan vanhimmat laulut ovat peräisin 1500- ja 1600-luvuilta, uusimmat puolestaan sijoittuvat 1990-luvun lopulle. Kaikkiin lauluihin ei sisälly tietoa niiden tekijöistä. Joissakin lauluissa tekijä on merkitty tuntemattomaksi, osaan lauluista on puolestaan merkitty vain maa, josta ne ovat peräisin. Suurimmassa osassa lauluja tekijät on kuitenkin mainittu, ja jotkut laulut sisältävät myös lisäinformaatiota vuosilukujen muodossa, jotka kertovat sävellys- ja sanoitusajankohdista. Lasten virsi -kirjan laulut on jaoteltu kuuteen eri osastoon. Osastojen aihepiirit liittyvät kirkkovuoteen, Jumalanpalvelukseen ja kasteeseen, Vanhaan ja Uuteen testamenttiin sekä ihmisen elämässä eri tavoin ilmenevään Jumalan läsnäoloon ja rakkauteen. Tutkimukseni lähdemateriaaliksi olen valinnut Lasten virsi -kirjasta yhteensä viidenkymmenen laulun tekstit. Valitut laulut ovat peräisin kaikista laulukirjan osastoista.

---

⁸² Eskola & Suoranta 2008, 68–73.

⁸³ Lasten virsi 1997.

3.3 Aineiston analyysi

Käytän tutkimuksessani aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä, joka on kolmevaiheinen prosessi. Aluksi aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Tämän jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään, ja lopuksi seuraa abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Ennen analyysin aloittamista tulee sisällönanalyysissa määrittää analyysiyksikkö. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lauseen osa tai useita lauseita sisältävä ajatuskokonaisuus.⁸⁴

Aineiston riittävyyden ja tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi valitsin tutkimukseni aineistoksi 50 lasten virttä. Aineiston riittävyyden yhteydessä puhutaan saturaatiosta eli kylläntymisestä. Tämän idean mukaan tietyllä määrällä aineistoa pystytään tuomaan esiin tutkimuskohteesta sen teoreettinen peruskuvio. Aineistoa oli riittävästi, sillä käytyäni läpi Lasten virsi -kirjan 50 virttä ei tutkimusongelman kannalta ilmennyt enää uutta tietoa.⁸⁵ Tutkimukseni luotettavuutta olen myös lisännyt triangulaation avulla, jolloin olen lähestynyt tutkittavaa ilmiötä eri teorioiden näkökulmasta.⁸⁶ Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi selostan seuraavaksi tutkimuksen kulkua, joka liittyy aineiston keräämiseen ja analysointiin.⁸⁷

Aloitin tutustumisen tutkimukseni aineistoon lukemalla Lasten virsi -kirjan laulujen tekstejä läpi ja tarkastelin niitä tutkimustehtävän kannalta. Tämän jälkeen valitsin tutkimukseni aineistoksi tutkimustehtävän kannalta mahdollisimman merkityksellisiä laulujen tekstejä. Pelkistin aineistoa pilkkomalla sitä osiin tutkimustehtävän kysymyksillä. Tällä tavoin tutkimukselle epäolennainen karsiutui pois aineistosta. Etsin teksteistä tutkimustehtävälle olennaisia ilmauksia, jolloin merkittävässä roolissa olivat tutkimuskysymyksen tarkentavat alakysymykset. Tutkimuksessani analysoitava informaatio koostui laulujen teksteistä, jolloin analyysiyksikkönä oli joko yksittäinen sana, lauseen osa tai usean lauseen muodostama ajatuskokonaisuus.⁸⁸

Seuraavaksi ryhmittelin aineistoa luokiksi, jolloin sisällytin yksittäiset tekijät yleisempiin käsitteisiin, ja nimesin luokat niiden sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin aineisto

---

⁸⁴ Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–110.

⁸⁵ Eskola & Suoranta 2008, 62–63.

⁸⁶ Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 233.

⁸⁷ Tuomi & Sarajärvi 2009, 157.

⁸⁸ Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110.

tiivistyi, ja syntyi pohja tutkimuksen perusrakenteelle. Käsitteellistämässä eli abstrahoinnissa alkuperäisinformaatioissa käytetyistä kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahoinnilla liitin aineiston teoreettisiin käsitteisiin ja tuloksissa ovat esillä aineistoa kuvaavat teemat ja luokituksen pohjalta muodostetut kategoriat. Käsitteellistämisen jälkeen kokosin aineiston uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi, ja jaottelin laulut aihepiireittäin tulosluvuiksi.⁸⁹ Olen tarkastellut laulujen tekstejä niistä välittyvän jumalakuvan valossa, jonka jälkeen olen järjestänyt uudelleen tutkittavasta aineistosta tutkimusongelman kautta rakentuvan kokonaisuuden, jonka olen järjestänyt tulosluvuiksi. Eri osastojen lauluja on näin tarkasteltu tutkimuskysymysten valossa, jonka jälkeen tutkimusaineistosta on muodostettu uusi rakennelma joka valaisee tekstejä sen kautta, kuinka ne ilmentävät ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta sekä Jumalan kolminaisuutta. Tämän tuloksena syntyi viisi tuloslukua, jotka ovat nimeltään Kirkkovuosi, Jumalanpalvelus ja kaste, Lauluja Vanhasta ja Uudesta testamentista, Kiitos- ja ylistyslaulut sekä Yksilö ja ympäröivä maailma.

Jokaiseen tuloslukuun sisältyy lisäksi alakategorioita. Tulosluvut ja niihin sisältyvät alakategoriat perustuvat osittain Lasten virsi -kirjan osastojaotteluun sekä tutkimusongelmasta ja taustakirjallisuudesta nousevaan materiaaliin.

Tulosluvun *Kirkkovuosi* kolme alakategoriaa ovat nimeltään *jouluvirret*, *pääsiäisvirret* ja *muut kirkkovuoden virret*.

Tuloslukuun *Jumalanpalvelus ja kaste* sisältyy kolme alakategoriaa, jotka ovat nimeltään *Jumalan kohtaaminen henkilökohtaisella tasolla ja osana yhteen kokoontunutta seurakuntaa, pelastushistoria ja kolmiyhteisen Jumalan toiminta ihmisten elämän keskellä* sekä *kasteen merkitys Jumalan armon ja hyväksynnän välineenä*.

Tulosluku *Lauluja Vanhasta ja Uudesta testamentista* sisältää kaksi alakategoriaa nimeltään *Jumala Luojana ja ihminen Jumalan kuvana* sekä *Kristuksen rakkauden kautta toteutuva ihmisen yhteys Jumalaan*.

Tulosluku *Kiitos- ja ylistyslaulut* sisältää kaksi alakategoriaa nimeltään *kiitoslaulut* ja *ylistyslaulut*.

---

⁸⁹ Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–113.

Tulosluvun *Yksilö ja ympäröivä maailma* neljä alakategoriaa ovat nimeltään *yksityisen ihmisen jumalasuhte, yksilö, ihmissuhteet ja ympäröivä maailma, yksilö, muut ihmiset ja ympäröivä maailma sekä jumalasuhte ja ympäröivä maailma.*

4. KIRKKOVUOSI

4.1 Yleiskatsaus

Kirkkovuosi on kehittynyt pitkän ajan kuluessa. Useimmat juhlat ovat syntyneet eri aikoihin ja toisistaan erillisinä. Sana kirkkovuosi juontaa juurensa 1500-luvun lopulle. 1600-luvun jälkipuoliskolla alkaa virsikirjoissa puolestaan näkyä adventin merkitys kirkkovuoden alkamisajankohtana. Samoihin aikoihin alkoi ymmärrys vuoden juhlien yhteenkuuluvuudesta ja kirkkovuoden kokonaisuudesta syntyä. Kirkkovuoden keskeisen sisällön muodostaa pelastushistoriallisten tapahtumien muistaminen, joka säätelee kirkon jumalanpalveluselämää. Kirkkovuoden tuodessa Raamatun keskeiset tapahtumat ihmisten keskelle avautuvat Jumalan pelastusteot nykyhetkessä. Kirkkovuosi ei siis ole vain entisen toistoa, vaan siinä on läsnä myös nykyhetki ja tulevaisuus. Ihmisten välisen yhteyden ja Jumalan läsnäolon kokeminen on ollut aina tärkeää kristillisille seurakunnille. Toistuvuus kirkkovuoden juhlissa mahdollistaa Jumalan pelastustekojen mieleen palauttamisen, mikä on merkityksellistä yksilön ja yhteisön uskonelämää ajatellen. Kokoontuminen kirkkovuoden juhliin mahdollistaa Jumalan pelastustekojen mieliin palauttamisen osallisuuden, kokemisen ja kiitoksen kautta. Kirkkovuosi rakentuu kristillisen pääsiäisen ympärille, joka merkitsee sitä, että seurakunta kokoontuu sunnuntaisin jumalanpalveluksessa muistamaan ja juhlimaan ristiinnaulittua ja ylösnoussutta Kristusta.⁹⁰

Läntinen kirkkovuosi jakaantuu kahteen pääosaan. Alkupuolta kutsutaan kirkkovuoden juhlapuoliskoksi ja se ulottuu adventista helluntaihin. Tämä puolisko jakautuu vielä joulu- ja pääsiäisjaksoon. Kirkkovuoden juhlapuoliskossa painottuu se, mitä Jumala on Kristuksessa ihmisten puolesta tehnyt, jolloin se rakentuu Kristuksen elämän ja pelastustyön ympärille. Juhlien sisältö liittyy Kristuksen tulemisen odotukseen (adventiaika), syntymään ja lapsuuteen (aika joulusta loppiaiseen) ja profeetalliseen toimintaan

---

⁹⁰ Lempiäinen 2000, 5–42.

(loppiaisesta laskiaiseen). Lisäksi seurataan Kristuksen kärsimystä ja kuolemaa (paaston aika) sekä ylösnousemusta ja asemaa taivaallisena kuninkaana (pääsiäinen ja sitä seuraavat 50 päivää). Juhlapuolisko päättyy Jeesuksen lupaamaan Pyhän Hengen antamiseen oppilailleen (helluntai). Juhlien viettäminen koostuu odotus- eli valmistusajasta, juhlasta ja juhlan jälkivietosta. Valmistusajan tarkoituksena on tuoda ymmärrys juhlan oikeanlaisesta viettämisestä ja auttaa ottamaan vastaan juhlan sanoma. Varsinainen juhla keskittyy puolestaan kohteena olevaan pelastustapahtumaan. Jälkivieton tavoitteena on auttaa soveltamaan juhlan sisältöä ja merkitystä arkielämässä.⁹¹

Kirkkovuoden jälkimmäinen puolisko ulottuu helluntaista tuomiosunnuntaihin. Tämän jakson sisältönä on tarkastella uskon vaikutusta ihmisten arkielämässä. Jakson aiheissa painottuvat uskossa Kristukseen eläneiden muisto ja heidän merkityksensä kirkon elämään. Kirkkovuoden jälkipuolen pyhät nimetään helluntaista lähtien, mikä korostaa kirkkovuoden pääsiäiseskeisyyttä ja Kristuksen ylösnousemusta uskon keskuksena. Tätä taustaa vasten myös aika helluntaista viimeiseen tuomioon nähdään selkeästi Pyhän Hengen aikakautena, ja pyhien teksteissä nousee selkeästi esille Kristuksen työ ihmisissä.⁹²

Myös Lasten virsi -kirjassa on otettu kirkkovuosi huomioon. Laulukirja sisältää kaikkiaan 55 virttä, jotka on sisällytetty kirjassa kirkkovuotta käsittelevään osastoon. Tätä aihepiiriä koskevat laulujen tekstit käsittelevät adventtiaikaa, Jeesuksen syntymää, kuolemaa, kärsimystä ja ylösnousemusta. Lisäksi mukana on helluntain aihepiiriin liittyviä virsiä ja Mikkelinpäivään liittyviä enkeliaiheisia lauluja. Kirkkovuotta käsittelevässä osastossa viimeisenä on myös muutama taivasta ja iankaikkisuutta käsittelevä laulu. Omassa tutkimuksessani olen analysoinut aihepiiriltään kirkkovuoteen liittyviä laulujen tekstejä yhteensä kymmenen kappaletta. Analyysin kohteeksi valitsemieni laulujen tekstit liittyvät aihepiiriltään Jeesuksen syntymään, pääsiäisen ajan tapahtumiin, helluntaihin, Mikkelin päivän aihepiiriin ja iankaikkista elämää käsitteleviin lauluihin. Nämä kymmenen Lasten virsi -kirjan laulua on esitetty taulukossa 1.

---

⁹¹ Lempiäinen 2000, 42–43.

⁹² Lempiäinen 2000, 44–45.

Taulukko 1: Kirkkovuoteen liittyvät virret.

Virren nro	Virren nimi	Sanat	Sävel
9	Lasten jouluvirsi	Hans Adolf Brorson 1732. Suom.Väinö Kantele 1911.	Armas Maasalo
20	Valo syttyi pimeään	Suom. Liisa Tenkku	Ranskalainen.
21	Pieni liekki	Anna-Mari Kaskinen	Pekka Simojoki 1992.
29	Kohti pääsiäistä	Pirkko Arola	Pekka Björninen.
31	Sinä olet Kuninkaamme	Jaakko Löytty	Israelilainen
38	Lensi maahan enkeli	Säkeistöt 1–3 Jaakko Haavio Matt. 28:1–8 pohjalta 1961. Säkeistö 4 Niilo Rauhala 1979.	Kaarlo Voipio 1960.
43	Lasten helluntaivirsi	Anna-Mari Kaskinen	L.J.G. Strähle.
48	Luoja enkeleineen	Säk:t 1–3 Johann Wilhelm Hey 1837 Suom Kauko Veikko Tamminen 1929. Jaakko Haavio 1962. Säk. 4 Anna-Maija Raittila 1984.	L.J.G. Strähle 1962.
53	Täällä pohjantähden alla	Jaakko Juteini (J.F. Granlund)	Suomalainen.
55	Onpa taivaassa tarjona		Suomalainen.

Virsistä kolme ensimmäistä (numerot 9, 20 ja 21) käsittelevät Jeesuksen syntymistä ihmiseksi. Aihepiiriltään ne kuuluvat siten kirkkovuoden juhlapuoliskon joulujaksoon, jolloin painotuksena on se, mitä Jumala on Kristuksessa ihmisten puolesta tehnyt.⁹³ Kyseiset virret ovat nimeltään Lasten jouluvirsi, Valo syttyi pimeään ja Pieni liekki. Virsien tekstien keskeisenä teemana on inkarnaatio. Inkarnaatiossa kolmiyhteinen Jumala tulee Kristuksessa ihmiseksi jakaen täyden ihmisyyden. Esille nousee tätä kautta Jumalan rakkaus ihmiskuntaa kohtaan, kun Jumala saapuu tuonpuoleisesta ja sitoutuu maail-

⁹³ Lempiäinen 2000, 42–43.

maan.⁹⁴ Teksteissä korostuu todellisen jumalankuvan kirkastuminen juuri Jeesuksessa Kristuksessa, jossa Jumalan sana tuli lihaksi.⁹⁵ Valo syttyi pimeään -laulun tekstissä ja Lasten jouluvirressä Jumalan ja ihmisen välinen dialogi liittyy Jumalan pelastavaan toimintaan, johon ihminen vastaa kiitoksella ja uskollaan.⁹⁶ Laulussa Pieni liekki Jumalan läheisyys ja rakkaus ilmenee symbolisen liekin muodossa, jossa tekstin edetessä Jeesuksen syntyminen ihmiseksi ilmentää Luoja ja luodun, ikuisen ja ajallisen kohtaamista.⁹⁷ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta laulujen teksteissä korostuu transformaation tien mielikuvamaailma ja Parantajan muotoinen Jumala. Jeesus-lapsi viittaa container-funktion kautta toteutuvaan pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.⁹⁸

Seuraavat kolme kirkkovuotta käsittelevää laulua (numerot 29, 31 ja 38) liittyvät pääsiäisen ajan tapahtumiin. Ne liittyvät siten aihepiiriltään kirkkovuoden juhlapuoliskon pääsiäisjaksoon. Virret Kohti pääsiäistä sekä virsi Sinä olet Kuninkaamme, on laulukirjassa merkitty alaotsikon ”Kärsivä Messias” alle. Laulun Lensi maahan enkeli aihepiiri käsittelee puolestaan Jeesuksen ylösnousemusta. Näiden kolmen virren tekstien voi nähdä ilmentävän Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta siten, että kolmiyhteinen Jumala opitaan tuntemaan ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen kautta. Myös kolmiyhteisen Jumalan syvin olemus, rakkaus, välittyy teksteistä. Kristuksen lunastustyö avaa ihmisille mahdollisuuden päästä rakkauden valtakuntaan.⁹⁹ Teksteissä ovat esillä Kristuksen elämä, kärsimys, kuolema ja ylösnousemus. Pelastuksessa Jumalan kuva toteutuu täydellisessä suhteessa Jumalaan huipentuen kuolemattomuuteen.¹⁰⁰ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulu Kohti pääsiäistä sisältää transformaation tien mielikuvamaailmaan viittaavien piirteiden lisäksi hierarkkisen symbioosin piirteitä. Pääsääntöisesti kuitenkin näissä kolmessa pääsiäisen ajan laulussa korostuu transformaation tien mielikuvamaailma ja Parantajan muotoinen Jumala. Virren teksteistä heijastuu transformaation tietä heijasteleva jumalasuhte, jossa ihminen saa uskossa turvautua Jumalaan ja vastaanottaa sen, mitä Jeesus on ihmisten puolesta

---

⁹⁴ Kotila 2004,30.

⁹⁵ Pihkala 2009, 134–137.

⁹⁶ Kotila 2004, 33–35, 39.

⁹⁷ Pihkala 2009, 136–137.

⁹⁸ Hyrck 1995, 235–238, 240–244.

⁹⁹ Mannström 1995, 47, 50, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁰⁰ McGrath 1996, 457.

tehnyt. Teksteistä heijastuu Parantajan kannatteleva läsnäolo ja container-funktion kautta toteutuva pysyvä yhteys Parantajaan.¹⁰¹

Neljä jälkimmäistä kirkkovuosi-osastoon kuuluvaa laulua (numerot 43, 48, 53 ja 55) ovat nimeltään Lasten helluntaivirsi, Luoja enkeleineen, Täällä Pohjantähden alla ja Onpa taivaassa tarjona. Lasten helluntaivirsi liittyy kirkkovuoden juhlapuoliskon päätävään helluntai-juhlaan, jonka sisältönä on Jeesuksen lupaaman Pyhän Hengen antaminen oppilailleen. Helluntai juhlena kietoutuu Kristuksen elämän ja pelastustyön ympärille. Kristilliselle uskolle tuo pelastustyö on jatkuvasti elävä todellisuus, joka koetaan yhä uudelleen.¹⁰² Lauluissa Luoja enkeleineen, Täällä Pohjantähden alla ja Onpa taivaassa tarjona ilmenee kaikissa yhteisenä piirteenä raamatullista jumalakuvaa heijastava näkemys ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla.¹⁰³ Tällaisen ihmisen aseman Jumalan kasvojen edessä voi nähdä heijastavan ihmistä Jumalan kuvana.¹⁰⁴ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna lauluissa Luoja enkeleineen ja Onpa taivaassa tarjona ilmenee Riippuvaisen ja Houkuttajan välillä vallitsevan sulauttavan symbioosin mielikuvien lisäksi myös transformaation mielikuvamaailman ja Parantaja muotoisen Jumalan piirteitä. Lasten helluntaivirteen sisältyy puolestaan hierarkkiseen symbioosiin viihteellisten piirteiden lisäksi myös Parantajan muotoisen Jumalaan liittyviä mielikuvia. Laulussa Täällä Pohjantähden alla korostuu etäännyttämisen tien mielikuvamaailma. Tekstissä etäännyttämisen tien mielikuvat näkyvät jumalasuhteessa siten, että Riippuvaisen roolissa oleva kokee Vetäytyjän muotoisen Jumalan tavoittelemisen elämänsä päämääräksi.¹⁰⁵

Tutkimuksessani olen valinnut tarkempaan esittelyyn seuraavien laulujen tekstit: Lasten jouluvirsi, Valo syttyi pimeään, Kohti pääsiäistä, Lensi maahan enkeli, Lasten helluntaivirsi, Täällä Pohjantähden alla ja Onpa taivaassa tarjona. Olen valinnut kyseisten laulujen tekstit yksityiskohtaisempaan tarkasteluun sen vuoksi, että niistä avautuu mahdollisimman laaja-alaisia ja monipuolisia näkökulmia tutkimuskysymystä ja siihen liittyviä alakysymyksiä ajatellen. Valitsemani kirkkovuoteen kuuluvat laulut mahdollistavat niistä avautuvan jumalakuvan tarkastelun erityisesti kirkkovuoden juhliin sisältyvien Jumalan pelastustekojen valossa. Joidenkin laulujen kohdalla olen lisäksi tarkastellut sitä, kuinka niiden välittämä jumalakuva tukee päiväkerhoikäisen tai alakouluikäisen lapsen

---

¹⁰¹ Hyrcck 1995, 143, 159, 230–232.

¹⁰² Lempiäinen 2000, 43.

¹⁰³ Aejmelaesus 1995, 26–29.

¹⁰⁴ Pihkala 2009, 134.

¹⁰⁵ Hyrcck 1995, 111, 143, 149, 155, 165, 231.

sen hetkistä kehitysvaihetta. Laulujen tekstit tarjoavat mahdollisuuden tarkastella kristillisen tradition välittämää jumalakuva sekä kolmiyhteisen Jumalan olemusta, joihin myös ihmisen jumalasuhte kietoutuu. Teksteissä on keskenään yhteisiä piirteitä, jotka liittyvät esimerkiksi Jumalan pelastavaan toimintaan Kristuksessa sekä Vanhan ja Uuden testamentin pohjalta nousevaan jumalakuvaan. Toisaalta laulujen teksteihin sisältyy myös keskenään erilaisia lähestymistapoja ja painotuseroja, jolloin niihin sisältyvä jumalakuva avautuu erilaisista näkökulmista. Valitsemieni laulujen tekstit tarjoavat siten keskenään erilaisia ja toisiaan täydentäviä näkökulmia, mikä mahdollistaa kirkkovuoden liittyvien laulujen teksteistä avautuvan jumalakuvan mahdollisimman monipuolisen tarkastelun. Samankaltaisia painotus- ja vivahde-eroja ilmenee valitsemisani laulujen teksteissä myös objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Pyrkimyksenäni onkin lauluja valitessani ollut, että tekstit valottaisivat niitä erilaisia tunne- ja kehitystasoja, joita kristillisen jumalakuvan taustalla vaikuttaviin jumalamielikuviin sisältyy. Myös tätä kautta välittyy kristilliseen traditioon sisältyvä jumalakuvan monimuotoisuus, jota kirkkovuoden sisältöä käsittelevät laulut ovat Kristuksen elämään ja pelastustyöhön liittyvän aihepiirin kautta eri aikoina käsitelleet. Esittelen valitsemani virret seuraavassa alaluvussa.

4.2 Jouluvirret

9 LASTEN JOULUVIRSI

1. Me lapset pienet riennämme nyt

Betlehemin seimelle.

Valosi, Jeesus, loistaa suo

ja jouluriemu meille tuo.

2. Luoksesi käymme kiittäen

ja laulaen ja riemuitten.

Me sisaresi, veljesi

nyt sinut saimme lahjaksi.

3. Kun saavuit tänne taivaasta

ja luovuit kirkkaudesta,

sait ihmisiltä oljet vain

ja piikit orjantappurain.

4. Oi Jeesus, lasten ystävä,
nyt johda meitä pieniä
ja pidä meidät uskossa,
toivossa, rakkaudessa.

5. Näin joka päivä uudestaan
käy itse meitä hoitamaan,
niin ettei meiltä maailma
riistäisi kasteen armoa.

6. Nyt seimen luona laulamme
ja vielä, Jeesus, pyydämme:
Suo kerran meidän kaikkien
taivaassa kiittää riemuiten.

Tekstissä ihmistä kuvataan sisarena ja veljenä suhteessa Jumalaan. Tämän voi nähdä ilmentävän näkemystä ihmisestä Jumalan kumppanina ja vastapuolena, joksi Jumala ihmisen loi. Näkemykseen sisältyy myös yhdessä oleminen, toisen ihmisen partnerina oleminen, sekä tasa-arvoisuus ihmisten välillä. Myös sukupuolten ero kuuluu Jumalan kuvaan, ja vastaa Jumalaa itseään.¹⁰⁶ Tekstin Jeesusta puhutteleva, henkilökohtainen sävy viittaa vuoropuheluun Jumalan kanssa. Jeesuksesta puhutaan lahjana, joka on tullut taivaasta ja luopunut kirkkaudesta. Tässä kohdin teksti ilmentää Jumalan kuvan kirkastumista lihaksi tullessa Kristuksessa.¹⁰⁷ Tekstissä ilmenee yhteyksiä myös Lutherin pelastus- ja vanhurskauttamiskäsityksessään ilmenevään vanhakirkolliseen inkarnaatio- ja jumalalistamisteologiaan kohdassa, jossa Jeesusta pyydetään pitämään lapsia uskossa, toivossa ja rakkaudessa. Kyseisen näkemyksen mukaan Kristuksen kuvan kaltaisuuteen muuttuminen tapahtuu juuri uskossa ja rakkaudessa. Lutherin vanhurskauttamisoppi voidaan parhaiten nähdä uskossa toteutuvan Kristuksen läsnäolon sekä Kristuksen ja kristityn yhdistymisen pohjalta.¹⁰⁸ Tekstissä korostuu Jumala olemus antajana ja auttaja, mikä liittyy olennaisesti luterilaiseen käsitykseen Jumalan kolminaisuudesta. Tämän näkemyksen mukaan Jumalan pyrkimyksenä on tulla läsnä olevaksi auttajaksi ih-

---

¹⁰⁶ Veikkola 1992, 178–179, Hallin ja Moltmannin näkemyksiin perustuen.

¹⁰⁷ Pihkala 2009, 134–137. ”Metafora Jumala-suhteesta vuoropuheluna on altis väärintulkinnalle, koska se huomaamatta siirtää painopistettä ihmisen aktiivisen osallistumisen ja myötävaikutuksen suuntaan. Teologisesti tarkasteltuna asetelma on toinen: Jumala kyllä puhuu ja pyrkii kohtaamaan ihmisen, mutta miten saadaan ihminen ylipäänsä kuulemaan Jumalan puhetta, ja sitten vielä uskomaan todeksi Jumalan puhuma asia.” Peura 1995, 54.

¹⁰⁸ Mannermaa 2001, 323–328, Lutherin näkemyksiin perustuen.

misten elämään.¹⁰⁹ Tekstistä esille nousee myös kaste, joka rituaalitoimituksen ohella on myös lahja ihmiselle. Kaste mahdollistaa uudestisyntyneen ihmisen nousemisen uuteen elämään Kristuksen kanssa. Kasteessa Jumala lahjoittaa ihmiselle ikuisen pelastuksen ja armon. Virren teksti viittaa kasteen elinikäiseen luonteeseen, jolloin sen lohduttava ja ihmistä auttava luonne koskee jokapäiväistä elämää. Myös viimeisessä säkeistössä on yhteyksiä kasteen merkitykseen, joka perustuu Jeesuksen Kristuksen ihmiseksi tulemiseen, kuolemaan ja ylösnousemukseen. Tekstin maininnalla taivaassa toteutuvasta riemusta on yhteys kasteen luonteeseen esimakuna ja vakuutuksena iankaikkisesta elämästä jo tässä elämässä.¹¹⁰

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta taivaasta tullut ja kirkkaudesta luopunut Jeesus voidaan nähdä etäisen, Vetäytyjän muotoisen Jumalan muuntumisena Parantajan muotoiseksi. Kristuksen kantaessa maailman synnin ihmiskunnan puolesta, hän toimi Parantajan tavoin, joka kantoi subjektille kuuluvaa kipua tämän puolesta. Tekstissä ilmevä tarve tulla hoidetuksi joka päivä uudestaan ilmaisee transformaation tien mielikuvamaailman sävyjä ja siten subjektien tarvetta container-funktion kautta toteutuvaan pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa, sekä tämän kannattelevaan läsnäoloon. Jumalan edellytyksetön armo kasteen luterilaisessa tulkinnassa viittaa container-funktioon ja hoitavaan symbioosiin. Taivaassa riemuiten kiittäminen puolestaan viittaa varhaisen tilan kaikkivoipuuden ja tyydytyksen mielikuviin ja siten sulauttavaan symbioosiin ja Houkuttajan muotoiseen Jumalaan.¹¹¹

20 VALO SYTTYI PIMEÄÄN

1. Valo syttyi pimeään,
loistaa yössä meille.
Tähti yöhön synkeään
hohtaa eksyneille.

kerto: Enkelkuoroon yhtykää
seimenlasta kiittämään.
Häntä rukoilkaa, hälle lausukaa,
hälle kiitoslaulut soikoon.
Hoosianna soikoon!

---

¹⁰⁹ Peura 1995, 54–55.

¹¹⁰ Gassmann & Hendrix 2005, 120–125.

¹¹¹ Hyrck 1995, 159, 235–236, 240–241, 251–252.

2. Riemuitkaa nyt kaikki maa
Herra lahjan antaa.
Seimenlapsi vuoksemme
kaikki synnit kantaa.

kerto

Virren tekstistä nousee keskeisenä teemana esille inkarnaatio. Inkarnaatiossa kolmiyh-
teinen Jumala tulee Kristuksessa ihmiseksi jakaen täyden ihmisyyden. Esille nousee tätä
kautta Jumalan rakkaus ihmiskuntaa kohtaan, kun Jumala saapuu tuonpuoleisesta ja
sitoutuu maailmaan.¹¹² Tämä ajatus kytkeytyy myös toisen säkeistön nimeen Herra.
Herruuden taustalla on Jumalan kolminaisuus ja Herra on ihmiseksi tullut Jumala. Sei-
menlapsi eli ihmiseksi syntynyt Jumala on tekstin ydinsanoma. Kristuksen lunastustyö-
hön liittyvästä tapahtumien ketjusta esille nousee erityisesti ihmiseksi syntyminen, joka
yhdistyy herruuden kautta Kristuksen tosi jumaluuteen. Tekstillä on siten yhteyksiä
Lutherin käsitykseen lunastuksesta, jossa painottuu Kristuksen tosi ihmisuus ja tosi ju-
maluus. Teksti ei käsittele ristinkuolemaa, mutta maininta syntien kantamisesta kertoo
ihmiseksi tulleen Jumalan tekemästä sovitustyöstä.¹¹³ Kertosäe ilmentää sitä, kuinka
pelastuksen salaisuutta käsitellään yhtenä kokonaisuutena ylistyksen ja kiitoksen kautta.
Tämä yhdistyy myös ajatukseen inkarnaatiosta, joka pitää sisällään näkemyksen ihmi-
sen kokonaisvaltaisuudesta ja yhteydestä Luojaansa. Tekstillä on yhteyksiä jumalanpal-
veluksen luonteeseen Jumalan ja ihmisen välisenä dialogina. Etualalla on Jumalan pe-
lastava toiminta, jolla hän puhuttelee ihmistä. Ihminen puolestaan vastaa Jumalan pu-
hutteluun kiitoksella ja uskolla.¹¹⁴ Tätä taustaa vasten nousee esille näkemys ihmisen
ainutlaatuisesta jumalasuhteesta, joka ilmenee ihmisen kutsumisena vuoropuheluun Ju-
malan kanssa. Läsä on myös näkemys ihmisestä Jumalan kuvana, jota ihmisen asema
Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa heijastaa. Tekstissä kuitenkin korostuu
erityisesti se, kuinka todellinen jumalankuva kirkastuu juuri Jeesuksessa Kristuksessa,
jossa Jumalan Sana tuli lihaksi.¹¹⁵ Tekstistä välittyy Jumalan olemus itsensä lahjoittava-
na rakkautena, jonka ihminen oivaltaa uskonsa kautta. Tätä kautta paljastuu myös trini-
teetin persoonien yhteistoiminta, jonka kautta Jumalan lahjoittava läsnäolo tulee Kris-
tuksessa esille. Uskon välityksellä on ihmisessä läsnä koko triniteetti.¹¹⁶

---

¹¹² Kotila 2004, 30.

¹¹³ Poutiainen 1998, 163–166, 171, 179.

¹¹⁴ Kotila 2004, 33–35, 39.

¹¹⁵ Pihkala 2009, 134–137.

¹¹⁶ Peura 1995, 57–59.

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna teksti ilmentää transformaation tien mielikuvamaailmaa. Tällöin subjektit osittain identifioituvat Parantajaan, jolloin myös Parantajan voimaa fuusioituu subjekteihin. Tekstistä käy esille kristittyjen rakkaus ja kiitollisuus, joka saa heidät palvelemaan Jumalaa. Tämä viittaa hoitavaan symbioosiin, jossa subjektit ovat omaksuneet itseensä Parantajan rakkautta. Tekstissä mainitaan syntien kantaminen, mutta syntien anteeksiantamisen teema ei nouse esille. Tätä taustaa vasten teksti ei korosta sovitusta latinalaisen sovitusopin tulkintamalliin perustuen, mikä viittaisi syyllisyyskysymysten esille nousemiseen ja siten nuhteettomuuden tien mielikuviin. Sitä vastoin tekstistä välittyy enemmänkin klassisen sovitusopin näkökulma, joka ei nosta syyllisyyskysymystä esille. Näkemys Kristuksen sijaisuudesta ihmiskunnan syntien kantajana viittaa container-funktioon ja Parantajan muotoiseen Jumalaan, joka kantoi subjekteille kuuluvaa kipua. Seimenlapsi viittaa container-funktion kautta toteutuvaan pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.¹¹⁷

4.3 Pääsiäisvirret

29 KOHTI PÄÄSIÄISTÄ

1. Laskiainen lasketaan.

Paaston aika alkaa.

Messias on matkalla.

Paaston aika alkaa.

kerto: Tien me sinne tiedämme.

Tien me sinne käymme.

2. Palmunoksat käsissään

kansa Messiaalle

laulaa kiitosvirsiään

taivaan Kuninkaalle.

kerto

3. Jeesus jalat puhdistaa

ehtoollisen juhlaan.

Armoansa tarjoaa

---

¹¹⁷ Hyrcck 1995, 235–238, 240–244.

vaikka lahjaa tuhlaan.

kerto

4. Getsemanen puistossa

Jeesus tuskaa kantaa.

Isä kuulee rukouksen

yöhön voimaa antaa.

kerto

5. Perjantaina hiljaisuus

synkän taivaan alla.

Murhe täyttää sydämet.

Ollaan Golgatalla.

kerto

6. Vapahtaja tuomitaan

kuolemaan hän kulkee.

Valtakuntaan rakkauden

meidät kaikki sulkee.

kerto

7. Suuri kivi poissa on,

tyhjä kirkas hauta.

Murheisia lohduta,

Jeesus, meitä auta.

kerto

8. Vapahtaja läsnä on,

taivas meille hohtaa.

Tämä ilouutinen

kaikki kansat kohtaa.

kerto

Tekstissä viitataan laskiaiseen ja paaston alkamiseen. Ajankohta ja virren teksti ilmaisevat, että tällöin lähdetään seuraamaan Vapahtajan kulkua kohti Golgatan ristiä ja hänen taisteluaan pimeyden valtoja vastaan.¹¹⁸ Kristillisessä symboliikassa palmun oksa on voiton, ikuisen elämän ja taivaaseen päässeiden vertauskuva. Jeesuksen ratsastaessa Jerusalemiin, saivat kansanjoukkojen käyttämät palmunoksat messiaanisen merkityk-

---

¹¹⁸ Lempiäinen 2000, 134.

sen. Tällöin konkretisoituivat myös Vanhan testamentin kuvat palmusta ilon ja riemun symbolina, jota tekstissä ilmentävät kansan Messiaalle laulamit kiitosvirret.¹¹⁹ Virren teksti seuraa raamatullista ilmaisua pelastushistorian kokemuksesta. Siten teksti ilmentää Jumalan kolminaisuutta sen kokemuksen ja tiedon kautta, joka liittyy historiassa tapahtuneeseen pelastukseen.¹²⁰ Kolmiyhteinen Jumala näyttäytyy ekonomisena, pelastushistoriassa läsnä olevana ja siten ajassa identifioituvana. Tämän voi nähdä ilmentävän myös kolmiyhteisen Jumalan sisästä olemusta.¹²¹ Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta tekstin voi nähdä ilmentävän siten, että kolmiyhteinen Jumala opitaan tuntemaan ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen kautta. Myös kolmiyhteisen Jumalan syvin olemus, rakkaus, välittyy tekstistä. Kristuksen lunastustyö avaa ihmisille mahdollisuuden päästä rakkauden valtakuntaan. Virren alun ilmaisu Jeesuksesta taivaan Kuninkaana liittyy Lutherin ristinteologiseen ajatuskulkuun, jossa hän, joka ensin oli orja, kärsivä ja tuomittu, on lopulta kuningas. Tällä tavoin alku kytkeytyy lopun ylösnousemuksen teemoihin.¹²²

Tekstissä ovat esillä Kristuksen elämä, kärsimys, kuolema ja ylösnousemus. Sovituksen näkökulma nousee esille Jeesuksen kärsimyksen ja ristinkuoleman kautta. Siten Kristuksen pelastustekoa käsitellään läntiseen latinalaiseen perinteeseen pohjautuen. Teksti ei kuitenkaan erityisesti korosta Kristuksen työtä uhrin, rangaistuskärsimyksen ja sijaiskärsimyksen näkökulmasta, jolloin painopiste olisi sovitusta vaativassa syyllisyydessä. Tekstistä kuitenkin välittyy Paavalin teksteihin pohjautuva näkemys siitä, että sovitus on täysin Jumalan teko, jossa Jumala on sekä sovituksen suorittaja, että sen kohde.¹²³ Oppi Jumalan kuvaksi luomisesta liittyy pelastusoppiin. Pelastuksessa Jumalan kuva toteutuu täydellisessä suhteessa Jumalaan huipentuen kuolemattomuuteen.¹²⁴ Virren tekstissä Jumalan pelastava läsnäolo tulee esille Jeesuksen kuoleman kautta avautuvana rakkauden valtakuntana ja taivaana, jonka kaikki kansat saavat kohdata. Siten virren viimeisten säkeistöjen ikuiseen elämään, taivaan läsnäoloon ja iloon liittyvä tematiikka yhdistyy symboliikkaan, jota palmunoksat virren alussa edustavat.

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna virren alussa ilmenee varhaiseen tilaan kuuluvaa subjektin kokemusta objektin kaikkivoipuudesta. Tekstissä tämä ilmenee idealisoivana objektisuhteena, joka kohdistuu Jeesukseen. Osallisuutta jumalalliseen kaikkivoipuuteen,

---

¹¹⁹ Lempiäinen 2002, 249.

¹²⁰ McGrath 1996, 329, Rahnerin näkemyksiin perustuen.

¹²¹ Tavast 2006, 374, Jensonin näkemyksiin perustuen.

¹²² Mannström 1995 47, 50, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹²³ Pihkala 2009, 180–187.

¹²⁴ McGrath 1996, 457.

valtaan ja kunniaan ilmaisee tekstissä Jeesuksesta käytettävä nimitys taivaan Kuninkaan, jolloin teksti ilmentää hierarkkisen symbioosin mielikuvia ja Hallitsijan muotoista Jumalaa.¹²⁵ SPT:n näkökulmasta kaste ja ehtoollinen ovat dynaamiselta rakenteeltaan rinnastettavissa toisiinsa. Molemmat ovat muodoltaan varhaisen tilan ilmiöitä, joille on annettu joitakin myöhäisen tilan mukaisia sisällöllisiä tulkintoja. Virren tekstissä on jalkojen pesemiseen ja ehtoolliseen liittyen nähtävissä yhteneväisyyttä kasteen alkuperäiseen muotoon pesemisrituaalina. Tällöin tarkoituksena on puhdistaa ihminen synnistä. SPT:n näkökulmasta tämä merkitsee initiaattoriittinä hierarkkisen symbioosin avautumista Itseriittoiselle subjektille vasta tällaisen puhdistautumisen jälkeen. Tekstin mainintaa lahjan tuhlaamisesta voisi tulkita Itseriittoisen roolissa olevan ihmisen pyrkimykseksi riippumattomuuteen ja oman maailmansa hallintaan. Jotta tällainen ihminen voisi päästä hierarkkisen symbioosin kautta Hallitsijan muotoisen Jumalan voiman lähteille, on hänet pestävä puhtaaksi tästä ylpeyden ja tottelemattomuuden synnistä.¹²⁶ Ehtoolliseen sisältyy ruokkimisen kautta konkreettisella tavalla sulauttavan symbioosin mielikuvia. Kristillinen ehtoollisateria ei kuitenkaan emotionaaliselta sisällöltään ole yhteensulautumisen kokemuksen etsintää. SPT:n näkökulmasta ehtoollisen keskeiseen emotionaaliseen sisältöön kuuluu ajatus sovitukselta ja vakuutus objektisuhteen säilymisestä kuolemankin rajan yli. Parantaja objektina pyrkii takaamaan objektisuhteen säilymistä subjektin aggressioista huolimatta. Siten ehtoollisen saama sisällöllinen tulkinta viittaa transformaation tien suuntaan, vaikka se onkin muodoltaan oraallinen suhde, joka sisältää monentasoisia emotionaalisia kerroksia. Virren teksti heijastaa erilaisen sovitussopien perusajatusta Kristuksen kärsimisestä ihmiskunnan puolesta. Näkemys tällaisesta sijaisuudesta voidaan SPT:n näkökulmasta tulkita container-funktiosta käsin. Teksti ei painota Jumalan armon sijoittamista anteeksiantamisen yhteyteen, sitä vastoin esille nousee Parantajan kannatteleva läsnäolo ja container-funktion kautta toteutuva pysyvä yhteys Parantajaan. Tämä ilmenee muun muassa Vapahtajan läsnäolona ja häneen kohdistettuina lohdutuksen ja avun pyyntöinä. Parantajan muotoinen Jumala kulkee ihmisen rinnalla ja kestää tämän hädän ja tuskan sekä herättää toivoa. Siten ylösnousemukseen liittyvä Kristuksen olemuksen muutos kuvastaa container-funktiosta tapahtuvaa objektin muodonmuutosta subjektin nähden: Parantaja tuo kokemuksen symbolitason saavuttamisesta ja objektisuhteen säilymisestä. Virren loppuun sijoittuva taivaaseen liittyvä kuvaus viittaa puolestaan varhaisen tilan sulauttavan symbioosin

---

¹²⁵ Hyrcck 1995, 143.

¹²⁶ Hyrcck 1996, 158–159. On kuitenkin tärkeää huomioida, että kasteen luterilaiseen tulkintaan liittyvä Jumalan edellytyksetön armo viittaa container-funktion ja hoitavan symbioosin suuntaan. Hyrcck 1996, 159.

mielikuviin. Tämän virren tekstin uskonnolliseen kuvastoon sisältyy siten eri kehitystasoilta peräisin olevaa psyykkistä materiaalia.¹²⁷

38 LENSI MAAHAN ENKELI

1. Lensi maahan enkeli,
joutuisampi tuulta.
Suuren kiven vieritti
hän syrjään haudan suulta.
Suuren kiven vieritti
hän syrjään haudan suulta.

2. Kivelle hän istahti,
puhui iloisesti:
Jeesus nousi haudastaan
ja elää ikuisesti.
Jeesus nousi haudastaan
ja elää ikuisesti.

3. Jeesus, taivaan kuningas,
kuolon vallan voitti.
Jälkeen pitkäperjantain
näin pääsiäinen koitti.
Jälkeen pitkäperjantain
näin pääsiäinen koitti.

4. Niin kuin taivaan enkeli
mekin iloitsimme.
Saamme rientää kertomaan:
Nyt elää Jeesuksemme.
Saamme rientää kertomaan:
Nyt elää Jeesuksemme

Teksti keskittyy pääsiäisen ajan tapahtumiin. Näkökulmana kyseiseen ajanjaksoon liittyen on erityisesti Jeesuksen ylösnousemus. Siten virren sanoma on Kristus-keskeinen ja sen voi nähdä valottavan Lutherin näkemystä, jonka mukaan kolmiyhteinen Jumala

---

¹²⁷ Hyrcck 1996, 149–150, 158, 236, 241–247.

opitaan tuntemaan ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnouseen Kristuksen kautta.¹²⁸

Tekstin taustalla vaikuttaa ajatus siitä, että Jumalan Sana inkarnoitui katoavaisuuden alaiseen maailmaan, jotta koko ihmiskunta ja luomakunta yhdistyisivät jälleen Jumalaan, ja vapautuisivat synnin eli kuoleman ja pahan orjuudesta. Tekstissä on liittymäkohtia niin sanottuun klassiseen lunastusoppiin ja Paavalin näkemykseen, joista välittyy ajatus, että juuri Jumala on tapahtumasarjan subjekti ja objekti. Ihminen ei siis suorita jotakin Jumalalle, vaan kaiken suorittaa Jumala ihmisenä. Virsi kertoo Kristuksen pelastusteosta: lunastuksesta ja sovituksesta, joista erityisesti lunastuksen näkökulma nousee esille. Jeesuksesta puhutaan virressä kuolon vallan voittajana. Tämä liittyy varhaisen kristikunnan näkemykseen Kristuksen persoonasta ja toiminnasta, jolloin pääasiallisena kysymyksenä oli pahan kosmisen vallan voittaminen, eikä niinkään ihmisen syyllisyys. Kyseisen näkemyksen mukaan pelastus on ennen kaikkea seurausta Jumalan uhrautuvasta rakkaudesta. Klassinen lunastusmalli painottaa, että synnin tultua voitetuksi, ovat ihminen ja Jumala yhdistyneet uudelleen ja lankeemuksessa turmeltunut Jumalan kuva on uudistumassa Kristuksen mukaiseksi. Tässä näkemyksessä ylösnousemuksella ja inkarnaatiolla on ristin tapahtumien ohella suuri merkitys. Tekstissä on havaittavissa myös Vanhaan testamenttiin pohjautuva ja luterilaiseen teologiaan liittyvä näkemys Kristuksen kolminaisesta virasta profeettana, ylipappina ja kuninkaana. Ilmaisuuksista taivaan kuninkaana liittyy näkemykseen Kristuksen toimimisesta kuninkaallisessa virassaan ylösnousemukseltaan lähtien. Virren teksti välittää sanomaa Kristuksen inkarnaatiosta ja lunastuksesta. Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta teksti ilmentää siten, että synnin katkaisema suhde on korjattu Kristuksen inkarnaatiossa, ”uudessa Adamissa,” jolloin uskovat yhdistyvät todellisesti ja olemuksellisesti Jumalaan Kristuksen kautta. Lunastuksen kautta satu uusi yhteys Jumalaan on vahvempi kuin Adamin jumalayhteys ennen lankeemusta. Myös Lutherin pelastus- ja vanhurskauttamiskäsitys perustuu tähän vanhakirkolliseen näkemykseen.¹²⁹

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna virren tekstistä välittyy transformaation tietä heijasteleva jumalasuhte, jossa ihminen saa uskossa turvautua Jumalaan ja vastaanottaa sen, mitä Jeesus ihmisten puolesta on tehnyt. Tekstin ilmaisu Jeesuksesta kuolon vallan voittajana pitää sisällään näkemyksen Jumalan uhrautuvasta rakkaudesta ihmiskunnan puolesta. Tästä näkökulmasta käsin Kristus maailman syntien kantajana

---

¹²⁸ Mannström 1995, 50, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹²⁹ Pihkala 2009, 177–180, 187–189.

ilmentää Parantajan muotoista Jumalaa. Kristuksen ylösnousemuksen on hänen kärsimyksensä ja kuolemansa ohella nähty merkitsevän sovitus ihmisen ja Jumalan välillä. Sovitus on yleisimmin tulkittu synnin anteeksi antamiseksi. Virren teksti ei kuitenkaan tuo niinkään esille tällaista latinalaisen sovitustien tulkintamallia, joka ilmentää nuhteettomuuden tien ja jopa hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmaa. Sitä vastoin klassisen sovitustien kuva Kristuksesta turmiovaltojen voittajana tulee lähelle virren tekstiä. Taistelu turmiovaltoja vastaan voidaan nähdä container-funktiosta käsin, jolloin Parantaja kamppailee sietämättömiä mielensisältöjä vastaan. Myös kristillisessä traditiossa on Kristuksen sovitustyötä koskevia tulkintoja, joissa synnin voittaminen on psyykkisen ja fyysisen kärsimyksen kestämiseen liittyvää taistelua.¹³⁰

4.4 Muut kirkkovuoden virret

43 LASTEN HELLUNTAIVIRSI

1. Helluntai jo koitti,
aika kevät sään.
Kirkon juhlapäivää
tänään vietetään.

2. Saavu Pyhä Henki,
valtaa jokainen.
Sinä meille annat
ilon, rohkeuden.

3. Jeesus meille annat
monta tehtävää.
Pyhän Hengen voima
avuksemme jää.

Helluntai on Pyhän Hengen juhla ja samalla kristillisen kirkon syntymäpäivä. Kristikunnassa helluntai liittyy kiinteästi pääsiäisaikaan sen päätöksenä. Helluntaina juhlietaan ylösnousseen Kristuksen antamien lupauksen täyttymistä. Kristuksessa vanha, Siinailla tehty liitto korvattiin uudella, ja sen merkiksi apostoleihin vuodatettiin Pyhä Henki.

---

¹³⁰ Hyrcck 1996, 159, 235–238.

Useita ihmisiä kastettiin, ja kristillinen kirkko syntyi. Apostolien tekojen helluntaikertomukseen perustuen, on katsottu, että Kristus on poistanut erottavat muurit, ja Pyhä Henki yhdistää hänessä kaikki ihmiset yhdeksi ruumiiksi.¹³¹ Kolminaisuutta koskevan pohdiskelun taustalla on Uuden testamentin todistus Jumalan läsnäolosta ja toiminnasta Kristuksessa Pyhän Hengen välityksellä.¹³² Puhe Jumalan kolmesta persoonasta ilmaisee sen, että Jumaluus sisältää suhteiden verkoston, johon myös ihmisen Jumala-suhde kietoutuu.¹³³ Teksti ilmentää Pyhän Hengen pyhittävää työtä siten, että Hengen toivotaan olevan läsnä ihmisissä ja antavan iloa ja rohkeutta, jolloin ihmisen on mahdollista päästä osalliseksi Pyhän Hengen ominaisuuksista. Pyhitys täydellistää Jumalan trinitaarisen pelastustyön ja vetää ihmisen trinitaarisen rakkauden yhteyteen. Siten tekstistä välittyy Pyhän Hengen toimintaan yhdistyvä ihmisen yksilöllinen jumalasuhte, sekä kirkon kokonaistoimintaan liittyvä Pyhän Hengen työ kaikkia ihmisiä yhdistävänä tekijänä.¹³⁴ Helluntai juhlena kietoutuu Kristuksen elämän ja pelastustyön ympärille. Kristilliselle uskolle tuo pelastustyö on jatkuvasti elävä todellisuus, joka koetaan yhä uudelleen.¹³⁵ Imago Dei -symbolia on kristillisen uskon myötä tulkittu kahden toisiinsa liittyvän näkökulman kautta. Kristillisen kirkon yhteiseen vakaumukseen kuului näkemys, että Jeesuksessa Kristuksessa kohtaamme alkuperäisen Jumalan kuvan, Imago Dei:n. Tästä näkemyksestä erityisesti Paavali ja hänen oppilaansa johtivat ajatuksen, että he, jotka Pyhän Hengen työn välityksellä tulevat osallisiksi Kristuksen elämästä, muuttuvat tämän kuvan kaltaisiksi ja näin uudistuvat Jumalan alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti.¹³⁶ Myös tämän virren teksti kuvaa Pyhän Hengen toimintaa ihmisyksilöissä ja Kristuksen kirkon jäsenissä. Tämä Pyhän Hengen toiminta yhdistyy myös apostolien tekojen helluntaikertomukseen perustuvaan ajatukseen siitä, että Pyhä Henki yhdistää Kristuksessa kaikki yhdeksi ruumiiksi.¹³⁷

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna tekstistä välittyy osin subjektin varhaiseen tilaan liittyvä kokemus objektin kaikkivoipuudesta. Jumalasuhteessa tämä ilmenee idealisoivana tai symbioottisena objektisuhteena Jumalaan, jolloin ihminen kokee tyydytystä Jumalan läsnäolosta. Toiseen säkeistöön liittyen teksti sisältää hierarkkiseen symbioosiin vivahdavia mielikuvia niiltä osin, joissa ihminen kokee osallisuutta jumalalliseen kaikkivoi-

---

¹³¹ Lempiäinen 2000, 184–185.

¹³² McGrath 1996, 310.

¹³³ McGrath 1996, 259.

¹³⁴ Poutiainen 1998, 194–197.

¹³⁵ Lempiäinen 2000, 43.

¹³⁶ Veikkola 1992, 179.

¹³⁷ Lempiäinen 2000, 184–185.

puuteen Pyhän Hengen kautta. Subjekti ei koe hierarkkista symbioosia itseään rajoittavaksi, sillä se pystyy vahvistumaan ja hyötymään Hallitsijalta saamastaan voimasta. Toisaalta viittaus ilon ja rohkeuden saamiseen sisältää myös transformaation tien mielikuvia. Kolmas säkeistö puolestaan ilmentää selvemmin transformaation tien mielikuvia, jossa Jeesus Parantajan muotoisena sisäisenä objektina luo turvallisuutta. Lisäksi subjekti löytää kokemuksen omasta erillisyydestään Jeesukselta saamiensa tehtävien kautta. Pyhän Hengen voiman jääminen ihmisen avuksi ilmentää puolestaan ihmisen siirtymistä jumalasuhteessaan transitionaalitilaan, jossa Hengen voima ilmentää turvallisuutta, ja toisaalta myös sitä tilaa, jossa ihminen voi toteuttaa yksilöllistä autonomiaansa ja persoonallisen identiteettinsä luomiseen liittyvää perustehtäväänsä. Subjektit tarvitsevat container-funktion kautta toteutuvaa pysyvää yhteyttä Parantajaan, joka tekstissä ilmenee Pyhän Hengen kannattelevana läsnäolona.¹³⁸

53 TÄÄLLÄ POHJAN TÄHDEN ALLA

1. Täällä Pohjan tähden alla
on nyt kotimaamme.
Mutta tähtein tuolla puolen
toisen kodin saamme.

2. Täällä on kuin kukkasella
aika lyhyt meillä.
Siellä ilo loppumaton
niin kuin enkeleillä.

3. Täällä sydän huokailee
ja itku silmän täyttää.
Siellä sydän iloitsee
ja silmä riemun näyttää.

4. Sinne toivon siivillä
jo, sydän pieni lennä!
Siellä kun on kotimaani,
sinne tahdon mennä.

---

¹³⁸ Hyrck 1996, 135–136, 143, 155, 165, 230, 241.

Virren tekstistä löytyy yhteyksiä Vanhan testamentin jumalakuvaan, jollainen ilmenee erityisesti profeetta Jesajan teksteissä esimerkiksi Jumalan ja ihmisen äärettömänä erona. Virren teksti ei varsinaisesti puhu Jumalasta, mutta se sisältää voimakkaita mielikuvia taivaasta ihmisen perimmäisenä päämääränä. Tekstissä taivas edustaa samankaltaista korkeampaa ja ihmistä suurempaa objektia kuin mitä profeetallisissa julistuksissa Jumalan äärettömyys edustaa. Virsi käsittelee maanpäällisen ja taivaallisen elämän vastakohtaisuuksia esimerkiksi ihmiselämään ajallisten rajoitusten, ja toisaalta myös elämissen laatuun liittyvien vertailujen kautta. Virressä on läsnä myös Raamatun jumalakuvaan keskeisesti liittyvä toivon ja odotuksen näköala. Toisaalta virren tekstissä on nähtävillä myös ihmisen elämäntuntoja, joten voidaan ajatella, että läsnä on näin myös ihmisen elämään liittyvä asema Jumalan kasvojen alla.¹³⁹ Tällaisen ihmisen aseman Jumalan kasvojen edessä voi nähdä heijastavan ihmistä Jumalan kuvana.¹⁴⁰ Maininta elämän jatkumisesta ”tähtein tuolla puolen” viittaa iankaikkiseen elämään ja siten myös kuolemattomuuteen. Tekstistä välittyy näkemys, että ihminen on osallinen iankaikkisuudesta, jonne hän kaipaa. Siten tekstin taustalla voi nähdä vaikuttavan ajatuksen lunastuksen kautta saadusta uudesta yhteydestä Jumalaan.¹⁴¹ Toisaalta läsnä on myös uskossa toteutuva kristityn osallisuus Jumalasta ja hänen rakkaudestaan.¹⁴²

Tarkasteltaessa virren tekstiä alle kouluikäisen lapsen intuitiivis-projektiivisen uskon vaiheen näkökulmasta, esille nousevat tekstin välittämät voimakkaat mielikuvat, jotka liittyvät ihmisen kokemuksiin elämästä, ja näkemyksiin elämästä kuoleman jälkeen. Tässä uskonvaiheessa lapsi tiedostaa esimerkiksi kuoleman ja siihen liittyvät tabut. Kyseisen vaiheen antia on kyky luoda voimakkaita mielikuvia ja fantasioita, joiden avulla lapsi mielessään käsittelee kohtaamiaan uusia asioita. Kasvatuksen ja oppimisympäristön puitteissa tätä mielikuvamaailmaa on mahdollista rikastuttaa ja hyväksikäyttää. Oleellista on, millaiset mielikuvat hallitsevat lapsen sisintä. Virren teksti ei erityisesti tue tavalliseen arkielämään liittyvää myönteistä identiteettiä ja elämänrohkeuden kehittymistä. Sitä vastoin se tuo esille enemmän elämän varjopuolia, kun taas positiiviset odotukset liittyvät kuoleman jälkeiseen elämään, johon myös tämän virren toivon ja rohkeuden näköalat keskittyvät. Siten teksti voimakkaasti ohjaa luomillaan mielikuvilla lapsen ajatusmaailmaa. Kasvattajilta vaaditaankin lapsen mielikuvia ruokkivien ärsykkeiden ennalta säätelyä ja jälkikäsitteilyä. Kouluikäisen sijoittuvan myyttis-kirjaimellisen

---

¹³⁹ Aejmelaeus 1995, 26–29.

¹⁴⁰ Pihkala 2009, 134.

¹⁴¹ Pihkala 2009, 189.

¹⁴² Mannermaa 2001, 328.

vaiheen kannalta tarkasteltuna teksti vahvistaa tähän kehitysvaiheeseen liittyviä mustavalkoisia mielikuvia ja tulkintoja. Nämä piirteet tulevat esille tekstissä siten, että se vastakkain asettelevalla tavallaan vahvistaa maagista logiikkaa eli Jumalan suoraa ja mekaanista puuttumista asioihin. Tällaista tekstissä symboloi juuri taivaan ja ihmisen maanpäällisen elämän välinen vertailu, joka korostaa kaiken hyvän toteutumista tulevassa elämässä. Myyttis-kirjaimellisen vaiheen kriittinen kysymys onkin jumalauksen jäsentyminen arkielämään ja havaittaviin tosiasioihin. Vaikka usko ei täysin avaudukaan järjelle, tulisi erilaisten uskontoon liittyvien tilanteiden ja materiaalien kytkeytyä realistisesti arkielämän tilanteisiin ja ihmisten ratkaisuihin.¹⁴³

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna teksti ilmentää etäännyttämisen tien mielikuvamaailmaa. Tällöin Riippuvainen voi pitää yllä illuusiota yhteensulautumisesta objektin kanssa, jolloin kaipaaminen muodostaa tyydytyksen lähteen. Tekstissä etäännyttämisen tien mielikuvat näkyvät jumalasuhteessa siten, että Riippuvaisen roolissa oleva ihminen kokee Vetäytyjän muotoisen Jumalan tavoittelemisen elämänsä päämääräksi, jota virressä symboloi tulevan elämän hyvyyden tavoittelu. Etäännyttämisen tie tarjoaa kaukana siintävän mielikuvan siitä, että jossain on olemassa täydellistä tyydytystä antava objekti. Tällainen näkökulma välittyy myös virren tekstistä. Vetäytyjän muotoinen jumalakuva ilmenee jossain määrin myös Vanhassa testamentissa. Ihmissuvun alkuhistoriaan sijoitettu symbioottinen ja synnitön jumalasuhte ja sen rikkoutuminen ilmenee kaipauksena Jumalaa kohtaan. Myös SPT:n etäännyttämisen tien taustalla ovat varhaisen tilan symbioottiset, tyydytystä tuottaneet ja toisaalta niitä rikkoneet mielikuvat. Vetäytyjän muotoiseen Jumalaan sisältyy sekä Houkuttajan että Hallitsijan piirteitä. Kuten Houkuttaja-objektin, myös Korkeimman hyvän katseleminen tuo sielulle autuuden. Virren tekstissä Korkeinta hyvää edustaa taivaan koti. Hallitsijan piirteet puolestaan ilmenevät Vetäytyjän roolissa olevassa Jumalassa siten, että hän on luonut kaoottiselle kosmokselle järjestäytyneen muodon.¹⁴⁴

55 ONPA TAIVAASSA TARJONA

1. Onpa taivaassa tarjona lapsillekin,
jotka Jeesusta rakastavat,
kultakruunut ja valkeat vaattehetkin,
harput joilla he soittelevat.

¹⁴³ Oikarinen 1995, 240–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

¹⁴⁴ Hyrcck 1995, 111, 204–207.

2. Täällä lapsen maan päällä kulkiessaan

Hyvän Paimenen suojassa on.

Kerran taivaassa on ilo loppumaton.

Jeesus kaikille tuo sovinnon.

3. Siellä laulu soi kuorossa enkelien.

Siihen lapsikin yhtyä voi.

Siellä riemu ja onni on täydellinen.

Aina kiitosta virtemme soi.

Tekstissä voi havaita yhteyksiä siihen, kuinka Uudessa testamentissa ja kirkon varhaisessa perinteessä on ymmärretty iankaikkista elämää. Virressä on läsnä raamatulliseen aikakäsitykseen kuuluva ajatus kahdesta aionista, aikakaudesta, jotka ovat nykyinen ja tuleva. Teksti puhuu maanpäällisestä elämästä kertoen näin nykyisestä maailmanajasta, joka alkoi luomisesta ja päättyy historian täyttymykseen. Maininnan Hyvän Paimenen suojasta voi nähdä puolestaan ilmentävän tulevan maailmanajan murtautumista Kristuksessa nykyisen aikakauden keskelle, josta ihminen voi uskon kautta olla osallinen. Tämä viittaa iankaikkiseen elämään, joka saavuttaa täyttymyksensä viimeisen tuomion jälkeen Jumalan valtakunnassa. Iankaikkisella elämällä on myös nykyhetkeen liittyvä luonne. Tämä näkemys korostuu varsinkin Johanneksen evankeliumissa, jonka mukaan Jeesuksen tunteminen eli usko häneen merkitsee iankaikkista elämää. Iankaikkista elämää ei ole siten ymmärretty pelkästään ikuisen jatkumisen kannalta, vaan painopisteeksi on ajan myötä muodostunut iankaikkisen elämän laadullinen tulkinta, jota on kuvattu esimerkiksi elämäksi Kristuksen kanssa. Tekstissä on kietoutuneena toisiinsa ikuisen jatkumisen teema sekä uskon kautta toteutuva Jeesuksen tunteminen. Laadullista, Kristukseen uskomisen kautta tapahtuvaa iankaikkisuutta kuvataan tekstissä Jeesusta rakastavien lapsien kautta.¹⁴⁵ Tähän kietoutuu myös iankaikkisen elämän kuvaaminen esimerkiksi kultakruunujen ja valkeitten vaatteiden kautta. Valkoiset vaatteet ja kruunut ovat vain vertauskuvia ja iankaikkisen elämän ydin on siinä, että eletään katkeamattomassa yhteydessä kolmiyhdyiseen Jumalaan.¹⁴⁶

Pyhä henki synnyttää uskon Kristukseen ja vie ihmisen hänen luokseen. Lisäksi Pyhä Henki varjelee koko kristikunnan Kristuksen yhteydessä ja lopuksi lahjoittaa iankaikkisen elämän Kristuksessa. Tällä tavoin Kristus-yhteys huipentuu iankaikkiseen elämään,

---

¹⁴⁵ Poutiainen 1998, 226–229.

¹⁴⁶ Sinnemäki 1982, 100–103.

joka on pyhityksen täyttymys.¹⁴⁷ Teksti puhuu Jeesuksen tuomasta sovinnosta, joka kertoo siitä, että synnin katkaisema suhde on korjattu Kristuksen inkarnaatiossa. Tällöin uskovat yhdistyvät todellisesti ja olemuksellisesti Jumalaan Kristuksen kautta.¹⁴⁸ Siten teksti ilmentää ihmistä Jumalan kuvana perustuen näkemykseen siitä, että ihminen on osallinen Jumalasta ja siksi hänen kuvansa.¹⁴⁹

Virsi peilaa kristillistä elämäntapaa voimakkaasti tulevaisuuteen suuntautuvien mielikuvien avulla. Teksti keskittyy pääasiassa kuolemanjälkeisen elämän käsittelyyn ja pyrkii välittämään kyseisestä aihepiiristä ja Jumalasta toivoa ja turvallisuutta herättäviä mielikuvia. Intuitiivis-projektiiviseen uskon vaiheeseen liittyy kyky luoda voimakkaita mielikuvia ja fantasioita, joiden avulla lapsi käsittelee kohtaamiaan uusia asioita. Koska lapsi tässä uskon kehitysvaiheessa tiedostaa myös kuolemaan liittyviä käsityksiä, luo virren teksti puitteet mielikuvamaailman rikastuttamiselle tämän aihepiirin osalta. Turvallinen jumalakuva välittyy myös maan päälliseen elämään liittyen, vaikkakin tämä aihepiiri jää tekstissä taustalle.¹⁵⁰ Virressä ei kuitenkaan esiinny varsinaista vastakkainasettelua maan päällisen ja taivaallisen elämän välillä.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksti heijasta subjektin ja objektin välillä vallitsevaa idealisoivaa objektisuhdetta, jota esiintyy varhaisen tilan symbioottisissa suhteissa. Taivaassa vallitseva onni ja ilo symboloivat kaikkivoipuuden ihailtuja ominaisuuksia, joita kohdistetaan objektiin. Idealisoinnin avulla subjekti lisäksi liittyy objektin ihailtavia ominaisuuksia itseensä, jotta pääsisi niistä itsekkin osalliseksi. Voimakkaat onnen tunteet, joista ihminen saa kerran olla osallinen sisältävät rajattomia tyydytyksen mielikuvia, jotka toimivat Riippuvaisen itsearvostuksen pohjana ja ilmentävät sulauttavan symbioosin mielikuvia. Sulauttavaan symbioosiin Houkuttajan muotoisen Jumalan kanssa asettuvan ihmisen katsotaan pääsevän osalliseksi taivaallisesta autuudesta, mistä on esimerkkinä kristillisessä traditiossa ja tämänkin virren tekstissä kuoleman jälkeinen elämä. Maininta maan päällisestä elämästä ja Hyvän Paimenen suojassa olemisesta viittaa container-funktioon ja Parantajän muotoiseen Jumalaan. Tämä sisäinen objekti ilmenee tekstissä turvallisuutta tuovana, personifioituneena hahmona ja ilmentää siten container-funktion kautta toteutuvaa Parantajän kannattelevaa läsnäoloa.¹⁵¹

¹⁴⁷ Poutiainen 1998, 229, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁴⁸ Pihkala 2009, 189.

¹⁴⁹ Huovinen 1981, 182–183, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁵⁰ Oikarinen 1995, 240–242, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

¹⁵¹ Hyrck 1995, 59–60, 66–68, 145, 230, 241.

5. JUMALANPALVELUS JA KASTE

5.1 Yleiskatsaus

Jumalanpalveluksessa tulee esille usko kolmiyhteiseen Jumalaan, joka on kirkon opin keskeisin kulmakivi. Messu rakentuu pelastusekonomisen kolminaisuusopin varaan, jolloin painotuksena on se, kuinka Jumala ilmoittaa itsensä luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä. Jumalanpalvelus liittyy läheisesti pelastushistoriaan. Jumalanpalveluksessa muistetaan Jumalan suuria tekoja, mutta muistaminen ei liity vain menneiden tapahtumien kertaamiseen. Jumalanpalveluksessa yhteen kokoontuneen seurakunnan keskellä Jumalan suuret teot tulevat nykyhetkessä läsnä oleviksi. Kristuksen kärsimys, kuolema ja ylösnousemus ovat pelastushistorian keskus, joista käsin muut Raamatun tapahtumat tulkitaan. Inkarnaatiolla on merkittävä vaikutus jumalanpalveluselämään. Inkarnaatio tuo mukanaan näkemyksen jumalanpalveluksen kokonaisvaltaisuudesta, jossa ihminen on mukanaan tunteineen, ajatuksineen ja aisteineen. Inkarnaatioon perustuu myös näkemys siitä, että jumalanpalvelus on yhteyttä kaiken olevan tosi perustaan. Tämän vuoksi jumalanpalveluksen tulee ilmentää luomakunnan yhteyttä Luojaansa. Inkarnaatiosta nousee myös näkemys, jonka mukaan sakramentit eivät voi jäädä vain sisäisiksi tai henkisiksi tapahtumiksi. Sakramenttien tehtävänä on tuoda näkymätön armo kaikille nähtäväksi. Kirkko uskon yhteisönä muodostuu Kristukseen liitetyistä. Koko kirkon ja jumalanpalveluselämän tulkitseminen sakramentaaliseksi ilmaisee sen, että jumalanpalvelus ei ole erillinen uskonnollinen teko, vaan kertoo yhteisestä uskosta ja elämästä Kristuksessa.¹⁵²

Jumalanpalvelus merkitsee paikkaa, jossa inhimillinen ja jumalallinen kohtaavat. Jumalanpalveluksessa rukous ilmentää inhimillistä elementtiä, joka kertoo ihmisen kaipuusta kohti transsendenssia. Jumalanpalveluksessa ovat läsnä inhimilliseen kokemukseen liittyvä ilo, kaipaus, ahdistus, kiitollisuus ja toivo. Jumalanpalvelus voidaan ymmärtää dialogina, jossa Jumala puhuttelee ihmisiä sanansa ja sakramenttiansa kautta. Ihmiset puolestaan ilmaisevat sanoin ja symbolisin teoin kokemustaan Jumalasta ja elämästä. Dialogi ei kuitenkaan merkitse Jumalan ja ihmisen tasa-arvoista keskustelukumppanuutta, vaan kristillisen näkemyksen mukaan Jumala toimii aina ensin. Jumala sitoutuu läsnäolollaan sanaan ja sakramentteihin. Tämän läsnäolonsa kautta Jumala lahjoittaa itsensä

---

¹⁵² Kotila 2004, 18–34.

seurakunnalleen. Opetuksen ja sanoman välittämisen kautta ihmistä palveleva Jumala laskeutuu ihmisten keskelle.¹⁵³

Kristittyjen keskinäinen yhteys, jota kutsutaan myös nimellä ”pyhän yhteys”, on aina kuulunut olennaisesti kristinuskon tunnusmerkkeihin. Pyhän yhteys voidaan määritellä kolmen toisiinsa liittyvän merkityksen kautta. Ensinnäkin pyhän yhteys merkitsee kristityt toisiinsa liittävää rakkauden sidettä. Toiseksi kyse on yhteydestä Jumalan lahjoittamiin pyhiin asioihin eli sakramentteihin, joiden kautta Jumala lahjoittaa itsensä ihmisille. Kolmanneksi pyhien yhteys viittaa kirkkoon yhteisönä, joka ylittää ajan rajan. Tätä kautta pyhien yhteys yhdistyy kristilliseen toivoon. Pyhän yhteydestä nousevat uskon, toivon ja rakkauden näkökulmat. Usko Kristukseen synnyttää rakkauden myös lähimmäistä kohtaan. Kristinuskon yhteisöluonne merkitsee sitä, että tämän rakkauden tulisi myös konkretisoitua arkielämässä. Yhteen kokoontuvan seurakunnan tulee pyrkiä olemaan rakkauden yhteisö. Pyhän yhteys toteutuu täydellisesti vasta aikojen lopussa, mutta se toimii jo tässä hetkessä seurakunnan kokoontuessa jumalanpalvelukseen rakkauden ja toivon yhteisönä. Maanpäälliseen jumalanpalvelukseen sisältyy myös eskatologinen luonne, joka merkitsee seurakunnan yhtymistä taivaalliseen jumalanpalvelukseen.¹⁵⁴

Kaste on sakramentti, jonka varaan kristityn olemassaolo rakentuu, ja jonka taustalla on Jumalan käsky ja lupaus. Kaste perustuu Jeesuksen Kristuksen ihmiseksi tulemiseen, kuolemaan ja ylösnousemukseen. Sakramentti liittyy kastetun Kristuksen kirkon maailmanlaajuiseen yhteisöön ja on lisäksi kirkon ykseyden merkki luoden yhteyden iankaikkiseen elämään jo tässä elämässä. Kaste kertoo Jumalan hyväksynnästä ja armosta, joiden kautta ihmiselle lahjoitetaan anteeksiantamus ja pelastus. Ensisijaista on Jumalan armollinen liike, joka kohdistuu ihmisiin. Kaste on siis Jumalan toimintaa, jossa Jumala käyttää välineinään ihmisten sanoja ja luotuja elementtejä. Sakramentin pätevyys ei perustu kastettavan tai kastajan uskoon. Kaste ja usko kuitenkin liittyvät siten yhteen, että usko on välttämätön kasteen vastaanottamiselle.¹⁵⁵

Lasten virsi -kirjassa jumalanpalvelukseen ja kasteeseen liittyvät laulut sisältyvät osastoon nimeltään ”On ilo olla yhdessä”. Jumalanpalvelusta ja kastetta käsitteleviä lauluja on kirjassa yhteensä 19 kappaletta. Aihepiiriä liittyvät laulut kertovat muun muassa Jumalan armosta, rakkaudesta ja anteeksiannosta. Lisäksi aihepiiriin sisältyy lauluja, joi-

---

¹⁵³ Kotila 2004, 35–39.

¹⁵⁴ Kotila 2004, 39–43.

¹⁵⁵ Gassmann & Hendrix 2005, 123–125.

den tekstit käsittelevät kirkkoon ja seurakuntayhteyteen kuulumista ja yhdessäoloa, sekä ylistystä ja luomista. Mukana on myös lauluja, joiden tekstit käsittelevät kastetta, ehtoollista, esirukousta ja uskontunnusta. Näiden aihepiirien kautta teksteistä nousee esille oleellisia piirteitä kristittyjen keskinäisestä yhteydestä, yhteisestä uskosta sekä Jumalan ja ihmisen kohtaamisesta. Tutkimuksessani olen analysoinut jumalanpalvelusta ja kastetta käsitteleviä lauluja yhteensä yhdeksän kappaletta. Analyysin kohteeksi valitseni laulujen aihepiirit liittyvät jumalanpalvelukseen ja ihmisten väliseen yhteyteen sekä Jumalan anteeksi antoon ja rakkauteen. Osa lauluista käsittelee puolestaan luomista, uskontunnustusta, ehtoollista, esirukousta ja kastetta. Nämä yhdeksän Lasten virsi -kirjan laulua on esitelty taulukossa 2.

Taulukko 2: Jumalanpalvelukseen ja kasteeseen liittyvät virret.

Virren nro	Virren nimi	Sanat	Sävel
59	On ilo olla yhdessä	Pia Perkiö	Jarmo Kukkonen
60	Anna anteeksi	Jukka Salminen	Jukka Salminen
61	Isän rakkaus	Harri Setälä	Harri Setälä
63	Jumala loi	Britt G. Hallqvist 1974. Suom. Mika Viljanen, uud. Anna-Maija Raittila 1979, Suom.	Egil Hovland 1974.
67	Uskontunnustuslaulu	Pekka Putkonen ja Harri Setälä	Harri Setälä
68	Minä uskon Jumalaan	Anna-Mari Kas- kinen	Petri Laaksonen
69	Lasten ehtoollislaulu	Anna-Mari Kas- kinen 1995	Taneli Kuusisto 1954
70	Esirukouslaulu	Tapani Nuutinen	Tapani Nuutinen
72	Kastevirsi	Anna-Mari Kas- kinen	Toisinto Kuortaneelta

Virsistä kolme ensimmäistä (numerot 59, 60 ja 61) liittyvät jumalanpalveluselämään sitä kautta, että niissä nousee esille Jumalan ja ihmisen välinen suhde, jota käsitellään teksteistä nousevien Jumalan läsnäolon, rakkauden ja anteeksiantamisen teemojen kautta. Siten tekstit ilmentävät jumalanpalvelusta inhimillisen ja jumalallisen kohtaustapahtumana.¹⁵⁶ Kyseiset virret ovat nimeltään On ilo olla yhdessä, Anna anteeksi ja Isän rakkaus. Jumalan rakkauteen ja inhimillisyyteen liittyvien teemojen kautta teksteistä välittyy myös näkemys kristittyjen välisestä yhteydestä ja jakamisesta eli kristillisestä kommuuniosta.¹⁵⁷ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulujen On ilo olla yhdessä ja Isän rakkaus teksteistä välittyy turvallisuutta heijastava Parantajan muotoi-

¹⁵⁶ Kotila 2004, 37.

¹⁵⁷ Mannermaa 2001, 328–239, Lutherin näkemyksiin perustuen.

nen Jumala. Laulussa Anna anteeksi korostuu puolestaan Vaatijan muotoisen Jumalan aktivoituminen sisäisessä maailmassa.¹⁵⁸

Seuraavat kolme jumalanpalvelukseen liittyvää laulua (numerot 63, 67 ja 68) käsittelevät luomista ja uskoa Jumalaan. Lauluissa Jumala loi, Uskontunnustuslaulu ja Minä uskon Jumalaan korostuu usko kolmiyhteiseen Jumalaan. Tekstit ilmentävät sitä, kuinka Jumala ilmoittaa itsensä luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä.¹⁵⁹ Teksteissä ihmistä Jumalan kuvana ilmentää ihmisen koko asema Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa. Teksteissä Jumala puhuu kolmen persoonansa kautta, minä ihminen puolestaan ottaa vastaan ja kokee elämänsä ja uskonsa puitteissa. Tätä taustaa vasten nähtävissä on myös Jumalan ja ihmisen välinen vuoropuhelu sekä Uuden ja Vanhan testamentin näkemys ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena.¹⁶⁰ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna kaikissa kolmessa laulussa ilmenee container-funktion kautta toteutuva Parantajan kannatteleva läsnäolo. Havaittavissa on myös subjektien osittaista identifioitumista Parantajaan ja Parantajan voiman fuusioitumista subjekteihin. Tähän viittaavat teksteihin sisältyvät maininnat ilosta ja rakkaudesta. Tämän lisäksi lauluissa on viitteitä Houkuttajan muotoisesta Jumalasta ja sulauttavasta symbioosista, jotka liittyvät näkemykseen Jumalasta kaiken luoja. Lisäksi Uskontunnustuslaulu sisältää piirteitä hierarkkisesta symbioosista ja Hallitsijan muotoisesta Jumalasta.¹⁶¹

Kolme jälkimmäistä jumalanpalvelukseen ja kasteeseen aihepiiriltään liittyvää laulua (numerot 69, 70 ja 72) ovat nimeltään Lasten ehtoollislaulu, Esirukouslaulu ja Kastevirsi. Jumalanpalvelusta ajatellen Ehtoollislaulun myötä nousee esille näkemys pyhään yhteydestä, jolloin laulun aihepiiriin liittyen painottuvat erityisesti Jumalan lahjoittamat pyhät asiat eli sakramentit. Esirukouslaulu ilmentää rukousta kristityt toisiinsa liittävä elementtinä, joka myös kertoo ihmisten kaipauksesta kohti Jumalaa.¹⁶² Myös kasteen aihepiiriin liittyy yhteyden ajatus. Kaste liittyy kastetun Kristuksen kirkon maailmanlaajuiseen yhteyteen ja lahjoittaa ihmiselle Jumalan armon ja pelastuksen.¹⁶³ Lasten ehtoollislaulussa ja esirukouslaulussa nousee esille kommunikointi ja vuoropuhelu, joka välittää Jumalan ja ihmisen välillä.¹⁶⁴ Molemmissa lauluissa ilmenevään ihmisten väliseen yhteyteen perustuen voi Jumalan kuvan nähdä toteutuvan juuri ihmisten välisessä yh-

---

¹⁵⁸ Hyrcck 1995, 122–136, 215.

¹⁵⁹ Kotila 2004, 25.

¹⁶⁰ Pihkala 2009, 136–137.

¹⁶¹ Hyrcck 1995, 145–160, 241–242.

¹⁶² Kotila 2004, 35–43.

¹⁶³ Gassmann & Hendrix 2005, 123–125.

¹⁶⁴ Pihkala 2009, 134.

teydessä, kuten myös kolmiyhteisen Jumalan olemus itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen.¹⁶⁵ Kaikkien kolmen laulun tekstien kautta välittyy lämmin ja arkielämäänkin linkittyvä suhde Jumalan ja ihmisen välillä. Tätä kautta tekstit heijastavat Raamattuun perustuvaa näkemystä ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla.¹⁶⁶ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna Esirukouslaulussa ja Kastevirressä on sulauttavaan symbioosiin viittaavia piirteitä. Tämä ilmenee mielikuvina subjektin ja objektin täydellisestä yhteenkuuluvuudesta, jota teksteissä ilmentää näkemys Jumalasta ihmisen elämän luojana ja ylläpitäjänä. Kaikissa kolmessa laulussa on havaittavissa transformaation tien mielikuvamaailmaan liittyvää subjektien osittaista identifioitumista Parantajaan ja Parantajan voiman fuusioitumista subjekteihin. Tämä käy teksteissä ilmi voiman ja ilon, sekä rakkauden ja kiitollisuuden välittymisestä subjekteihin, mikä ohjaa ihmisen kasvua ja toimintaa.¹⁶⁷

Tutkimuksessani olen valinnut tarkempaan esittelyyn seuraavien laulujen tekstit: On ilolla yhdessä, Anna anteeksi, Isän rakkaus, Jumala loi, Lasten ehtoollislaulu sekä Kastevirsi. Perusteena kyseisten laulujen valitsemiselle on laulujen teksteistä välittyvä monimuotoinen kuva jumalanpalveluksen ja kasteen merkityksestä ja sisällöstä. Tekstit ilmentävät Jumalan kohtaamista paitsi henkilökohtaisella tasolla, myös osana yhteen koontunutta seurakuntaa. Laulujen sanoman kautta avautuu mahdollisuus kokea kolmiyhteisen Jumalan olemusta ja toimintaa ihmisten elämän keskellä. Tekstien aiheissa käsitellään pelastushistoriaan liittyviä aiheita ja Jumalan tekoja. Näitten aihepiirien kautta tulee kohdatuksi myös ihmisen elämään liittyvät tunteet, kokemukset ja kasvaminen. Tällä tavoin tekstien sanoma liittyy ihmisen osaksi suurempaa kokonaisuutta, joka mahdollistaa yhteyden kokemisen kaiken olevaisen perustaan ja toisiin ihmisiin. Teksteistä välittyy myös inhimillisen ja jumalallisen kohtaaminen tasolla, jossa heijastuu Jumalan rakkaudellisen läsnäolon yhdistyminen inhimilliseen kokemukseen elämästä. Tutkimuskysymystä ajatellen tekstit tarjoavat mahdollisuuden tarkastella ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta ja Jumalan kolminaisuutta laaja-alaisesta näkökulmasta. Vaikka laulujen tekstit liittyvät varsinaisesti jumalanpalvelukseen ja kasteeseen välittyy niistä samalla myös kokonaisvaltainen käsitys elämästä ja ihmisen jumalasuhteesta. Tekstit mahdollistavat niistä välittyvän jumalakuvan tarkastelemisen useista eri näkökulmista. Ihminen Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välinen suhde ja Jumalan kolminaisuus avautuu teksteissä toisaalta raamatullisesta perinteestä ja

---

¹⁶⁵ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

¹⁶⁶ Aejmelaeus 1995, 26–29.

¹⁶⁷ Hyrck 1995, 67, 144–147, 241–242.

pelastushistoriallisesta näkökulmasta käsin, toisaalta läsnä on samalla myös ihmisten väliseen yhteyteen ja arkikokemukseen liittyvä kokemus elämästä ja Jumalasta. Objektiviteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna kyseisten laulujen valitseminen tarkempaa esittelyä varten tuo puolestaan esille tekstien jumalakuvaan liittyviä yhteneväisyyksiä, mutta myös jumalamielikuviin liittyviä vivahde-eroja, jotka liittyvät teksteissä esimerkiksi anteeksiantamisen teemaan. Esittelen valitsemani Lasten virsi -kirjan laulut seuraavassa alaluvussa.

5.2 Jumalan kohtaaminen henkilökohtaisella tasolla ja osana yhteen kokoontunutta seurakuntaa

59 ON ILO OLLA YHDESSÄ

1. On ilo, ilo, ilo olla yhdessä,
viettää hyvää hetkeä.
On ilo, ilo ilo olla yhdessä
taivaan Isän lähellä.
Taivaan Isä aina on
täällä meidän kanssamme.
Hän ei káske meitä pois
eikä lähde luotamme.

2. On ilo, ilo, ilo olla yhdessä,
viettää juhlahetkeä.
On ilo, ilo, ilo olla yhdessä
taivaan Isän lähellä.
Taivaan Isä aina on
täällä meidän kanssamme.
Hänen luotaan löydämme
ilomme ja onnemme.

3. On ilo, ilo, ilo olla rauhassa,
taivaan Isää kuunnella.
On ilo, ilo, ilo olla rauhassa,
taivaan Isää kuunnella.

Virren aihepiiri liittyy jumalanpalvelukseen. Teksti ilmentää jumalanpalvelusta dialogina, jossa Jumala ja ihminen kohtaavat. Tekstissä ovat läsnä sisäkkäin ihmisen suhde

Jumalaan ja ihmisten keskinäinen suhteessa olo toisiinsa. Tällä tavoin virren sanoma ilmentää jumalanpalveluksen luonnetta kollektiivisena hartaudentarjoituksena. Teksti ilmentää jumalanpalveluksen dialogista luonnetta siten, että esillä on sekä ihmisten ilmaisema kokemus elämästä ja Jumalasta sekä Jumalan hoitava ja puhutteleva läsnäolo, jossa ihmistä palveleva Jumala laskeutuu alas ihmisten keskelle. Nämä edellä mainitut jumalanpalveluksen kaksisuuntaiset vaikutukset on tekstissä ilmaistu ihmisen ilona taivaan Isän läheisyydestä ja toisaalta taivaan Isän läsnäolosta ja pysymisestä ihmisten luona. Siten teksti ilmentää jumalanpalvelusta inhimillisen ja jumalallisen kohtauspaikkana, joka tällä tavoin heijastaa Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta.¹⁶⁸ Jumalanpalveluksen trinitaarissa luonteessa on kyse kolmiyhteisen Jumalan itsensä antamisesta.¹⁶⁹ Inkarnaatiossa kolmiyhteinen Jumala tulee ihmiseksi ja jakaa täyden ihmisyyden. Kristuksessa Jumala myös ilmoittaa rakkautensa ihmiskunnalle. Tekstistä välittyy inkarnaatioon liittyvä jumalanpalveluksen kokonaisvaltaisuus, jossa tunteet, ajatukset ja aistit ovat läsnä. Lisäksi teksti heijastaa luomakunnan yhteyttä Luojaansa. Jumalanpalveluksessa seurakunta yhdistyy Pyhän Hengen voimassa yhdeksi ruumiiksi. Virren sanomassa välittyy näkemys siitä, että yhteen kokoontuvan seurakunnan pyrkimyksenä on olla rakkauden yhteisö.¹⁷⁰ Virren teksti ilmentääkin ihmistä Jumalan kuvana erityisesti ihmisten välisen yhteyden kautta. Ihmisten välisessä yhteydessä heijastuu kuva kolmiyhteisestä Jumalasta, jossa Jumala itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen.¹⁷¹ Tekstin sävy ja luonne heijastavat turvallisuutta ja pyhyyttä, jolla on merkitystä lasta itseään sekä elämän ja Jumalan olemusta koskevien mielikuvien ja käsitysten kannalta.¹⁷²

Objektisuhteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksti heijastaa transformaation tien mielikuvia. Tekstistä välittyy subjektin kokemus omasta erillisyydestään, mutta myös hyväksytyksi muuttunut riippuvuus, joka tukee ihmisen itsetuntoa. Tämä ilmenee siten, että sanoituksessa Parantaja luo sisäisenä objektina turvallisuutta, mutta samalla symboliset, transitionaalialueella vaikuttavat mielikuvat Parantajasta mahdollistavat subjektille kokemuksen omana itsenä olemisesta. Virren sanomasta välittyy Parantajan rakkaus, joka ilmenee kykynä tehdä sen kohteesta arvokas. Teksti ilmentää myös rakkautta ja kiitollisuutta, jota subjekti on hoitavassa symbiosissa omaksunut itseensä Parantajan kautta. Tätä ilmentää tekstissä ilo yhdessä olosta toisten ihmisten kanssa sekä kokemus taivaan Isän läheisyydestä. Virren sanoma Jumalan pysymisestä ihmisten luona

---

¹⁶⁸ Kotila 2004, 35–37, 39.

¹⁶⁹ Kotila 2004, 29, Lutherin näkemykseen perustuen.

¹⁷⁰ Kotila 2004, 30, 34, 39, 42.

¹⁷¹ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

¹⁷² Oikarinen 1995, 242.

ja toisaalta ihmisen oikeus Jumalan läheisyyteen viittaa container-funktion kautta toteutuvaan pysyvään yhteyteen suhteessa Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.¹⁷³

60 ANNA ANTEEKSI

1. Liian usein kiusaan ja kähisen.

Liian usein riehun ja rähisen.

Liian usein pahoitan mieltä toisten, siksi pyydän näin:

Anna anteeksi, anna anteeksi.

Anna minulle anteeksi. Anna anteeksi.

2. Liian usein tyrkin ja tönäisen.

Liian usein huudan ja huitelen.

Liian usein pahoitan mieltä toisten, siksi pyydän näin: kerto

3. Liian usein syytän ja säpisen.

Liian usein totuutta kiertelen.

Liian usein pahoitan mieltä toisten, siksi pyydän näin: kerto

Virsi liittyy aihepiiriltään jumalanpalvelukseen. Tekstissä on havaittavissa synnintunustukseen liittyviä elementtejä. Vaikka Jumalaa ei varsinaisesti puhutellakaan nimeltä, ilmenee tekstissä ihmisen halu lähestyä Jumalaa ja pyrkiä vuoropuheluun tämän kanssa. Siten teksti luomiseen perustuen ilmentää ihmistä Jumalan kuvana ja ihmisen koko asemaa Jumalan edessä. Ihmisen ainutlaatuinen jumalasuhte ilmenee ihmisen kutsumisena jatkuvaan vuoropuheluun Jumalan kanssa.¹⁷⁴ Tekstissä ilmenee myös ihmisen kokema syyllisyys omasta käytöksestään suhteessa toisiin ihmisiin ja sitä kautta Jumalaan. Tämän voi nähdä peilaavan syntiinlankeemuskertomuksessa kuvattua harmonian särkymistä, joka on tapahtunut ihmisten välisessä kumppanuudessa sekä ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa.¹⁷⁵ Tekstiä voi tarkastella siitä näkökulmasta, että ihmisen hake- ma anteeksianto ilmentää ihmisen tuntemaa vajavaisuutta Jumalan edessä. Kyseisellä ajatuksella on yhteys ristin teologiaan ja kolmiyhteisen Jumalan lahjoittavaan rakkau- teen. Kolmiyhteisen Jumalan rakkaus yhdistyy kristittyyn, joka tuntee oman heikkou-

---

¹⁷³ Hyrck 1995, 136, 233, 240–241, 243.

¹⁷⁴ Pihkala 2009, 136–137.

¹⁷⁵ Pihkala 2009, 140–141.

tensa Jumalan edessä.¹⁷⁶ Teksti heijastaa ihmistä Jumalan kuvana myös sitä kautta, että luomisessa ihmiselle annettu vapaus mahdollistaa ihmisen erehtymisen ja synnin.¹⁷⁷ Tekstissä tuodaan esille ihmisen omaa vajavaisuutta ja ymmärtämättömyyttä, jolloin kyseiset ihmisyyteen liittyvät piirteet jaetaan muiden kanssa. Tätä taustaa vasten tekstissä on tiettyjä yhtymäkohtia näkemykseen kristillisestä kommuuniosta. Käsitys keskinäisestä yhteydestä on tekstissä ikään kuin vasta idullaan, mutta taustalla vaikuttaa kuitenkin ajatus siitä, että huolimatta ihmisten tekemistä virheistä on olemassa kuitenkin ymmärrys ja pyrkimys ottaa lähimmäinen huomioon.¹⁷⁸ Tekstissä välittyy se ristiriita, kuinka ihminen haluaisi suhteessa toisiin toimia ja toisaalta arkielämän tuomat haasteet tuon toiminnan toteuttamisessa. Intuitiivis-projektiivisen ja myyttis-kirjaimellisen kehitysvaiheen näkökulmasta laulun teksti siten pyrkii kohtaamaan lasten näkökulmasta heidän arkeensa liittyviä varjopuolia realistisesti. Toisaalta tekstissä jää sanoittamatta Jumalan anteeksi antaminen, jolloin haasteeksi jää toivon ja rohkeuden näköalan vahvistaminen.¹⁷⁹ Tekstissä ihminen tuo anteeksi pyyntönsä Jumalan eteen, mutta Jumalan rooli pyyntöön vastaajana jää avoimeksi.

SPT:n näkökulmasta katsottuna tekstissä ilmenee syyllisyys ja moraalisen vastuun herääminen suhteessa omiin tekoihin ja toisiin ihmisiin. Nuhteettomuuden tiellä omatunto muodostuu keskeiseksi ihmistä ohjaavaksi sisäiseksi voimaksi. Omantunnon herääminen kertoo Vaatijan muotoisen Jumalan aktivoitumisesta sisäisessä maailmassa. Omatunto ei ole kuitenkaan puhtaasti Vaatijan representaatio, vaan siihen sisältyy erityisesti varhaisen tilan Hallitsijasta lähtöisin olevia mielikuvia.¹⁸⁰ Tekstissä ilmenee genitaalisen libidon¹⁸¹ sävyttämän Vaatijan suhtautuminen subjektiin. Tällöin Vaatija kykenee epäitsekäaseen rakkauteen ja antamaan subjekteille anteeksi niiden tuhoavat impulssit, mutta edellyttää kuitenkin itseensä kohdistuvaa korjaavaa toimintaa. Vaatija siis libidisoituneenakin tarvitsee subjektien anteeksipyyntöjä itseään varten, jolloin nuhteettomuuden tien perustana oleva juridis-moraalinen kysymyksenasettelu jää voimaan.¹⁸²

---

¹⁷⁶ Mannström 2001, 124, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁷⁷ Aejmelaeus 1995, 35.

¹⁷⁸ Mannermaa 2001, 328–329, Lutherin näkemyksiin perustuen.

¹⁷⁹ Oikarinen 1995, 240–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

¹⁸⁰ Hyrck 1995, 215.

¹⁸¹ Freudin viettiteorian mukaan genitaalinen taso on viettikehityksen lopullinen kehitysvaihe. Genitaaliselle osavietille, erityisesti libidolle, on ominaista pyrkimys integraatioon. Libido pyrkii luomaan yhteyksiä kahden erilaisen ja erillisen osapuolen välille. Genitaalinen libido mahdollistaa kokonaisuuksien ja sellaisten suhteiden ymmärtämisen, jotka ylittävät välittömän tarvetyydytyksen tason. Hyrck 1995, 107–108.

¹⁸² Hyrck 1995, 227–229. Genitaalisen libidon määrä, sävy ja asema objektimielikuvan rakenteessa vaikuttavat siihen, milloin armahtavaa Jumalaa tulee pitää libidisoituneen Vetäytyjän tai Vaatijan teologisena isomorfiana ja milloin taas Parantajan muotoisena. Hyrck 1995, 227.

Vaatiija, joka sisältää myös varhaisen tilan Hallitsijan piirteitä, pyrkii syyllisyyden kautta pitämään subjekteja vallassaan. Vertailun vuoksi voi todeta, että Parantaja ei puolestaan vaadi syntien tunnustamista itselleen tai lähimmäisille, eikä näin ollen vaadi ihmiseltä suorituksia.¹⁸³

61 ISÄN RAKKAUS

1. Isän käsi on niin horjumaton.
Pahaa jos mä teen tai ilkeä oon.
Ei pelätä mun tarvitse Isä Jumalaa.
Hän antaa mulle anteeksi
mua rakastaa,
kaikkia lapsia armahtaa.
Aa - aa - aa - men. Aa - aa - aa - men.

Teksti luo turvallista kuvaa Jumalasta sekä ilmentää luottamuksellista suhdetta Jumalan ja ihmisen välillä. Jumalasta käytetty nimitys ”Isä” ilmentää tekstissä turvaa ja huolenpitoa, joiden kautta Jumalaan yhdistyy lapsestaan huolta pitävän vanhemman piirteitä.¹⁸⁴ Antropomorfiset mielikuvat Jumalasta ilmenevät tyypillisimmillään erityisesti myyttis-kirjaimellisen uskon vaiheessa. Jumalakuvan antropomorfisuus voikin tarjota uusia mahdollisuuksia ymmärtää Jumalan olemusta, kun lapsi voi hahmottaa Jumalan persoonana. Teksti heijastaa sitä, kuinka antropomorfisuuden kautta lapselle voi tulla ymmärrettäväksi se, miten Jumala ottaa ihmisen perspektiivin ja ymmärtää ihmistä. Näitä inhimillisiä piirteitä tekstissä ilmentävät Isä-hahmoinen Jumala, ja tämän horjumaton käsi.¹⁸⁵ Inhimillisten piirteiden pohjalta muodostuu kuva kristinuskon persoonallisesta Jumalasta, jonka anteeksi antava ja rakastava suhtautuminen ihmisen tekoihin kertovat Jumalan kyvystä ja halusta olla suhteessa ihmisiin.¹⁸⁶ Tätä taustaa vasten nousee tekstistä esille Jumalan olemus antajana ja auttajana, joka liittyy olennaisesti luterilaiseen käsitykseen Jumalan kolminaisuudesta. Uskon mahdollistama Jumalan läsnäolo kertoo Jumalan pyrkimyksestä tehdä ihmiset osallisiksi hänen hyvydestään.¹⁸⁷ Tekstistä välittyy sekä Vanhan testamentin viisaukirjallisuudessa, että evankeliumeissa ilmevä jokapäiväisen elämän iloissa ja suruissa lähellä oleva Taivaallinen Isä. Teksti hei-

---

¹⁸³ Hyrcck 1995, 228.

¹⁸⁴ Järveläinen 1992, 20.

¹⁸⁵ Oikarinen 1993, 77–79, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

¹⁸⁶ McGrath 1996, 254–259.

¹⁸⁷ Peura 1995, 57.

jastelee paitsi kuvaa anteeksiantavasta ja armollisesta Jumalasta, myös raamatullista näkemystä ihmisestä Jumalan kuvana siten, että ihmiselle luomisessa annettu autonomia mahdollistaa synnin ja erehdyksen tapahtumisen ihmisen elämässä.¹⁸⁸ Virren sanoma kohtaa näin elämän valo- ja varjopuolia realistisesti vahvistaen kuitenkin myönteistä identiteettiä ja elämänrohkeuden kehittymistä.¹⁸⁹

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna tekstissä Isän käden horjumattomuus viittaa turvallisen sisäisen objektin olemassa oloon. Parantaja kykenee ottamaan vastaan ja sietämään subjektin vaikean mielensisällön. Teksti kertoo myös, että Jumalaa ei tarvitse pelätä, mikä viittaa siihen, että Jumala-suhdetta ei sävytä syyllisyys tai hylätyksi tulemisen pelko. Myös anteeksi antamisen, rakastamisen ja armahtamisen teemat viittaavat koston ja rankaisemisen periaatteiden puuttumiseen. Tekstissä ilmenee container-funktion perustana oleva subjektin ja objektin välinen emotionaalinen vuorovaikutussuhde, joka käynnistyy, kun subjekti kaataa pahan olonsa objektiin pyrkien siten pääsemään eroon vaikeasta mielensisällöstään. Parantaja sisäisenä objektina luo turvallisuutta, eikä objektisuhde symbolitasolla vaarannu. Tekstin Parantajan muotoinen Jumala on empaattinen ja subjektia armahtavuudellaan hoivaava.¹⁹⁰

5.3 Pelastushistoria ja kolmiyhteisen Jumalan toiminta ihmisten elämän keskellä

63 JUMALA LOI

1. Jumala loi auringon, kuun ja järvet ja puut,
ihmiset myös.
Jumalan on taivas ja maa. Herraa me tahdomme kiittää.
kerto: Herralle riemulla laulamme kiitosta.
Herra, me kiitämme nimeäsi.

2. Jeesukselle virtemme soi,
hän kuolemallaan elämän toi.
Luonamme hän täällä nyt on .
Herraa me tahdomme kiittää.
kerto

---

¹⁸⁸ Aejmelaesus 1995, 29–30, 35.

¹⁸⁹ Oikarinen 1995, 241, Fowlerin näkemyksiin perustuen

¹⁹⁰ Hyrcck 1995, 122–136.

3. Henkensä hän heikoille suo
ja keskelleme lämpöä luo.
Taivas jo on luonamme näin.
Herraa me tahdomme kiittää.
kerto

Tekstissä ilmenee Vanhaan testamenttiin perustuva oppi Jumalasta Luojana, jonka mukaan aineellinen maailma on Jumalan luomana lähtökohtaisesti hyvä. Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta ja ihmisen paikkaa siinä ilmentää ihmisen osoittama kiitos Jumalalle ja sitä kautta välittyvä ihmisen vastuu omasta tehtävästään luomakunnassa. Jeesuksen kuolemaan liittyen tekstistä välittyy pelastusoppiin perustuva näkemys siitä, että pelastuksessa Jumalan kuva toteutuu täydellisesti suhteessa Jumalaan huipentuen kuolematomuuteen.¹⁹¹ Eri säkeistöt ilmentävät Luojan, Lunastajan ja Pyhittäjän, ja sitä kautta kolmiyhteisen Jumalan ulospäin suuntautuvan työn toteutumista. Tekstissä viitataan Jeesuksen kuolemaan ja läsnä olemiseen ihmisten luona, mikä ilmentää myös Lutherin jumalakuvaan liittyvää näkemystä kolmiyhteisen Jumalan tuntemisesta ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen kautta.¹⁹² Näkemys Pyhän Hengen pyhittävästä työstä täydentämässä Kristuksen lunastustyötä on myös läsnä tekstissä. Pyhitys, joka täydentää Jumalan trinitaarisen pelastustyön vetää ihmisen trinitaarisen rakkauden yhteyteen.¹⁹³ Ilmaukset Jumalan suomasta Hengestä heikoille ja sen myötä taivaan läsnä olosta ihmisten keskuudessa voidaan nähdä osoituksena siitä, kuinka Henki nostaa ihmiset pois heidän omasta rajallisuudestaan niin, että he tulevat osallisiksi Jumalan Kristuksen kuolemassa täyttämästä sovituksesta.¹⁹⁴ Kokonaisuutena virren taustalla vaikuttaa käsitys Jumalasta kolmena persoonana sisältäen suhteiden verkoston, johon myös ihmisen Jumala-suhde kietoutuu. Virressä on läsnä myös ihmisen sosiaalisen läsnäolon aspekti, suhteessa oleminen toisiin ihmisiin.¹⁹⁵ Tästä näkökulmasta käsin tekstissä on nähtävissä yhteneväisyyttä myös Pannenbergin ajatukseen nähdä Jumalan olemus triniteetin persoonien välisenä rakkautena, eli Jumalan olemus suhteena, johon myös ihmisellä on mahdollisuus päästä osalliseksi Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Tässä partisipaatioissa Jumalaan, ihminen asettuu itsensä ulkopuolelle ja yhdistyy Jumalaan erottautuen kuitenkin omaksi itsekseen.¹⁹⁶

---

¹⁹¹ McGrath 1996, 288–289, 455–458.

¹⁹² Mannström 1995, 50, Lutherin näkemyksiin perustuen

¹⁹³ Poutiainen 1998, 196–197.

¹⁹⁴ Pannenberg 1991, 498.

¹⁹⁵ McGrath 1996, 259.

¹⁹⁶ Martikainen 1995, 88–95, Pannenbergin näkemyksiin perustuen.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta katsottuna tekstissä ilmenee Houkuttajan ja Riippuvaisen väliseen sulauttavaan symbioosiin vivahtavia piirteitä näkemyksessä Jumalasta ihmisen ja maailman luojana ja ylläpitäjänä. Vaikka Jumala siten nähdään tekstissä kaiken antajana ja ylläpitäjänä, ei kyseinen tekstin kohta silti korosta sulauttavan symbioosin mielikuvia, vaan Jumala ja ihminen nähdään erillisinä hahmoina. Parantajan muotoiseen Jumalaan viittaa Jeesuksen kuoleman tuoma elämä ihmisille. Kristuksen kantaessa maailman synnin ihmiskunnan edestä, hän kantoi subjektille kuuluvaa kipua tämän puolesta. Transformaation tien mielikuviin viittaa myös Hengen läsnäolo ja vaikutus ihmisten keskuudessa. Siinä voi nähdä subjektien osittaista identifioitumista Parantajaan ja Parantajan voiman fuusioitumista subjekteihin. Tämän kautta jumalasuhteessa armo ja rakkaus muodostuvat ihmissuhteissa toimimisen motivaatioperustaksi. Hengen voi tulkita myös ilmentävän pysyvää yhteyttä Parantajaan, mikä ilmenee Parantajan (tekstissä Hengen) kannattelevana läsnäolona. Container-funktion kautta tapahtuva Parantajan pysyvä läsnäolo kannattelee subjekteja, mutta ei estä ihmistä kehittymästä omaksi itsekseen. Viittaus sulauttavaan symbioosiin sisältyy puolestaan tekstin kohtaan, jossa ilmaistaan taivaan olevan jo läsnä ihmisten keskuudessa, mikä tuo siten mielikuvan subjektin ja objektin täydellisestä yhteenkuuluvuudesta.¹⁹⁷

69 LASTEN EHTOOLLISLAULU

1. Jeesus, kutsut minutkin
luokse juhlapöydän.
Sieltä uuta voimaa saan.
Sieltä ilon löydän.

2. Leivässä ja viinissä
kohtaan sinut, Herran.
Tahdon muistaa sinua,
niin kuin toivoit kerran.

3. Ymmärrä ei viisainkaan
suurta salaisuutta:
Tässä juhlapöydässä
tahdot luoda uutta.

4. Annat synnit anteeksi,

---

¹⁹⁷ Hyrcck 1995, 144–146, 149, 235–236, 240–241.

hoidat väsyneitä,
kosketat ja rakastat
monin tavoin meitä.

5. Sinä annoit itsesi
ihmislasten tähden.
Siksi Jeesus, kanssasi
arkipäivään lähden.

Ehtoollisen teologiassa korostuvat sovitus ja kuoleman ylittävä yhteys Jumalan ja ihmisen välillä.¹⁹⁸ Tekstistä käy ilmi läntiseen, latinalaiseen perinteeseen liittyvä Kristuksen sovitusuhrin ja sijaiskärsimyksen näkökulma. Sovituksessa keskeisessä asemassa ovat juuri Jeesuksen kärsimys ja kuolema ihmisten tähden. Latinalaiseen sovitusoppiin oleellisesti liittyvä syyllisyyskysymys ei varsinaisesti nouse tekstissä esille, mutta sen voi nähdä vaikuttavan syntien anteeksi antamisen teeman taustalla.¹⁹⁹ Teksti viittaa myös ehtoollisen salaisuuteen ja Jeesuksen kohtaamiseen siinä, jotka ilmentävät Kristuksen todellista läsnäoloa ehtoollisessa: Elävä Kristus on ruumiillisesti läsnä kaikkinen tekoineen, jotka hän on tehnyt elämässään, kuolemassaan ja ylösnousemuksessaan ihmisten puolesta ja heidän pelastukseksi. Jeesuksen muistaminen puolestaan viittaa näkemykseen yhteisöllisestä ehtoollisen vietosta uhrina, jossa muistetaan sitä ainutkertaista ja riittävää uhria, jonka Kristus on antanut maailman syntien tähden. Yhteisöllinen ehtoollisenvietto voidaan ymmärtää myös seurakunnan eukaristisena uhrina eli vastauksena, jonka kautta seurakunta antaa kiitoksensa saamistaan runsaista lahjoista. Ehtoollisen uutta luovan merkityksen voi liittää ajatukseen ehtoollisesta yhteysateriana: Kristuksen ruumis, eli kirkko, rakentuu kaikista niistä ihmisistä, jotka ovat osalliset Kristuksen läsnäolosta ehtoollisessa. Tekstissä mainitun kutsun tulla juhlapöytään voi puolestaan nähdä kertovan ehtoollisen asetussanoista. Asetussanoista käy ilmi, että sakramentti Jumalan lahjana ilmentää Jumalan liikettä kohti ehtoolliselle kokoontuneita ihmisiä. Tämä sulkee myös pois sen ajatuksen, että ihminen pystyisi omilla voimillaan nousemaan kohti Jumalaa. Kasteen ja evankeliumin julistamisen rinnalla ehtoollinen kuuluu niihin olennaisiin välineisiin, joilla kolmiyhteinen Jumala kommunikoi pelastuksen ihmisille vanhurskauttamisen ja sovinnon kautta. Vaikka tekstissä mainitaan syntien anteeksi antaminen, se ei nouse sovitukseseen liittyvänä teemana hallitsevaksi siten, että ihmisen syyllisyys suhteessa Jumalaan tai muihin ihmisiin nousisi määrääväksi tekijäk-

---

¹⁹⁸ Hyrck 1995, 151.

¹⁹⁹ Pihkala 2009, 180–185.

si. Teksti kokonaisuudessaan sisältää enemmänkin Jumalan ja ihmisen väliseen kommunikoivaan vuorovaikutukseen viittaavaa ainesta, joka ulottuu paitsi ehtoollisen vieton sisällölliseen merkitykseen, myös ihmisen ja Jumalan väliseen kohtaamiseen persoonallisella tasolla ja arkipäivässä. Siten teksti ilmentää ensinnäkin yksittäisen ihmisen puhetta Jumalalle, joka puolestaan ehtoollisen kautta lähestyy ihmistä ja kommunikoi tämän kanssa. Lisäksi ehtoollinen tapahtumana on yhteisöllinen. Ehtoollisessa kolmiyhteinen Jumala kommunikoi pelastuksen ihmisille.²⁰⁰ Tässä ehtoollisen sisältöön liittyvässä merkityksessä voi nähdä myös yhtäläisyyttä Moltmannin käsitykseen ihmisestä Jumalan kuvana. Hänen mukaansa Imago Dei ei ensisijaisesti ilmene yksilöissä, vaan yhteydessä erilaisten ihmisten välillä, kuten myös kolmiyhteinen Jumala itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen.²⁰¹

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna ehtoolliseen liittyy sulauttavan symbioosin mielikuvia syömisen ja juomisen kautta. Ehtoollisenvietto ei tähtää kuitenkaan emotionaaliselta sisällöltään yhteensulautumisen kokemukseen, vaan sovittuun ja vakuutukseen objektisuhteen säilymisestä. Tällöin merkityksellistä on transformaation tien mahdollistama transitionaalitilaan siirtyminen ja sen kautta erilaisten symbolimerkitysten avautuminen ehtoollisen nauttimiseen liittyen. Transformaation tiellä tapahtuvaa subjektien osittaista identifioitumista Parantajaan ja tämän voiman fuusioitumista subjekteihin ilmentää tekstissä voiman ja ilon löytyminen. Container-funktion kautta toteutuvaan Parantajan kannattelevaan läsnäoloon viittaavat puolestaan hoitamiseen ja rakastamiseen liittyvät ilmaisut. Tekstissä ilmenee erilaisten sovitussoppien perusajatuksena oleva käsitys Kristuksen kärsimisestä ihmiskunnan puolesta, joka voidaan SPT:n näkökulmasta tulkita container-funktiosta käsin. Kristuksen kantaessa maailman synnin ihmiskunnan puolesta, hän toimi Parantajan tavoin, joka kantoi subjektille kuuluvaa kipua tämän puolesta. Teksti jatkuu Jeesuksen kanssa arkipäivään lähtemisellä. Siinä voi nähdä prosessin, jossa Parantaja työstää vastaanottamaansa psyykkistä ainesta, kuten subjektin kokemaa pahaa oloa siedettävämpään muotoon, ja palauttaa sen sitten takaisin subjektille. Tässä on nähtävissä container-funktioon kuuluva läpityöskentelyprosessi, jossa armo ja rakkaus ylittävät syyllisyyskysymyksen. Lisäksi teksti ilmaisee pysyvää yhteyttä Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.²⁰²

---

²⁰⁰ Gassmann & Hendrix 2005, 146–148.

²⁰¹ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

²⁰² Hyrcck 1995, 235–241.

5.4 Kasteen merkitys Jumalan armon ja hyväksynnän välineenä

72 KASTEVIIRSI

1. Jo ennen syntymääni
näit minut Jumala.
Puhalsit sisimpääni Henkesi taivaasta.
Niin pieni olen vasta.
Varjele minua
kauaksi joutumasta
luotasi, Jumala.

2. Kun minut lapseksesi
teet tänään kasteessa,
on läsnä hyvyytesi
ja taivas avoinna.
On läsnä enkeleitä
ja joukko pyhien.
Nyt ympäröitsesi meitä
rakkaus ikuinen.

3. Nyt Jeesus, tahdon kiittää,
kun tulit luokseni,
ja kätesi sain liittää
näin sinun käteesi.
Kun suuremmaksi vartun,
suo että päivittäin
käteesi, Jeesus, tartun.
Se kantaa eteenpäin.

4. Nyt lapsenasi lähden
iloiten kulkemaan
ja rakkautesi tähden
näin vapaa olla saan.
Ei paina mikään taakka.
Saan synnit anteeksi
ja taivaan kotiin saakka
johdatat matkani.

Virren teksti heijastaa kristilliseen traditioon perustuvaa näkemystä siitä, että jokaisen ihmisen identiteetti ja arvo perustuu siihen, että hänet on luotu Jumalan kuvaksi.²⁰³ Teksti ilmentää Vanhan ja Uuden testamentin kokonaisvaltaista käsitystä ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena.²⁰⁴ Tekstissä ihminen on se, jonka Jumala on nähnyt jo ennen tämän syntymää ja jonka sisimpään Jumala puhaltaa Henkensä. Teksti ilmentää siten Vanhan testamentin viisaukirjallisuuden kaltaista näkemystä Jumalan todellisuudesta, missä Jumalan kuvataan tuntevan tarkkaan sen, mitä ihmisessä on ja mitä hän ajattelee. Siten tekstissä on yhteneväisyyttä alkukirkonkin piirissä ilmenneeseen vakaumuksen Jumalan olemuksesta ja ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla. Edellä mainittua ajatonta näkökulmaa suhteessa Jumalaan ilmentää myös tekstistä välittyvä lämmin ja arkielämään linkittyvä jumalasuhte. Virressä Jumala kulkee mukana psyykkisessä ja fyysisessä kasvussa. Jumala ei ilmene tekstissä erityisen majesteettillisena hahmona, vaan enemmänkin henkilökohtaisena suojelija ja turvan antaja. Tekstissä näkyy myös se suuri ero, joka inhimillisen ja Jumalan välillä vallitsee. Virsi ilmentää siten raamatullista näkemystä siitä, että Jumalan suuruus ei merkitse sitä, että hän kääntäisi selkänsä ihmisen pienuudelle. Teksti korostaa pienen ja heikon ihmisen kokemaa huolenpitoa Jumalan taholta, joka ilmenee myös profeettallisessa julistuksessa. Lisäksi tekstissä ilmenee toivon ja odotuksen näköala, joka myös ilmentää keskeisesti Raamatun jumalakuvaa. Jumala on läsnä tulevissakin tapahtumissa ja kuoleman jälkeisessä elämässä.²⁰⁵ Tekstistä nousee esille Jumalan kolminaisuus, joka ensimmäisessä säkeistössä ilmenee Jumalan ja Jumalan Hengen läsnäolon kautta. Tekstistä käy ilmi Uuteen testamenttiin perustuva näkemys Hengen ykseydestä Jumalan ja Kristuksen kanssa. Kolmannen säkeistön nimi ”Jeesus” ilmaisee sisältönsä ”Jumala pelastaa” kautta kantajansa identiteetin. Jeesus-nimeen sisältyy Jumalan pelastava toiminta syntien anteeksiantamiseksi.²⁰⁶ Luomiseen perustuen tekstistä nousee esille näkemys ihmisestä Jumalan kuvana, joka pelastuksessa toteutuu täydellisessä suhteessa Jumalaan ja huipentuu kuolematomuudessa.²⁰⁷

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna virren ensimmäisessä säkeistössä on sulauttavaan symbioosiin viittaavia piirteitä. Ne ilmenevät mielikuvina subjektin ja objektin täydellisestä yhteen kuuluvuudesta, jota tekstissä ilmentää näkemys Jumalasta ihmisen elämän luoja ja ylläpitäjänä. Sulauttavan symbioosiin viittaa myös ihmisen osallisuus tai-

---

²⁰³ McGrath 1996, 457.

²⁰⁴ Pihkala 2009, 134.

²⁰⁵ Aejmelaesus 1995, 26–29.

²⁰⁶ Poutiainen 1998, 159, 191.

²⁰⁷ McGrath 1996, 457.

vaasta. Ensimmäisessä säkeistössä Jumalaa ja ihmistä ei kuvata juurikaan toisistaan erillisinä hahmoina. Voidaankin ajatella, että tällainen yhteen sulautumisen tunne toimii jumalasuhteessa, kuten äidin ja vauvan välisessä suhteessa, ihmisen itsearvostuksen pohjana. Sulauttava symbioosi ei kuitenkaan ole kestävä olotila. Tekstin toisessa säkeistössä mainitaan kaste, joka SPT:n näkökulmasta kuuluu varhaisen tilan ilmiöihin, ja jonka pohjalle on myöhemmin rakennettu transformaation tien kehittyneempää mielikuvamaailmaa heijasteleva tulkinta. Varhaisen tilan ilmiönä kaste voidaan nähdä puhdistautumisena ja sitä kautta siirtymisenä jumalasuhteessa hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmaan. Virren teksti viittaa kuitenkin sisällöltään enemmän transformaation tien mielikuvamaailmaan ja kasteen luterilaiseen tulkintaan, jossa Jumalan hyvyys ja rakkaus heijastavat Jumalan edellytyksetöntä armoa. Kolmas ja neljäs säkeistö viittavat transformaation tien mielikuvamaailmaan. Kolmannen ja neljännen säkeistön tekstissä ilmenee rakkaus ja kiitollisuus, joka ohjaa ihmisen kasvua ja toimintaa. Tämä viittaa transformation tien mielikuvamaailmaan ja hoitavaan symbioosiin, jossa subjekti on omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Tekstissä ilmenee subjektin pysyvä yhteys Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona. Tekstistä välittyy subjektin vapaus kasvuun ja kehitykseen omana itsenään, joka ilmentää sitä, ettei Parantajan muotoinen Jumala halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle.²⁰⁸

Kokonaisuutena virsi sisältää ihmisen jumalasuhteeseen ja inhimilliseen kasvuun liittyvää tematiikkaa kehityskaarena. Ensimmäinen ja toinen säkeistö peilaavat ihmisen varhaisvuosien kehitystä ja jumalasuhdetta, jolloin ihminen on ennen syntymäänsä ja aivan elämänsä alussa hyvin läheisessä yhteydessä Jumalaan. Kolmas ja neljäs säkeistö puolestaan kuvaavat ihmisen kasvua kehitystä omaksi itsekseen ja Jumalan paikkaa siinä arkipäivän turvana ja kanssakulkijana. Tässä vaiheessa alun symbioottisemmaksi kuvattu jumalasuhte vaihtuu kuvainnollisesti ilmaistuna Jeesuksen käteen tarttumiseksi. Virressä voi siten nähdä yhteneväisiä piirteitä raamatullisen jumalakuvan ja objektisuhdeteoreettisen näkökulman välillä. Molempiin näkökulmiin peilattuna virressä ilmenee jumalasuhteen kehittyminen ihmisen elämänsä myötä, johon liittyy Jumalan kannatteleva läsnäolo ihmisen arjessa. Tulevaisuuden ja toivon näkökulmat puolestaan luovat rohkeutta kasvuun ja kehitykseen. Laulun lopun maininta taivaan kodista ei siten ilmennä maagista tai epärealistista näkemystä Jumalan puuttumisesta elämän kulkuun, vaan

---

²⁰⁸ Hyrck 1996, 66–146, 158–159, 240–244.

on edellä mainittuihin ihmisen psykofyysiseen ja uskonnolliseen kehitykseen asianmukaisesti linkittyvä teema.²⁰⁹

6. LAULUJA VANHASTA JA UDESTA TESTAMENTISTA

6.1 Yleiskatsaus

Kristittyjen Vanha testamentti eli heprealainen Raamattu on kahden uskonnon eli kristittyjen ja juutalaisten yhteinen pyhä kirja. Alkuaikoina kristityt käyttivätkin pyhänä kirjanaan samoja tekstejä kuin juutalaiset. Sana testamentti merkitsee sopimusta tai liittoa. Nimitys Vanha testamentti kertoo siihen sisältyvien tekstien ajallisesta vanhemmuudesta ja nimellä viitataan myös ”vanhaan liittoon”, jonka Jumala teki Mooseksen välityksellä Israelin kansan kanssa. Nimen teologinen sisältö liittyy puolestaan kristilliseen tulkintaan, jonka mukaan Vanhan testamentin kirjoitukset saavat täyttymyksensä Kristuksessa. Tämän vuoksi Vanhaa testamenttia luetaan Uuden testamentin valossa. Vanha testamentti syntyi useiden vuosisatojen kuluessa, ja sen kirjoissa on siten erikäisiä kerrostumia, jotka myös syntyprosessin myötä kokivat muutoksia. Vanhan testamentin keskeinen teologinen sisältö ilmentää viisautta ja inhimillistä kokemusta. Kristinuskon keskeiset opit nousevatkin Vanhan testamentin teologisesta ja historiallisesta taustasta. Vanhalla testamentilla on kiinteä yhteys Lähi-idän kulttuuripiirin kieleen sekä kirjalliseen ja uskonnolliseen perintöön. Keskeisiä Vanhan testamentin teologiaan liittyviä teemoja ovat muun muassa luominen, sovitus, lähimmäisen rakkaus ja heikkojen puolelle asettuva yhteiskuntakritiikki. Vanhan testamentin sisältö koostuu muun muassa myyttisistä teksteistä (esimerkiksi alkukertomukset), käskyistä ja määräyksistä, kertovista ja historiallisista teksteistä, psalmeista sekä sananlaskuviisaudesta. Alkukertomusten mytologinen kerronta koostuu ihmiselämän perustekijöistä, jolloin esillä ovat muun muassa elämä ja kuolema, luonnonilmiöt ja ihmisen suhde Jumalaan. Myytit sijoittuvat ajattomaan aikaan, ja ihminen voi liittyä niiden kokemusmaailmaan yhteiselämän ja tunteen tasolla. Myyttien sisältö koskee kaikkia aikoja, ja ne tarjoavat horisontin, jota vasten ihminen voi tulkita omaa elämäänsä.²¹⁰

---

²⁰⁹ Oikarinen 1995, 236–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

²¹⁰ Nissinen 2003, 15–37.

Uusi testamentti syntyi ympäristössä, jossa vaikutti kreikkalais-roomalainen kulttuuri sekä juutalainen usko. Varhaiset kristityt uskoivat, että Jeesus on Israelin Jumalan lähettäjä pelastaja. Kristittyjen usko perustui suulliseen julistukseen, sekä Vanhan testamentin pyhiin kirjoituksiin, joiden tulkittiin ennustavan pelastusta Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen kautta. Kuitenkin vähitellen Vanhan testamentin rinnalle nousi kristittyjen laatima pyhä kirjakokoelma, jota alettiin toisella vuosisadalla nimittää Uudeksi testamentiksi. Neljännen ja viidennen vuosisadan kuluessa 27 kirjaa vakiintuivat uuden testamentin kaanoniin. Aluksi Jeesus Nasaretilaisen elämänvaiheet ja opetukset kulkivat suullisena perimätietona. Kun tätä traditiota alettiin koota kirjalliseen asuun, syntyi evankeliumikirjallisuus. Suulliseen Jeesus-traditioon vaikutti merkittävästi varhaisen kirkon usko ylösnouseeseen Kristukseen, jolloin seurakunnan usko ja julistus vaikutti tapaan, jolla Jeesuksen sanoja ja tekoja tulkittiin. Kaikissa evankeliumeissa on samanlainen perusrakenne, joka alkaa Jeesuksen julkisen toiminnan kuvaamisella ja opetuslasten kutsumisella. Tämän jälkeen kerrotaan Jeesuksen teoista ja opetuksista. Evankeliumien loppupuolella keskitytään Jeesuksen viimeisien päivien kuvaamiseen. Evankeliumeissa on myös keskinäisiä eroja, jotka liittyvät niiden kirjoittajien käyttämiin lähteisiin, tyyliin ja teologisiin korostuksiin. Kirjeet olivat varhaisin kristillisen kirjallisuuden laji. Kirjeet toimivat Kristus-sanoman julistajien ja seurakuntien johtajien yhteydenpitovälinänä seurakuntiinsa. Erityisen merkityksellinen oli apostoli Paavali, jonka tekstit ovat säilyneet meidän päiviimme saakka. Evankelista Luukas laati evankeliuminsa lisäksi apostolien vaiheista ja Kristus-sanoman leviämisestä kertovan Apostolien teot. Kirjeiden ja evankeliumeiden lisäksi kristilliseen kirjallisuuteen kuului teologisia tutkielmia ja kristilliseen elämäntapaan ohjaavaa saarnakirjallisuutta, joista esimerkkeinä ovat Heprealaiskirje ja Jaakobin kirje.²¹¹

Lasten virsi -kirja sisältää kaikkiaan 23 laulua, jotka liittyvät aihepiiriltään Vanhaan ja Uuteen testamenttiin. Laulukirjassa Vanhan testamentin aihepiiriin liittyviä lauluja on kaikkiaan yhteensä kuusi. Uuden testamentin aihepiiriä käsitteleviä lauluja on kirjassa kaikkiaan 17 kappaletta. Vanhan testamentin aihepiiriin liittyvissä lauluissa käsitellään suurimmaksi osaksi Jumalan luomaa maailmaa, jonka lisäksi mukana on muutamia muita Raamatun kertomuksiin perustuvia lauluja. Laulukirjan Uuden testamentin aihepiiriin liittyvät laulut perustuvat evankeliumeiden kertomuksiin, tai osittain niiden pohjalle. Tekstien aiheet liittyvät pääasiassa Jeesuksen puheisiin ja ihmetekoihin. Omassa tutkimuksessani olen analysoinut Vanhan ja Uuden testamentin aihepiiriin liittyviä lauluja

---

²¹¹ Kuula 2003, 147–164.

yhteensä seitsemän kappaletta. Analyysin kohteeksi valitsemieni laulujen tekstit liittyvät aihepiiriltään luomiseen tai perustuvat evankeliumeiden tapahtumiin.. Nämä seitsemän Lasten virsi -kirjan laulua on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3: Vanhaan ja Uuteen testamenttiin liittyvät virret.

Virren nro	Virren nimi	Sanat	Sävel
75	Luomislaulu	Pirkko Arola	Jukka Salminen
76	Daavid laulaa	Kaija Eerola	Kaija Eerola
82	Kun äidit lapsiansa	Carla Jepsson 1995 Suom. Jaakko Haavio 1962. Uu- delleen suom. An- na-Maija Raittila 1984	Melchior Vulpius 1609
83	Tulkaa kaikki lapset luokseni	Harri Setälä	Harri Setälä
87	Bartimaios	Anna-Mari Kaski- nen 1996	Kaija Eerola 1996
91	Kolme opettajaa	Eva Nordberg Hagbergin mukaan Jaakko Haavio	Ilkka Kuusisto
96	Ihmeidentekijän matkassa	Mari Salli	Mari Salli

Virsisistä kaksi ensimmäistä (numerot 75 ja 76) ovat nimeltään Luomislaulu ja Daavid laulaa. Laulut sisältyvät Lasten virsi -kirjassa osastoon ”Sateenkaaren kaunis tie”, johon kuuluvat Vanhan testamentin aihepiiriä käsittelevät laulut. Virsien tekstit heijastavat Vanhaan testamenttiin pohjautuvaa näkemystä Jumalasta Luojana. Kristillinen luomisoppi korosti jo alkuvaiheistaan lähtien, että aineellinen maailma on Jumalan luomana lähtökohtaisesti hyvä. Tekstit heijastavat raamatullista näkemystä siitä, että Luoja hallitsee luomakuntaa, josta ihmisellä on oma vastuunsa.²¹² Kristillinen ihmiskäsitys liitetään usein Raamatun luomiskertomuksiin pohjautuvaan näkemykseen ihmisestä

²¹² McGrath 1996, 285–289.

Jumalan kuvana. Kristinuskon historiassa Imago Dei -symbolin tulkinnalla on antropologisesti nähtynä ollut keskeinen tehtävä määriteltäessä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Teologisessa ja antropologisessa perinteessä ihmisen Jumalan kaltaisuutta on ilmentänyt ihmisen kuolematon sielu, johon myös ihmisen järki ja tahto liittyvät. Ihmisen ajattelukykyyn liittyy oleellisesti tahto toimia oikein ja kuuliaisuus Jumalalle.²¹³ Objektiivisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä ilmenee sulauttavaan symbioosiin viittaavia piirteitä, jotka liittyvät Jumalaan maailman luojana. Alun perin kaikkivoipuuden ihailut ominaisuudet kohdistetaan objektiin, jota tekstissä Jumala kaiken luojana edustaa. Idealisoinnin avulla subjekti kuitenkin liittyy objektin ihailtavia ominaisuuksia myös itseensä, jotta pääsisi niistä itsekin osalliseksi. Tällaista idealisointia esiintyy varhaisen tilan symbioottisissa suhteissa. Molemmat tekstit sisältävät myös hierarkkisen symbioosin mielikuvia, jotka liittyvät Hallitsijan muotoiseen Jumalaan. Tällöin ihminen kokee osallisuutta jumalalliseen kaikkivoipuuteen. Lisäksi Luomislau-luun sisältyy piirteitä Vaatijan ja Parantajan muotoisesta Jumalasta. Lauluun Daavid laulaa sisältyy puolestaan piirteitä myös Vetäytyjän ja Parantajan muotoisesta Jumalas-ta.²¹⁴

Seuraavat viisi laulua (numerot 82, 83, 87, 91 ja 96) sisältyvät Lasten virsi -kirjan osas-toon ”Paimenein hän on”. Tähän osastoon kuuluvat Uuden testamentin aihepiiriä käsit-televät laulut. Laulut ovat nimeltään Kun äidit lapsiansa, Tulkaa kaikki lapset luokseni, Bartimaios, Kolme opettajaa sekä Ihmeidentekijän matkassa. Lauluista kaksi ensimmäistä Kun äidit lapsiansa ja Tulkaa kaikki lapset luokseni, liittyvät aihepiiriltään evankeliumi-en kertomukseen lapsia vastaanottavasta ja siunaavasta Jeesuksesta. Laulujen sanoma ilmentää kuvaa Jumalasta, joka ei eristäydy luoduistaan, vaan on olemukseltaan ihmis-ten luokse tuleva Jumala. Siten tekstit liittyvät myös uskontunnustuksen teologiseen lähtökohtaan siitä, että Jumala ei jää kaukaiseksi omaan olemistodellisuuteensa, vaan on läsnä oleva auttaja ihmisten elämässä. Tekstit kertovat siitä, kuinka tämä tapahtui Kris-tuksen toiminnan kautta, kun Jumala tuli Pojassaan ihmiseksi. Teksteissä on läsnä kui-tenkin myös hengellisellä tavalla läsnä oleva Jumala. Tekstit puhuvat Jeesuksen suo-masta avusta ja rakkaudesta, mikä ilmentää todellista, ihmisessä toimivaa Kristusta. Siten laulujen tekstejä voi verrata evankeliumiin, joka kertoo hyvyytensä ja apunsa ih-miselle lahjoittavasta Jumalasta. Tekstit välittävät kuvaa Jumalasta Jeesuksen toiminnan

---

²¹³ Veikkola 1992, 173–177, Hallin näkemyksiin perustuen. ”Augustinukseen liittyen Luther katsoi, että nimenomaan tämä kyky turmeltui syntiinlankeemuksessa ja ihmisen vapaa tahto muuttui sidotuksi.” Veikkola 1992, 177.

²¹⁴ Hyrck 1995, 59–60, 66–71, 77, 95, 111–113, 143, 155, 165, 180, 222, 204–205, 233, 240–244.

kautta antajana ja auttajana. Tämä piirre kuvastaa myös luterilaista käsitystä Jumalan kolminaisuudesta.²¹⁵

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna molemmissa lauluissa on vivah-teita Houkuttajan muotoisesta Jumalasta, siten, että Jeesuksen turvaa antava hoiva viit-taa lapsen ja vanhemman väliseen varhaiseen vuorovaikutukseen, joka sisältää intensii-vistä läheisyyttä ja siten sulauttavan symbioosin mielikuvia. Vaikka tekstit eivät tältä osin varsinaisesti sisällä Riippuvaisen ja Houkuttajan välisiä voimakkaita yhteensulau-tumisen tunteita, ilmentää Jeesuksen tarjoama hoiva kuitenkin tyydytyksen mielikuvia, jotka voivat toimia subjektin itsearvostuksen pohjana. Sulauttavan symbioosin mieliku-vat liittyvät teksteissä erityisesti siihen, että Houkuttaja edustaa aktiivisesti antavaa osa-puolta. Teksteistä välittyy myös kaikkia lapsia rakastava Parantajan muotoinen Jumala, joka ei edellytä subjektilta syntien tunnustamista, vaan jonka rakkaus ilmenee kykynä tehdä sen kohteesta arvokas. Parantajan muotoinen Jumala voi herättää toivoa ja turval-lisuutta, johon konkreettisesti tyydyttävä Jumala ei olisi kyennyt.²¹⁶

Kolme jälkimmäistä Uuden testamentin aihepiiriin kuuluvaa laulua (numerot 87, 91 ja 96) ovat nimeltään Bartimaios, Kolme opettajaa ja Ihmeidentekijän matkassa. Tekstien sisällöstä nousee esille yhteisenä piirteenä Jumalan pelastava toiminta ja nimi, jotka ovat läsnä Pojan persoonassa. Tämä näkemys kytkeytyy nimen ”Jeesus” sisältöön, joka merkitsee ”Jumala pelastaa”.²¹⁷ Paitsi kolminaisuusoppiin ja kristologiseen pohdintaan liittyy tämä Kristuksen toimiminen välittäjänä Jumalan ja langenneen ihmiskunnan vä-lillä myös Jumalan ja ihmisen väliseen suhteeseen. Inhimillisen pelastuskokemuksen moni-ilmeisyys liittyy jumaluuden kolmen persoonan toimintaan ihmiskunnan historias-sa. Uudessa testamentissa Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välillä on läheinen yhteys, jol-loin Jumalan pelastava läsnäolo tulee täydellisesti esille.²¹⁸

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteihin sisältyy mielikuvia Houkuttajan ja Riippuvaisen välisestä vuorovaikutussuhteesta. Nämä sulauttavaan symbioosiin vivahtavat piirteet ilmenevät teksteissä näkemyksenä Jumalasta maailman luoja ja ylläpitäjänä. Laulussa Bartimaios on lisäksi piirteitä Vetäytyjän muotoisesta Jumalasta ja lauluun Kolme opettajaa sisältyy myös hierarkkisen symbioosin mieliku-via. Kaikissa kolmessa laulussa on piirteitä Parantajan muotoisesta Jumalasta. Con-

---

²¹⁵ Peura 1995, 54–57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²¹⁶ Hyrcck 1995, 66–67, 233, 235–236, 247.

²¹⁷ Poutiainen 1998, 159.

²¹⁸ McGrath 1996, 313–315, 371.

tainer-funktion kautta toteutuva pysyvä yhteys Parantajaan ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.²¹⁹

Tutkimuksessani olen valinnut tarkempaan esittelyyn seuraavien laulujen tekstit: Luomislaulu, Bartimaios, ja Ihmeidentekijän matkassa. Perusteena kyseisten laulujen tekstien lähemmälle tarkastetulle on niistä välittyvä laaja-alainen kuva ihmisen jumalasuhteesta ja elämästä. Laulujen tekstit luovat kaaren vanhatestamentillisesta luomisuskosta evankeliumeiden kertomuksiin. Tätä kautta tekstit heijastavat luomiskertomusten pohjalta nousevaa kristillistä ihmiskäsitystä ja näkemystä ihmisestä Jumalan kuvana, mikä luo perustan ihmisen ja Jumalan väliselle suhteelle. Uuden testamentin aihepiiriin liittyvissä laulujen teksteissä heijastuvat ihmisen elämän tuntemukset ja kokemukset, joissa Jumala on läsnä Jeesuksen toiminnan kautta. Tätä taustaa vasten nähtynä tekstit tulkitsevat ihmisen jumalasuhteen lisäksi myös ihmisenä olemiseen liittyviä lainalaisuuksia ja elämän luonnetta. Laulujen tekstit tarjoavat siten moniulotteisen pohjan, jota vasten niistä välittyvää jumalakuvaa on mahdollista tarkastella tutkimuskysymyksiin liittyvistä eri näkökulmista käsin. Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna valitsemieni laulujen teksteihin sisältyy emotionaalisessa mielessä erityyppisiä kuvauksia ihmisen ja Jumalan välisistä tunnesuhteista. Myös tästä näkökulmasta on mahdollista tarkastella teksteihin sisältyvää kristillisen jumalakuvan monimuotoisuutta, joka avautuu Vanhan ja Uuden testamentin aihepiiriin liittyvien laulujen pohjalta. Esittelen valitsemi virret seuraavassa alaluvussa.

6.2 Jumala Luojana ja ihminen Jumalan kuvana

75 LUOMISLAULU

1. Suuri valo jälkeen yön
alkoi Luojan luomistyön.
Ensimmäinen päivä nyt
sanasta on syntynyt.

2. Toisen päivän aikana
taivaan kansi kaartuva
jakaa vedet paikoilleen,
matkaa vielä huomiseen.

---

²¹⁹ Hyrck 1995, 66–67, 107–114, 135–137, 143–149, 188–190, 204, 230, 236, 240–247, 254–255.

3. Kolmantena päivänä
kaikki näyttää hyvältä.
Tekee Luoja meren, maan,
nostaa kasvit kukkimaan.

4. Tähdet, kuu ja aurinko,
neljäs päivä koitta jo.
Syntyy päivä, syntyy yö,
ajan kello kohta lyö.

5. Viides päivä vilinää
kuulee veden elävää.
Linnut lentää taivaalla,
tuoksuu tuore maailma.

6. Kuudentena eläimet
poluillaan ja ihmiset
päivän valon nähdä voi.
Jumala ne kaikki loi.

7. Luojan kuva, ihminen
tehtävän saa arkisen:
viljellä ja varjella
luomakuntaa kaunista.

8. Seitsemännen päivän sai
lepäämisen sunnuntai
meitä kutsuu kiittämään,
palvelemaan elämään.

Virren tekstissä Jumalan Luojaksi kutsuminen perustuu vanhatestamentilliseen ja varhaiskristilliseen luomisuskoon. Jumala on Luoja, jota Vanhassa testamentissa kutsuttiin myös Isäksi. Uudessa testamentissa tämän käsityksen rinnalle nousi myös Kristuksen, Pojan, ymmärtäminen luomisen välineeksi. Myös tämän virren teksti mainitsee sanasta syntymisen. Tämä liittyy erityisesti Johanneksen evankeliumin näkemykseen, jossa Poika on lihaksi tuleva luomissana, jonka kautta maailma on saanut syntynsä.²²⁰ Teksti keskittyy pääasiassa Jumalan luomistyöhön ja sitä käsitellään elämänpiirin kautta, joka

---

²²⁰ Poutiainen 1998, 143.

liittyy koko luomakuntaan. Esillä ovat muun muassa taivas, maa, eläimet kasvit ja ihminen. Sitä vastoin esimerkiksi koti, perhe, ihmisen minuus, rauha tai turvallisuus ei nouse tekstissä varsinaisesti esille. Toisaalta ihmisen tehtävää luomakunnassa käsitellään viljelyn, varjelun ja palvelun teemojen kautta virren loppupuolella. Näiden kyseisten ihmisen tehtäviin liittyvien teemojen kautta voi nähdä välittyvän luomiseen kuuluvan ylläpito-tehtävän, johon Jumalan ohella myös ihminen osallistuu. Kyseisellä näkemyksellä on yhteyksiä myös Lutherin ajatukseen, siitä, että ihminen tulee osalliseksi Jumalan armollisesta rakkaudesta ajallisten hyvyyksien välityksellä, kun Jumala luomisessa on antanut ihmisille itsensä ja koko luomakunnan.²²¹ Kristillinen ihmiskäsitys liitetään usein Raamatun luomiskertomuksiin pohjautuvaan näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana. Kristinuskon historiassa *Imago Dei* -symbolin tulkinnalla on antropologisesti nähtynä ollut keskeinen tehtävä määriteltäessä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Teologisessa ja antropologisessa perinteessä ihmisen Jumalan kaltaisuutta on ilmentänyt ihmisen kuolemattoman sielu, johon myös ihmisen järki ja tahto liittyvät. Järki ja vapaus mahdollistavat maailmanhallinnan, josta luomiskertomusten ohella tämänkin virren teksti viljelemisen ja varjelemisen teemojen kautta puhuu. Ihmisen ajattelukykyyn liittyy oleellisesti tahto toimia oikein ja kuuliaisuus Jumalalle.²²² Edellä kerrottuun tulkintaperinteeseen liittyen nimenomaan ihmisen inhimillisuus on uskonnollisesti nähtynä hänen Jumalan kaltaisuuttaan. Moltmann kuitenkin korostaa *Imago Dei* -termin teologista painotusta, ja toteaa, että Jumalan kaltaisuutta ei tule etsiä mistään ihmisen ominaisuudesta, vaan hänen koko olemisestaan ja Jumalan suhteesta häneen.²²³ Tämän virren tekstiä voisikin kahden viimeisen säkeistön valossa tulkita siten, että ihmisen järkeen perustuva maailmanhallinnallinen tehtävä viljelemisen ja varjelemisen kautta yhdistyy kiittämiseen ja palvelemaan elämään. Sillä tavoin *Imago Dei* toteutuu tässä tekstissä toisaalta ihmisen järjen ja oikean toiminnan kautta, jota kiittäminen ja palveleva elämä täydentävät. Siten ihmisen inhimillisiin ominaisuuksiin liittyvä jumalankaltaisuus yhdistyy jumalankaltaisuuteen, jonka nähdään toteutuvan ihmisen kokonaisvaltaisessa olemisessa ja Jumalan suhteessa ihmiseen.

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna teksti ilmentää varhaisen tilan objektiisuhteisiin liittyvää idealisointia ja kaikkivoipuutta, jota tekstissä kuvataan Jumalan luomistyön kautta. Alun perin kaikkivoipuuden ihailut ominaisuudet kohdistetaan objektiin, mutta idea-

---

²²¹ Poutiainen 1998, 146–149, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²²² Veikkola 1992, 173–177, Hallin näkemyksiin perustuen. ”Augustinukseen liittyen Luther katsoi, että nimenomaan tämä kyky turmeltui syntiinlankeemuksessa ja ihmisen vapaa tahto muuttui sidotuksi.” Veikkola 1992, 177.

²²³ Veikkola 1992, 177–178, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

lisoinnin avulla subjekti liittää objektin ihailtavia ominaisuuksia itseensä, jotta pääsisi niistä itsekkin osalliseksi. Tällaista idealisointia esiintyy varhaisen tilan symbioottisissa suhteissa. Teksti ilmentää Riippuvaisen ja Houkuttajan välillä vallitsevia voimakkaita yhteensulautumisen tunteita, siten, että ihminen on osa Jumalan luomistyötä. SPT:ssa tästä idealisaation täyttämästä suhteesta käytetään nimeä sulauttava symbioosi, ja se toimii Riippuvaisen itsearvostuksen pohjana. Sulauttava symbioosi ei ole kestävä olotila, vaan särkyä ennemmin tai myöhemmin. Teksti sisältää myös hierarkkisen symbioosin mielikuvia, jolloin ihminen kokee osallisuutta jumalalliseen kaikkivoipuuteen. Tätä ilmentää seitsemännen säkeistön ilmaisu ihmisestä Luojan kuvana, jonka tehtävä on viljellä ja varjella luomakuntaa. Tältä osin teksti viittaa myös hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmassa korostuvaan objektin ja subjektin erillään oloon, jota ihmisen tehtävä suhteessa Jumalaan ilmentää. Tämä rakenteeltaan hierarkkinen riippuvuussuhde korvaa järjestäytymättömän pyrkimyksen yhteensulautumiseen. Hallitsijan merkitys sisäiselle maailmalle onkin juuri järjestyksen luominen. Vaikka Itseriittoinen onkin hierarkkisessa symbioosissa alamainen, pystyy se vahvistumaan ja hyötymään Hallitsijalta omaksumastaan voimasta. Viimeisessä säkeistössä voi havaita piirteitä Hallitsijan ja Vaatijan muotoisesta Jumalasta. Molemmat objektit pitävät arvossa kontrollia ja järjestystä. Tällöin jumalasuhteessa korostuu kuuliaisuuden noudattamisen tärkeys, ja eettisen toiminnan voimakkaimmaksi motivaatioksi muodostuu Jumalan tahto. Tämä ilmenee kiittämisen ja palvelemisen teemojen esiin tuomisessa, jotka puolestaan kertovat kilvoittelemisen merkityksestä ihmisen jumalasuhteessa. Toisaalta kiitollisuus ja palveleminen voidaan nähdä myös transformaation tien mielikuvamaailman valossa. Tällöin subjektit ovat hoitavassa symbioosissa omaksuneet itseensä Parantajan rakkautta, jolloin kiitollisuus ilmentää pysyvää yhteyttä Parantajaan.²²⁴

6.3 Kristuksen rakkauden kautta toteutuva ihmisen yhteys Jumalaan

87 BARTIMAIOS

1. Bartimaios nuorena jo oli sokea.
Vain lapsena hän oli nähnyt niityn kukkia.
Kun silmänsä hän aukaisi, hän näki pimeää.
Ei ollut Bartimaioksella monta ystävää.

---

²²⁴ Hyrcck 1996, 59–60, 66–71, 77, 143, 155, 165, 180, 222, 240–244.

2. Sydämessään toivoi hän: Jos vielä näkisin.
Jos kerran vielä tapahtuisi ihme kuitenkin.
Jos voisın nähdä, millainen on pihan öljypuu
tai kuinka kirkkaan keltaisena loistaa öinen kuu.

3. Jeesus näkee sydämeen. Hän tuntee jokaisen.
Hän tiesi Bartimaioksenkin toiveen hiljaisen.
Hän saapui luokse sokean ja silmiin kosketti.
Ja silloin Bartimaios tuli aivan terveeksi.

4. Mitä silloin näki hän, kun silmät aukaisi?
Voi kuinka paistoi aurinko niin ihmeen kirkkaasti,
ja kaikki värit hehkuivat ja kimalteli maa.
Jo Bartimaios iloitsi ja kiitti Jumalaa.

Tekstin sisältö liittyy aihepiiriltään Uuteen testamenttiin. Jumalasta puhutaan virressä kirkon traditiosta nousevalla kielellä, joka tässä on kertomuksen muodossa. Kertomukset kokoavat ja välittävät mielikuvia ja niillä on merkittävä rooli elämän ymmärtämisessä. Mielikuvat ovat kehityksellisesti varhaisempia kuin käsitteet ja tämän vuoksi ne myös vaikuttavat kokemusmaailmassa syvemmin. Virren teksti käsittelee aihepiiriään välittäen rikkaita mielikuvia ja symboleita, jotka mahdollistavat tekstin välittämän sisällön kokemuksellisen elämisen.²²⁵ Teksti peilaa Jumalaa, maailmaa ja ihmisen olemassaoloa kokonaisvaltaisesti ja tulkitsee monitasoisesti ihmiselämää, sekä Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta. Esillä on Bartimaios persoonana, jonka elämää ja tunteita virren teksti sanoittaa. Läsna on myös Jumalan halu ja kyky olla suhteessa Bartimaiokseen persoonana, mikä ilmenee Jeesuksen hahmossa ja toiminnassa. Lisäksi tekstin sanoman mahdollistama osallisuuden ja myötätunnon kokeminen liittyy Bartimaioksen elämään ja tunteisiin ilmentää Jumala-suhteen monikerroksisuutta, johon sisältyy paitsi ihmisten ja Jumalan välinen vuorovaikutus, myös siitä nouseva ihmisten keskinäinen vuorovaikutus persoonina. Tällä tavoin teksti ilmentää jumalallisen toiminnan monimuotoisuutta, joka toimii elämää tulkitsevana elementtinä ihmisten elämässä.²²⁶ Tekstissä voi siten havaita Isän ja Pojan välisen yhteyden ja rakkauden, joka ilmenee Jeesuksen toiminnassa. Bartimaioksen elämän sekä Jumalan toiminnan ja rakkauden ilmentämisen kautta virren sanoma tuo puolestaan tässä hetkessä eläväksi kolmiyhteisen Jumalan lahjoitta-

---

²²⁵ Oikarinen 1995, 236–238.

²²⁶ McGrath 1996, 258.

van rakkauden, joka yhdistää kristityt ja kolmiyhteisen Jumalan toisiinsa.²²⁷ Tekstissä on kautta linjan kuvattu voimakkaasti ympäröivää maailmaa, joka tulee esille erityisesti luonnon kauneuden kokemisena. Siten teksti ilmentää myös luomiskertomusten painottamaa Jumalan ja ihmisen suhdetta sekä ihmisen paikkaa maailmassa. Esille nouseekin ihmisen koko asema Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa, jonka voidaan nähdä ilmentävän ihmistä Jumalan kuvana. Teksti kertomuksena peilaa myös luomiseen liittyvää perusajatusta ihmiskunnan ykseydestä, siten, että se heijastaa Bartimaioksen elämän kautta ihmisen olemassa oloa ja tuntemuksia. Tällä tavoin virsi sanoittaa ihmiselämään liittyviä tunteita ja kokemuksia myös yleisellä tasolla.²²⁸ Teksti heijastaa Vanhassa ja Uudessa testamentissakin ilmenevää ajattomampaa näkökulmaa Jumalan todellisuuteen, jolloin Jumalan kuvataan tuntevan tarkkaan ihmisen ja tämän ajatukset. Virren sisältö peilaa myös raamatullista näkemystä siitä, että Jumalan tarkoitus voi toteutua ihmisen elämässä siten, ettei ihminen omasta näkökulmastaan kykene Jumalan tahtoa ymmärtämään. Toisaalta läsnä on myös se Raamatun jumalakuvaan liittyvä perusvaakaumus, että Jumalalle ei ole mikään mahdotonta. Bartimaioksen kärsimys ja toisaalta Jumalan voimakas huolenpito eivät tekstissä siten ilmennä ristiriidatonta jumalakuva.²²⁹

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna ympäröivän luonnon tuleminen voimakkaasti esille tekstissä sisältää sulauttavan symbioosin piirteitä, jossa korostuu näkemys Jumalasta ihmisen ja maailman luojana ja ylläpitäjänä. Tekstissä Bartimaioksen kokemuksen ympäröivästä luonnosta voi nähdä heijastavan hänen kokemustaan Jumalan läsnäolosta ja kuulumisesta Jumalan yhteyteen luomisen kautta. Tekstistä välittyy myös se, että Bartimaioksen sisimmässä säilyy tämänkaltainen Jumalan yhteyteen kuulumisen tunne siitäkin huolimatta, että hän ei sokeuduttuaan ympäröivää maailmaa pysty enää näkemään. Tämä puolestaan ilmenee kaipauksena kerran koettuun yhteyteen ympäröivän maailman ja sen myötä Jumalan kanssa. SPT:n näkökulmasta katsottuna tämän prosessin voi nähdä ilmentävän symbioottisen tyydytyksen vähenemistä Riippuvaisen ja Houkuttajan välillä, ja siirtymistä etäännyttämisen tiellä tapahtuvaan neutraloitumiseen, jolloin impulssit heikkenevät subjektin ja objektin välillä. Tässä kohdin tekstiä ihmisen suhdetta Jumalaan värittää kaipaus, jolloin Jumala ilmenee jossain määrin Vetäytyjän muotoisena. Parantajan muotoinen Jumala ilmenee puolestaan Jeesuksen hahmossa, joka ottaa vastaan Bartimaioksen tarvitsevuuden ja siihen liittyvät tunteet ja toiveet. Parantajan

---

²²⁷ Mannström 2001, 124–125, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²²⁸ Pihkala 2009, 134–136.

²²⁹ Aejmelaeus 1995, 27, 29, 31, 35.

muotoinen Jumala Jeesuksen hahmossa ei ole läsnä Bartimaioksen elämässä ainoastaan parantumisen hetkellä, vaan kulkee tämän rinnalla myös hädän ja tuskan aikana. Siten Parantajan antama apu ja tyydytys ei ole välitöntä, vaan siinä on läsnä container-funktioon liittyvää monivaiheisuutta. Tekstissä voi havaita ihmisen jumalasuhteeseen liittyvän kehityskaaren, jossa myöhäisen tilan kynnyksellä symbioosin tuottamat täydellisen ykseyden mielikuvat rikkoutuvat, ja seurauksena on subjektin ja objektin erillistyminen. Etäännyttämisen tien kautta ihmisen jumalasuhte kehitty transformaaation tien suuntaan, jossa kohdataan Parantajan muotoinen Jumala. Bartimaioksen elämään liittyy sekä kärsimys, että ilo. Parantajan muotoinen Jumala ei halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle, sillä se estäisi ihmistä kehittymästä omaksi itsekseen. Virren jokaisessa säkeistössä Jumalan luoma maailma ympäröi ihmistä. Sen voi nähdä ilmentävän sulauttavaan symbioosiin liittyvien piirteiden lisäksi myös sitä, kuinka ihmiselämään ja jumalasuhteeseen liittyy sekä hyvän, että pahan kokemista.²³⁰

96 IHMEIDENTEKIJÄN MATKASSA

1. Jeesus, Jeesus kulki tiellä
hyvää tehden matkallaan.
Tahdon, tahdon myöskin minä
kanssaan käydä kulkemaan.

2. Jeesus, Jeesus antoi ruokaa
pienille ja suurille.
Leipää, leipää sekä kalaa
riitti aivan kaikille.

3. Auta, auta huutelivat
kadunvarren kulkijat.
Jeesus, Jeesus tahtoi auttaa,
paransi hän sokeat.

4. Myrsky, myrsky oli kova,
vene melkein upposi.
Jeesus, Jeesus sanoi sanan,
silloin tuuli totteli

5. Nukkuu, nukkuu sanoi Jeesus

---

²³⁰ Hyrck 1995, 107, 109, 111–114, 204, 236, 245–247, 254–255.

tyttärestä Jairuksen.
Ilo, ilo voitti surun,
ihme oli melkoinen.

Virren teksti perustuu Uuden testamentin kertomuksiin, joita käsitellään eri säkeistöjen yhteydessä. Teksti puhuu siten Jumalasta kirkon traditiosta nousevien kertomusten kautta, jotka kokoavat ja välittävät mielikuvia. Perusmielikuva, joka Jumalasta perimmäisenä todellisuutena Jeesuksen toiminnan kautta välittyy, on auttajan hahmoinen. Laulun kertomusten kautta välittyvät elämään ja ihmisenä olemiseen liittyvät lainalaisuudet kertovat paitsi ihmisen ja Jumalan välisestä suhteesta, myös ihmistä kohtaavista haasteista ja ilosta. Näissä elämän erilaisissa kokemuksissa Jeesuksen antama apu ilmentää perusluottamuksen läsnäoloa ihmisen elämässä.²³¹ Jumalan pelastava toiminta ja nimi ovat läsnä Pojan persoonassa. Tämä näkemys kytkeytyy nimen ”Jeesus” sisältöön, joka merkitsee ”Jumala pelastaa”.²³² Paitsi kolminaisuusoppiin ja kristologiseen pohdintaan, liittyy tämä Kristuksen toimiminen välittäjänä Jumalan ja langenneen ihmiskunnan välillä myös Jumalan ja ihmisen väliseen suhteeseen. Inhimillisen pelastuskokemuksen moni-ilmeisyys liittyy jumaluuden kolmen persoonan toimintaan ihmiskunnan historiasa. Uudessa testamentissa Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välillä on läheinen yhteys, jolloin Jumalan pelastava läsnäolo tulee täydellisesti esille.²³³ Ensimmäisessä säkeistössä ilmenee kristityn tarve Jumalan yhteyteen sekä siinä toteutuva osallisuus Kristuksen rakkaudesta. Tässä voi nähdä ajatuksellisen yhteyden Lutherin vanhurskauttamisoppiin, joka nähdään uskossa toteutuvana Kristuksen läsnäolona sekä Kristuksen ja kristityn yhdistymisenä. Kristuksen kuvan kaltaisuuteen muuttuminen toteutuu uskossa ja rakkaudessa ja samanmuotoisuus Kristuksen inhimillisen ja jumalallisen luonnon kanssa kulminoituu ajatukseen lähimmäisen palvelemisesta.²³⁴ Kertomusten kautta välittyy ihmisten elämään liittyviä kokemuksia ja tuntemuksia, joissa Jumala on läsnä Jeesuksen toiminnan kautta. Siten teksti ilmentää kolmiyhteisen Jumalan toimintaa, jossa Jumala itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen. Kertomukset peilaavat myös yhteistä kokemusta ihmisyydestä, jolloin läsnä on yhteys erilaisten ihmisten välillä sekä Jumalan lakkaamaton suhde ihmiseen, joiden kautta virren teksti heijastaa ihmistä Jumalan kuvana.²³⁵

---

²³¹ Oikarinen 1995, 237–241.

²³² Poutiainen 1998, 159.

²³³ MCGrath 1996, 313–315, 371.

²³⁴ Mannermaa 2001, 323–328, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²³⁵ Veikkola 1992, 179, 185, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna säkeistöissä 2–5 Jeesuksen toimintaan liittyvät ihmeteot viittaavat varhaiseen tilaan sisältyvään subjektin kokemukseen objektin kaikkivoipuudesta. Esimerkiksi ruokkimiseen liittyvät mielikuvat viittaavat rajattoman tyydytyksen mielikuviin, jotka vallitsevat Houkuttajan ja Riippuvaisen välisessä vuorovaikutussuhteessa. Tällainen vuorovaikutussuhde voi toimia subjektin itsearvostuksen pohjana, ja siten lähtökohtana myös myöhemmälle kehitykselle. Tekstin ensimmäinen säkeistö luo puolestaan sillan kertomusten sisällön ja nykyhetken välille, joka mahdollistaa niiden välisen vuoropuhelun. Container-funktio käynnistää konkreettisten mielensisältöjen muuttumisen symbolisiksi, jolloin myös sulautumismielikuvat siirtyvät symbolitasolle. Transitionaalitilaan siirtyminen luo mahdollisuuden kokea jotain sulauttavan symbioosin tyydytyksestä ilman uhkakuvia ja löytää kokemuksen omasta erillisyydestään. Tämä prosessi mahdollistaa Jeesuksen kokemisen turvallisena, Parantajan muotoisena sisäisenä objektina. Ensimmäinen säkeistö ilmentää transformaa-tion tiellä tapahtuvaa subjektin osittaista identifioitumista Parantajaan, jolloin myös Parantajan voimaa fuusioituu subjekteihin. Jumalasuhteessa tämä merkitsee sitä, että Jumalan armo ja rakkaus muodostuvat ihmisen eettisen toiminnan motivaatioperustaksi. Parantajan muotoinen Jumala ei halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle, sillä se estäisi ihmistä kehittymästä omaksi itsekseen. Subjektit tarvitsevatkin container-funktion kautta toteutuva pysyvää yhteyttä Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.²³⁶

7. KIITOS- JA YLISTYSLAULUT

7.1 Yleiskatsaus

Luterilainen teologia korostaa Jumalan reaalista läsnäoloa maailmassa. Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala on salattuna läsnä kaikkialla. Raamatusta avautuu kokonaisvaltainen ja moniulotteinen näkemys, joka merkitsee kaikkien luotujen kesken vallitsevaa yhteenkuuluvuutta, riippuvuutta, osallisuutta ja vuorovaikutusta. Kiitos ja ylistys ovat kommunikaatiota: Luomisyhteisöön kuulumisen herättää ihmisessä kiitoksen ja ylistyksen luomisen lahjasta. Kiitosta ja ylistystä Luojalle ilmentävät muun muassa Vanhan testamentin luomispsalmit.²³⁷ Lutherin mukaan kolmiyhteinen Jumala on antava Jumala, ja

---

²³⁶ Hyrcck 1995, 127–129, 135–137, 143–146, 230, 240–241.

²³⁷ Veikkola 1992, 247–253.

eläminen olemuksellisessa jumalayhteydessä merkitsee hänen mukaansa jatkuvaa vastaanottamista Jumalalta.²³⁸ Uskonnollisen uskon kohteena on transsendenssi, tuonpuoleinen todellisuus, johon kätkeytyy olemassa olon arvoitus. Transsendenssi pitää sisällään Jumalan toisenlaisuuden ja pyhyuden. Usko nousee tämän transsendenttisen ulottuvuuden kohtaamisesta, jossa ihminen kokee Jumalan edessä turvallisuutta ja luottamusta.²³⁹ Luterilaiseen uskonkäsitykseen kuuluvalla hengellisellä laululla on kirkkomiisikissa erityinen asema. Hengellisillä lauluilla on tärkeä julistuksellinen tehtävä jumalanpalveluksen kokonaisuudessa. Laulettu julistus kohdistuu ihmisen tunne-elämään ja tiedostamattomaan puoleen ihmisessä.²⁴⁰ Ylistyksen eli doksologian kielellä Jumalasta on mahdollista puhua siten, että pelastuksen salaisuuden eri puolia käsitellään yhtenä kokonaisuutena.²⁴¹

Uskonnon kieli on syvimmiltään kokemuksen kieltä. Varhaisen kristikunnan teologiassa käytetty kieli pyrki kuvaamaan kuvaamatonta. Tämä kieli ei ollut inhimillisen logiikan ehdoilla toimivaa opin kieltä, vaan doksologista kieltä, joka ilmensi mysteerin äärellä olemista. Tällaisessa kielessä heijastui kirkon ja yksityisen kristityn usko, mistä seurasi, että kaikki Jumalasta sanottu merkitsi Jumalan ylistämistä. Tällaisia Jumalan olemusta ja ominaisuuksia esittäviä ilmauksia ei ole tarkoitus tulkita suoraan opillisiksi ja tieteen keinoin käsiteltäviksi lausumiksi ilman että siitä syntyy vaikeita teoreettisia ongelmia. Jo hyvin varhaisista ajoista lähtien pohtivat filosofit kuitenkin Jumalan kaikkivaltiuuden ja hyvyyden välistä jännitettä. Tällöin loogisen päättelyn lähtökohdaksi otettiin maailmassa esiintyä paha ja kärsimys. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna vaikutti siltä, että Jumala ei voinut olla yhtä aikaa kaikkivaltias ja hyvä. Kyseiseen ongelmaan on vuosisatojen saatossa yritetty löytää sekä filosofisia että teologisia vastauksia, jotka eivät ole kuitenkaan tuoneet ongelmaan lopullisesti tyydyttävää ratkaisua. Jumalan salaisuutta ei ole tällä tavoin pystytty selvittämään. Vanhasta testamentista löytyy kuitenkin Jobin saama vastaus. Sen mukaan ihminen ei voi Jumalaa käsittää, vaan hänen täytyy tyytyä selvittämättömään ristiriitaan, ja silti pitää kiinni uskostaan. Uudessa testamentissa vastauksena on puolestaan Jeesuksen ristinkuolema ja ylösnousemususko. Nämä Vanhan ja Uuden testamentin näkökulmat yhdistyvät lopulta kristillisen kirkon kolminaisuusopissa. Varhaisen kristikunnan puheet Jumalan ominaisuuksista tuleekin ymmärtää doksologisesti. Niissä ylistetään Jumalaa ja lausutaan julki se usko, joka pitää sisällään luot-

---

²³⁸ Mannström 1995, 49, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²³⁹ Kotila 2004, 17–18.

²⁴⁰ Sariola 1986, 57, 110, 114.

²⁴¹ Kotila 2004, 33.

tamuksen Jumalan hyvyyteen ja asioiden hallintaan. Näin toimitaan siitäkin huolimatta, että tällaisen uskon todellisuuspohja voidaan kiistää. Kristillinen usko pitää sisällään eskatologisen näkökulman, jonka mukaan vasta tulevaisuudessa selviää, onko Jumala ilmoituksensa mukainen.²⁴²

Lasten virsi -kirjassa kiitos- ja ylistysaiheisia lauluja löytyy osastoista nimeltään ”Jumalan kämmenellä” sekä ”Rakkautesi ympäröi koko elämää”.²⁴³ Kiitos- ja ylistysaiheiset laulut sisältyvät laulukirjassa alaotsikoiden ”Herraa hyvää kiittäkää” ja ”Kaikki sinun tekosi sua ylistää” yhteyteen, joissa niitä on yhteensä 24 kappaletta. Laulukirjassa kiitosta käsittelevien laulujen aihepiirit käsittelevät muun muassa arkiseen elämään liittyviä kiitoksen aiheita ja Jumalaa elämän kannattelevana voimana. Kiitoksen aiheista esille nousevat Jumalan huolenpito ja rakkaus sekä ihmisen elämä itsessään. Lauluissa ihmisen suhde Jumalaan ilmenee kiitollisuutena. Myös ylistysaiheisissa lauluissa nousee esille ihmisen kiitollisuus, joka ilmenee erityisesti luonnon havainnointina, jossa Jumalan vaikutus ja läsnäolo aistitaan erilaisin tavoin. Ihmisen suhdetta Jumalaan ja maailmaan käydään läpi esimerkiksi vuodenaikojen vaihteluiden, sekä erilaisten eläinten ja luonnon kauneuden havainnoimisen kautta. Lauluissa ihminen heijastaa ympäröivän maailman ilmiöiden kautta omaa olemassaoloaan ja suhdettaan Jumalaan, joka ilmaistään Jumalalle kohdistettuna kiitollisuutena ja ylistyksenä. Omassa tutkimuksessani olen analysoinut aihepiiriltään kiitosta ja ylistystä käsitteleviä lauluja yhteensä seitsemän kappaletta. Analyysin kohteeksi valitsemieni laulujen teksteissä käsitellään kiitollisuutta ihmisen olemukseen ja olemassaoloon liittyen, ja esillä ovat myös jokapäiväiseen elämään liittyvät aiheet. Ylistykseen liittyvissä lauluissa ovat esillä erityisesti ihmistä ympäröivä Jumalan luoma maailma ja sitä kautta hahmottuva jumalasuhde. Nämä seitsemän Lasten virsi -kirjan laulua on esitetty taulukossa 4.

---

²⁴² Pihkala 2009, 31, 105–107.

²⁴³ Lasten virsi -kirjassa sisältyy osastoihin ”Jumalan kämmenellä” ja ”Rakkautesi ympäröi koko elämää” myös aihepiiriltään Jumalan huolenpitoa ja elämää ympäröivää rakkautta käsitteleviä lauluja, joita olen käsitellyt erikseen tulosluvun ”Yksilö ja ympäröivä maailma”, yhteydessä.

Taulukko 4: Kiitokseen ja ylistykseen liittyvät virret.

Virren nro	Virren nimi	Sanat	Sävel
113	Päiväkerholaisten kiitoslaulu	Pirkko Halonen	Pirkko Halonen
115	Kiitoslaulu	Jukka Salminen	Jukka Salminen
116	Mä kiitän Herraa	Suom. Juhani Forsberg / Matti Hyrck	Negrospirituaali
129	Kaikki tähdet tuntee	Anders Frostenson 1960 Suom. Anna-Maija Raittila 1976	Torsten Sörenson 1958
131	Satatuhatta tähteä	Jaakko Haavio	Tuomo Nikkola
134	Pieni kukka, suuri puu	Leena Leppänen	Leena Leppänen
135	Kaikki sinun tekosi ylistävät sinua	Pirkko Halonen	Pirkko Halonen

Virsisä kolme ensimmäistä (numerot 113, 115 ja 116) käsittelevät kiitollisuutta, joka kohdistuu Jumalan huolenpitoon, rakkauteen ja ihmisen olemassaoloon. Kyseiset virret ovat nimeltään Päiväkerholaisten kiitoslaulu, Kiitoslaulu ja Mä kiitän Herraa. Kaikissa kolmessa laulussa on nähtävissä ihmisen ja Jumalan välisen vuoropuhelun elementtejä, joissa ilmenee uskon mukanaan tuoma osallisuus Jumalan hyvyteen. Jumalan hyvyys synnyttää puolestaan ihmisessä kiitoksen.²⁴⁴ Tekstit ilmentävät Jumalan olemusta ihmisten luokse tulevana lahjoittajana ja antajana. Tämä liittyy kiinteästi luterilaiseen käsitykseen kolmiyhteisestä Jumalasta, jolloin Jumala uskon välityksellä lahjoittaa ihmiselle omaan olemukseen kuuluvaa hyvyttään.²⁴⁵ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna kaikissa lauluissa on havaittavissa sulauttavaan symbioosiin viittaavia mielikuvia, jotka ilmentävät Houkuttajan suhdetta Riippuvaiseen. Näiltä osin teksteistä välittyy ihmisen elämän ja olemassaolon kiinnittyminen voimakkaasti Jumalaan. Mielikuvat subjektin ja objektin täydellisestä yhteenkuuluvuudesta eivät virren teksteissä kuitenkaan erityisesti korostu, vaan ihminen ja Jumala näyttävät erillisinä hahmoina.

²⁴⁴ Poutiainen 1998, 146–148.

²⁴⁵ Peura 1995, 54–57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

Sulauttavan symbioosiin liittyvät tyydytyksen mielikuvat ovat kuitenkin merkityksellisiä subjektin itsearvostuksen syntymisen kannalta. Kaikissa lauluissa ilmenee myös transformaation tien mielikuvaamailmaan viittaavia piirteitä, joissa subjektin tuntema kiitollisuus ilmentää tämän hoitavassa symbioosissa itseensä omaksumaa Parantajan rakkautta. Kiitollisuuden kautta avautuu Parantajan kannatteleva läsnäolo ja subjektin pysyvä yhteys Parantajaan. Lisäksi laulussa Mä kiitän Herraa, on vivahteita hierarkkisesta symbioosista ja Hallitsijan muotoisesta Jumalasta.²⁴⁶

Neljässä seuraavassa laulussa (numerot 129, 131, 134 ja 135) käsitellään Jumalan ylistämistä. Laulujen aihepiirit liittyvät kiinteästi ympäröivään maailmaan ja erityisesti luonnon kautta koettavaan Jumalan läsnäoloon ja huolenpitoon. Kyseiset laulut ovat nimeltään Kaikki tähdet tuntee, Satatuhatta tähteä, Pieni kukka, suuri puu, sekä Kaikki sinun tekosi ylistävät sinua. Teksteistä välittyy kristinopin luomisopin korostama näkemys, jonka mukaan aineellinen maailma on Jumalan luomana lähtökohtaisesti hyvä. Esillä on myös luomisuskoon liittyvä näkemys siitä, että Luoja hallitsee kuomakuntaa.²⁴⁷ Virsien sanomasta heijastuu raamatullinen näkemys Jumalan huolenpidosta, joka kohdistuu ihmiseen ja luomakunnan pienimpiinkin asioihin.²⁴⁸ Tällä tavoin laulujen tekstit ilmentävät kolmiyhteisen Jumalan toimintaa ympäröivän todellisuuden eli luomisen kautta, jolloin esille nousee Jumala Luojana. Pyhän Hengen ylläpitävään toimintaan viittaa puolestaan Jumalan huolenpito, joka kohdistuu kaikkein pienimpiinkin luotuihin.²⁴⁹ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä ilmenee varhaisen tilan idealisaatioon perustuvia piirteitä subjektin ja objektin välisessä suhteessa, jotka pääsääntöisesti ilmentävät sulauttavan symbioosin mielikuvia. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna esille nousee Jumala ihmisen ja maailman luoja ja ylläpitäjänä. Luomisen ja ympäröivään maailmaan kohdistuvan huolenpidon kautta Jumala näyttäytyy siten aktiivisesti antavana osapuolena. Kaikissa lauluissa on myös havaittavissa Parantajan muotoisen Jumalan kannatteleva läsnäolo. Lisäksi lauluissa Satatuhatta tähteä ja Pieni kukka, suuri puu, on Vetäytyjän muotoisen Jumalan piirteitä, mikä ilmenee subjektin ja objektin etäisyytenä, ja toisaalta kaipauksena Jumalaa kohtaan. Laulussa Kaikki sinun tekosi ylistävät sinua on puolestaan vivahteita hierarkkisesta symbioosista.²⁵⁰

---

²⁴⁶ Hyrcck 1995, 66–71, 153–156, 230–247, 143–145, 230–247.

²⁴⁷ McGrath 1996, 288–289.

²⁴⁸ Aejmelaeus 1995, 35.

²⁴⁹ Mannström 2001, 118–119, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁵⁰ Hyrcck 1995, 66–71, 95–96, 111–114, 241.

Tutkimuksessani olen valinnut tarkempaa esittelyä varten seuraavien laulujen tekstit: Päiväkerholaisten kiitoslaulu, Kiitoslaulu, Mä kiitän Herraa, Kaikki tähdet tuntee ja Satatuhatta tähteä. Olen valinnut kyseiset tekstit yksityiskohtaisempaan tarkasteluun sen vuoksi, että niistä avautuu yhdessä tarkasteltuna laaja-alaisia ja toisiaan täydentäviä näkökulmia, joiden kautta teksteistä välittyvää jumalakuvaa on mahdollista tarkastella. Näiden tekstien kautta ihmisen ja Jumalan välinen suhde, ihminen Jumalan kuvana ja Jumalan kolminaisuus hahmottuvat erityisesti kiitoksen ja ylistyksen näkökulmista käsin. Tekstit heijastavat Raamatustakin avautuvaa näkemystä, jonka mukaan Jumalan läsnäolo ilmenee erilaisilla tavoilla luodussa todellisuudessa. Joissakin lauluissa on keskenään yhteisiä piirteitä, jotka liittyvät esimerkiksi Raamatun kokonaisvaltaiseen käsitykseen ihmisen olemuksesta. Näissä lauluissa esille nousevat ihmisen kokema elämän-todellisuus ja suhde Jumalaan sekä niihin liittyvät tunteet. Osassa lauluja korostuu ihmisen ja Jumalan välinen henkilökohtainen suhde, kun taas toisissa lauluissa ihmisen jumalasuhte heijastuu sitä kautta, kuinka ihminen on osa ympäröivää luontoa ja muuta ihmiskuntaa. Kaikkia lauluja koskettava yhteinen piirre liittyy Jumalan hyvyiden vastaanottamiseen, josta ihmisen kiitos ja ylistys kumpuaa. Oman näkökulmansa kiitoksen ja ylistyksen kautta avautuvaan jumalakuvaan tuo myös tekstien sisällön objektisuhteoreettinen tarkastelu. Myös tästä näkökulmasta katsottuna laulujen teksteissä ilmenee jumalakuvan osalta sekä yhteneväisiä, että erilaisia piirteitä, jotka ilmentävät ihmismielen monikerroksisuutta. Kaikissa teksteissä ilmenee luomisen ja Jumalan huolenpidon kautta ihmiselle välittyvä tunne kuulumisesta suurempaan kokonaisuuteen, mikä on merkityksellistä ihmisen identiteettiä ajatellen. Kaikille teksteille yhteistä on myös subjektin ja objektin välisessä emotionaalisessa vuorovaikutuksessa ilmenevä Parantaja muotoinen Jumala. Tämän lisäksi osa teksteistä sisältää myös muita suhteessa olon mielikuviin vaikuttavia tunne- ja kehitystason elementtejä, joista kiitos- ja ylistysaiheisten laulujen jumalakuva muodostuu. Esittelen valitsemani virret seuraavassa alaluvussa.

7.2 Kiitoslaulut

113 PÄIVÄKERHOLAISTEN KIITOSLAULU

1. Kiitos, kiitos aamusta
kiitos auringosta,
kiitos leikin riemusta,

kiitos ravinnosta.

2. Kiitos, kiitos kodista,
kiitos vanhemmista,
kiitos leikkikalusta,
kiitos ystäväistä.

3. Kiitän, kiitän iloiten
Isää taivaallista.
Taivaan Isä huolehtii
meistä pienimmistä.

Tekstissä Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta hahmotetaan Jumalan luoman maailman kautta, joka todellistuu ihmiselle arkisten asioiden välityksellä. Vanhan ja Uuden testamentin kokonaisvaltainen käsitys ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena välittyy myös virren sanomasta, jossa läsnä ovat fyysinen todellisuus, suhteet toisiin ihmisiin, ihmisen ja Jumalan välinen suhde sekä ihmisen kokemat tunteet niihin liittyen. Virren sanomassa ihmisen kohtaaman elämän todellisuuden kautta ovat siten läsnä Luoja ja luotu, sekä ikuinen ja ajallinen. Tällä tavoin virsi ilmentää ihmisen asemaa Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa, joka liittyy näkemykseen ihmisestä Jumala kuvana. Ihmisen ainutlaatuinen jumalasuhte tulee tekstissä esille vuoropuhelun kautta, jossa ihminen osoittaa kiitosta Jumalalle elämästään.²⁵¹ Tätä kautta tekstillä on yhteyksiä Vanhan testamentin luomispsalmeihin (8, 19, 104), jotka ovat kiitosta ja ylistystä Luojaalle. Virren sanomassa kiitos ilmentää ihmisen ymmärrystä siitä, että hän on osa Jumalan luomaa maailmaa, jossa on nähtävissä perusta myös ihmisen vastuullisuudelle luomakunnasta.²⁵² Tekstissä käytetty Taivaan Isä -nimitys liittyy kiinteästi vanhatestamentilliseen luomisuskoon ja Jumalan kutsumiseen Isäksi.²⁵³ Siten luomiseen liittyvä näkemys ihmisestä Jumalan kuvana tulee myös tätä kautta tekstistä esille.²⁵⁴ Teksti heijastaa Jumalan suhdetta ihmisiin ja erilaisten ihmisten välistä suhdetta toisiinsa Jumalan huolenpidon alaisuudessa. Tämä ilmentää myös kolmiyhteisen Jumalan toimintaa, jossa eri persoonat toimivat suhteessa toisiinsa. Voikin ajatella, että tekstissä Jumalan kuva toteutuu myös eri yksilöiden välisessä yhteydessä toisiinsa ja Jumalaan.²⁵⁵ Virren sanoma ilmentää Jumalaa selkeästi antajana ja auttajana. Teksti ilmentää Jumalan läsnäoloa

---

²⁵¹ Pihkala 2009, 134–137.

²⁵² Veikkola 1992, 253.

²⁵³ Poutiainen 1998, 143.

²⁵⁴ Pihkala 2009, 134.

²⁵⁵ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

ihmisen elämässä monilla eri tasoilla, jotka liittyvät esimerkiksi perustarpeisiin, ihmissuhteisiin ja turvallisuuden tunteen kokemiseen. Tällä tavoin Jumala ilmenee virren tekstissä ihmisen elämässä läsnä olevaksi tulevana Jumalana, joka lahjoittaa hyvyytensä ja apunsa ihmiselle. Tämä liittyy kiinteästi luterilaiseen käsitykseen kolmiyhdistelmästä Jumalasta, jolloin Jumala uskon välityksellä lahjoittaa ihmiselle omaan olemukseen kuuluvaa hyvyyttään.²⁵⁶

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna teksti sisältää sulauttavaan symbioosiin vivahtavia piirteitä niiltä osin, jotka viittaavat Jumalaan ihmisen ja maailman luojana ja ylläpitäjänä. Jumalan luomaan maailmaan ja ihmisen perustarpeiden tyydyttämiseen viittaavat kohdat ilmentävät Houkuttajan suhdetta Riippuvaiseen. Nämä ihmisen Jumalalta vastaanottamat luomiseen ja ihmisen perustarpeisiin liittyvät elementit toteutuvat ihmisen arkielämän puitteissa, eivätkä ne sitä kautta korosta voimakkaasti sulauttavan symbioosin mielikuvia, vaan Jumala ja ihminen nähdään erillisinä hahmoina. Sulauttavan symbioosiin liittyvät tyydytyksen mielikuvat ovat kuitenkin merkityksellisiä subjektin itsearvostuksen syntymisen kannalta. Pääsääntöisesti tekstistä välittyy Parantajan muotoisen Jumalan huolenpito ihmistä kohtaan. Parantajan empatiakyky ilmenee tekstissä Jumalan huolehtimisena lapsista, jolloin subjektin tarvitsevuus saa tilaa. Tätä kautta tekstissä on läsnä Parantajan muotoisen Jumalan rakkaus, joka tulee ihmisen osaksi ja tekee tästä arvokkaan. Jumalaa kohtaan ilmenevä kiitollisuus viittaa transformaation tien mielikuvamaailmaan, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta.²⁵⁷

115 KIITOSLAULU

1. Kiitos Isä, Luoja taivaan maan.

Mulle annoit paljon, kiittää saan.

Kädet, jalat, nenän pienoisen,

naurun, itkun, ilon sydämeen.

2. Kiitos, Jeesus, mua rakastat.

Syliisi mua aivan odotat.

Kosket hiuksiani hellästi.

Annat paljon mulle anteeksi.

---

²⁵⁶ Peura 1995, 54–57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁵⁷ Hyrck 1995, 66–71, 149, 230–233, 243–244.

3. Kiitos, Pyhä Henki, varjellen
ohjaat mua kanssa enkelten.
Turvallista käsi kädessä
on mun elää tämä elämä.

Tekstistä käy ilmi trinitaarinen perusrakenne, jossa eri säkeistöjen kautta käsitellään Jumalan toimintaa pelastushistoriassa luomisen, lunastuksen ja pyhityksen kautta. Siten virren sanomasta heijastuu pelastusekonominen kolmiyhteisen Jumalan työ. Teksti ilmentää kiitosta ja ylistystä, joiden kautta välittyy uskon kokonaisuus ja pelastuksen saalaisuuden eri puolien käsitteleminen. Ensimmäinen säkeistö liittyy luomisen teologiaan ja ilmentää Jumalaa kaiken elämän lähteenä.²⁵⁸ Jumalan nimitykset Isänä ja Luojana kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa ja Jumalan luomistyö ilmentää Jumalan kaikkivaltiuutta. Luomisessa Jumala toimii nimenomaisesti isällisessä hyvydessään. Tältä osin tekstistä välittyy sekä ihmisyksilöä, että koko luomakuntaa koskettava näkökulma, jossa ilmenee uskon mukanaan tuoma osallisuus Jumalan hyvyteen. Jumalan hyvyys puolestaan synnyttää ihmisessä kiitoksen.²⁵⁹ Virren sisällössä on yhteyksiä Vanhan ja Uuden testamentin käsitykseen ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena. Tämä ilmenee ihmisen fyysisen olomuodon sekä erilaisten ihmisen kokemien tunteiden esiin tuomisena tekstissä.²⁶⁰ Virressä Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta käsitellään yksilön ja Jumalan välisen vuorovaikutuksen kautta, jolloin esille eivät niinkään nouse esimerkiksi suhteet toisiin ihmisiin tai ihmiset yhteisönä Jumalan luomassa maailmassa. Tekstissä on Raamatun jumalakuvaan liittyviä piirteitä, jotka ilmenevät juuri yksittäisen ihmisen kokeaman Jumalan huolenpidon kautta. Jumala, joka maailman luojana on kaiken lähtökohta ja voima, ei ole kuitenkaan ihmisestä välinpitämätön. Ajaton näkökulma Jumalan todellisuuden nouseekin esille sen myötä, että Jumala tuntee ihmisen olemuksen, tunteet ja tarpeet. Toisaalta myös ihmisellä on mahdollisuus puhutella Jumalaa läheisesti Isänä, joka antaa suojaa ja turvaa.²⁶¹ Luomisen kautta tekstistä nousee esille näkemys ihmisestä Jumalan kuvana. Toisessa säkeistössä Jeesuksen persoonan myötä kirkastuu ajatus ihmisestä Jumalan kuvana luomiskertomuksiakin selvemmin Jeesuksessa Kristuksessa, jossa Jumalan sana tuli lihaksi.²⁶² Säkeistö kuvaa Jeesuksen hyvin inhimillisenä ja ihmistä lähelle tulevana, rakastavana hahmona. Siten virren teksti tukee kristillisen uskon

---

²⁵⁸ Kotila 2004, 25, 33.

²⁵⁹ Poutiainen 1998, 146–148.

²⁶⁰ Pihkala 2009, 134–137.

²⁶¹ Aejmelaesus 1995, 26–29.

²⁶² Pihkala 2009, 134–137.

näkemyistä siitä, että inkarnaatiossa kolmiyhteinen Jumala tulee ihmiseksi ja jakaa täyden ihmisyyden. Tekstistä välittyy inkarnaation kaksisuuntaisuus, johon sisältyy näkemys, että Jumala tulee Kristuksessa ihmiseksi ilmoittaen ihmiskunnalle Jumalan rakkauden. Olemalla täydesti ihminen, Kristus lisäksi edustaa ihmiskuntaa Jumalan edessä.²⁶³ Anteeksi antaminen viittaa tekstissä lunastuksen elementtiin. Lunastus merkitsee sitä, että koko maailma pääsee irti turmiovaltojen kahleista, mutta sen edellytyksenä on ihmisen syntien sovittaminen.²⁶⁴ Inkarnaatiossa Jumalaa ja ihmistä erottava kuilu ylittyy, kun tuonpuoleinen Jumala saapuu tähän maailman.²⁶⁵ Kolmas säkeistö kuvaa Pyhän Hengen toimintaa Uuden testamentin tavoin persoonalle ominaisin piirtein.²⁶⁶ Teksti kuvaa Pyhää Henkeä varjelemassa, mikä viittaa siihen, että Jumala ei hylkää luotujaan luomistyönsä tehtyään, vaan pysyy heidän luonaan Pyhän Hengen kautta. Pyhän Hengen rakkaudessa luotuja kohtaan ilmenee kuitenkin koko triniteetin toimiminen yhdessä. Tämä pitää sisällään ajatuksen yhdestä ainoasta Luojasta, Lunastajasta ja Pyhittäjästä.²⁶⁷ Virren säkeistöjen kautta välittyy näkemys Jumalasta, joka lahjoittaa itsensä ihmisille eri persooniensa toiminnan välityksellä.²⁶⁸

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna ensimmäisen säkeistön luomiseen liittyvät näkökohdat ilmentävät Jumalaa ympäröivän maailman ja ihmisen elämän lähtökohtana. Tältä osin teksti ilmentää sulauttavan symbioosin kaltaista suhteessa olon muotoa, jossa Houkuttajan muotoinen Jumala edustaa aktiivisesti antavaa osapuolta. Ihminen ja Jumala kuvataan kuitenkin selkeästi toisistaan erillisinä hahmoina. Osaltaan myös toisen säkeistön intensiivisissä läheisyyden tunnelmissa on havaittavissa sulauttavaan symbioosiin vivahtavia piirteitä. Esille nousee kuitenkin enemmän Parantajan muotoisen Jumalan empatiakyky ja subjektin tarvitsevuuden arvostaminen. Tekstin Parantajan muotoisessa Jeesuksessa on voimakkaita yhtymäkohtia lastaan lohduttavan vanhemman kanssa, jolloin tämä ottaa vastaan, kantaa ja tulkitsee siedettävämpään muotoon lapselta vastaan ottamaansa psyykkistä ainesta. Parantaja siis irtisanoutuu nuhteettomuuden tien maailmankuvasta ja pyrkii lievittämään subjektin syyllisyyttä container-funktion avulla. Kiittollisuus viittaa transformaation tien mielikuvamaailmaan, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Anteeksiantamiseen ei liity tekstissä juridista tai syyllisyyspainotteista näkemystä, vaan esille nousevat armo ja rakkaus.

---

²⁶³ Kotila 2004, 30.

²⁶⁴ Pihkala 2009, 179.

²⁶⁵ Kotila 2004, 30.

²⁶⁶ Poutiainen 1998, 191–197.

²⁶⁷ Mannström 2001, 118–119, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁶⁸ Peura 1995, 57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

Pyhä Henki enkelten kanssa edustaa jokapäiväiseen elämään liittyvää turvaa, mikä heijastaa rinnalla kulkevaa, sekä toivoa ja turvallisuutta herättävää Parantajan muotoisen Jumalan läsnäoloa ihmisen elämässä.²⁶⁹

116 MÄ KIITÄN HERRAA

1. Mä kiitän Herraa kun elää saan
mä kiitän Herraa kun elää saan,
mä kiitän Herraa kun elää saan
ja elää hänen lapsenaan.
2. Mä kiitän Herraa, kun laulaa saan
ja elää hänen lapsenaan.
3. Mä kiitän Herraa, kun puhua saan
ja elää hänen lapsenaan.
4. Mä kiitän Herraa, kun rukoilla saan
ja elää hänen lapsenaan.

Jeesuksen herruus ymmärretään vanhatestamentillisestä taustasta käsin jumalalliseksi herruudeksi. Jeesuksen tunnustaminen Herraksi oli keskeistä myös alkukirkon piirissä ja Apostolisessa uskon tunnustuksessa. Herruus kytkeytyy Jumalan kolminaisuuteen sekä Jeesuksen Kristuksen jumaluuteen ja ihmisyyteen. Tätä taustaa vastaan herruus liittyy kiinteästi lunastukseen. ”Herra” merkitsee lunastajaa, joka on vapauttanut ihmiset kuoleman vallasta.²⁷⁰ Teksti ilmentää Jumalaa, joka on olemukseltaan ihmisten luokse tuleva Jumala. Tekstistä välittyy se, kuinka kerran ihmiseksi syntynyt Jumalan Poika tulee hengellisellä tavalla uskossa läsnä olevaksi ihmisen elämään. Kiitos ilmentää tekstissä sitä, että uskon kautta ihminen oivaltaa Jumalan olemuksen lahjoittajana ja antajana, mikä mahdollistaa Jumalan toimia tämän olemuksensa mukaisesti. Virren sanomalla on yhteyksiä jumalanpalveluselämään ja Jumalan lahjottavaan rakkauteen siten, että Jumalan lahjoittava rakkaus synnyttää Jumalan ylistämisen ja kiittämisen tämän hyvyydestä. Tekstissä ihmisen kiitoksessa ilmaisemat erilaiset aiheet kuten puhuminen ja rukoulu kertovat Jumalan elämää ylläpitävästä toiminnasta. Läsnä olevaksi tuleva Jumala elää toiminnassa, tunteissa ja kiitoksessa. Luterilaiselle käsitykselle Jumalan kolminaisu-

²⁶⁹ Hyrcck 1995, 66–71, 143, 137–149, 230–232, 235–236, 239, 243–245, 247.

²⁷⁰ Poutiainen 1998, 161–165, Lutherin näkemyksiin perustuen.

desta on leimallista se, että uskon mahdollistama Jumalan läsnäolo kertoo Jumalan pyrkimyksestä tehdä kristityt osallisiksi hänen hyvyystään.²⁷¹ Tässä yhteydessä nousee esille myös näkemys ihmisestä Jumalan kuvana. Lutherin mukaan usko partisipoi läsnä olevassa Kristuksessa itse Jumalan omaan olemukseen.²⁷² Teksti ilmentää Jumalalle puhumista persoonallisessa vuorovaikutuksessa, jossa on sekä rukouksen, että jumalanpalveluksen elementtejä. Virren sanomasta välittyy prosessi ja dialogi, joka toteutuu ihmisen ja ympäröivän todellisuuden välillä sekä ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa. Tuodessaan esille itseilmaisuuksiin, ajatteluun ja olemassaoloon liittyviä teemoja virsi pitää sisällään mahdollisuuden lapsen olemassaolon vahvistumiseen. Verbaalinen ilmaisu mahdollistaa toisaalta myös kohteestaan irtaantuneemman suhteen ympäröivään todellisuuteen ja Jumalaan.²⁷³

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna tekstistä välittyy jumalakuvaan liittyen tunne- ja kehitystasoltaan erilaisia elementtejä. Esiin nousee myös se objektisuhteille ominainen piirre, että piilotajunnan toimintaan liittyen, subjekti omaksuu lapsen ja objekti vanhemman roolin. Tekstistä välittyvä ihmisen elämän ja olemassaolon kiinnittyminen voimakkaasti Jumalaan viittaa sulauttavan symbioosin mielikuviin, jolloin ihminen kokee tyydytystä Jumalan läsnäolosta. Tässä Houkuttajan ja Riippuvaisen välisessä suhteessa esille nousevat myös mielikuvat subjektin ja objektin täydellisestä yhteenkuuluvuudesta, joka ei virren tekstissä kuitenkaan erityisesti korostu, vaan ihminen ja Jumala näyttävät erillisinä hahmoina. Sulauttavaan symbioosiin viittaa tekstistä välittyvä näkemys Jumalasta ihmisen ja maailman luojana ja ylläpitäjänä, jossa Jumala aktiivisesti antavana osapuolena luo perustan ihmisen itsearvostukselle. Tekstiä voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, missä määrin se sisältää hierarkkiseen symbioosiin viittaavia piirteitä, jolloin Jumala näyttää ihmisen näkökulmasta kosmisen järjestyksen haltijana. Tekstissä on vivahteita hierarkkisesta symbioosista ja Hallitsijan muotoisesta Jumalasta. Tällaisessa vuorovaikutussuhteessa subjekti omaksuu idealisoivan alamaisten roolin ja syntyy harmoninen objektisuhte. Tätä heijastaa tekstissä lähinnä ilmaisu Herran lapsena elämisestä. Varhaisen tilan symbioottisissa suhteissa kaikkivoipuuden ihailut ominaisuudet kohdistetaan alun perin objektiin, mutta idealisoinnin avulla subjekti liittää objektin ihailtavia ominaisuuksia myös itseensä, jotta pääsisi niistä itsekseen osalliseksi. Toisaalta tekstistä eivät nouse esille hierarkkisen symbioosin painotukset, joissa Jumalan kunnia, valtasuuruus, syntisten tuomitseminen tai lain noudattaminen Jumalan

---

²⁷¹ Peura 1995, 55–57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁷² Mannermaa 2001, 325, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁷³ Oikarinen 1995, 239–240, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

myötämielisyyden mittana korostuisivat. Tätä taustaa vasten hierarkkisen symbioosin painotukset eivät siis ilmene tekstissä kärjistetyssä muodossa. Sitä vastoin teksti avautuu tarkastellessa sitä myös Parantajan muotoisen Jumalan ja subjektin välisestä vuorovaikutuksesta käsin. Tekstistä välittyy sen kaltainen subjektin ja objektin välinen vuorovaikutus, jossa Parantaja ei vaadi subjektia luopumaan omasta tahdostaan, vaan subjekti oman parhaansa ymmärtämiseksi haluaa antaa tahtonsa Parantajalle. Tähän viittaa tekstistä esimerkiksi laulamisen ja puhumisen kautta esille käyvä subjektin oma aktiivinen olemus ja toiminta, jotka viittaavat yksilön itsenäiseen ajatteluun ja olemassaoloon. Tekstistä esille nouseva kiitollisuus puolestaan viittaa transformaation tien mielikuva maailmaan, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Kiitollisuuden kautta avautuu Parantajan kannatteleva läsnäolo ja subjektin pysyvä yhteys Parantajaan. Rakkaus ja kiitollisuus ilmenee haluna palvella Jumalaa. Tätä taustaa vasten tekstistä avautuu tila, jossa subjekti voi ilman syyllisyyttä toteuttaa yksilölliseen autonomiaansa ja persoonallisen identiteettinsä luomiseen liittyvää perustehtäväänsä. Virren teksti heijastaa kokonaisuudessaan ihmismielen monikerroksisuutta, joka pitää sisällään samanaikaisesti taantumiseen houkuttavia sekä eteenpäin vieviä pyrkimyksiä. Psykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi on container-funktion riittävällä saatavuudella kuitenkin merkittävä tehtävä. Sen avulla ihminen voi käsitellä ristiriitaisiakin ominaisuuksiaan ja tunteitaan, ja purkaa niitä rakentavilla luovuuden keinoilla.²⁷⁴

Huomiona virren sisällöstä voisi lisäksi tarkastella ”Herra” -sanon monitasoista merkitystä, joka varhaisimmillaan liittyy Vanhan testamentin jumalakuvaan, ja toisaalta pitää sisällään Kristuksen jumaluuden ja ihmisyyden ja sitä kautta lunastuksen näkökulman.²⁷⁵ Tällä tavoin nimitys johtaa melko ristiriitaisenkin Raamatun jumalakuvaan äärelle, jossa on piirteitä esimerkiksi Vanhan testamentin heimojumalasta ja Taivaallisesta Isästä, sekä toisaalta myös Kristus-tapahtuman myötä esille nousseista painotuksista, jotka antoivat syvyyttä Vanhan testamentin jumalakuvalle.²⁷⁶ SPT:n näkökulmasta Hallitsijan muotoiseen myyttiseen persoonaan, jota kutsutaan nimellä Herra Sebaot, liitetään usein vanhatestamentillisiä piirteitä, jotka ilmentävät muun muassa kaikkivalttiutta ja pyhyttä.²⁷⁷

---

²⁷⁴ Hyrcck 1995, 18, 59–60, 66–71, 95–104, 136–149, 155–156, 188–190, 230, 243–244.

²⁷⁵ Poutiainen 1998 160–163.

²⁷⁶ Aejmelaeus 1995, 23–25.

²⁷⁷ Hyrcck 1995, 153.

7.3 Ylistyslaulut

129 KAIKKI TÄHDET TUNTEE

1. Kaikki tähdet tuntee
Herra nimeltään,
kantaa avaruutta isän sylissään.

2. Kaikki hennot kasvit
Isä herättää.
Isän katseen alla
keinuu ruohonpää.

3. Hänellä on aikaa
kesäpäivänä
kuulla pienimmänkin
linnun ääniä.

4. Meren pohjaan katsoo,
vuorten rotkoihin,
ajatukset tietää
lausumattakin.

5. Minutkin hän muistaa
nimeltäni niin.
Hänen omaksensa
minut kastettiin.

6. Sylissään hän kantaa
meitä jokaista.
Kiitos, Isä taivaan,
kiitos kaikesta.

Tekstissä on nähtävissä Vanhassa ja Uudessa testamentissakin ilmenevä ajaton näkökulma Jumalan todellisuuteen. Jumalan äärettömyys ja suuruus nousevat tekstissä esille kuvailun kautta, jossa kerrotaan maailmasta ja siihen kuuluvista asioista Jumalan hallintaan kuuluvina. Tätä taustaa vasten teksti kuvailee myös elävästi Jumalan huolenpitoa kaikkea pientä ja vähäpätöistäkin kohtaan, josta yhtäläillä luonto kuin ihmiset saavat osansa. Tekstistä välittyy luomiseen perustuva maailman olemassaolo, nykyhetki ja

jatkuvuus. Tätä kautta jokaisella yksittäisellä ihmisellä ja luontokappaleella on oma paikkansa Jumalan luomassa maailmassa. Ihmisen ja Jumalan välisestä suhteesta kertoo se, kuinka Jumala tuntee ihmisen ajatukset. Tämä ilmentää Jumalan olemusta ja ihmisen asemaa Jumalan kasvojen alla.²⁷⁸ Ihmisen ainutlaatuinen jumalasuhte ilmenee ihmisen kutsumisena jatkuvaan vuoropuhelun Jumalan kanssa. Tekstissä vuoropuhelun voi nähdä toteutuvan Jumalan huolenpidon ja ympäröivän maailman kautta, jotka ihminen ottaa vastaan ajatustensa ja ymmärryksensä välityksellä. Edellä mainittuihin ajatuksiin liittyy myös näkemys ihmisestä Jumalan kuvana, jonka mukaan Jumalan kuva ilmentää ihmisen koko asemaa Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa.²⁷⁹ Tekstissä Jumalan huolenpitoa kuvataan inhimillisiin toimintoihin kuuluvien verbien kautta. Jumalalla on aikaa, hän myös herättää, katsoo, kantaa ja muistaa nimeltä. Edellä mainitut piirteet kuvaavat hyvän ja rakastavan vanhemman ominaisuuksia, jotka liittyvät tekstissä käytettyyn läheisyyttäkin kuvastavaan ”Isä” -nimitykseen.²⁸⁰ Tätä taustaa vasten tekstistä syntyy kuva persoonallisesta Jumalasta, mikä kertoo Jumalan kyvystä ja halusta olla suhteessa ihmiseen.²⁸¹ Myyttis-kirjaimellisessa uskonvaiheessa antropomorfiset mielikuvat esiintyvät tyypillisimmillään. Lapsi voi hahmottaa Jumalan persoonana, ja ymmärrettäväksi voi tulla myös se, kuinka Jumala omaksuu ihmisen perspektiivin ja ymmärtää ihmistä.²⁸² Tekstissä ei varsinaisesti mainita Pyhää Henkeä, mutta virren sisällöllä on yhteyksiä Uuden testamentin kuvauksiin, joissa Pyhän Hengen toimintaa kuvattaessa käytetään persoonalle ominaisia piirteitä.²⁸³ Jumalan huolenpitoa kuvaavien ominaisuuksien voi nähdä ilmentävän Pyhän Hengen läsnäoloa. Jumala ei hylkää luotujaan luomistyönsä tehtyään, vaan pysyy heidän luonaan Pyhän Hengen kautta.²⁸⁴ Teksti mainitsee myös kasteen. Kaste liittyy Jumalalta saatuun syntien anteeksiantamukseen, pelastukseen, armoon ja lohdutukseen. Kasteessa keskeistä on Jeesuksen Kristuksen ihmiseksi tuleminen, kuolema ja ylösnousemus. Kastettu on osallinen Kristuksen ylösnousemukseen ja uuteen elämään.²⁸⁵ Nämä kasteeseen liittyvät teemat liittyvät myös virren alussa mainittuun ”Herra” -nimeen. Herruus perustuu Jumalan kolminaisuuteen

---

²⁷⁸ Aejmelaeus 1995, 27, 29.

²⁷⁹ Pihkala 2009, 134.

²⁸⁰ Poutiainen 1998, 256.

²⁸¹ McGrath 1996, 254–259.

²⁸² Oikarinen 1993, 79, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

²⁸³ Poutiainen 1998, 191.

²⁸⁴ Mannström 2001, 118–119, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁸⁵ Gassmann & Hendrix 2005, 124–125.

ja Jeesuksen Kristuksen jumaluuteen ja ihmisyyteen. Herra merkitsee Lunastajaa, joka on sovitustyöllään siirtänyt ihmiset kuolemasta elämään.²⁸⁶

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna teksti sisältää intensiivisiä läheisyyden tunnelmia, jotka liittyvät Jumalaan maailman luoja ja yläpitäjänä. Jumalan läsnäoloa ja rakkautta kuvataan erityisesti suhteessa luontoon, joka puolestaan antaa perustan ihmisen olemassa ololle ja itsetunnolle osana tuota kokonaisuutta. Tätä taustaa vasten tekstissä on viitteitä sulauttavaan symbioosiin, jossa Houkuttajan muotoinen Jumala edustaa aktiivisesti antavaa osapuolta. Kuvattaessa Jumalan suhdetta ihmiseen tekstissä korostuu kuitenkin toisenlainen vuorovaikutuksen taso. Sulauttamispyrkimyksen sijaan esille nousee enemmänkin Parantajan muotoisen Jumalan halu hoivata subjekteja. Sylissään kantaminen ilmaisee pysyvää yhteyttä Parantajaan, mikä ilmenee Parantaja kannattelevana läsnäolona. Samassa säkeistössä on myös viitteitä transformaation tien mielikuvamaailmaan, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Tämä ilmenee ihmisen Jumalaan kohdistuvana kiitollisuutena. Kasteessa Jumalan omaksi tuleminen viittaa transformaation tietä heijastelemaan tulkintaan, jolloin ihminen saa vastaanottaa sen, mitä Jeesus on ihmisten puolesta tehnyt. Jumalan edellytyksetön armo kasteen luterilaisessa tulkinnassa viittaa container-funktioon ja hoitavaan symbioosiin.²⁸⁷

131 SATATUHATTA TÄHTEÄ

1. Satatuhatta tähteä loistaa,
joka ainoan tuntee hän.
Joka perhosen nimeltä kutsuu
ja kukkasen pienimmän.

2. Ei ainutta tähteä, kukkaa
voi Jumala unhoittaa.
Ja maailman kaikki lapset
hän helmaansa kokoa.

Ihmisen ja Jumalan väliseen suhteeseen ja jumalakuvaan liittyen tekstissä painottuu erityisesti luominen. Tekstistä välittyy näkemys siitä, kuinka Jumala luomakunnan

---

²⁸⁶ Poutiainen 1998, 163–164.

²⁸⁷ Hyrck 1995, 66–67, 127–129, 159, 240–244.

kautta lahjoittaa hyvää. Tämä liittyy Lutherin perustavaan näkemykseen siitä, että Jumalan lahjat tulee vastaan ottaa luoduissa ja niiden välityksellä.²⁸⁸ Tekstissä tällaisen Jumalan lahjoittavan rakkauden vastaanottaminen ilmenee Jumalan luoman todellisuuden havainnointina ja ihmettelynä, joka toimii pohjana myös kiitollisuudelle.²⁸⁹ Luomisen tematiikkaan liittyen tekstistä nousee esille myös teologinen perusidea ihmiskunnan ykseydestä. Teksti ei liiku niinkään ihmisen ja Jumalan välisen yksityisen vuorovaikutuksen tasolla, joka ilmenisi esimerkiksi puheena tai rukouksena Jumalalle. Sitä vastoin esille nousee ihminen osana luontoa ja ihmiskuntaa. Tekstin tausta-ajatuksena voi siten havaita myös luomiseen perustuvan ajatuksen ihmisten tasa-arvoisuudesta, jota tekstissä vertauskuvana ilmentää maininta kaikista maailman lapsista.²⁹⁰ Tämä johtaa näkemykseen ihmisen jumalasuhteen ja ihmisten keskinäisten suhteiden välillä vallitsevasta vuorovaikutuksesta, joka liittyy kolmiyhteisen Jumalan olemukseen ja toimintaan itsessään suhteisena ja yhteisöllisenä, sekä näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana. Jumalan kuvan voi tästä näkökulmasta käsin tulkita ilmenevän tekstissä erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.²⁹¹ Lisäksi teksti ilmentää kolmiyhteisen Jumalan toimintaa ympäröivän todellisuuden eli luomisen kautta, jolloin esille nousee Jumala Luojana. Pyhän Hengen ylläpitävään toimintaan viittaa puolestaan Jumalan huolenpito, joka kohdistuu kaikkein pienimpiinkin luotuihin. Kaikki maailman lapset helmaansa kokoavan Jumalan hahmossa voi puolestaan havaita myös lunastuksen näkökulman.²⁹² Tekstistä välittyvä ihmisen asema osana luomisyhteisöä, ja siitä nouseva osallisuus ja jakaminen mahdollistavat ymmärryksen kehittymisen liittyen ihmisen vastuullisuuteen luomakunnasta.²⁹³

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna tekstissä ihmisen jumalasuhte kietoutuu ihmisen olemassa oloon ympäröivässä maailmassa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna esille nousee Jumala ihmisen ja maailman luojana ja ylläpitäjänä, mikä viittaa sulautuvan symbioosin mielikuviin. Luomisen, ja ympäröivään maailmaan kohdistuvan huolenpidon kautta Jumala näyttäytyy siten aktiivisesti antavana osapuolena. Ihmiselle tunne kuulumisesta tämän kaltaiseen suurempaan Jumalan huolenpidon alaiseen kokonaisuuteen voikin luoda pohjan itsearvostukselle. Teksti ei kuitenkaan korosta voimakkaita läheisyyden tai rakkauden täyttämiä yhteensulautumisen tunnelmia. Teksti ei myöskään kä-

---

²⁸⁸ Raunio 2001, 162–163, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁸⁹ Peura 1995, 63.

²⁹⁰ Pihkala 2009, 134–137.

²⁹¹ Veikkola 192, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

²⁹² Mannström 2001, 118–119, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁹³ Veikkola 1992, 252.

sittele ihmisen ja Jumalan suhdetta ajatusten tai tunteiden ilmaisun kautta, jolloin tekstistä välittyy myös ihmisen ja Jumalan välinen tietty etäisyys. Tältä osin teksti viittaa Vetäytyjän muotoiseen Jumalaan ja etäännyttämisen tiellä tapahtuvaan impulssien heikkenemiseen, jolloin objektisuhteiden emotionaalinen voimakkuus vähenee. Symbioottisen tyydytyksen väheneminen tuo mukanaan elämyksen subjektin ja objektin etäisyydestä. Etäällä oleva objekti mahdollistaa toisaalta myös sen, että subjekti ei erota sen ristiriitaisia piirteitä, vaan kokee sen integroituneena. Vetäytyjän muotoinen Jumala sisältää sekä Houkuttajan, että Hallitsijan piirteitä. Tekstissä Houkuttajan muotoista Jumalaa ilmentää ympäröivän luonnon kokemisen kautta välittyvä ihmisen kaipuu varhaisen tilan symbioottiseen ja synnittömään jumalasuhteeseen. Hallitsijan piirteet nousevat tekstissä puolestaan esille Jumalassa, joka on luonut kaoottiselle kosmokselle järjestäytyneen muodon. Kaikki lapset helmaansa kokoava Jumala sitä vastoin ilmentää pyyteetöntä ja ehdotonta hyväksyntää ihmistä kohtaan. Ilmaisun ei sisälly varhaisessa tilassa vallinnutta sulauttamispyrkimystä, vaan se heijastaa objektin halua hoivata subjekteja, mikä viittaa Parantajän muotoiseen Jumalaan. Tässä kohdin teksti ilmentää container-funktion perustana olevaa subjektin ja objektin välistä emotionaalista vuorovaikutussuhdetta, jossa on lapsen ja häntä hoivaavan aikuisen välisen vuorovaikutuksen piirteitä. Helmaansa kokoava Jumala heijastaa mielikuvaa objektista, joka sallii läheisyydessään olevalle ihmiselle tämän erilaisten tarvitsevuuteen liittyvien impulssien purkamisen. Ilmaisun on myös sillä tavoin avoin, että se pitää sisällään näkemyksen objektisuhteen säilymisestä subjektin ja objektin erillisyydestä huolimatta, johon sisältyy ajatus subjektin yksilöllisen autonomian sallimisesta ja persoonallisen identiteetin kasvamisesta. Tältä osin teksti heijastaa kuvaa armollisesta Jumalasta.²⁹⁴

8. YKSILÖ JA YMPÄRÖIVÄ MAAILMA

8.1 Yleiskatsaus

Varhainen kristillisyys omaksui vanhatestamentillisen luomiskäsitteen. Kuvaus Jumalasta ”taivaan ja maan Luojana” esiintyy jo Raamatun ensimmäisessä lauseessa sekä muualakin Vanhassa testamentissa (esim. 1 Moos14: 19; 2 Kun. 19:15). Myös Uudessa testamentissa liitetään samaan ajatukseen siitä, (esim. Ap.t. 4:24; Kol 1: 16; Ilm. 10: 6) että Jumala on luonut kaiken taivaassa ja maan päällä. Uudentestamentin keskeinen luomi-

²⁹⁴ Hyrck 1995, 66–71, 111–114, 127–134, 147–149, 203–207,

seen viittaava tunnustusluonteinen teksti löytyy myös Paavalin Ensimmäisestä korinttilaiskirjeestä (1 Kor. 8:6). Tämän vanhatestamentillisen luomiuskon pohjalta nousee käsitys, että kaikki on lähtöisin yhdestä Jumalasta, jota kutsutaan Isäksi.²⁹⁵ Lutherin näkökulmaan kristilliseen uskontunnustukseen liittyvästä näkemyksestä Jumalasta kaikkivaltiaana, Luojana ja Isänä, sisältyy henkilökohtainen ja yksilöllinen, mutta samalla taustalla vaikuttava universaalinen horisontti. Sanat ”Jumala”, ”Isä” ja ”Luoja” kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, ja Jumalan kaikkivaltius ilmentää koko luomistyötä. Lutherin selityksessä ilmaisu ”Taivas ja maa” tarkoittaa ”minua” ja ”koko luomakuntaa”. Tunnuksessa ihmiselle läheisten ja arkisten asioiden kautta kohdataan Luoja ja koko luomakunta.²⁹⁶ Luomakunta toimii välineenä, jonka kautta Jumala lahjoittaa hyvää. Lutherin keskeisimpiä näkemyksiä onkin, että juuri luoduissa ja niiden välityksellä otetaan vastaan Jumalalta saatu hyvä. Luther käyttää myös luontoa esimerkkinä rakkauden yhteisöstä, jossa kaikki ovat olemassa toisia varten.²⁹⁷

Näkemyks yhteisestä rakastavasta Isästä liittyy ajatukseen kristittyjen ykseydestä, joka syntyy osallisuudesta Jumalan lahjoittavaan ja yhdistävään rakkauteen. Tämä näkemys liittyy myös oleellisesti kirkon syntyyn ja olemassa oloon, joka koskettaa sitä, millä tavalla ihmiset saavat rakastavan Jumalan. Tällöin on myös kysymys siitä, kuinka ihmiset suhtautuvat toisiinsa ja elävät jumalallisen luonnon eli rakkauden mukaisesti, jolloin he tulevat osallisiksi jumalallisesta luonnosta. Tämä tapahtuu sanan ja sakramenttien välityksellä, jotka mahdollistavat osallisuuden jumalalliseen rakkauteen, joka luo pyhiin yhteisön. Evankeliumi Kristuksesta mahdollistaa kristityn yhdistymisen Kristukseen ja toisiin ihmisiin. Ehtoollinen on kristittyjen ykseyden ulkoinen merkki. Lutherin mukaan Kristuksen syntymä on saanut tilaa ihmisessä, kun rakkauden teot toteutuvat ihmisen elämässä. Hengellinen ykseys Kristuksen ja lähimmäisten kanssa on silti kätkeyty todellisuuteen, vaikka lähimmäistä varten oleminen sisältyy kirkon olemukseen.²⁹⁸ Rakkaus yhdistää kristityt ja kolmiyhteisen Jumalan toisiinsa. Kristittyjen ottaessa yhdessä kolmiyhteisen Jumalan lahjat vastaan uskon kautta, on myös heidän keskinäinen yhteytensä ja yhteys Jumalan kanssa keskinäistä rakkautta.²⁹⁹

---

²⁹⁵ Poutiainen 1998, 143–144.

²⁹⁶ Poutiainen 1998, 146–147, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁹⁷ Raunio 2001, 162–167, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁹⁸ Raunio 2001, 171–180, Lutherin näkemyksiin perustuen.

²⁹⁹ Mannström 2001, 124–125, Lutherin näkemyksiin perustuen.

Vanhan ja Uuden testamentin kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen perustuen, ihminen on luotu psykofyysiseksi kokonaisuudeksi. Luomiskertomusten keskeisimpänä teemana on Jumalan ja ihmisen suhde sekä ihmisen paikka maailmassa. Luomiskertomuksista välittyy ihmisen muista luoduista poikkeava asema Jumalan ja maailman välissä. Luomiskertomusten teologisiin perusajatuksiin sisältyvät näkemykset, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi, ja ainutlaatuihin jumalasuhteeseen. Tähän perustuu myös ihmisen kutsuminen yhteyteen ja vuoropuheluun maailmankaikkeuden luoja ja ylläpitäjän kanssa.³⁰⁰ Uuden testamentin jumalakuva perustuu tapahtumille, jotka muokkasivat Israelin kansan teologista ja uskonnollista kehitystä Babylonian valloittaessa maan 500-luvulla ennen Kristusta. Näitä suuria koettelemuksia vasten Jumalan suuruus ja kaikkivaltius korostui, mikä ilmenee myös Vanhan testamentin profeetallisissa julistuksissa. Näissä julistuksissa käsitellään muun muassa Jumalan ja ihmisen ääretöntä eroa sekä Jumalan kaikkivaltiota ja armoa. Jumala ei ole suuruudessaan välinpitämätön ihmisestä, vaan ohjaa ihmisten asiat hyvään lopputulokseen. Alkukristilliseen opetukseen Jumalasta sisältyy eteenpäin suuntautuva Jumalan odotus, sekä viisaukirjallisuuden painotuksia muistuttava ajattomampi näkökulma. Tämän opetuksen mukaan Jumala tuntee ihmisen ja tämän ajatukset, ja on siten ihmiselle läheinen suojelija ja turvan antaja.³⁰¹ Luterilainen käsitys Jumalan olemuksesta perustuu näkemykseen Jumalasta antajana ja auttajana. Tämä piirre on myös tunnusomainen luterilaiselle käsitykselle Jumalan trinitarisuudesta. Uskon mahdollistama Jumalan läsnäolo kertoo Jumalan halusta tehdä kristityt osallisiksi Hänen hyvyydestään. Jumalan olemukseen kuuluva hyvyys tulee ihmisten osaksi Jumaluuden eri persoonien toimiessa niille kuuluvissa tehtävissä.³⁰²

Lasten virsi -kirjassa sisältyy osastoihin ”Jumalan kämmenellä” sekä ”Rakkautesi ympäröi koko elämää” lauluja, joiden tekstit käsittelevät aihepiiriltään Jumalan huolenpitoa ihmistä kohtaan, sekä elämää ympäröivää Jumalan rakkautta. Edellä mainittuja aihepiirejä käsitteleviä lauluja on mainituissa osastoissa yhteensä 49 kappaletta, joista olen tutkimukseeni valinnut käsiteltäväksi yhteensä 17 kappaletta tulosluvun ”Yksilö ja ympäröivä maailma” yhteydessä.³⁰³ Kyseisten laulujen teksteissä ihmisen ja Jumalan välinen suhde nousee esille ympäröivän maailman, yksityisen ihmisen jumalasuhteen, sekä ihmisten keskinäisten suhteiden valossa. Tätä kautta heijastuu myös Jumalan elämää

---

³⁰⁰ Pihkala 2009, 134–135.

³⁰¹ Aejmelaesus 1995, 26–29.

³⁰² Peura 1995, 54–57.

³⁰³ Osastoihin ”Jumalan kämmenellä”, sekä ”Rakkautesi ympäröi koko elämää”, sisältyy Lasten virsi -kirjassa myös aihepiiriltään kiitokseen ja ylistykseen liittyviä lauluja, joita käsitellen omassa tutkimuksessani erikseen kiitos- ja ylistysaiheisten laulujen yhteydessä.

ympäröivä rakkaus ja Jumalan huolenpito ihmisiä kohtaan. Laulujen tekstit käsittelevät muun muassa Jumalalta saatavaa suojaa ja varjelua, ihmissuhteita ja ihmisten välistä huolenpitoa toisistaan, sekä Jumalan läsnäoloa, joka ilmenee ihmisten elämässä ympäröivän luonnon, ja arkisten asioiden välityksellä. Analyysin kohteeksi valitsemani 17 Lasten virsi -kirjan laulua on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5: Yksilöön ja ympäröivään maailmaan liittyvät virret.

Virren nro	Virren nimi	Sanat	Sävel
99	Jumalan kämmenellä	Pirkko Halonen 1968 (säk. 1), 1984 (säk. 2)	Pirkko Halonen 1968
101	Mä olen niin pienoinen	Immi Hellén	Mikael Nyberg
103	Taivaan Isä suojan antaa	Anna-Mari Kaskinen 1985	Pekka Simojoki 1985
106	Käsi kädessä	T.-M. Vartiainen	Tuomo Nikkola
107	Rukous on silta	Anna-Mari Kaskinen	Jukka Salminen
120	Toivomus	Britt G. Hallqvist Suom. sanat Jaakko Haavio	Tuomo Nikkola
123	Me istuudumme piiriin	Margareta Melin 1969 Suom. Anna-Mari Kaskinen 1995	L-Å Lundberg 1970
124	Taivaan Isän perhepiiriin	Jukka Lehtinen 1974	John Stainer
144	Nosta silmäsi ja katso	Jaakko Haavio	Tuomo Nikkola
145	Iltavirsi	Hilja Haahti 1899	Armas Maasalo 1913
146	Tule mukaan, Taivaan Isä	Anna-Mari Kaskinen	Pekka Simojoki
149	Olen pieni ja onnellinen	Maila Mikkola	Maila Mikkola

	linen		
151	Kiitos perheestä	Anna-Mari Kaski- nen	Taneli Kuusisto 1954
155	Hyvä Jumala, kiitän kodista	Heikki Vaahtoniemi 1984	Adam Drese 1698
161	Tahtoisin ystävän	Anna-Mari Kaski- nen	Pekka Simojoki
166	Kiitos Jumalamme	Anna-Mari Kaski- nen	Pekka Simojoki 1985
167	Kuule, Isä taivaan	Jaakko Löytty 1985	Enoch Sontonga 1897

Virsiä viisi ensimmäistä (numerot 99, 101, 103, 106 ja 107) ovat nimeltään Jumalan kämmenellä, Mä olen niin pienoinen, Taivaan isä suojan antaa, Käsi kädessä ja Rukous on silta. Virsien tekstien keskeisenä teemana on jumalasuhteeseen sisältyvä läheisyys ja turvallisuus. Jumalan suoman huolenpidon ja suojelun kautta teksteissä on läsnä Vanhan testamentin viisaukirjallisuuteen ja alkukristilliseen opetukseen liittyvä näkemys ihmisestä Jumalan kasvojen alla. Tällainen näkökulma edustaa ajatonta näkökulmaa Jumalan todellisuuteen, jonka mukaan Jumala tietää tarkkaan kaiken, mitä ihmisessä on.³⁰⁴ Tätä taustaa vasten virsien sanomasta välittyy ihmisen asema Jumalan edessä, mikä heijastaa ihmistä Jumalan kuvana.³⁰⁵ Virsien kokonaissanomasta välittyy kuva Jumalasta antajana ja auttajana. Tämä piirre ilmentää myös luterilaista käsitystä Jumalan kolminaisuudesta, jonka mukaan Jumala tulee läsnä olevaksi auttajaksi ihmisen elämään.³⁰⁶ Objektiviteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna kaikkien laulujen teksteissä on havaittavissa piirteitä Parantajan muotoisesta Jumalasta, joilta osin niistä välittyy Parantajan muotoisen Jumalan empatiakyky ja subjektin tarvitsevuuden arvostaminen. Tämän lisäksi laulujen Jumalan kämmenellä, Mä olen niin pienoinen ja Taivaan Isä suojan antaa teksteissä on havaittavissa piirteitä sulauttavaan symbioosiin liittyvistä intensiivisistä läheisyyden mielikuvista, jotka perustuvat Riippuvaisen ja Houkuttajan väliseen vuorovaikutukseen. Laulun Mä olen niin pienoinen, tekstistä välittyy edellä mainittujen suhteessa olon mielikuvien lisäksi myös hierarkkiseen symbioosiin viittaavia piirteitä. Rakenteeltaan hierarkkinen riippuvuussuhde korvaa järjestäytymättömän pyrkimyksen

³⁰⁴ Aejmelaeus 1995, 26–29.

³⁰⁵ Pihkala 2009, 134.

³⁰⁶ Peura 1995, 54–55, Lutherin näkemyksiin perustuen.

yhteensulautumiseen, jolloin Hallitsijan muotoisen Jumalan merkitys sisäiselle mielikuvamaailmalle on juuri järjestyksen luominen.³⁰⁷

Seuraavat kolme laulua (numerot 120, 123 ja 124) ovat nimeltään Toivomus, Me istuudumme piiriin ja Taivaan Isän perhepiiriin. Näiden laulujen teksteissä nousee esille eri tavoin jumalasuhte, joka hahmottuu erityisesti ihmisten välisen yhteyden ja ympäröivän maailman kokemisen kautta. Tätä taustaa vasten teksteissä on yhteyksiä Jeesuksen julistamaan jumalasuhteeseen, jossa ei keskitytä pelkästään yksityisen ihmisen ja Jumalan väliseen uskonnolliseen kanssakäymiseen, vaan myös toiset ihmiset ja ympäröivä maailma ovat haasteineen läsnä.³⁰⁸ Laulujen teksteissä yhteisenä piirteenä voi havaita esirukouksen elementtejä. Esirukouksen elementit toteutuvat teksteissä siten, että ihmiset otetaan yhteisönä huomioon. Rukous liittyy Jumalan kolmiyhteyteen sitä kautta, että lähtökohdiltaan se on Pyhän Hengen rukousta ihmisessä.³⁰⁹ Teksteissä yhteys ihmisten välillä ilmentää myös kolmiyhteisen Jumalan olemusta, joka itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen. Tätä kautta teksteissä ihminen Jumalan kuvana toteutuu erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³¹⁰ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna lauluihin Me istuudumme piiriin ja Taivaan Isän perhepiiriin sisältyy piirteitä Houkuttajan muotoisesta Jumalasta. Teksteistä välittyvä näkemys Jumalasta yhteisenä Isänä ja sitä kautta välittyvä tunne kuulumisesta johonkin suurempaan yhteisöön voi toimia subjektin itsetunnon kehittymisen perustana. Lauluihin Toivomus ja Taivaan Isän perhepiiriin sisältyy vivahteita Vaatijan muotoisesta Jumalasta, jolloin ihmiseen kohdistuu tottelemisen ja hyvän tekemisen vaatimuksia. Kaikkien laulujen teksteistä nousee yhteisenä piirteenä esille transformaation tien mielikuvamaailma. Pyyntöjen ja kiitosten muodossa subjektit ilmaisevat tarvettaan Parantajan kannattelevaan läsnäoloon ja Pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa. Parantaja arvostaa subjektin tarvitsevyyttä eikä aseta juridis-moraalisia kysymyksiä suhteessa olon ehdoiksi.³¹¹

Neljä seuraavaa laulua (numerot 144, 145, 146 ja 149) ovat nimeltään Nosta silmäsi ja katso, Iltavirsi, Tule mukaan Taivaan Isä sekä olen pieni ja onnellinen. Tekstien yhteisenä piirteenä on niiden sisältämä yhteys Raamatun jumalakuvaan. Tähän liittyen lauluista esille nousee muun muassa näkemys Jumalan läsnäolosta ihmisen arkielämässä, Jumalan ja ihmisen välinen ääretön ero, sekä Jumalan toimiminen ihmisen suojelijana ja

³⁰⁷ Hyrcck 1995, 96–97, 149, 230–233.

³⁰⁸ Aejmelaeus 1995, 29–30, 35.

³⁰⁹ Järveläinen 1992, 15.

³¹⁰ Veikkola 1992, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

³¹¹ Hyrcck 1995, 210–222, 240–247.

turvana.³¹² Virsissä Tule mukaan Taivaan Isä sekä Olen pieni ja onnellinen Jumalaa puhutellaan Isänä. Jumalan isyys liittyy luomiseen ja siihen, että hän on kaiken elämän alkulähde. Laulut Nosta silmäsi ja katso, sekä Iltavirsi sisältävät puhuttelumuodon ”Herra”, joka ilmaisuna liittyy Jumalan kolminaisuuteen ja Jumalan ihmisenä tekemään sovitustyöhön. Herra merkitsee Jumalaa, joka syntyi ihmiseksi.³¹³ Tämä näkemys kytkeytyy myös oppiin ihmisen luomisesta Jumalan kuvaksi, joka pelastuksessa toteutuu täydellisessä suhteessa Jumalaan.³¹⁴ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulujen Nosta silmäsi ja katso, Iltavirsi sekä Tule mukaan Taivaan Isä tekstit ilmentävät pääsääntöisesti Jumalaa Parantajan muotoisena sisäisenä objektina, joka luo turvallisuutta. Tällöin Jumalan läsnäolo ei merkitse rajatonta ja välitöntä tyydytyksen tilaa, vaan tällainen objektisuhde toimii elämää kannattelevana voimana. Parantaja ei tarvitse subjektilta itseään korjaavia impulsseja, joten subjekti voi löytää kokemuksen omasta erillisyydestään. Laulun Olen pieni ja onnellinen teksti sisältää varhaiseen tilaan liittyvää subjektin kokemusta objektin kaikkivoipuudesta. Jossain määrin tämä ilmenee hierarkkisen symbioosin piirteinä, jotka viittaavat Jumalan valtasuuruuteen. Tekstissä on myös Parantajan muotoiseen Jumalaan vivahtavia piirteitä, joilta osin teksti ilmentää kannattelevaa Jumalan läsnäoloa. Selvimmin virren kokonaisuudessa esiin nousevat kuitenkin sulauttavan symbioosin mielikuvat, jotka ilmentävät lapsenomaista riippuvaisuutta suhteessa Jumalaan, johon ei sisälly pettymysten tai koettelemusten olemassa oloa.³¹⁵

Viisi jälkimmäistä virttä (numerot 151, 155, 161, 166 ja 167) käsittelevät ihmisen ja jumalan välistä suhdetta, joka toteutuu pääasiallisesti suhteessa ympäröivään maailmaan ja toisiin ihmisiin. Nämä virret ovat nimeltään Kiitos perheestä, Hyvä Jumala, kiitän kodista, Tahtoisin ystävän, Kiitos Jumalamme sekä Kuule, Isä Taivaan. Virsien teksteissä ihmisen jumalasuhte kietoutuu arkielämästä nouseviin teemoihin. Teksteistä käy ilmi kristilliseen elämänkatsomukseen kaikkina aikoina sisältynyt näkemys persoonallisesta Jumalasta. Tämä näkemys pitää sisällään Jumalan kyvyn ja halun olla suhteessa ihmisiin, sekä ihmisen mahdollisuuden olla persoonallisessa suhteessa Jumalaan. Virsien tekstit kuvastavat myös ihmisen jumalasuhteen kietoutumista Jumaluuden sisältämään suhteiden verkostoon.³¹⁶ Kolminaisuuden persoonien suhde voidaan nähdä erityisenä esikuvana tasaveroiselle vuorovaikutukselle, jossa ilmenee itsensä antaminen ja

---

³¹² Aejmelaeus 1995, 26–30.

³¹³ Poutiainen 1998, 163, 256–257.

³¹⁴ McGrath 1996, 457.

³¹⁵ Hyrck 1995, 141–143, 240–252.

³¹⁶ McGrath 1996, 254–259.

toisen vastaanottaminen.³¹⁷ Jumalan käsittäminen tällä tavoin itsessään suhteisena ja yhteisöllisenä antaa perustan sille, kuinka virsien teksteissä Jumalan kuva ei ilmene ainoastaan yksilöissä, vaan erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³¹⁸ Arkielämään, ja ympäröivään maailmaan kietoutuvien teemojensa kautta tekstit eivät sulje pois inhimilliseen elämään ja vuorovaikutukseen liittyviä epävarmuustekijöitä. Teksteissä esille nousevatkin niin kiitoksen kuin myös huolen aiheet. Teksteissä ilmenee kuitenkin muun muassa rukousten ja esirukousten kautta avautuva mahdollisuus kohdata turvallisesti erilaisia tunteita ja tilanteita.³¹⁹ Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulujen Hyvä Jumala, kiitän kodista, Kiitos Jumalamme sekä Kuule, Isä Taivaan teksteissä ilmenee sulauttavan symbioosin sävyjä. Nämä liittyvät tekstien sisältämiin viittauksiin Jumalasta maailman ylläpitäjänä ja ihmisen tarpeiden tyydyttäjänä. Houkuttajan muotoinen Jumala toimii näin aktiivisesti antavana osapuolena, mikä puolestaan luo pohjan subjektin itsearvostukselle. Virteen Kiitos Jumalamme sisältyy lisäksi piirteitä hierarkkisesta symbioosista. Tekstissä tällaisia vaikutteita sisältävät ihmisen ja Jumalan välistä suhdetta ilmentävät yhteiset arvot, jotka liittyvät kuuliaisuuteen, järjestykseen ja valtaan ilmentäen siten kosmista harmoniaa. Kaikille teksteille yhteinen piirre on niihin sisältyvä mielikuva Parantajan muotoisesta Jumalasta, jonka läsnäolo ilmenee container-funktion kautta toteutuvana Parantajan kannattelevana läsnäolona. Näiltä osin teksteissä painottuu transformaation tien mielikuvamaailma, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta.³²⁰

Tutkimuksessani olen valinnut tarkempaan esittelyyn seuraavien laulujen tekstit: Jumalan kämmenellä, Mä olen niin pienoinen, Taivaan Isä suojan antaa, Käsi kädessä, Rukous on silta, Me istuudumme piiriin, Nosta silmäsi ja katso, Hyvä Jumala, kiitän kodista sekä Kuule, Isä Taivaan. Perusteena kyseisten laulujen valitsemiselle on se, että yhdessä ne valottavat ihmisen jumalasuhdetta yksilötasolla ja ympäröivän maailman kautta. Tätä kautta avautuu luomiseen perustuva jumalasuhte, joka pitää sisällään yksityisen ihmisen henkilökohtaisen jumalasuhteen, ympäröivän maailman ja muut ihmiset. Näiden laulujen tekstien kautta on mahdollista tarkastella eri näkökulmista ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta ja Jumalan kolminaisuutta. Tällä tavoin laulujen tekstit mahdollistavat niistä välittyvän jumalakuvan tarkastelun muun muassa ihmisten välisen yhteyden, luonnon kokemisen, perheen ihmissuhteiden, rukouksen,

---

³¹⁷ Tuunainen 1991, 106–108, La Cugnán näkemyksiin perustuen.

³¹⁸ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

³¹⁹ Oikarinen 1995, 238–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

³²⁰ Hyrck 1995, 130–134, 141, 149, 156, 165, 230–231, 246–247.

ympäröivän maailman ja yksityisen ihmisen jumalasuhteen välityksellä. Objektisuhde-
teoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulujen teksteihin sisältyy tunne- ja kehitysta-
soltaan keskenään samankaltaisia jumalamielikuvia, jotka siten omalta osaltaan peilaa-
vat keskeisintä jumalakuvaa, joka lasten virsistä välittyy. Olen myös valinnut tarkem-
min esiteltävien virsien joukkoon laulun *Mä olen niin pienoinen*, johon puolestaan sisäl-
tyy tunne- ja kehitystasoltaan erilaisia jumalakuvaan vaikuttavia elementtejä. Tämä ker-
too omalta osaltaan kristillisen jumalakuvan taustalla vaikuttavista toisinaan ristirii-
taisistakin elementeistä. Esittelen valitsemani virret seuraavassa alaluvussa.

8.2 Yksityisen ihmisen jumalasuhte

101 MÄ OLEN NIIN PIENOINEN

1. Mä olen niin pienoinen,
pienoinen aivan.
On suuri ja voimakas
Isäni taivaan, Isäni taivaan.

2. En suotta saa pelätä,
murhetta kantaa,
kun sen, minkä tarvitsen,
Isäni antaa, Isäni antaa.

3. Kun voimani uupuvat,
sylissä kannat.
Ja syntini armosta
anteeksi annat, anteeksi annat.

4. Oi johdata jalkani
totuuden teitä.
Et, Isäni, milloinkaan
lastasi heitä, lastasi heitä.

Virren eri säkeistöissä toistuu Isä -sanana käyttö Jumalasta puhuttaessa, mikä ilmentää
läheisyyttä ja luottamusta jumalasuhteessa. Isäksi kutsuminen liittyy kiinteästi myös
luomiseen ja siten Jumalan käsittämiseen elämän alkulähteenä. Tämä näkemys liittyy

varhaiseen kristillisyyteen, joka omaksui vanhatestamentillisen luomisuskon.³²¹ Näiden luomiseen liittyvien ajatusten pohjalta virren sanoma heijastaa näkemystä ihmisestä Jumalan kuvana.³²² Tekstissä on yhteneväisyyttä vanhatestamentillisen jumalakuvan kanssa siten, että Jumalan ja ihmisen välinen ääretön ero nousee esille. Virsi painottaa Jumalan voimaa ja suuruutta, kun taas ihminen on pieni ja heiveröinen. Jumalan ääretömyys ja suuruus eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että Jumalan kääntäisi selkensä ihmiselle ja tämän tarpeille. Sitä vastoin tekstistä nousee esille raamatullinen näkemys ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla, joka merkitsee sitä, että Jumala tuntee ihmisen ajatukset ja tarpeet.³²³ Tätä taustaa vasten teksti heijastaa näkemystä Jumalasta, joka ei jää kaukaiseksi omaan olemistodellisuuteensa, vaan tulee läsnä olevaksi auttajaksi ihmisen elämään. Teksti ilmentää Jumalaa antajana ja auttajana, joka liittyy kiinteästi luterilaiseen käsitykseen Jumalan kolminaisuudesta. Tähän näkemykseen Jumalan trinitarisuudesta liittyy myös virren sanomasta välittyvä ihmisen usko, joka mahdollistaa Jumalan läsnäolon ja kristityn osallisuuden Jumalan olemukseen kuuluvasta hyvydestä.³²⁴

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna virren ensimmäinen säkeistö sisältää hierarkkiseen symbioosiin vivahtavia piirteitä. Esille nousee varhaisen tilan subjektin ja objektin välillä vallitseva idealisoiva suhteessa olon muoto. Kaikkivoipuuden ihailut ominaisuudet kohdistetaan alun perin objektiin, mutta idealisoinnin avulla subjekti liittää objektin ihailtavia ominaisuuksia itseensä, jotta pääsisi niistä itsekkin osalliseksi. Tällaista idealisointia esiintyy varhaisen tilan symbioottisissa suhteissa. Tekstissä Jumalan suuruus ja ihmisen pienuus ilmentää näiden kahden erillisyyttä toisistaan, ja rakenteeltaan hierarkkinen riippuvuussuhde korvaa järjestäytymättömän pyrkimyksen yhteensulautumiseen. Hallitsija muotoisen Jumalan merkitys sisäiselle mielikuvamaailmalle onkin juuri järjestyksen luominen. Toisessa säkeistössä on piirteitä Houkuttajan muotoisesta Jumalasta, joka toimii aktiivisesti antavana osapuolena. Sulauttavaan symbioosiin, ja sitä kautta Houkuttajan ja Riippuvaisen väliseen suhteeseen viittaa näkemys Jumalasta ihmisen kaikkien tarpeiden tyydyttäjänä. Parantajan muotoiseen Jumalaan viittaa puolestaan kolmannen säkeistön kannatteleva ja armollinen Jumala. Voimien uupuminen ja sylissä kantaminen viittaa Parantajan kykyyn ottaa vastaan subjektin siihen kohdistamaa emotionaalista materiaalia. Kuitenkin tekstissä ilmenee myös libidisoituneen Vaatijan piirteitä, kun Jumalan armo sijoitetaan anteeksiantamuksen yhteyteen. Neljäs säkeistö sisäl-

---

³²¹ Poutiainen 1998, 143, 256–257.

³²² McGrath 1996, 457.

³²³ Aejmelaeus 1995, 26–29.

³²⁴ Peura 1995, 54–57, Lutherin näkemyksiin perustuen.

tää nuhteettomuuden tiehen vivahtavia piirteitä, jolloin esille nousee oikein toimiminen suhteessa Vaatijan muotoiseen Jumalaan. Tällöin subjekti saavuttaa kuuliaisella käytöksellä Vaatijan hyväksynnän.³²⁵

107 RUKOUS ON SILTA

1. Joskus sisimpäämme kasvaa ilon kukkamaa.

Kaikki on niin hyvin, että ihan naurattaa.

Silloin tuntuu, että rukouskin siivet saa.

Taivaan Isän luokse kiitoslaulu kohoaa.

Kerto: Rukous on silta luokse Jumalan.

Rukous on polku luokse auttajan.

Rukous on lintu, joka lentää taivaaseen.

Rukous tuo rauhan sydämeen.

2. Joskus synkkä pelko

hiljaa hiipii sydämeen.

Moni kantaa huoliensa

aivan yksikseen.

Pimeydenkin läpi kulkee

rukouksen tie.

Älä yksin pelkää

- huolet Jumalalle vie.

kerto

3. Älä turhaan luule,

ettet osaa rukoilla.

Rukoukseen ei tarvitakaan

paljon sanoja.

Taivaan Isä kuulee

pienen huokauksenkin.

Tarpeesi Hän tietää

sinuakin paremmin.

kerto

Teksti avaa ihmisen ja Jumalan välistä suhdetta opettamalla ihmistä kohtaamaan Jumalan rukouksessa. Virressä nousee esille inhimilliseen elämään liittyviä erilaisia tunteita, jotka toimivat pohjana sen tutkiskelussa, kuinka Jumalan tunteminen ja läsnäolo kietou-

---

³²⁵ Hyrck 1995, 59–60, 66, 77, 126–127, 149, 230–232, 243–244.

tuvat ihmisen elämäntuntoihin ja arkielämään. Tekstissä pyritään luomaan jumalasuhteen kannalta turvallisia, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen suuntautuvia mielikuvia, joilla on merkitystä elämän mielekkyyden, sekä toivon ja rohkeuden näköalojen syntymisen kannalta.³²⁶ Tekstistä välittyy ajaton, Jumalan ja ihmisen välillä vallitseva vuorovaikutuksen taso. Ihmistä kohtaavien ilojen kautta virrestä välittyy samaan aikaan sekä esimerkiksi psalmeistakin tuttu Jumalalle osoitettu kiitos ja ylistys, että nykyihmisen omia tunteja puhutteleva taso. Myös tekstin kehotuksessa turvata Jumalaan huolien ja pelkojen kohdatessa nousee esille muun muassa profeetallisten julistusten välittämä sanoma Jumalan huolenpidosta, sekä nykyihmisen arkielämän tavoittava rohkaisun ja lohdutuksen ulottuvuus.³²⁷ Ihmistä Jumalan kuvana heijastaa tekstissä siten ihmisen koko asema Jumalan edessä, jota ilmentää rukouksen kautta toteutuva ihmisen ainutlaatuinen suhde Jumalaan.³²⁸ Virren tekstissä Jumalan kutumisessa Taivaan Isäksi on yhteneväisyyttä Paavalin näkemykseen ihmisten osaksi tulleesta Hengen antamasta lapseudesta. (Room 8: 14–15.) Tämä Hengen antama lapseus antaa oikeutuksen lähestyä Jumalaa Isänä. Paavali korostaakin rukousta Pyhän Hengen toimintana. Virren teksti tuo esille myös ihmisen osaamattomuuden tuntemuksia rukoilun yhteydessä. Tämä tulee ilmi myös Paavalin näkemyksissä ja hänen mukaansa Henki auttaakin heikkoja ihmisiä puhuen heidän puolestaan sanomattomin huokauksin. (Room. 8: 26–27.) Paavalin mukaan rukous on trinitaarinen tapahtuma, jolloin uskovan sydämässä asuva Poika kutsuu avuksi Isää Pyhässä Hengessä.³²⁹ Tätä taustaa vasten tekstissä voi havaita ihmisen Jumalasuhteen kietoutumisen rukouksen kautta kolmiyhteisen Jumalan toimintaan.³³⁰

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna rukous ilmentää tekstissä subjektin ja objektin välillä tapahtuvaa container-funktiota, jonka perustana on näiden kahden välinen emotionaalinen vuorovaikutussuhde. Erityisesti kertosäkeessä ja toisessa säkeessä ilmenee se, kuinka subjekti voi rukouksen välityksellä ilmaista pahan olonsa, jonka Parantajan muotoinen Jumala ottaa vastaan. Kun vaikeat mielensisällöt palautuvat container-funktion välityksellä subjektille, kykenee tämä käsittelemään ja työstämään niitä psyykkisesti. Transitionaalialueella sijaitseva Parantajan muotoinen Jumala mahdollistaa subjektille tarvitsevuuteen liittyvien impulssien turvallisen purkamisen. Tekstin Parantajan muotoinen Jumala kulkee ihmisen rinnalla kestäen tämän pelkoja ja huolia. Siten Parantajan muotoinen Jumala voi herättää toivoa ja turvallisuutta, johon konkreettisesti tyydyttävä Ju-

³²⁶ Oikarinen, 1995, 236–241, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

³²⁷ Aejmelaeus 1995 26–29.

³²⁸ Pihkala 2009, 134.

³²⁹ Poutiainen 1998, 247, Paavalin näkemyksiin perustuen.

³³⁰ McGrath 1996, 259.

mala ei olisi kyennyt. Kolmannessa säkeistössä on jonkin verran Houkuttajan ja Riippuvaisen väliseen vuorovaikutukseen liittyviä vivahteita. Tämä tulee esille Taivaan Isän muodossa, joka tuntee ihmisen kaikki tarpeet. Tässäkin kohdassa jumalasuhteen tulkinta viittaa kuitenkin enemmän container-funktioon, joka laaja-alaisimmin toteutuu lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välisessä emotionaalisessa vuorovaikutussuhteessa. Parantaja turvallisena sisäisenä objektina mahdollistaa sulautumismielikuvien siirtymisen symbolitasolle. Tämä avaa Riippuvaiselle mahdollisuuden kokea jotain sulauttavan symbioosin tyydytyksestä ilman uhkakuvia. Koska Parantaja ei tarvitse subjektilta korjaavia impulsseja, voi subjekti löytää kokemuksen omasta erillisyydestään.³³¹

8.3 Yksilö, ihmissuhteet ja ympäröivä maailma

106 KÄSI KÄDESSÄ

Kerto: Kun on toisessa kädessä Jumala

ja toisessa olet sinä,

niin me voimme yhdessä oppia

elämään ihmisinä.

1. Herra sä tunnet sydämemme,

tahdomme rakastaa,

lämpöä antaa toisillemme,

auttaa ja palvella.

2. Kun on ...

Mutta sä tunnet heikkoutemme,

yksin me eksymme.

Siis pidä kiinni kädestämme

silloin me selviämme.

3. Kun on ...

Tahdomme nähdä maailmamme

haasteena rakkauteen.

Herra, sun voimas voimanamme

kuljemme huomiseen

Kun on ...

---

³³¹ Hyrck 1995, 66–71, 130–134, 230–232, 240–241.

Kertosäkeessä Jumalaa kuvataan suhteessa ihmisiin tasolta, joka yhdistyy ihmisten väliin vuorovaikutukseen. Tässä persoonallisen Jumalan suhde ihmiseen on verrannollinen suhteen kanssa, joka voi vallita ihmisten kesken. Kertosäkeessä ihmisten väliset suhteet toimivat siten mallina Jumalan ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Toisaalta taas Jumalan kyky olla persoonallisessa yhteydessä ihmisiin viittaa Jumalan toiminnan monimuotoisuuteen kolmena persoonana. Puhe Jumalan kolmesta persoonasta ilmaisee sen, että Jumaluus sisältää suhteiden verkoston, johon myös ihmisen Jumalasuhte kietoutuu.³³² Kolminaisuutta heijastaa myös tekstissä Jumalasta käytettävä nimitys ”Herra”, joka merkitsee samanaikaisesti Jumalaa tosi Jumalana ja tosi ihmisenä.³³³ Tekstistä nousee keskeisenä ajatuksena esille rakkaus, ja sitä kautta lähimmäisen rakastamisen ja palvelemisen teema. Virren sanomasta heijastuu siten rakkauden yhdistävä vaikutus. Ihminen ilmaisee tekstissä oma halunsa rakastaa, mutta toisaalta myös kyvyttömyytensä toteuttaa rakkautta omin voimin. Tekstissä on tältä osin yhteneväisyyttä Lutherin painottamaan Jumalan lahjoittavaan rakkauteen. Siinä Jumalan rakkaus yhdistyy kristittyyn, joka tuntee oman vajavaisuutensa Jumalan edessä. Trinitaarisen Jumalan olemisen yhteys kristityssä mahdollistaa kristityn tulemisen osalliseksi kolmiyhteisen Jumalan lahjoista. Tekstistä välittyy ihmisten keskinäiseen yhteyteen liittyen näkemys siitä, että kun kristityt yhdessä ottavat uskon kautta kolmiyhteisen Jumalan lahjat vastaan, on myös heidän yhteytensä keskenään ja Jumalan kanssa keskinäistä rakkautta.³³⁴ Tekstistä välittyvä usko ilmentää ihmisen osallisuutta Jumalasta ja hänen rakkaudesta, joka vastaa Kristuksen jumalallista luontoa. Kristus kuvautuu kristityissä siten, että kristityt toteuttavat tätä rakkautta suhteessa toisiinsa. Tätä taustaa vasten virren teksti ilmentää kristillisen yhteisön eli communion ajatusta kristittyjen ykseydestä, joka toteutuu keskinäisenä rakkautena.³³⁵ Tekstistä heijastuu kolmiyhteisen Jumalan uutta luova ja ylläpitävä toiminta ihmisten elämässä. Jumalan kuvan voikin tämän virren tekstissä nähdä ilmenevän erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³³⁶

SPT: näkökulmasta tarkasteltuna teksti ilmentää transformaation tiehen liittyvää subjektin identifioitumista Parantajaan, jolloin ihmisessä herää halu rakastaa ja tehdä hyvää ilman ulkoa päin tulevaa pakkoa. Parantajan voimaa fuusioituu subjekteihin, joka juma-

³³² McGrath 1996 254–259. ”Tässä kohdin on syytä muistaa Paavalin kuva sovittamisesta – siinä hän rinnastaa kahden toisistaan vieraantuneen ihmisen suhteen uudelleen rakentamisen ja syntisen ihmisen sovittamisen Jumalan kanssa.” McGrath 1996, 258.

³³³ Poutiainen 1998, 163, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³³⁴ Mannström 2001, 124–125, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³³⁵ Mannermaa 2001, 327–329, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³³⁶ Veikkola 1992, 146–147, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

lasuhteessa merkitsee sitä, että Jumalan armo ja rakkaus muodostuvat ihmisen eettisen toiminnan motivaatioperustaksi. Tekstistä välittyy container-funktion kautta toteutuva pysyvä yhteys Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona. Tämä vuorovaikutussuhde ei estä subjektia kehittymästä omaksi itsekseen, sillä Parantajan muotoinen Jumala ei halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle. Rakkaus ja kiitollisuus, joka saa kristityt palvelemaan Jumalaa ja lähimmäisiään viittaa hoitavaan symbioosiin, jossa subjekti on omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Tekstistä käy ilmi myös ihmisessä läsnä oleva epätäydellisyys ja heikkous, joka kuuluu elämään. Tämä ilmentää sitä, kuinka Parantajan muotoinen Jumala ei tarjoa ihmiselle välitöntä ja konkreettista tyydytystä, mutta kulkee ihmisen rinnalla.³³⁷

155 HYVÄ JUMALA, KIITÄN KODISTA

1. Hyvä Jumala,
kiitän kodista,
omaisista, perheestämme,
Sinulta on elämämme.
Kaikki rakkaani
ovat lahjaasi.

2. Herra opeta,
että kotona
kuuntelemme toisiamme,
iloitsemme onnestamme,
emme riitele,
turhaan kiistele.

3. Anna voimia
oikein toimia.
Silloin meillä jokaisella
kotona on hyvä olla
eikä minua
mikään pelota.

4. Suojaa kotia,
meitä kaikkia.
Pyydän, Herra, viisautta,
ystävyyttä, rakkautta.

---

³³⁷ Hyrcck 1995, 136–138, 240–241, 245–247.

Anna yhdessä
meidän pysyä.

Tekstissä voi havaita teologiseen pohdintaan sisältyviä erilaisia näkökulmia, joiden kautta näkemystä ihmisestä Jumalan kuvana on eri aikoina käsitelty. Paitsi luomiseen perustuvaa teologista perusidea ihmisestä Jumalan kuvana, peilaa teksti myös ihmisten väliseen kumppanuuteen ja ihmisen omaan tuntoon liittyviä teemoja, jotka välittyvät myös luomiskertomuksista.³³⁸ Tekstistä löytyy yhtymäkohtia sekä Vanhan, että Uuden testamentin jumalakuvaan. Nämä liittyvät Jumalan apuun, ja huolenpitoon heikkoa ihmistä kohtaan. Läsnä ovat myös ihmisen Jumalalle kohdistamat ajatukset ja siten näkemys ihmisen asemasta Jumalan kasvojen alla.³³⁹

Tekstistä välittyy ihmisen halu kohdata Jumala persoonana ja vastapuolena, jonka kanssa kommunikoida. Siten teksti ilmentää kristilliseen elämäntavomukseen kuuluvaa näkemystä Jumalasta persoonana, joka kykenee olemaan suhteessa ihmiseen. Varhaisten teologioiden mukaan sana persoona tarkoittaa ihmisen yksilöllisyyttä, joka ilmenee hänen sanoissaan ja teoissaan. Lisäksi he korostivat myös ilmaisun sosiaalista sisältöä eli suhteessa olemista toiseen ihmiseen. Virren tekstissä korostuvat juuri ihmisen sanojen ja tekojen merkitys, jotka yhdistyvät ihmisen jumalasuhteeseen ja toisiin ihmisiin. Virren sanoma ilmentää Raamatun korostamaa näkemystä siitä, että Luoja hallitsee luomakuntaa, jossa ihmisellä on tietyt tehtävänsä. Tekstissä ihmisen vastuullisuuden voi nähdä korostuvan erityisesti suhteessa lähimmäisiin. Toisaalta tekstin taustalla vaikuttaa myös kristilliseen ajatteluun ja syntioppiin kuuluva ajatus, että maailma ei ole täydellinen, vaan se on joutunut harhaan Jumalan luomakunnalle asettamista tarkoituksesta. Tämä näkemys ilmenee tekstissä sen asian tiedostamisena, että ihmisen ei ole helppoa toimia oikein suhteessaan toisiin ihmisiin, vaan hän tarvitsee siinä Jumalan apua.³⁴⁰ Virren sanomasta käy ilmi Jumalan olemus antajana ja auttajana, joka on tunnusomaista luterilaiselle käsitykselle Jumalan kolminaisuudesta.³⁴¹ Jumalasta käytetty nimitys ”Herra” merkitsee Jumalaa, joka on samanaikaisesti tosi Jumala ja tosi ihminen. Tällä tavoin nimi kytkeytyy kolminaisuuteen ja Jeesuksen lunastustyöhön.³⁴²

---

³³⁸ Pihkala 2009, 136–137.

³³⁹ Aejmelaeus 1995, 27–29.

³⁴⁰ McGrath 1996, 254–259, 288–289.

³⁴¹ Peura 1995, 54, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³⁴² Poutiainen 1998, 163–165, Lutherin näkemyksiin perustuen.

Viimeisessä säkeistössä ihminen pyytää viisautta, ystävyyttä ja rakkautta, joilla on yhtymäkohtia myös Jumalan ominaisuuksiin ja personoitumiin. Raamatussa Viisaus on kuvattu toimimassa luomisessa ja muotoilemassa maailmaa.³⁴³ Rakkauden voi puolestaan nähdä ilmentävän Lutherin näkemykseen liittyvää Pyhän Hengen toimintaa luotuja kohtaan, jossa ilmenee koko triniteetin toimiminen yhdessä.³⁴⁴Tätä taustaa vasten näissä ihmisen pyynnöissä voi nähdä paitsi lähestymistä Jumalaa kohtaan, myös ihmisen pyrkimystä osallisuuteen Jumalasta ja hänen ominaisuuksistaan. Tällä tavoin virren tekstillä on yhtymäkohtia kristityn uskossa toteutuvaan osallisuuteen Jumalasta ja hänen rakkaudestaan, joka puolestaan liittyy vanhakirkolliseen inkarnaatio- ja jumalallistamisteologiaan, sekä Lutherin vanhurskauttamisoppiin.³⁴⁵ Kristuksen kuvan kaltaisuuden muuttuminen, joka tapahtuu uskossa ja rakkaudessa pitää sisällään myös ajatuksen, että kristitty asettaa elämänsä lähimmäisen palvelukseen. Kristityillä on Lutherin mukaan kaikki yhteistä, joten he jakavat keskenään myös toistensa heikkouden ja ymmärtämättömyyden, jota myös tämän virren teksti peilaa. Kristillisen yhteisön, kommuunion, perusta on itse Kristus, johon kristityt partisipoivat uskossa. Näin syntyy myös kristittyjen keskinäinen yhteys. Tekstissä ei kuitenkaan mainita sakramenttien merkitystä, jotka ovat osa kristittyjen välistä yhteyttä.³⁴⁶ Teksti perustuu ihmisen Jumala-suhteeseen sekä ihmisten välisiin suhteisiin. Lisäksi esillä ovat rakkauden, viisauden ja ystävyyyden ominaisuudet, joiden voi nähdä kuvastavan kolmiyhteisen Jumalan ominaisuuksia ja suhteisuutta, kuten myös sitä, että Jumalan kuva ei ensisijaisesti ilmene yksilöissä, vaan yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³⁴⁷

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna virren ensimmäinen säkeistö sisältää sulauttavan symbioosin sävyjä. Jumala kuvataan kaiken elämän antajana ja ylläpitäjänä. Tällä tavoin ensimmäisen säkeistön Houkuttajan muotoinen Jumala toimii aktiivisesti antavana osapuolena, mikä puolestaan luo pohjan subjektin itsearvostukselle. Tekstin edetessä jumalasuhteeseen painottuu transformaation tien mielikuvamaailmaan, jossa subjekti on hoitavassa symbioosissa omaksunut itseensä Parantajan rakkautta. Kiitollisuus ja rakkaus herät-

---

³⁴³ McGrath 1996, 310.

³⁴⁴ Mannström 2001, 119, Lutherin näkemyksiin perustuen

³⁴⁵ Pihkala 2009, 188.

³⁴⁶ Mannermaa 2001, 327–328, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³⁴⁷ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen. Edelleen tekstiä voi valaista myös Pannenbergin näkemyksellä, jonka mukaan Jumalan olemus on triniteetin persoonien välinen rakkaus. Tämä rakkaus muodostaa Jumalan ominaisuuksien perustan, josta Jumalan viisaus, oikeudenmukaisuus ja armollisuus nousevat. Näillä rakkauden ominaisuuksilla voi havaita yhteyden myös niihin ominaisuuksiin, joita tässä virressä Jumalalta pyydetään. Pannenbergin käsitykseen Jumalan olemuksesta suhteena sisältyy näkemys, että myös ihmisen on mahdollista päästä Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä osalliseksi Jumalan olemuksesta. Martikainen 1995, 94–95, Pannenbergin näkemyksiin perustuen.

tävät subjektissa halun palvella Jumalaa ja lähimmäisiään. Transformaation tiellä subjektit osittain identifioituvat Parantajaan, jolloin Parantajan voimaa fuusioituu subjekteihin. Jumalan armo ja rakkaus muodostuvat ihmisen eettisen toiminnan motivaatioperustaksi. Parantaja luo kannattelevalla läsnäolollaan pysyvän yhteyden subjektiin, mutta ei vaadi subjektia luopumaan omasta tahdostaan. Kuitenkin subjekti voi haluta antaa oman tahtonsa Parantajalle. Tähän voi olla tarvetta silloin, kun subjekti tarvitsee oman tahtonsa tueksi Parantajan container-funktion muodossa tarjoamaa apua.³⁴⁸ Tekstissä tähän viittaa ihmisen Jumalalta pyytämä apu ihmissuhteiden hoitamisen tueksi.

8.4 Yksilö, muut ihmiset ja ympäröivä maailma

99 JUMALAN KÄMMENELLÄ

1. Jumalan kämmenellä ei pelkää lintunen,
Jumalan kämmenellä ei pelkää ihminen.
Kaikille tila riittää, kaikille paikkoja on.
Jumalan kämmenellä ei kukaan ole turvaton.
2. Jumala meitä kutsuu nyt suojaan turvaisaan.
Jumala meitä kutsuu ja kantaa voimallaan.
Milloinkaan ei hän hylkää, lastensa kanssa hän on.
Jumalan kämmenellä ei kukaan ole turvaton.

Tekstissä keskeinen merkitys on Jumalan kämmenellä, joka paitsi konkreettisella tavalla ilmentää Jumalaa antropomorfisella tasolla, myös symbolisesti tulkitsee Jumalan läsnäoloa maailmassa. Jumalan kämmen toimii tekstissä kielellisenä symbolina, johon mielikuvat Jumalasta yhdistyvät. Alle kouluikäisen lapsen intuitiivis-projektiiivisessä uskonvaiheessa kielellä on keskeinen asema elämäntodellisuuden tulkinnassa, joka ajatteluun yhdistyen rikastuttaa kehittyvää mielikuvamaailmaa ja mahdollistaa symbolien käytön puheessa ja rituaalileikeissä.³⁴⁹ Kouluikäisen myytis-kirjaimellisessa uskonvaiheessa elävälle lapselle virren sanoma tarjoaa Jumalan kokemisessa ja jumalakuvan hahmottamisessa mahdollisuuden oppia piirteitä kristinuskon tradition Jumalasta. Sävyltään ja

---

³⁴⁸ Hyrck 1995, 149,189, 240–241.

³⁴⁹ Oikarinen 1993, 75–76, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

luonteeltaan virsi välittää kuvaa turvallisesta Jumalasta.³⁵⁰ Tässä kehitysvaiheessa lapselle voi tulla ymmärrettäväksi myös se, kuinka Jumala ottaa ihmisen perspektiivin ja ymmärtää ihmistä.³⁵¹ Raamatun jumalakuvan kanssa virren tekstillä on yhteyksiä Jumalan kaikkivaltiuden ja läheisen huolenpidon teemojen kautta. Virressä kämmen edustaa toisaalta Jumalan suuruutta suhteessa ihmiseen, toisaalta se edustaa myös Jumalan läheisyyttä, suojaa ja turvaa, josta ihminen on osallinen. Tätä taustaa vasten virren sanomassa on läsnä voimakkaasti Jumalan mielenkiinto ja huolenpito ihmistä kohtaan. Teksti ei suoranaisesti kuvaa ihmisen tunteita ja ajatuksia suhteessa Jumalaan ja elämään, mutta Jumalan suoman huolenpidon ja suojelun kautta tekstissä on läsnä myös Vanhan testamentin viisaukirjallisuuteen ja alkukristilliseen opetukseen liittyvä näkemys ihmisestä Jumalan kasvojen alla. Tällainen näkemys edustaa ajatonta näkökulmaa Jumalan todellisuuteen, jonka mukaan Jumala tietää tarkkaan kaiken, mitä ihmisessä on.³⁵² Virren sanomasta välittyy ihmisen asema Jumalan edessä, joka heijastaa ihmistä Jumalan kuvana.³⁵³ Virren sanoman kautta välittyy käsitys myös siitä, millainen on Jumala. Tällä tavoin teksti kertoo kolmiyhteisen Jumalan olemuksesta, joka toteutuu rakkautena luomakuntaa kohtaan. Siten tekstistä välittyy myös Lutherin teologialle leimaa-antava näkemys siitä, että Jumalan rakkaus luomakuntaa kohtaan on itsensä antavaa ja lahjoittavaa rakkautta.³⁵⁴ Moltmannin mukaan Jumalan kaltaisuus ihmisessä ilmenee ihmisen koko olemisessa ja Jumalan suhteessa häneen. Teksti kuvaa Jumalan suhdetta ihmisiin yksilöinä ja yhteisönä. Näkemys kolmiyhteisestä Jumalasta ja ihmisestä Jumalan kuvana välittyy virren sanomasta myös siten, että kolmiyhteinen Jumala itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen, jolloin Jumalan kuva ei ilmene ainoastaan yksilöissä vaan myös erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³⁵⁵

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna tekstistä välittyy Jumalan hyväksyntä ja rakkaus ihmistä kohtaan, joka ei perustu suorituksiin, vaan ihmisen olemassaoloon. Tällainen Riippuvaisen kokemus Houkuttajalta saadusta tyydytyksestä luo SPT:n näkökulmasta perustan ihmisen itsetunnolle ja luovuudelle. Virren sanomasta välittyy sulauttavaan symbioosiin liittyviä läheisyyden tunnelmia sekä näkemys Jumalasta maailman ylläpitäjänä. Teksti ei kuitenkaan korosta näitä sulauttavan symbioosin mielikuvia, vaan Jumala ja ihminen nähdään erillisinä hahmoina. Tekstistä esille nouseekin myös Parantajan

---

³⁵⁰ Oikarinen 1995, 240–242, Fowlerin näkemyksiin perustuen

³⁵¹ Oikarinen 1993, 79, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

³⁵² Aejmelaeus 1995, 26–29.

³⁵³ Pihkala 2009, 134.

³⁵⁴ Mannström 2001, 117, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³⁵⁵ Veikkola 1992, 79, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

muotoisen Jumalan empatia ja halu hoivata subjekteja, jolloin subjektien hyvinvointi nousee tärkeäksi. Tällä tavoin tekstin Parantajan muotoinen Jumalan luo sisäisenä objektina turvallisuutta, ja transitionaalitilan avautuessa subjektien on mahdollista purkaa tarvitsevuuteen liittyviä impulsseja turvallisesti. Teksti ilmentää Parantajan kannattelevaa läsnäoloa ja pysyvää yhteyttä Parantajaan. Parantaja ei edellytä subjekteilta myöhäisen tilan kynnyksen ylittämistä tai syntien tunnustamista. Parantajan rakkaus ilmenee kykyinä tehdä sen kohteesta arvokas.³⁵⁶

103 TAIVAAN ISÄ SUOJAN ANTAA

1. Taivaan Isä suoja antaa.

Hän on Isä jokaisen.

Lapsen huolet hän voi kantaa
paremmin kuin ihminen.

Hän ei riitele, ei suutu,

hän on kärsivällinen.

Häneltä ei aikaa puutu.

Hän on Isä jokaisen.

Taivaan Isän lähellä
nauraa saa ja itkeä.

2. Taivaan Isä siunaa meitä.

Hän on Isä jokaisen.

Poluillemme enkeleitä
lähettää hän varjellen.

Hän on läsnä päivän työssä

rohkaisten ja auttaen,

valvoo pimeimmässä yössä.

Hän on Isä jokaisen.

Taivaan Isän lähellä

jokainen on tärkeä

3. Taivaan Isä hoitaa lastaan.

Hän on Isä jokaisen.

Aamulla hän tulee vastaan,

kuulee iltarukouksen.

Hän ei muista virheitämme,

meille antoi Jeesuksen.

---

³⁵⁶ Hyrck 1995, 67, 127–129, 136, 143, 149, 230, 233, 241.

Hän on aina ystävämme.
Hän on Isä jokaisen.
Taivaan Isän sylissä
jokainen saa levätä.

Jumalasta käytettävä nimitys Taivaan Isä kuvastaa ihmisen tuntemaa läheisyyttä ja luotamusta Jumalaa kohtaan.³⁵⁷ Tekstin isähahmoinen Jumala ei ole korostetun maskuliininen, vaan sisällyttää itseensä sekä äidilliseen, että isälliseen vanhemmuuteen kuten hoitamiseen ja huolehtimiseen liittyviä tehtäviä. Virren sanomasta välittyvällä jumalakuvalle on siten yhteyksiä raamatulliseen jumalakuvaan. Jeesuksen ja varhaisten kristittyjen laajan jumalakuvan kanssa tekstillä on yhteyksiä siten, että Jumalaa kuvataan perheenisän ja ystävän hahmoisena. Jumalan isähahmoon liittyvien feminiinisten ominaisuuksien voi nähdä ilmentävän sitä, että Jumalan inhimilliset ja luontoperäiset mallit ovat lähellä toisiaan.³⁵⁸ Jumalan isyys liittyy luomiseen ja siihen, että hän on elämän alkulähde.³⁵⁹ Tämän ajatuksen kautta tekstiin sisältyy näkemys ihmisestä Jumalan kuvana. Lisäksi virren sanomassa on näkyvillä me-muodon kautta ilmenevä luomiseen liittyvä teologinen perusidea ihmiskunnan ykseydestä.³⁶⁰ Teksti peilaakin ihmisen jumalasuhdetta sekä yksilön, että ihmisyyden näkökulmasta, jolloin siinä voi havaita yhteneväisyyttä Moltmannin näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana, joka toteutuu yhteydessä erilaisten ihmisten välillä. Lisäksi Jumalan osoittaman hoivan kautta välittyy kuva monipuolisesta Jumalasta, joka pitää sisällään feminiinisiä ja maskuliinisia piirteitä. Näiden teemojen kautta välittyy kuva kolmiyhteisestä Jumalasta, joka itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen.³⁶¹ Raamatun jumalakuvan kanssa tekstillä on yhteyksiä myös sitä kautta, että läsnä on Jumalan läheisen huolenpidon teema suhteessa ihmiseen. Kuten tämänkin virren tekstistä, löytyy myös esimerkiksi profeetallisista julistuksista esimerkkejä Jumalan huolenpidosta ja ymmärryksestä ihmisten heikkoutta kohtaan. Virren sanomasta tavoittaa siten näkemyksen Jumalasta läheisenä suojelijana ja turvana, jolloin esille ei nouse kuva Jumalasta pelottavana tuomarina tai vain majesteettillisena hahmo-

---

³⁵⁷ Poutiainen 1998, 256.

³⁵⁸ Syreeni 1991, 34–35. ”Myöhempien vuosien (1535–1545) suurteoksessaan *Genesis-luennossa* Luther kuvaa Jumalan luomistyötä persoonallisella, traditiosta poikkeavalla tavalla, kun hän puhuu äidillisestä Luoja-Jumalasta isällisen jumalakuvan rinnalla. Lutherin mukaan Raamatussa Jumala kuvaa itseään naisellisessa ja äidillisessä muodossa. Luther ei esitä, että Jumala olisi Äiti samalla tavalla kuin Jumala on Isä. Puhuessaan äidillisestä Luoja-Jumalasta Luther kuvaa Luoja-Jumalan hyvää tekemää rakkautta ja huolenpitoa kaikkia luotuja kohtaan. [...] Jumala hoivaa luotujaan ja pitää yllä elämää, jonka on heille antanut.” Mannström 2001, 120.

³⁵⁹ Poutiainen 1998, 257.

³⁶⁰ Pihkala 2009, 134.

³⁶¹ Veikkola 1992, 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

na. Kuitenkin tekstistä nousee esille myös Raamatussa ilmenevä näkemys Jumalan erilaisuudesta suhteessa inhimillisen toiminnan lainalaisuuksiin. Tätä ilmentää Jumalaan liittyvien kärsivällisyyden ja lempeyden määreiden esille tuominen verrattuna inhimillisen elämän heikkouksiin. Jumalan erilaisuutta suhteessa ihmiseen ilmentää myös tekstistä välittyvä Jumalan ääretön hyvyys, joka ei vaadi ihmiseltä vastinetta.³⁶² Virren kokonaissanomasta välittyy kuva Jumalan olemuksesta antajana ja auttajana. Tämä piirre ilmentää myös luterilaista käsitystä Jumalan kolminaisuudesta, jonka mukaan Jumala tulee läsnä olevaksi auttajaksi ihmiseen elämään.³⁶³ Virrestä välittyy kuva Jumalasta hahmona, johon ihminen voi turvautua. Teksti käsittelee elämään kuuluvia valo- ja varjopuolia ja siten monia tunteita ja tarpeita, joita ihminen elämässään kohtaa. Jumala näyttäytyy tekstissä ihmisen arkielämää jäsentävänä hahmona, jonka huolenpito ja rakkaus mahdollistavat erilaisten tunteiden ja tarpeiden läpikäymisen. Vaikka Jumala näyttäytyykin tässä mielessä suhteellisen kaikkivoipana hahmona, on tekstissä havaittavissa tarpeellinen dialogi ihmisen arkielämän ja jumalauskon välillä. Tätä taustaa vasten teksti ilmentää turvallisuutta ja pyhyyttä, joilla on merkitystä lasta itseään sekä elämän ja Jumalan olemusta koskevien käsitysten ja mielikuvien kannalta.³⁶⁴

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna Taivaan Isän antamaan hoivaan ja suojaan ja liittyvät kohdat viittaavat sulauttavan symbioosin mielikuviin ja Houkuttajan muotoiseen Jumalaan. Näistä kohdista välittyy kuva Jumalasta maailman luojana ja ylläpitäjänä. Tekstistä välittyy myös Parantajan muotoisen Jumalan empatiakyky ja subjektin tarvitsevuuden arvostaminen. Tämä ilmenee Parantajan kykynä ottaa vastaan kaikkea subjektin siihen kohdistamaa emotionaalista materiaalia, joka tulee tekstissä esille esimerkiksi huolten kantamisena sekä subjektin mahdollisuutena ilmaista erilaisia tunteita Parantajan muotoisen Jumalan läheisyydessä. Parantaja ei edellytä subjektilta myöhäisen tilan kynnyksen ylittämistä tai syntien tunnustamista. Tämä liittyy kohtaan, jossa mainitaan, että Jumala ei muista virheitämme. Maininta Jeesuksesta viittaa Kristuksen kärsimykseen ja kuolemaan ihmiskunnan puolesta. Näkemys tällaisesta sijaisuudesta sisältää container-funktioon liittyviä piirteitä ja Kristuksen kärsimys voidaan tulkita container-funktiosta käsin. Kristuksen kantaessa maailman synnin ihmiskunnan puolesta, hän toimi Parantajan tavoin, joka kantoi subjektille kuuluvaa kipua tämän puolesta. Tekstin Parantajan

---

³⁶² Aejmelaeus 1995, 27–29, 32–33.

³⁶³ Peura 1995, 54–55.

³⁶⁴ Oikarinen 2005, 241–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

muotoinen Jumala kulkee ihmisen rinnalla herättäen toivoa ja turvallisuutta erilaisten arkipäivään liittyvien tunteiden ja tilanteiden keskellä.³⁶⁵

123 ME ISTUUDUMME PIIRIIN

1. Me istuudumme piiriin
näin käsi kädessä,
on jokaisella sisko
tai veli vierellä.
On ystäviä meillä
ja Isä yhteinen,
ja tämä maailmamme
on koti kaikkien.

2. Me istuudumme piiriin
näin käsi kädessä.
On jokaisella sisko
tai veli vierellä.
Oi kiitos, Jumalamme,
loit maan ja lapset sen.
Nyt meistä yksi perhe
tee jättikokoinen.

Virsi mahdollistaa sanomansa kautta ihmisten välisen rakkauden ja keskinäisen huolenpidon tunteen välittymisen, joka yhdessäolon arkikokemuksiin liittyen voi vahvistaa myönteisiä mielikuvia Jumalasta ja ihmisten välisestä kanssakäymisestä. Jumalausko kytkeytyy tekstissä arkielämään ja havaittaviin tosiasioihin, mutta läsnä ovat kuitenkin myös turvallisuuden ja pyhyiden kokemisen elementit, joilla on merkitystä elämän mielekkyyden ja Jumalan olemusta koskevien mielikuvien kannalta.³⁶⁶ Virsi puhuu Jumalasta luojana ja Isänä. Tekstissä näkökulma ei ole niinkään henkilökohtainen tai yksilöllinen, vaan ihmiset yhdessä luomakunnan osana kohtaavat luojansa itselleen läheisten ja jokapäiväisten asioiden välityksellä. Virren toisesta säkeistöstä välittyy näkemys siitä, kuinka Jumala toimii luomisessa isällisessä hyvydessään. Tässä kohdin Jumalan isyys tulee esille luomisesta käsin, jolloin taustalla vaikuttavat Vanhan testamentin ja varhaisen kristikunnan painotukset. Näkemys Jumalasta Luojana ja siten ihmisten yhteisenä

---

³⁶⁵ Hyrck 1995, 149, 230–233, 245–247.

³⁶⁶ Oikarinen 1995, 240–243, Fowlerin näkemyksiin perustuen.

Isänä korostuu edelleen ilmauksissa, joissa ihmiskunnasta puhutaan perheenä ja maailmasta kaikkien kotina.³⁶⁷ Tekstistä välittyy luomiskertomuksienkin painottama näkemys Jumalan ja ihmisen välisestä suhteesta sekä ihmisen paikasta maailmassa. Esille nousee voimakkaasti luomiseen liittyvä teologinen perusidea ihmiskunnan ykseydestä, jota ilmentää näkemys siskoudesta ja veljeydestä. Tähän teemaan linkittyy myös näkemys ihmisten tasa-arvoisuudesta. Käsi kädessä piiriin istuutuminen ilmentää elävällä tavalla ihmisen koko asemaa Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa, jonka kautta ihmisen voidaan nähdä heijastavan Jumalan kuvaa. Ilmaisuuksissa sisällään myös viestin ihmisten asettumisesta vuoropuheluun Jumalan kanssa, mikä puolestaan ilmentää ihmisen ainutlaatuisuutta jumalasuhteesta.³⁶⁸ Toinen säkeistö sisältää rukouksen elementtejä, joita ilmaistaan kiitoksen ja pyynnön muodossa. Esirukouksen elementit toteutuvat tekstissä siten, että ihmiset otetaan yhteisönä huomioon. Rukous liittyy Jumalan kolmiyhteyteen siten, että lähtökohdiltaan se on Pyhän Hengen rukousta ihmisessä.³⁶⁹ Tekstissä yhteys ihmisten välillä ilmentää myös kolmiyhteyden Jumalan olemusta, joka itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen. Tätä taustaa vasten tekstissä ihminen Jumalan kuvana toteutuu erityisesti yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.³⁷⁰ Virren sisällöllä on yhteyksiä Lutherin ajatuksiin kristittyjen ykseydestä. Tekstistä nousee esille maininta yhteisestä Isästä, joka sisältyy myös Lutherin rakkauden kommuunion ajatukseen. Rakkauden kommuunio eli pyhien yhteys voi muodostua ihmisten kesken, joita yhdistää yhteinen rakastava Isä eli armollinen Jumala. Tekstissä on aineksia, jotka liittyvät kirkon olemukseen, ja olemassaoloon sen kautta, kuinka ihmiset suhtautuvat toisiinsa ja elävät keskenään rakkauden mukaisesti. Edellä mainituilla näkemyksillä on yhteyksiä myös siihen, kuinka ihmiset tulevat uskon kautta osallisiksi jumalallisesta luonnosta eli rakastavasta Jumalasta. Virren tekstistä ei kuitenkaan varsinaisesti nouse esille pyhien yhteyden olennaisesti liittyvä käsitys sanan ja sakramenttien merkityksestä. Sitä vastoin teksti tuo esille Jumalan lahjoittavan ja yhdistävän rakkauden, sekä kristittyjen ykseyden elementtejä.³⁷¹

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna Jumala maailman ja ihmisten luojana edustaa aktiivisesti antavaa osapuolta, ja sisältää sitä kautta Houkuttajan muotoisen Jumalan piirteitä. Jumala yhteisenä Isänä edustaa varauksetonta rakkautta, josta muodostuu subjektien itsetunnon perusta. Tekstistä välittyy myös kiitollisuus ja rakkaus. Tämä viittaa trans-

---

³⁶⁷ Poutiainen 1998, 146–148.

³⁶⁸ Pihkala 2009, 134–137.

³⁶⁹ Järveläinen 1992, 15.

³⁷⁰ Veikkola 1992 179, Moltmannin näkemyksiin perustuen.

³⁷¹ Raunio 2001, 170–171, Lutherin näkemyksiin perustuen.

formaation tien mielikuvamaailmaan, jossa subjektit ovat hoitavassa symbioosissa omaksuneet itseensä Parantajan rakkautta. Transformaation tiehen viittaa tekstissä myös ihmisten välinen keskinäinen yhteys ja sen kasvaminen jumalasuhteen myötä. Kiitoksen ja pyynnön muodossa subjektit ilmaisevat tarvettaan Parantajan kannattelevan läsnä-oloon ja pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa.³⁷²

167 KUULE, ISÄ TAIVAAN

1. Kuule, Isä taivaan, pyyntö tää:

Auta, ettei kukaan yksin jää.

Katso, Isä lasta kärsivää.

Siunaa koko maailmaa.

2. Näet, Isä taivaan, lapsen sen,

joka kääntyy puolees rukoillen:

Anna leipä jokapäiväinen.

Siunaa koko maailmaa,

Siunaa koko maailmaa.

3. Ethän, Isä taivaan, unohda

lapsiasi sodan jaloissa.

Rauha anna, viha sammuta.

Siunaa koko maailmaa,

siunaa koko maailmaa.

4. Varjele ja siunaa Afrikkaa,

Amerikan maita, Eurooppaa,

Australiaa, suurta Aasiaa.

Siunaa koko maailmaa,

siunaa koko maailmaa.

Virren tekstillä on yhteyksiä Isä meidän -rukoukseen. Tämä ilmenee Jumalan puhuttelumuodossa ”Isä taivaan” sekä pyynnössä, joka liittyy jokapäiväiseen leipään. Ihmisen ja Jumalan välistä suhdetta virren teksti ilmentää siten, että oikea rukous on myös esirukousta. Kuten Isä meidän rukous, johtaa myös tämän virren teksti näkemään toisten ihmisten tarpeet ja muistuttamaan niistä Jumalaa.³⁷³ Kristillinen rukousperinne liittää

---

³⁷² Hyrck 1995, 66, 240–244.

³⁷³ Poutiainen 1998, 250, Lutheriin perustuen.

rukouselämän Jumalan kolmiyhteyteen: Rukous on lähtökohdiltaan Pyhän Hengen rukousta ihmisessä, joka ei kuitenkaan ole irrallista kolminaisuuden kahdesta muusta persoonasta.³⁷⁴ Jumalan puhuttelemiseen Isänä taivaan liittyy samankaltainen läheisyyttä ilmentävä näkökulma kuin ”Isä meidän” -ilmaukseen. Jumala on Isä, sillä hän on kaiken elämän alkulähde. Kuten ilmaus ”Isä meidän”, ilmentää myös tämän virren tekstin sanoma yhteisöllisyyttä. Virsi käynnistyy heti Jumalaa puhuttelevan ilmauksen jälkeen pyynnöllä, ettei kukaan jäisi yksin. Siten tässäkin virressä yksityinen rukoilija puhuu rukoillessaan koko ihmiskunnan puolesta.³⁷⁵ Virren tekstissä voikin ihmisen Jumalan kuvana nähdä heijastuvan juuri yhteydessä erilaisten ihmisten välillä, kuten myös Jumala on kolmen erillisen persoonan vuorovaikutusta.³⁷⁶

Tekstistä välittyvä näkemys Jumalasta persoonana, joka kykenee olemaan suhteessa ihmisiin. Myös itse ihminen on pyyntöjen kautta suhteessa Jumalaan ja toisiin ihmisiin. Luomisusko johtaa ajatukseen Jumalan maailmanhallinnasta, joka tämän virren tekstissä ilmenee Jumalalle osoitettuina pyyntöinä pitää huolta maailmasta ja sen ihmisistä. Kristinuskon luomisoppiin sisältyi jo alkuvaiheista lähtien näkemys, että myös aineellinen maailma on lähtökohtaisesti hyvä. Olennaisena osana kristilliseen ajatteluun ja syntioppiin kuuluu myös tämän virren tekstistä välittyvä näkemys, että maailma ei ole täydellinen, vaan se on joutunut harhaan Jumalan luomakunnalle asettamista tarkoituseristä. Luominen pitää sisällään ajatuksen, että ihmiset on luotu Jumalan kuvaksi.³⁷⁷ Virren tekstistä välittyvä voimakkaasti luomiseen perustuva teologinen perusajatus ihmiskunnan ykseydestä. Tähän ajatukseen liittyy myös näkemys ihmisten tasa-arvoisuudesta, joka virren tekstistä välittyvä rukouspyyntöjen kautta esitetty. Toisaalta teksti tuo esille myös sen, ettei tasa-arvo ihmisten kesken ole toteutunut, vaan maailmassa on ihmisiä erilaisissa, vaikeissakin tilanteissa. Näkemys ihmisestä Jumalan kuvana pitää sisällään ihmisen vastuun ja huolenpidon luomakunnasta. ”Jumalan kuvan” tulisi edustaa maailmassa Jumalan hyvää tahtoa. Uuden testamentin mukaan ihmiseen piirretty Jumalan kuva saa täyttymyksensä kuitenkin vasta Jeesuksessa Kristuksessa.³⁷⁸ Lutherin mukaan kristitty on uskon kautta osallinen Kristuksessa itse Jumalan omaan olemukseen. Tällainen kristityn uudistuminen, ja osallisuus jumalallisiin ominaisuuksiin, kuten ymmärrykseen ja rakkauteen, on kuitenkin vasta uuden luomakunnan alku. Kristuksen kuvan kaltaisuuteen muuttuminen tapahtuu uskossa ja rakkaudessa. Virren tekstissä kristityn voi

---

³⁷⁴ Järveläinen 1992, 15.

³⁷⁵ Poutiainen 1998, 256–257.

³⁷⁶ Veikkola 1992, 179 Moltmannin näkemyksiin perustuen.

³⁷⁷ McGrath 1996, 255, 288–289, 455 - 458

³⁷⁸ Pihkala 2009, 134–137.

nähdä asettuvan lähimmäisensä asemaan ja ottavan kantaakseen tämän hädän ja puutteen siten, että kristitty rukouksessa osoittaa lähimmäistä koskevat avunpyyntönsä Jumalalle. Siten tekstin voi maailmanlaajuisesti ajateltuna nähdä peilaavan kristillistä yhteisöä, kommuuniota, jossa kristityt ovat osallisia samasta Kristuksesta, ja yhdistyneitä häneen. Kommuuniossa kristityt asettuvat toistensa sijaan, jolloin ”yhtä oleminen” ilmentää rakkautta, ja näin ollen ei oman, vaan toisen hyvän etsimistä. Tekstistä ei kuitenkaan nouse esille sakramenttien merkitys osana kristittyjen yhteyttä.³⁷⁹

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna tekstissä ilmenee se objektisuhteille ominainen piirre, että subjekti omaksuu lapsen ja objekti vanhemman roolin. Sulauttavan symbioosin kaltaisia mielikuvia sisältyy tekstissä kohtiin, jotka viittaavat Jumalaan maailman ylläpitäjänä ja ihmisen tarpeiden tyydyttäjänä. Tekstissä ihminen on perustarpeiden tyydyttämisen ja Jumalalta saadun siunauksen tarpeen myötä voimakkaasti kiinni Jumalassa, joskin pyynnöt huolenpidosta kohdistuvat toisiin ihmisiin. Sulauttavaan symbioosiin liittyvistä piirteistä huolimatta Jumala ja ihminen nähdään erillisinä hahmoina. Tekstissä on kuitenkin samalla havaittavissa myös transitionaalitilan löytyminen, jossa tarvitsevuuteen liittyvät impulssit on rukousten muodossa mahdollista purkaa turvallisesti. Virren teksti ilmentää emotionaalista materiaalia, jota subjekti Parantaja-mielikuvan sävyttämään Jumalaan kohdistaa. Subjektin ilmaisemien pyyntöjen ja huolen maailman puolesta voi nähdä merkitsevän kipua, jonka Parantaja on valmis vastaanottamaan ja kantamaan. Teksti ei peilaa yksiselitteistä ja turvallista maailmankuvaa. Vaikka kärsimys ei kokonaan poistu, voi Parantajan muotoinen Jumala herättää toivoa ja turvallisuutta. Lähimmäisen huomioon ottaminen rukouksen muodossa viittaa hoitavaan symbioosiin, jossa subjekti on omaksunut itseensä Parantajan rakkautta.³⁸⁰

8.5 Jumalasuhte ja ympäröivä maailma

144 NOSTA SILMÄSI JA KATSO

1. Nosta silmäsi ja katso:
aamu valkenee.
Silmän kantamattomissa
kiuru leijailee.

³⁷⁹ Mannermaa 2001, 327–329, Lutherin näkemyksiin perustuen.

³⁸⁰ Hyrck 1995, 141, 149, 230, 243–247.

2. Korvas kallista ja kuule:

aamun äänet soi.

Päivä alkava ja armas

paljon suoda voi.

3. Katso, kuule, tunne, maista:

Herran armo on

eilen, tänään, joka huomen

uusi, loputon.

Tekstistä välittyy Vanhan ja Uuden testamentin tukema kokonaisvaltainen käsitys ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena. Tämä tulee esille sen kautta, kuinka teksti kuvaa ihmistä tuntevana, aistivana ja ajattelevana olentona Jumalan luomassa maailmassa. Tätä kautta tekstistä avautuu myös luomiseen perustuva näkemys ihmisestä Jumalan kuvana. Ympäröivän luonnon keskellä ihminen kokee kaikkien aistiensa välityksellä Jumalan luoman maailman ihmeellisyyttä. Ihmettelyn ja kokemisen kautta nousee esille myös ihmisen ainutlaatuinen jumalasuhte, joka tämän virren sanomasta heijastuu erityisesti ympäröivän maailman välityksellä. Virressä jumalasuhte ei nouse siten esille varsinaisena Jumalalle osoitettuna puheena tai rukouksena, vaan luonnon puhutellessa ihmistä, ihminen käy samalla läpi omaa suhdettaan Jumalaan. Tämän kaltaisen kokemisen pohjalta voi ajatella nousevan myös hyvin kokonaisvaltaisen käsityksen ihmisen asemasta Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa. Teksti puhuttelee ihmistä yksilönä, mutta samalla se johdattaa ajattelemaan laajemmin luomiseen perustuvaa näkemystä ihmiskunnan vastuullisuudesta, ykseydestä ja tasa-arvosta. Ihmisen yksityisen kokemisen kautta teksti herättelee ymmärtämään Jumalan luomaa maailmaa myös laajemmasta, yhteisöllisestä näkökulmasta.³⁸¹ Tekstistä nousee esille luomakunnan yhteys Luojaansa. Ihminen ajatuksineen, tunteineen ja kaikkine aisteineen kertoo ihmiselämän kokonaisvaltaisuudesta, jolla on yhteys inkarnaatioon. Luotu maailma on Jumalan itseilmoitusta ja Jumala toimii luomansa todellisuuden välityksellä.³⁸² Teksti ilmentää siten Jumalaa, joka ei eristäydy luoduistaan, vaan on heidän luoksensa tuleva Jumala. Tämä tapahtui silloin, kun Jumala syntyi ihmiseksi, ja toistuu, kun Kristus syntyy hengellisellä tavalla uskovan sydämessä.³⁸³ Myös kolmannen säkeistön maininta Herran armosta liittyy inkarnaatioon. Herruus liittyy Jumalan kolminaisuuteen ja Jeesuksen

---

³⁸¹ Pihkala 2009, 134–137.

³⁸² Kotila 2004, 33–34.

³⁸³ Peura 1995, 55, Lutherin näkemyksiin perustuen.

Kristuksen tosi jumaluuteen ja ihmisyyteen. Herra merkitsee Jumalaa, joka syntyi ihmiseksi. Tätä kautta avautuu myös näkökulma lunastukseen ja Jumalan ihmisenä tekemään sovitustyöhön, jota virren tekstissä ilmentää Herran armo.³⁸⁴ Tätä taustaa vasten selkenee myös näkemys ihmisestä Jumalan kuvana, joka kirkastuu luomiskertomuksia paremmin Jeesuksessa Kristuksessa, jossa Jumalan Sana tuli lihaksi.³⁸⁵ Tekstissä kohtaavat nykyhetki ja tulevaisuuden toivo. Siten tekstissä on yhteyksiä raamatulliseen aikakäsitykseen, johon kuuluu ajatus nykyisestä ja tulevasta maailmanajasta. Armon voi nähdä tekstissä ilmentävän tulevaa maailmanaikaa, joka on Kristuksessa murtautunut nykyisyyden keskelle.³⁸⁶

SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna tekstin välittämät mielikuvat nykyisyyteen murtautuvista iäisen elämän voimista eivät ilmennä rajatonta tyydytyksen tilaa. Sen sijaan tekstistä avautuu Parantajan muotoisen Jumalan läsnäolo, joka mahdollistaa objektisuhteen säilymisen. Tällainen objektisuhde toimii tekstissä elämää kannattelevana voimana. Ihmisessä syntyvä ilo ja toivo ilmentävät Parantajan rakkautta, jolla on kyky tehdä kohteestaan arvokas eli luoda arvoa. Tekstissä armo ilmentää tällaista rakkautta, joka tulee ihmisen osaksi ilman hänen omaa ansiotaan. Jumalan armo ja rakkaus muodostuvat tekstissä ihmisen elämän motivaatioperustaksi, mikä kertoo transformaation tiellä tapahtuvasta subjektien osittaisesta identifioitumisesta Parantajaan, jolloin Parantajan voimaa fuusioituu myös subjekteihin.

9. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Keskeiset tutkimustulokset

Tutkimuksessani tarkastelen Lasten virsi -kirjan eri osastoilta peräisin olevia laulujen tekstejä tutkimuskysymyksen valossa. Tarkoitukseni on näin selvittää mitä tekstien sisällöt kertovat niiden välittämästä jumalakuvasta, kun niitä tarkastellaan tutkimuskysymykseen liittyvien tarkentavien alakysymysten valossa, jotka käsittelevät ihmistä Jumalan kuvana, Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta sekä Jumalan kolminaisuutta. Taustateorianana on kristillistä uskoa käsittelevä teoreettinen taustatieto, joka perustuu keskeisesti oppiin Isästä, Pojasta ja Pyhästä Hengestä. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan

---

³⁸⁴ Poutiainen 1998, 163.

³⁸⁵ Pihkala 2009, 134–137.

³⁸⁶ Poutiainen 1998, 227.

ihminen on luotu elämään yhteydessä Jumalaan. Myös Matti Hyckin kehittämä suhteessa olon perusmielikuvien teoria (SPT), jota tutkimuksessani käytän, pohjautuu tähän näkemykseen. Kyseisen teorian perustana on käsitys ihmisen ja Jumalan välillä vallitsevista erilaista suhteessa olon muodoista. Lisäksi James W. Fowlerin teoria uskonvaiheista kahden ensimmäisen kehitysvaiheen osalta toimii suppeammin käytettynä tutkimusta täydentävänä elementtinä. Sekä Vanhaan ja Uuteen testamenttiin perustuva kristillisen jumalakuvan monimuotoisuus, että Hyckin teoriaan liittyvät erilaiset perusmielikuvat Jumalasta nousevat laulujen teksteistä esille. SPT:n näkökulmasta tarkasteltuna selvimmän teksteistä välittyä turvallisuutta heijastava Parantajan muotoinen jumalakuva, jonka rinnalla teksteissä näyttäytyy selkeästi myös Houkuttajan hahmoinen jumalakuva. Tutkimukseni jakautuu viiteen eri tuloslukuun, joissa laulut on jaettu niiden mukaisesti aihepiireittäin viiteen yläkategoriaan: Kirkkovuosi, Jumalanpalvelus ja kaste, Lauluja Vanhasta ja Uudesta testamentista, Kiitos- ja ylistyslaulut sekä Yksilö ja ympäröivä maailma. Kirkkovuoteen sisältyvät kolme alakategoriaa ovat nimeltään jouluvirret, pääsiäisvirret sekä muut kirkkovuoden virret. Jumalanpalvelus ja kaste sisältää myös kolme alakategoriaa, jotka ovat Jumalan kohtaaminen henkilökohtaisella tasolla ja osana yhteen kokoontunutta seurakuntaa, pelastushistoria ja kolmiyhteisen Jumalan toiminta ihmisten elämän keskellä sekä kasteen merkitys Jumalan armon ja hyväksynnän väliin. Lauluja Vanhasta ja Uudesta testamentista sisältää kaksi alakategoriaa, Jumala Luojana ja ihminen Jumalan kuvana sekä Kristuksen rakkauden kautta toteutuva ihmisen yhteys Jumalaan. Kiitos- ja ylistyslaulut jakautuvat kahteen alakategoriaan, kiitoslaulut sekä ylistyslaulut. Yksilö ja ympäröivä maailma sisältää neljä alakategoriaa, yksittäisen ihmisen jumalasuhte, yksilö, ihmissuhteet ja ympäröivä maailma, yksilö, muut ihmiset ja ympäröivä maailma sekä jumalasuhte ja ympäröivä maailma. Tulosluvuissa tarkemmassa esittelyssä on kolmekymmentä virttä. Johtopäätöksissä puolestaan on otettu huomioon koko tutkittava aineisto eli viidenkymmenen laulun tekstit, ja niiden pohjalta syntyneet tutkimustulokset.

Tulosluvussa kirkkovuosi laulujen teksteissä on esillä pelastushistoriallisten tapahtumien muistaminen. Kirkkovuoden laulujen teksteissä ovat esillä ihmisten keskelle avautuvat Jumalan pelastusteot, jotka eivät vaikuta vain menneisyyteen liittyvinä tapahtumina, vaan läsnä ovat myös nykyhetki ja tulevaisuus. Tekstit heijastavat kristilliselle uskolle keskeistä näkemystä Kristuksen pelastustyön merkityksestä jatkuvasti elävänä todellisuutena, joka koetaan yhä uudelleen. Tekstien keskeisenä sisältönä on se, mitä Jumala on Kristuksessa ihmisten puolesta tehnyt. Tekstit ilmentävät Jumalan ja ihmisen välistä

suhdetta siten, että kolmiyhteinen Jumala opitaan tuntemaan ihmiseksi tulleen, ristiinnaulitun ja ylösnoussaan Kristuksen kautta. Kolmiyhteinen Jumala tulee Kristuksessa ihmiseksi ja jakaa täyden ihmisyyden. Tätä kautta myös kolmiyhteisen Jumalan syvin olemus eli rakkaus ihmiskuntaa kohtaan välittyy teksteistä. Teksteissä ei erityisesti korostu Kristuksen työ uhrin, rangaistuskärsimyksen ja sijaiskärsimyksen näkökulmasta. Sitä vastoin voimakkaammin esille nousevat inkarnaation ja ylösnousemuksen teemat. Tätä taustaa vasten teksteissä on nähtävissä yhteyksiä klassiseen lunastusmalliin, jonka mukaan pelastus on ennen kaikkea seurausta Jumalan uhrautuvasta rakkaudesta. Klassinen lunastusmalli painottaa, että synnin tultua voitetuksi, ovat ihminen ja Jumala yhdistyneet uudelleen ja lankeemuksessa turmeltunut Jumalan kuva on uudistumassa Kristuksen mukaiseksi. Tässä näkemyksessä ylösnousemuksella ja inkarnaatiolla on ristien tapahtumien ohella suuri merkitys. Tämä liittyy varhaisen kristikunnan näkemykseen Kristuksen persoonasta ja toiminnasta, jolloin pääasiallisena kysymyksenä oli pahan kosmisen vallan voittaminen, eikä niinkään ihmisen syyllisyys. Tekstit ilmentävät Jumalan kuvan kirkastumista juuri Jeesuksessa Kristuksessa, jossa Jumalan sana tuli lihaksi. Tulosluvun kaksi viimeistä laulua käsittelevät erityisesti taivasta ja iankaikkisuutta. Tarkasteltaessa näitä kahta laulua Fowlerin uskonkehitysvaiheisiin liittyvän teorian valossa, on niissä havaittavissa eroja aiheen käsittelyssä. Alle kouluikäisen lapsen Intuitiivis-projektiiviseen vaiheeseen liittyy kyky luoda voimakkaita mielikuvia ja fantasioita, joiden avulla lapsi käsittelee kohtaamiaan uusia asioita. Tässä uskonvaiheessa lapsi tiedostaa esimerkiksi kuoleman ja siihen liittyvät tabut. Täällä Pohjantähden alla -laulussa esille nousevat vastakkain asettelevat mielikuvat ja tulkinnat taivaan ja ihmisen maanpäällisen elämän välillä. Tekstissä korostuu kaiken hyvän toteutuminen tulevassa elämässä. Kouluikäisen sijoittuvan myyttis-kirjaimellisen vaiheen näkökulmasta tekstistä heijastuu maagista logiikkaa korostava Jumalan suora ja mekaaninen puuttuminen asioihin. Myyttis-kirjaimellisen vaiheen kriittinen kysymys onkin jumalaukon jäsentyminen arkielämään ja havaittaviin tosiasioihin. Onpa taivaassa tarjona -laulu keskittyy myös pääasiassa kuolemanjälkeisen elämän käsittelyyn, ja se sisältää voimakkaasti tulevaisuuteen suuntautuvia mielikuvia. Virressä ei kuitenkaan esiinny varsinaista vastakkainasettelua maan päällisen ja taivaallisen elämän välillä. Sitä vastoin teksti pyrkii välittämään kuolemanjälkeisestä elämästä ja Jumalasta toivoa ja turvallisuutta herättäviä mielikuvia, jotka luovat puitteet mielikuvamaailman rikastuttamiselle näiden aihepiirien osalta. Tekstistä välittyy turvallinen jumalakuva myös maanpäälliseen elämään liittyen.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä korostuu selvimmin Parantajan muotoinen Jumala ja transformaation tien mielikuvamaailma. Teksteistä välittyy transformaation tietä heijasteleva jumalasuhte, jossa ihminen saa uskossa turvautua Jumalaan ja vastaanottaa sen, mitä Jeesus on ihmisten puolesta tehnyt. Kristuksen ylösnousemuksen on hänen kärsimyksensä ja kuolemansa ohella nähty merkitsevän sovitus-ta ihmisen ja Jumalan välillä. Sovitus on yleisimmin tulkittu synnin anteeksi antamiseksi. Virren tekstit eivät kuitenkaan tuo niinkään esille tällaista latinalaisen sovitusopin tulkintamallia, joka ilmentää nuhteettomuuden tien ja jopa hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmaa. Sitä vastoin klassisen sovitusopin kuva Kristuksesta turmiovaltojen voittajana tulee lähelle laulujen tekstejä. Teksteissä heijastuu Parantajan kannatteleva läsnäolo, ja container-funktion kautta toteutuva pysyvä yhteys Parantajaan. Teksteihin sisältyy myös varhaiseen tilaan liittyvää subjektin kokemusta objektin kaikkivoipuudesta. Jumalasuhteessa tämä ilmenee symbioottisena tai idealisoivana objektisuhteena Jumalaan. Riippuvaisen ja Houkuttajan välisessä objektisuhteessa tämä ilmenee rajattomina onnen tunteina ja tyydytyksen mielikuvina, jotka toimivat Riippuvaisen itsearvostuksen pohjana, ja ilmentävät sulauttavan symbioosin mielikuvia. Varhaiseen tilaan liittyvä idealisoiva objektisuhde ilmenee teksteissä puolestaan hierarkkiseen symbioosiin vivah-tavina mielikuvina, jolloin ihminen kokee osallisuutta jumalalliseen kaikkivoipuuteen. Etäännyttämisen tien mielikuvat nousevat tekstimateriaalista esille kohdissa, joissa Riippuvaisen roolissa oleva subjekti pitää yllä illuusiota yhteensulautumisesta objektin kanssa. Tällöin Vetäytyjän muotoisen Jumalan kaipaaminen muodostaa tyydytyksen lähteen. Etäännyttämisen tie tarjoaa kaukana siintävän mielikuvan siitä, että jossain on olemassa täydellistä tyydytystä antava objekti. Vetäytyjän muotoinen jumalakuva ilmenee jossain määrin myös Vanhassa testamentissa. Ihmissuvun alkuhistoriaan sijoitettu symbioottinen ja synnitön jumalasuhte ja sen rikkoutuminen ilmenee kaipauksena Jumalaa kohtaan.

Tulosluvun Jumalanpalvelus ja kaste teksteistä heijastuu jumalanpalveluksen luonne inhimillisen ja jumalallisen kohtauspaikkana. Messu rakentuu pelastusekonomisen kolminaisuusopin varaan, jolloin painotuksena on se, kuinka Jumala ilmoittaa itsensä luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä. Teksteissä esillä ovat Jumalan armo, anteeksianto ja rakkaus. Laulujen teksteissä käsitellään kirkkoon ja seurakuntayhteyteen kuulumista, yhdessäoloa, luomista, sekä esirukousta, uskontunnustusta ja sakramenteja. Näiden aihepiirien kautta teksteistä nousee esille oleellisia piirteitä kristittyjen keskinäisestä yhteydestä, yhteisestä uskosta, sekä Jumalan ja ihmisen kohtaamisesta. Jumalan ja ihmi-

sen välistä suhdetta käsitellään teksteissä jumalanpalveluselämään liittyen, jolloin esillä on Jumalan läsnäolo, rakkaus ja anteeksianto. Teksteissä Jumala puhuu kolmen persoonansa kautta, minkä ihminen puolestaan ottaa vastaan ja kokee elämänsä ja uskonsa puitteissa. Tätä taustaa vasten nähtävissä on myös Jumalan ja ihmisen välinen vuoropuhelu sekä Uuden ja Vanhan testamentin näkemys ihmisestä psykofyysisenä kokonaisuutena. Teksteissä ihmistä Jumalan kuvana ilmentää ihmisen koko asema Jumalan edessä Jumalan luomassa maailmassa. Jumalan rakkauteen, ja inhimillisyyteen liittyvien teemojen kautta teksteistä välittyy myös näkemys kristittyjen välisestä yhteydestä ja jakamisesta eli kristillisestä kommuuniosta. Myös kasteen aihepiiriin liittyy yhteyden ajatus. Kaste liittää kastetun Kristuksen kirkon maailmanlaajuiseen yhteyteen ja lahjoittaa ihmiselle Jumalan armon ja pelastuksen. Laulujen teksteissä voikin Jumalan kuvan nähdä toteutuvan myös ihmisten välisessä yhteydessä, kuten myös kolmiyhteisen Jumalan olemus itsessään on suhteinen ja yhteisöllinen.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna laulujen teksteistä löytyy piirteitä varhaisiin vuorovaikutussuhteisiin liittyvistä mielikuvatyypeistä. Houkuttajan muotoista Jumalaa, ja sulauttavan symbioosin piirteitä ilmentävät teksteissä kohdat, jotka liittyvät näkemykseen Jumalasta kaiken luojana, antajana ja ylläpitäjänä. Tekstimateriaalista erottuu myös piirteitä hierarkkisesta symbioosista ja Hallitsijan muotoisesta Jumalasta. Tekstiaineistosta nousee esille myös Vaatijan muotoinen Jumala ja nuhteettomuuden tien perustana oleva juridis-moraalinen kysymyksenasettelu. Nuhteettomuuden tiellä omatunto muodostuu keskeiseksi ihmisestä ohjaavaksi sisäiseksi voimaksi. Tällöin Vaatija kykene epäitsekäaseen rakkauteen ja antamaan subjektille anteeksi sen tuhoavat impulssit, mutta edellyttää kuitenkin itseensä kohdistuvaa korjaavaa toimintaa. Selvimmin teksteistä välittyy turvallisuutta heijastava Parantajan hahmoinen Jumala. Teksteissä on havaittavissa transformaation tien mielikuvamaailmaan liittyvää subjektien osittaista identifioitumista Parantajaan ja Parantajan voiman fuusioitumista subjekteihin. Tämä käy teksteistä ilmi voiman ja ilon, sekä rakkauden ja kiitollisuuden välittymisenä subjekteihin, mikä ohjaa ihmisen kasvua ja toimintaa. Teksteissä ilmenee siten containerfunktion kautta toteutuva Parantajan kannatteleva läsnäolo.

Tuloslukuun Lauluja Vanhasta ja Uudesta testamentista kuuluvien laulujen teksteissä ilmenee Vanhaan testamenttiin pohjautuva näkemys Jumalasta Luojana. Kristillinen luomisoppi korosti jo alkuvaiheistaan lähtien, että aineellinen maailma on Jumalan luomana lähtökohtaisesti hyvä. Tekstit heijastavat raamatullista näkemystä siitä, että Luoja

hallitsee luomakuntaa, josta ihmisellä on oma vastuunsa. Kristillinen ihmiskäsitys liitetään usein Raamatun luomiskertomuksiin pohjautuvaan näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana. Kristinuskon historiassa Imago Dei -symbolin tulkinnalla on antropologisesti nähtynä ollut keskeinen tehtävä määriteltäessä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Tekstien sisällöstä nousee esille Jumalan pelastava toiminta ja nimi, jotka ovat läsnä Pojan persoonassa. Tämä näkemys kytkeytyy nimen ”Jeesus” sisältöön, joka merkitsee ”Jumala pelastaa”. Paitsi kolminaisuusoppiin ja kristologiseen pohdintaan, liittyy tämä Kristuksen toimiminen välittäjänä Jumalan ja langenneen ihmiskunnan välillä myös Jumalan ja ihmisen väliseen suhteeseen. Inhimillisen pelastuskokemuksen moni-ilmeisyys liittyy jumaluuden kolmen persoonan toimintaan ihmiskunnan historiassa. Laulujen sanoma ilmentää kuvaa Jumalasta, joka ei eristäydy luoduistaan, vaan on olemukseltaan ihmisten luokse tuleva Jumala. Siten teksteissä on yhtymäkohtia myös uskontunnustuksen teologiseen lähtökohtaan siitä, että Jumala ei jää kaukaiseksi omaan olemistodellisuuteensa, vaan on läsnä oleva auttaja ihmisten elämässä. Tekstit kertovat siitä, kuinka tämä tapahtui Kristuksen toiminnan kautta, kun Jumala tuli Pojassaan ihmiseksi. Teksteissä on kuitenkin läsnä myös hengellisellä tavalla läsnä oleva Jumala. Tekstit puhuvat Jeesuksen suomasta avusta ja rakkaudesta, mikä ilmentää todellista, ihmisessä asuvaa Kristusta. Tekstit välittävät kuvaa Jumalasta Jeesuksen toiminnan kautta antajana ja auttajana. Tämä piirre kuvastaa myös luterilaista käsitystä Jumalan kolminaisuudesta.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä ilmenee vahvimmin piirteitä Houkuttajan ja Parantajan muotoisesta Jumalasta. Näiden mielikuvatyyppeiden rinnalla teksteihin sisältyy piirteitä myös muista varhaisten ja myöhempien vuorovaikutussuhteiden jumalamielikuvista. Teksteihin sisältyy mielikuvia Houkuttajan ja Riippuvaisen välisestä vuorovaikutussuhteesta. Nämä sulauttavaan symbioosiin vivahtavat piirteet ilmenevät teksteissä näkemyksenä Jumalasta maailman luojana ja ylläpitäjänä, jolloin kaikkivoipuuden ihailut ominaisuudet kohdistetaan objektiin, jota teksteissä Jumala kaiken luojana edustaa. Houkuttajan piirteitä sisältävä Jumala ilmenee teksteissä myös Jeesukselta saatavana turvana ja hoivana, johon sisältyy piirteitä lapsen ja vanhemman välisestä varhaisesta vuorovaikutuksesta. Tällainen sulauttavan symbioosin piirteitä sisältävä intensiivinen läheisyys voi toimia subjektin itsearvostuksen pohjana. Sulauttavan symbioosin mielikuvat liittyvät teksteissä erityisesti siihen, että Houkuttaja edustaa aktiivisesti antavaa osapuolta. Hierarkkisen symbioosin mielikuvat nousevat tekstimateriaalista esille ihmisen tehtävänä viljellä ja varjella luomakuntaa, joilta osin

teksti viittaa hierarkkisen symbioosin mielikuvamaailmassa korostuvaan objektin ja subjektin erillään oloon, jota ihmisen tehtävä suhteessa Jumalaan ilmentää. Hallitsijan merkitys sisäiselle maailmalle onkin juuri järjestyksen luominen. Piirteet Vaatijan muotoisesta Jumalasta nousevat esille kuuliaisuuden noudattamisen tärkeytenä, jolloin eettisen toiminnan voimakkaimmaksi motivaatioksi muodostuu Jumalan tahto. Sekä Hallitsijan, että Vaatijan muotoinen Jumala pitävät arvossa kontrollia ja järjestystä. Etäännyttämisen tien mielikuvat ilmenevät tekstimateriaalissa subjektin ja objektin välisenä impulssien heikkenemisenä. Tällöin ihmisen suhdetta Jumalaan virittää kaipaus, jolloin Jumala ilmenee Vetäytyjän muotoisena. Teksteistä välittyy myös kaikkia lapsia rakastava Parantajan muotoinen Jumala, joka ei edellytä subjekteilta syntien tunnustamista, vaan jonka rakkaus ilmenee kykynä tehdä sen kohteesta arvokas. Parantajan muotoinen Jumala voi herättää toivoa ja turvallisuutta, johon konkreettisesti tyydyttävä Jumala ei olisi kyennyt. Parantajan muotoinen Jumala ei halua ihmisen alistuvan hänen valtansa alle, sillä se estäisi ihmistä kehittymästä omaksi itsekseen. Subjektit tarvitsevatkin container-funktion kautta toteutuvaa pysyvää yhteyttä Parantajaan, joka ilmenee Parantajan kannattelevana läsnäolona.

Tuloslukuun Kiitos ja -ylistyslaulut kuuluvissa teksteissä käsitellään kiitollisuutta, joka kohdistuu Jumalan huolenpitoon, rakkauteen ja ihmisen olemassaoloon. Ylistykseen liittyvissä teksteissä ovat esillä erityisesti ihmistä ympäröivä Jumalan luoma maailma ja sitä kautta hahmottuva jumalasuhde. Luterilainen teologia korostaa Jumalan reaalista läsnäoloa maailmassa. Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala on salattuna läsnä kaikkialla. Laulujen teksteissä esille nousevat ihmisen kokema elämäntodellisuus ja suhde Jumalaan sekä niihin liittyvät tunteet. Kaikkia lauluja koskettava yhteinen piirre liittyy Jumalan hyvyyden vastaanottamiseen, josta ihmisen kiitos ja ylistys kumpuaa. Kiitos ja ylistys ovat kommunikaatiota: Luomisyhteisöön kuuluminen herättää ihmisessä kiitoksen ja ylistyksen luomisen lahjasta. Tekstit ilmentävät Jumalan olemusta ihmisten luokse tulevana lahjoittajana ja antajana. Tämä liittyy kiinteästi luterilaiseen käsitykseen kolmiyhteisestä Jumalasta, jolloin Jumala uskon välityksellä lahjoittaa omaan olemukseen kuuluvaa hyvyttään ihmiselle. Virsien sanomasta heijastuu raamatullinen näkemys Jumalan huolenpidosta, joka kohdistuu ihmiseen, ja luomakunnan pienimpiinkin asioihin. Tällä tavoin laulujen tekstit ilmentävät kolmiyhteisen Jumalan toimintaa ympäröivän todellisuuden eli luomisen kautta, jolloin esille nousee Jumala Luojana. Pyhän Hengen ylläpitävään toimintaan viittaa puolestaan Jumalan huolenpito, joka kohdistuu kaikkein pienimpiinkin luotuihin. Tekstimateriaalista nousee esille käsitys ihmisen asemasta Ju-

malan edessä Jumalan luomassa maailmassa, mikä liittyy näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana. Tekstiaineistossa on myös havaittavissa näkemys ihmisen jumalasuhteen ja ihmisten keskinäisten suhteiden välillä vallitsevasta vuorovaikutuksesta, joka liittyy kolmiyhteisen Jumalan olemukseen ja toimintaan itsessään suhteisena ja yhteisöllisenä. Jumalan kuvan voi tästä näkökulmasta käsin tulkita ilmenevän myös yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä ilmenee varhaisen tilan idealisaatioon perustuvia piirteitä, jotka pääsääntöisesti ilmenevät sulauttavan symbioosin mielikuvina. Riippuvaisen ja Houkuttajan välistä suhdetta ilmentää teksteistä välittyvä ihmisen elämän ja olemassaolon kiinnittyminen voimakkaasti Jumalaan. Luomisen, ja ympäröivään maailmaan kohdistuvan huolenpidon kautta Jumala näyttäytyy aktiivisesti antavana osapuolena. Lisäksi teksteistä nousee esille vivahteita hierarkkisesta symbioosista ja Hallitsijan muotoisesta Jumalasta. Vetäytyjän muotoisen Jumalan piirteet ilmenevät subjektin ja objektin välisenä etäisyytenä, ja toisaalta kaipauksena Jumalaa kohtaan. Teksteissä ilmenee transformaation tien mielikuvamaailmaan viittaavia piirteitä, joissa subjektin tuntema kiitollisuus ilmentää tämän hoitavassa symbioosissa itseensä omaksumaa Parantajan rakkautta. Kiitollisuuden kautta avautuu Parantajan kannatteleva läsnäolo ja pysyvä yhteys Parantajaan.

Tulosluvun Yksilö ja ympäröivä maailma teksteissä on esillä Jumalan elämää ympäröivä rakkaus ja Jumalan huolenpito ihmisiä kohtaan. Kyseisten laulujen teksteissä ihmisen ja Jumalan välinen suhde nousee esille ympäröivän maailman, yksityisen ihmisen jumalasuhteen, sekä ihmisten keskinäisten suhteiden valossa. Teksteissä käsitellään jumalasuhteeseen sisältyvää läheisyyttä ja turvallisuutta. Jumalan suoman huolenpidon ja suojelun kautta teksteissä on läsnä Vanhan testamentin viisauksikirjallisuuteen ja alkukristilliseen opetukseen liittyvä näkemys ihmisestä Jumalan kasvojen alla. Tällainen ajatus edustaa ajatonta näkökulmaa Jumalan todellisuuteen, jonka mukaan Jumala tietää tarkkaan kaiken, mitä ihmisessä on. Tätä taustaa vasten virsien sanomasta välittyy ihmisen asema Jumalan edessä, mikä heijastaa ihmistä Jumalan kuvana. Virsien teksteissä ihmisen jumalasuhte kietoutuu arkielämästä nouseviin teemoihin. Teksteistä käy ilmi kristilliseen elämäntarkastukseen kaikkina aikoina sisältynyt näkemys persoonallisesta Jumalasta. Tämä näkemys pitää sisällään Jumalan kyvyn ja halun olla suhteessa ihmisiin, sekä ihmisen mahdollisuuden olla persoonallisessa suhteessa Jumalaan. Laulujen teksteissä nousee esille eri tavoin jumalasuhte, joka hahmottuu erityisesti ihmisten välisen

yhteyden ja ympäröivän maailman kokemisen kautta. Tätä taustaa vasten teksteissä on yhteyksiä Jeesuksen julistamaan jumalsuhteeseen, jossa ei keskitytä pelkästään yksityisen ihmisen ja Jumalan väliseen uskonnolliseen kanssakäymiseen, vaan myös toiset ihmiset ja ympäröivä maailma ovat haasteineen läsnä. Virsien tekstit kuvastavat myös ihmisen jumalasuhteen kietoutumista Jumaluuden sisältämään suhteiden verkostoon. Kolminaisuuden persoonien suhde voidaan nähdä erityisenä esikuvana tasaveroiselle vuorovaikutukselle, jossa ilmenee itsensä antaminen ja toisen vastaanottaminen. Jumalan käsittäminen tällä tavoin itsessään suhteisena ja yhteisöllisenä antaa perustan sille, kuinka virsien teksteissä Jumalan kuva ei ilmene ainoastaan yksilöissä, vaan myös yhteydessä erilaisten ihmisten välillä.

Objektisuhdeteoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna teksteissä ovat esillä voimakkaimmin mielikuvat Parantajan ja Houkuttajan muotoisesta Jumalasta. Teksteissä on havaittavissa piirteitä sulauttavan symbioosiin liittyvistä intensiivisistä läheisyyden mielikuvista, jotka perustuvat Riippuvaisen ja Houkuttajan väliseen vuorovaikutukseen. Tekstimateriaalissa ilmenevä näkemys Jumalasta yhteisenä Isänä, ja sitä kautta välittyvä tunne kuulumisesta johonkin suurempaan yhteisöön, voi toimia subjektin itsetunnon kehittymisen perustana. Tekstiaineistosta välittyy myös hierarkkiseen symbioosiin viivahtavia piirteitä. Rakenteeltaan hierarkkinen riippuvuussuhde korvaa järjestäytymättömän pyrkimyksen yhteensulautumiseen, jolloin Hallitsijan muotoisen Jumalan merkitys sisäiselle mielikuvamaailmalle on juuri järjestyksen luominen. Vivahteet Vaatijan muotoisesta Jumalasta ilmenevät tekstimateriaalissa ihmiseen kohdistuvina tottelemisen ja hyvän tekemisen vaatimuksina. Teksteistä välittyy transformaation tien mielikuvamaailmaan liittyvä Parantajan muotoisen Jumalan empatiakyky ja subjektin tarvitsevuu-den arvostaminen. Pyyntöjen ja kiitosten muodossa subjektit ilmaisevat tarvettaan Parantajan kannattelevaan läsnäoloon ja pysyvään yhteyteen Parantajan kanssa. Parantaja arvostaa subjektin tarvitsevuu-tta eikä aseta juridis-moraalisia kysymyksiä suhteessa olon ehdoiksi. Parantaja ei tarvitse subjektilta itseään korjaavia impulsseja, joten subjekti voi löytää kokemuksen omasta erillisyydestään.

9.2 Tutkimuksen merkitys

Tutkimustulokset ja tutkimukseen liittyvä taustateoria-aineisto ilmentävät ihmiselämään kuuluvaa moniulotteisuutta joka heijastuu ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa. Sekä

suhteessa olon perusmielikuvien teorian että Fowlerin uskonvaihteteorian pohjalta nousee näkemys ihmiselämään ja ihmismieleen kuuluvista muutoksen ja kehityksen elementeistä, jotka pitävät sisällään myös erilaisten elämäntilanteiden ja eri kehitysvaiheiden mukanaan tuomia taantumisen ja pysähtymisen elementtejä. Nämä näkemykset yhdessä kristillisestä perinteestä ja laulujen teksteistä nousevan jumalakuvaan monimuotoisuuden kanssa ilmentävät ihmiselämään kuuluvaa liikettä, joka heijastuu eteenpäin menemisen ja ajoittaisen taantumisen vaihtelevuutena. Lasten virsien tekstien jumalakuvaan tutkiminen avaa siten omalta osaltaan näkökulmia tarkastella ja ymmärtää ihmisen uskonnolliseen ja psyykkiseen kehitykseen kuuluvia sisäisiä prosesseja, joita myös Lasten virsien tekstit heijastelevat.

Tarkasteltaessa tutkimuksen tuloksia siltä kannalta, kuinka musiikki tukee kirkon jäsenten uskonnollista kasvua, vahvistaa tutkimus näkemystä virsien ja hengellisten laulujen merkityksellisestä roolista kirkon julistus- ja kasvatustyössä. Tutkimuksesta käy ilmi laulujen merkitykseen liittyvät monenlaiset tehtävät, joista eräänä esille nousee teksteissä taustalla vaikuttava, ja niistä esille nouseva kirkon opillinen sanoma. Tekstien sanomasta välittyy kristinopin keskeisiä näkemyksiä esimerkiksi kolminaisuudesta ja ihmisestä Jumalan kuvana, jotka ilmentävät tekstien opetuksellista merkitystä. Kirkon jäsenten yhteisöllisen ja uskonnollisen kasvun tukemiseen Lasten virsien tekstien jumalakuvaan tutkimus tuo myös psykoanalyttisen näkökulman kautta tietoa ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa vaikuttavista suhteessa olon mielikuvista. Esimerkiksi teksteissä selkeästi painottuva Parantajan muotoinen jumalamielikuva voi toimia lasten vanhemmille tarttumapintana käsitellä lasten kanssa uskoa, jonka kautta välittyy turvallinen jumalakuva. Toisaalta taas tekstien kautta myös voimakkaasti välittyvä Houkuttajan muotoinen jumalamielikuva tuo omat haasteensa niihin seurakunnallisiin tilaisuuksiin, joissa on läsnä sekä lapsia, että aikuisia. Tutkimuksen tuoman tiedon näkökulmasta esille nouseekin näkemys aikuis- ja lapsityön vuoropuhelun tärkeydestä, sekä kirkon kaikenikäisten jäsenten kehityksen tukemisesta ja siinä mukana olemisesta. Tätä taustaa vasten nähtynä oleellista on se, minkälainen jumalakuva, ja minkälaisia suhteessa olon mielikuvia virsien ja hengellisten laulujen teksteistä pääsääntöisesti välittyy, ja kuinka ne tukevat eri-ikäisten ihmisten jumalakuvaan kehittymistä ja uudistumista iän myötä. Tämä puolestaan tuo yhden näkökulman myös uusien lasten virsien kehittämistyöhön.

Tutkimuksen esiin nostattamat jatkotutkimusaiheet liittyvät Raamatusta nousevaan näkemykseen ihmisestä Jumalan kuvana, joka ilmenee myös Lasten virsien teksteissä.

Tähän liittyen Lasten virsiä voisi tutkia erityisesti ekologisesta näkökulmasta. Tällöin ihmistä Jumalan kuvana voisi tarkastella erityisesti siitä näkökulmasta kuinka ihminen Jumalan kuvana, ja teksteistä välittyvä ihmisen ja Jumalan välinen suhde vahvistaa ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta ja kestävän tulevaisuuden näköaloja. Toisena jatkotutkimusaiheena esiin nousee Lasten virsien teksteissä ilmenevä erityisesti ihmisten välisessä yhteydessä heijastuva näkemys ihmisestä Jumalan kuvana. Tämä näkökulma tarjoaa mahdollisuuden tarkastella Lasten virsien tekstejä erityisesti kansainvälisyys- ja suvaitsevaisuuskasvatuksen näkökulmista.

10. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

10.1 Lähteet

Lasten virsi

1997 Toim. Kaija Eerola. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

10.2 Kirjallisuus

Aejmelaesus, Lars

1995 Piirteitä Raamatun Jumalakuvasta. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toimittaneet Risto A. Ahonen ja Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. Tampere. 23–35.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha

2008 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Fowler, James W.

1981 Stages of Faith. The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning. New York: HarperCollins.

Gassmann, Günther & Hendrix, Scott

2005 Johdatus luterilaiseen tunnustukseen. Suomentaneet Tiina Ahonen ja Jaakko Rusama. Helsinki: Kirjapaja.

- Haapalainen, T.I. & Lempiäinen, Pentti & Pajamo Reijo & Suokunnas, Seppo
1988 Virsitieto. Käsikirja virsikirjan käyttäjille. Helsinki: Kirjapaja.
- Haataja, Marja-Riikka
1999 Puhuteltavaan viittaaminen Lasten virsi -laulukokoelman teksteissä. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kirjasto.
- Harjunmaa, Kaisa-Leena
2003 Perhejumalanpalvelus. – Kirkkomusiikin käsikirja. Toimittaneet Lasse Erkkilä, Ulla Tuovinen ja Erkki Tuppurainen. Helsinki: Kirjapaja. 230–236.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula
1997 Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, Riitta
2009 Ystävä sä lapsien. Lasten virret ja hengelliset laulut suomenkielisissä koelmissa 1824–1938 ja niiden vaikutus vuoden 1938 virsikirjaan. Diss. Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/21622/ystavasa.pdf?sequence=2> Luettu 25.2.2013
- Huovinen, Eero
1981 Kuolemattomuudesta osallinen. Martti Lutherin kuoleman teologian eku-meeninen perusongelma. – Minä kuolevainen. Toimittaneet Jussi Talasniemi ja Antti Rusama. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisu 126. Helsinki. 182–183.
- Hyrck, Matti
1995 Mielen kuvat Jumalasta. Psykoanalyttisen objektiuhdeteorian näkökulma jumalasuhteen mielikuvamaailmaan Suomen ev.lut. kirkon v.1948 Kristinopin tarjoaman aineiston valossa. Diss. Helsinki: Therapie-säätiö.

Järveläinen, Petri

1992 Rukouksen elämänmuoto. Isä meidän -rukouksen merkitys tänään. Vaasa: Herättäjä-yhdistys ry.

Karppinen, Saila

2011 Vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheista välittyvä jumalakuva. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston kirjasto.

Kotila, Heikki

2004 Liturgian lähteillä. Johdatus jumalanpalveluksen historiaan ja teologiaan. 3.uudistettu painos. Helsinki: Kirjapaja.

Kuula, Kari

2003 Uusi testamentti. – Johdatus Raamattuun. Tekijät Kari Kuula, Martti Nissinen ja Wille Riekkinen. Helsinki: Kirjapaja. 147–164.

Lasten virsi

1988 Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Lempiäinen, Pentti

2000 Pyhät ajat. 5. uudistettu painos. Helsinki: Kirjapaja.

2002 Kuvien kieli. Vertauskuvat uskossa ja elämässä. Helsinki: WSOY

Mannermaa, Tuomo

2001 Kristuksen kuvan kaltaisuuteen muuttuminen. – Johdatus Lutherin teologiaan. Toim. Pekka Kärkkäinen. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja. 323–329.

Mannström, Tuija

1995 Jeesus vai Isä, Poika ja Pyhä Henki. – Luterilaisen jumalakuvan perustaa etsimässä Martti Lutherin teologiasta. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toimittaneet Risto A. Ahonen & Hans Olof-Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. Tampere. 39–50.

2001 Kolmiyhteinen Jumala. – Johdatus Lutherin teologiaan. Toim. Pekka Kärkkäinen. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja. 118–125.

Martikainen, Eeva

- 1995 Jumalan ykseys ja trinitaarisuus modernin teologian ongelmana ja mahdollisuutena. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toimittaneet Risto A. Ahonen & Hans Olof-Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. Tampere. 82–95.

McGrath, Alister E.

- 1996 Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan. Englannin kielestä suomentanut Satu Norja. Suomenkielisen laitoksen toimittanut Reijo Työri. Helsinki: Kirjapaja.

Musiikkikasvatus seurakunnassa

- 1988 Musiikkikasvatus seurakunnassa. Kirkon musiikkikasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet. Hyväksytty piispainkokouksessa 9. helmikuuta 1988. Helsinki: Kirjapaja.

Nissinen, Martti

- 2003 Vanha testamentti. – Johdatus Raamattuun. Tekijät Kari Kuula, Martti Nissinen ja Wille Riekkinen. Helsinki: Kirjapaja.

Oikarinen, Lauri

- 1993 Ihmisen uskon kehitys. James W. Fowlerin teorian konsistenssin analyysi. Diss. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 184. Helsinki.
- 1995 Miten opettaa Jumalasta. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toimittaneet Risto A. Ahonen ja Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. Tampere. 236–243.

Pajamo, Reijo

- 1991 Hymnologian peruskurssi. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 2. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Palvelkaa Herraa iloiten

- 2009 Palvelkaa Herraa iloiten. Jumalanpalveluksen opas. 4. painos. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:9. Helsinki.

Pannenberg, Wolfhart

- 1977 Jesus – God and man. Translated by Lewis L Wilkins and Duane A Priebe. Philadelphia: Westminster press.
- 1983 Antropologie in theologischer Perspektive. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- 1991 Systematische Theologie. Band II. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.

Peura, Simo

- 1995 Jumalan sydämen syvyydet. Jumalanpalveluksen trinitaarinen perusta Isossa katekismuksessa. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toimittaneet Risto A. Ahonen ja Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. Tampere. 54–63.

Pihkala, Juha

- 2009 Uskoa tiedosta ja tietoa uskosta. Johdatus dogmatiikkaan. Helsinki: Edita.

Poutiainen, Matti

- 1998 Katekismuksen sisältö. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 72. Tampere.

Raunio, Antti

- 2001 Rakkauden teologia. – Johdatus Lutherin teologiaan. Toim. Pekka Kärkäinen. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja. 162–180.

Rizzutto, Ana-Maria

- 1979 The Birth of the Living God. A Psychoanalytic Study. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Ruokonen, Inkeri

2005 Musiikki lapsen hengellisessä kasvussa ja seurakuntaelämässä. – Uskon-
tokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Toimittaneet Päivi Hilska, Ar-
to Kallioniemi ja Juha Luodeslampi. Helsinki: Kirjapaja. 177–179, 189.

Saliers, Don E.

2007 Music and Theology. Nashville: Abingdon Press.

Sariola, Yrjö

1986 Jumalan kunniaksi ja mielen rakennukseksi. Musiikin teologian perusky-
symyksiä. Helsinki: SLEY-Kirjat.

2003 Kirkkomusiikki ja musiikin teologia. – Kirkkomusiikin käsikirja. Toimit-
taneet Lasse Erkkilä, Ulla Tuovinen ja Erkki Tuppurainen. Helsinki: Kir-
japaja. 18–19, 29–31.

Sinnemäki, Maunu

1982 Usko jota tunnustamme. Helsinki: Kirjaneliö.

Syreeni, Kari

1991 Jeesuksen vertausten jumalakuva. – Jumalakuvakirja. Toimittaneet Risto
Saarinen ja Risto Uro. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o 54. Tampere.
34–35.

Tavast, Timo

2006 Ajassa identifioituva Jumala. Robert W. Jensonin triniteettioppi. Joensuun
yliopiston teologisia julkaisuja N:o 14. Joensuu. Diss. Joensuu.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli

2009 Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 7. uudistettu laitos. Helsinki:
Tammi.

Tuunainen, Kirsi

1991 ”Jumala on Isän Jumalankin takana”. Naistutkimuksen kysymyksiä jumalaku-
lakuva. – Jumalakuva. Toimittaneet Risto Saarinen ja Risto Uro.
Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o 54. Tampere. 106–108.

Vapaavuori, Hannu

2003 Virsi luterilaisessa perinteessä. – Kirkkomusiikin käsikirja. Toimittaneet
Lasse Erkkilä, Ulla Tuovinen ja Erkki Tuppurainen. Helsinki: Kirjapaja.
64–68.

Veikkola, Juhani

1992 Yhdessä luomakunnan kanssa. Ekologinen tietoisuus haasteena kristillisel-
le jumalakuvalle ja ihmiskäsitykselle. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o
60. Tampere.

Virsitutkimushanke/Kirkon tutkimuskeskus

2010 Virsitutkimusta. Bibliografia suomalaisen virsitutkimuksen tueksi.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/75A7B9B4C5D6CF06C2257837001F434
4/\\$FILE/VIRSITUTKIMUSTA.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/75A7B9B4C5D6CF06C2257837001F4344/$FILE/VIRSITUTKIMUSTA.pdf) Luettu 25.2.2013

Lyhenteet

KO Kristinoppi

SPT suhteessa olon perusmielikuvien teoria